

HANDLINGSPROGRAM 2021 - 2024

Vedtatt av kommunestyret 8. desember 2020

Lier kommune

Lier kommunes handlingsprogram 2021-2024 ble vedtatt i kommunestyret 8.12.2020.

Saksfremlegget til behandlingen besto av kommunedirektørens beslutningsgrunnlag og virksomhetskatalog.

I dette dokumentet er rådmannens beslutningsgrunnlag oppdatert for kommunestyrets vedtak.

- Ettersom dette er kommunestyrets vedtatte handlingsprogram, og ikke rådmannens beslutningsgrunnlag, er rådmannens innledning byttet ut med ordførers innledning.
- Kommunestyrets vedtak er lagt inn i dokumentet
- Rammetabellene er justert for vedtaket
- Rammetabellene er justert for avsatt lønnsvekst som ikke var fordelt
- Flytting av rammer mellom virksomheter som følge av omfordeling av ansvar
- Virksomhetskatalogen er justert for de ovenfor nevnte forhold

Kommunestyrets vedtak:

1. Økonomiske rammer

1.1. Innledning

De økonomiske rammer som fremgår av kommunedirektørens grunnlagsdokument med vedlegg legges til grunn for den økonomiske planleggingen i handlings-programperioden.

1.2. Rammer årsbudsjett 2021

Rammer for hvert utvalg og tjenesteområde fastsettes i samsvar med kommunedirektørens grunnlagsdokument med vedlegg, justert for endringer i vedtaket.

1.3. Skatt

Den kommunale skatteøren fastsettes til den enhver tid gjeldende maksimalsatsen.

1.4. Låneopptak

Lier kommune tar opp kr 215,983 mill. i lån til finansiering av investeringer jf.

Kommunelovens § 14-15 første ledd.

Lier kommune tar opp kr 100 mill. i lån til finansiering av investeringer jf. Kommunelovens § 14-17 (formidlingslån). Formidlingslånet tas opp som annuitetslån med 5 års avdragsfri periode, deretter nedbetaling over 20 år.

1.5. Likviditet

Driftskreditt på kr 100 mill. i DNB videreføres i 2021.

Likviditetssituasjonen anses som tilfredsstillende, men vurderes nærmere i årsrapporten for 2020.

1.6. Egenbetalinger, gebyrer og avgifter

Ordningene fastsettes slik de fremgår av "Oversikt over avgifter, gebyrer og egenbetalinger".

1.7. Endringer i forhold til økonomiske rammer

- Alle bygg overføres Lier Eiendomsselskap KF.
- Budsjett 2020, i obligatoriske oversikter, vedtas som del av HP 21-24. Grunnet endringer i strukturen ser denne annerledes ut enn hva som ble vedtatt i HP 20-23. Strukturendringen er grunnet ny kommunelov.

1.8. Endringer i statsbudsjettet

Etter kommunedirektørens forslag ble lagt fram er det gjort endringer i forutsetninger for statsbudsjettet (avventer vedtak).

Etter kommunedirektørens forslag er det vedtatt endringer i statsbudsjettet statsbudsjettet.

Følgende budsjettjusteringer legges inn.

Endringer i driftsbudsjettet som følge av statsbudsjettet:

1000 kr.	2021	2022	2023	2024
Reduserte skatteinntekter	-121	-121	-121	-121
Økning rammetilskudd	-24 988	-1 927	-1 927	-1 927
Avsetning til koronautgifter	15 561			
Koronamidler TISK - testing, isolering, smittesporing og karantene	7 500			
Statsbud. - Priv barnehager endret pensjon	2 000	2 000	2 000	2 000
Statsbud. - Skjermingsmidler barnehage	-655	-655	-655	-655
Kapitaltilskudd private barnehager	703	703	703	703
Sum	0	0	0	0

Satser for kommunalt tilskudd til private barnehager etter endringene i statsbudsjettet:

Satser for kommunalt tilskudd 2021	Per heltidsplass		
	Drift inkl. adm.	Kapital	Totalt
Ordinære barnehager, små barn	213 215	9 300	222 515
Ordinære barnehager, store barn	101 131	9 300	110 431
Familiebarnehager, små barn	177 500	14 000	191 500
Familiebarnehager, store barn	134 900	14 000	148 900

Siden forslaget om å redusere pensjonspåslaget ble reversert, vil det ikke være to ulike satser for drift-tilskudd (ingen forskjell mellom barnehager i foretak og enkeltstående barnehager). Satsene for driftstilskudd har fått et lite påslag, fordi det ikke var tatt med kostnad for forsikringer.

Satsen for kapitaltilskuddet til ordinære barnehager gjelder i følge statsbudsjettet for 1.halvår 2021.

1.9. Tekniske justeringer etter kommunedirektørens beslutningsgrunnlag

For å ha mest mulig korrekte rammer på virksomhetene, ved oppstart første år av handlingsprogrammet, kan kommunedirektøren gjennomføre tekniske rammejusteringer før publisering av vedtatt i handlingsprogram. Med dette menes flytting av budsjettammer mellom virksomheter. Endringene går i 0 og påvirker ikke netto driftsresultat.

Administrasjonen kan:

- Fordele ufordelt lønnsbudsjett etter lønnsoppgjør
- Omfordele budsjett som ikke påvirker rammene for tjenesteområde eller hovedutvalgene,
 - Korrigere for fordelingsmodeller
 - Gjennomføre tekniske justeringer mellom virksomhetene

1.10 Rammeendringer

Endringer i driftsbudsjettet

1000 kr.	2021	2022	2023	2024
<i>Helse-, omsorg og velferd:</i>				
Velferdsteknologi – økt satsing	1 000	1 500	2 000	2 500
Hjelpemiddellager – økt bemanning	700	700	700	700
Ergoterapikompetanse – hjemmeboende og barn	800	800	800	800
IPS jobbspesialist – ungdom 18-30	750	750	750	750
Hørselkontakt – økning fra 30 til 50%	100	100	100	100
<i>Steds- og samfunnsutvikling:</i>				
Kultur og fritid – lavterskeltilbud	150	0	0	0
Kulturskolen – aktivitetstilskudd	500	500	500	500
Eiksetra – økt driftstøtte	120	120	120	120
Ungdomshuset V2 - lavterskeltilbud	150	150	150	150
Samfunnshus – økt behov	300	0	0	0
<i>Oppvekst:</i>				
Mobbemobud – økning fra 20 til 30%	80	80	80	80
<i>Økonomi- og investering:</i>				
Kirken – ungdomsdiakoni	300	300	300	300
Alie – avvikling – utbytte	-12 000	0	0	0
Renter	0	-5	-213	535
Avdrag	0	-11	-355	701
Avsetning til disposisjonsfond	7 050	-4 984	-4 932	-7238
Sum	0	0	0	0

Endringer i investeringsbudsjettet

1000 kr.	2021	2022	2023	2024
Egge skole – tillegg	0	0	40 000	0
Rådhuset- rehab – forskyves	0	-12 500	0	2 500
LVVA – fornyelse maskiner og utstyr – reduksjon	-200	-200	-200	-200
Kirkeinvesteringer – reduksjon	-200	-200	-200	-200
Opptak av lån	-320	-10 320	31 680	1 680
MVA refusjon	-80	-2 580	7 920	420
Sum	0	0	0	0

2. Generelle føringer

2.1. Det forutsettes at tiltak gjennomføres som beskrevet i grunnlagsdokumentet og budsjettvedtaket. Tiltak av prinsipiell betydning legges fram som egne saker. Avvik skal meldes fortløpende i månedsrapporten og senest ved behandling av tertialrapport/årsregnskap.

2.2. Lier kommunes visjon «Grønne Lier – for alle innbyggere» legges til grunn for arbeid i alle sektorer. Hele Lier tas i bruk ved at det legges til rette for å bo i hele kommunen og opprettholde tjenestetilbud som bl.a. skole- og barnehagetilbud nær der folk bor.

2.3. Følgende økonomiske forutsetninger legges til grunn for økonomiarbeidet i perioden for å sikre en sunn økonomi:

- Netto driftsmargin på 1,75 %.
- Disposisjonsfond på minimum 10 % av driftsinntektene eller minst kr 100 mill.
- Gjeldsgrad for gjeld eksklusive selvkostprosjekter på under 70 % av driftsinntektene.

2.4. Hovedutvalgene gjennomgår budsjett for de virksomheter som sorterer under hvert hovedutvalg i løpet av 1. kvartal 2021, ref vedlegg 4 – Utvalgsoversikt. Hovedutvalgenes handlingsrom synliggjøres.

3. Oppdrag, tiltak mv - verbalvedtak

3.1. Økningen i ressurskrevende elever i skolen og elever som har behov for spesialundervisning (paragraf 5.1.) er en utfordring knyttet til lærenormen. Det legges frem en egen sak som belyser faglige og økonomiske utfordringer sammen med en evaluering av finansieringsmodellen for skolene. Dette som grunnlag for arbeidet med HP 2022 – 25.

3.2. Stilling som mobbeombud utvides fra 20 til 30 %. Spørsmål om stillingsinnhold og organisering legges frem som egen sak i løpet av 1. halvår 2021.

3.3. I HP 2020 – 2023, punkt 2.11, vedtok man å utarbeide en plan for sertifisering av skolene i Lier knyttet til dysleksi og dyskalkuli. Planen legges frem en egen sak i løpet av 1. halvår 2021.

3.4. For å sikre økt kompetanseutvikling og utvidet tverrfaglig arbeid, vurderes samlokalisering av helsetjenesten barn og unge med barnevern i løpet av 2021 og ses i sammenheng med innmeldt økt arealbehov.

3.5. Det legges frem en egen sak om status i våre skoler med tanke på læremidler, tilpasset LK20, læringsverk både digitalt, oppdaterte lisenser og i bokform. Frist 1. tertial.

3.6. Som følge av statsbudsjettet for 2021 kap 226 og 231 åpnes det for en søknadsbasert tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling i barnehage og grunnopplæring. Kommunen må utnytte ordningen for heve kompetansen lokalt.

3.7. Måltallet for nærvær i 2021 videreføres med 95 %. Måloppnåelsen er langt fra tilfredsstillende og oppfølgingsarbeidet i hver enkelt virksomhet må styrkes. HR-avdelingen kompetanse styrkes ved overføring fra Alier med økt fokus på nærvær og heldidskultur. Gode ansettelsesprosedyrer sikres.

3.8. Ufaglærte medarbeidere tilbys fagbrev gjennom jobb mot avtalefestet binding til kommunen som arbeidsgiver i henhold til gjeldende lov- og avtaleverk.

3.9. Det settes økt fokus på å bygge egenkompetanse i stedet for bruk av eksterne konsulenter. Utvikling av et nytt saks-/arkivsystem er et godt eksempel på dette. Utviklingsprosjekter som gjennomføres blant og av egne medarbeidere, hever kompetansen i organisasjonen.

3.10. Fornøyde medarbeidere er et godt utgangspunkt for god tjenesteyting. Kommunedirektøren bes legge frem en sak der den foreskrevne oppfølging av «10-faktor»-undersøkelsen dokumenteres. Frist 1. halvår 2021.

3.11. Dagens bemanningsnorm i sykehjem og boliger utfordres grunnet endrede behov for økt omsorg og bistand i sykehjem og omsorgsboliger. Bemanningsnormen evalueres med frist 1. tertial.

3.12. Seniorsentret i Lierbyen har ikke store nok lokaler. Arbeidet med å finne egnet lokale som også tilfredsstiller kravet til transport intensiveres.

3.13. Kommunens kostnader ved integrering av flyktninger dekkes i introduksjonsprogramperioden gjennom statlig overføring. Deretter overtar kommunen det økonomiske ansvaret. Arbeidet med skole og utdanning og kvalifisering for arbeidslivet intensiveres. Måltallet for resultat etter endt introduksjonsprogram for 2021 settes til 70 %.

3.14. Det må settes økt ledelsesfokus på klart språk og god kommunikasjon – muntlig og skriftlig – og rask tilbakemelding i alle kommunale tjenester. Dette er knyttet til oppfølging av resultatavtalen med kommunedirektøren for 2021.

3.15. Kommunen har tildelingsrett til en del boliger organisert som borettslag. Flere av disse har omfattende vedlikeholds- og rehabiliteringsbehov som vanskelig kan dekkes av beboerne, men som kan finansieres ved hjelp av Husbanken. Det forutsettes imidlertid at kommunen står som søker. Kommunedirektøren går i dialog med styrene i borettslagene for å avklare behov og etablere rutiner for hvordan søknadsprosessen kan gjennomføres.

3.16. Det utredes muligheten for kjøp av del av Statskogs eiendom på Sjøstad – gnr 81, bnr 3 - med formål om vern av kulturminner og stedsutvikling. Det utarbeides en egen sak som kartlegger verneverdige kulturminner fra Sjøstad trevarefabrikk i området. Området er i kommuneplanens arealdel avsatt til boligbygging – Od2 – og deler av området kan utvikles og selges som boligtomter.

3.17. Spørsmålet om Lier som parkeringskommune legges frem som egen sak. Mulighetene for samarbeid med andre kommuner må avklares.

3.18. Det utarbeides en egen plan for veteraner fra internasjonale operasjoner som bygger på regjeringens oppfølgingsplan hvor tiltakene er knyttet til temaene heder og anerkjennelse, omsorg og oppfølging, ivaretagelse av familien og utnyttelse av kompetanse. Dette kan ses i sammenheng med en markering 8. mai, FN-dagen med familiesamling på kulturscenen og skolene.

3.19. Arbeidet med ulovlighetskontroll og -oppfølging både etter plan- og bygningsloven og jordloven intensiveres. Imidlertid blir det feil når et slikt arbeid skal finansieres ved at de som følger lov og regler pålegges å betale økt gebyr for tjenesten. En effektiv og riktig veiledning er videre et godt forebyggende tiltak. Det fremmes en egen sak i løpet av 1. kvartal 2021 om hvordan tjenesten kan organiseres. Finansiering sikres gjennom noe økte gebyrer og bedre og strengere rutiner for oppfølging.

3.20. Grønne Lier skal ha landets beste fagmiljø innen forvaltningsoppgavene knyttet til jordbruk, skogbruk og vilt og innlandsfisk. Et godt fagmiljø kan også innebære utvidelse av landbrukskontorets virksomhet i Lier gjennom samarbeid med eller salg av tjenester til andre kommuner, enten generelt eller innen enkelte forvaltningsoppgaver.

3.21. Et rikt og variert tilbud på kultur- og idrettsområdet er viktig for å fremme lokal identitet. Riktig organisering av kultur og idrett kan gi bedre utnyttelse av menneskelige og økonomiske ressurser. Det gjøres en vurdering som grunnlag for HP 2022 – 25 hvordan fremtidig organisering av kultur- og idrettsektoren i større grad kan fokusere på aktivitet og

mindre på administrasjon. Inntekspotensialet må utnyttes. Organiseringen av kultur og idrett skal bygge opp under stedsutvikling.

3.22. Velferdsteknologi rulles ut gradvis. Dette gjelder både institusjoner og hjemmetjenesten, ref HOV sak 37/2020. Økte driftsmidler i tillegg til foreslåtte investeringsmidler benyttes. Behov for mer «øremerkede» ressurser for å ha tilstrekkelig kunnskap om de nye løsningene vurderes fortløpende.

3.23. Bruk av løpende rammebevilgninger i investeringsbudsjettet til maskiner og utstyr for LVVAKF må skje etter en nøye kost/nytte-analyse. Dette gjelder også andre budsjettområder med tilsvarende, løpende rammebevilgninger.

3.24. I samarbeid med pårørende/verge tilbys mennesker med nedsatt funksjonsevne andre/nye fritidstilbud, innendørs og utendørs, under pandemien. Økonomisk dekkes utgiftene gjennom øremerkede statlige bidrag.

3.25. Arbeidet med organisering og oppfølging av læreplassordningen er overtatt av kommunen. Måltallet som ble vedtatt i HP 2019 – 2022, 1:500 videreføres.

3.26. På bakgrunn av at det nå er mobildekning ved bomstasjonen på Eggevollen i Eikseterveien, fremmer kommunedirektøren en egen sak i løpet av 1. halvår 2021 om elektronisk betalingsløsning på bomstasjonen.

Innholdsfortegnelse

Ordførers innledning	11
Befolkningsutvikling og prognoser	13
Kommunens planer	18
Organisering og styring	25
Steds- og samfunnsutvikling	32
Oppvekst.....	49
Helse, omsorg og velferd.....	66
Organisasjon og utvikling	86
Kommunale foretak.....	97
Økonomi og investering	109
Vedlegg.....	133

Ordførers innledning

Grønne Lier - for alle innbyggere

I 2020 passerte Lier kommune 27.000 innbyggere. Kommunen planlegger, gjennom blant annet fjordbyprosjektet, for mange tusen nye innbyggere i årene som kommer. God og målrettet planlegging er viktig for å kunne utvikle grønne Lier til det beste for nåværende og fremtidige innbyggere, næringsliv og organisasjoner. Vi vil at det fortsatt skal være slik at vi tar hele Lier i bruk.

Handlingsprogrammet for 2021 - 2024 er både et budsjett for neste år, en fireårig økonomiplan, en prioritering av tiltak og aktiviteter i neste fireårsperiode og en oversikt over nye investeringstiltak i årene etter 2024.

Lier kommunes visjon «Grønne Lier – for alle innbyggere» legges til grunn for alt arbeid i alle våre sektorer. Hele Lier tas i bruk ved at det legges til rette for å bo i hele kommunen og opprettholde og utvikle tjenestetilbud som skole- og barnehagetilbud nær der folk bor. Et nært tjenestetilbud er mål vi har jobbet mot over lang tid i Lier, og som er godt innarbeidet i hele kommunen. Jeg tror også dette målet; å ta hele Lier i bruk, gjør at liungene kjenner en sterk tilhørighet til bygda si og er stolte av hvor de kommer fra.

I årets handlingsprogram er det flere prioriteringer vi har gjort som er viktige for å gjøre hele Lier til et godt sted å bo, jobbe og være også i fremtiden.

Nå skal Lierelva, som er vår livsåre gjennom hele lierdalen, renses. Lierelva må renses for forurensning fra plast, avrenning fra gjødsel og annet avfall for at den skal opprettholde sin verdi. God vannkvalitet i elva vår er viktig både for landbruket, oss som forbrukere, friluftsliv, fiske og den grønne dalen vi bor i.

I Lier satser vi på flere store boligprosjekter for de som trenger oss aller mest. Både Kjellstad gård med omsorgsboliger og utleieboliger i tillegg til Glitre bofellesskap på Oddevall er fremtidsrettede og gode prosjekter som vi samarbeider med Husbanken om.

I tillegg kan jeg nevne at vi investerer i oppgradering av Egge skole, rehabilitering av tak og fasade på Sylling skole og nyanlegg og rehabilitering av lys på gamle Drammensbanen mot Gullaug og Spikkestad. Vi har også satt av bidrag til samfunnshusene våre og bredbåndsutbygging i hele Lier.

Om Lier skal være et godt sted å bo og motta tjenester i må vi gjøre enda mer for å få flere inn i arbeidslivet. Vi må særlig legge til rette for at ungdom får muligheten til å kjenne gleden ved å gå på jobb og bidra i velferdssamfunnet vårt. Derfor prioriterer vi også NAVs arbeid for å hjelpe ungdom inn i arbeid.

Våre prioriteringer i dette budsjettet vil gjøre det mulig for Lier å ivareta sin posisjon som en av landets beste kommuner. Jeg tror vi som liunger kjenner på at Lier er et godt sted å bo, noe også topplasseringene i det nasjonale kommunebarometeret og kommune-NM viser. At

vi viderefører lave kostnader på vår produksjon gjør at Lier kommune kan forbli en av kun 35 norske kommuner som klarer oss uten eiendomsskatt til tross for lavt inntektsnivå.

Ordfører Gunn Cecilie Ringdal

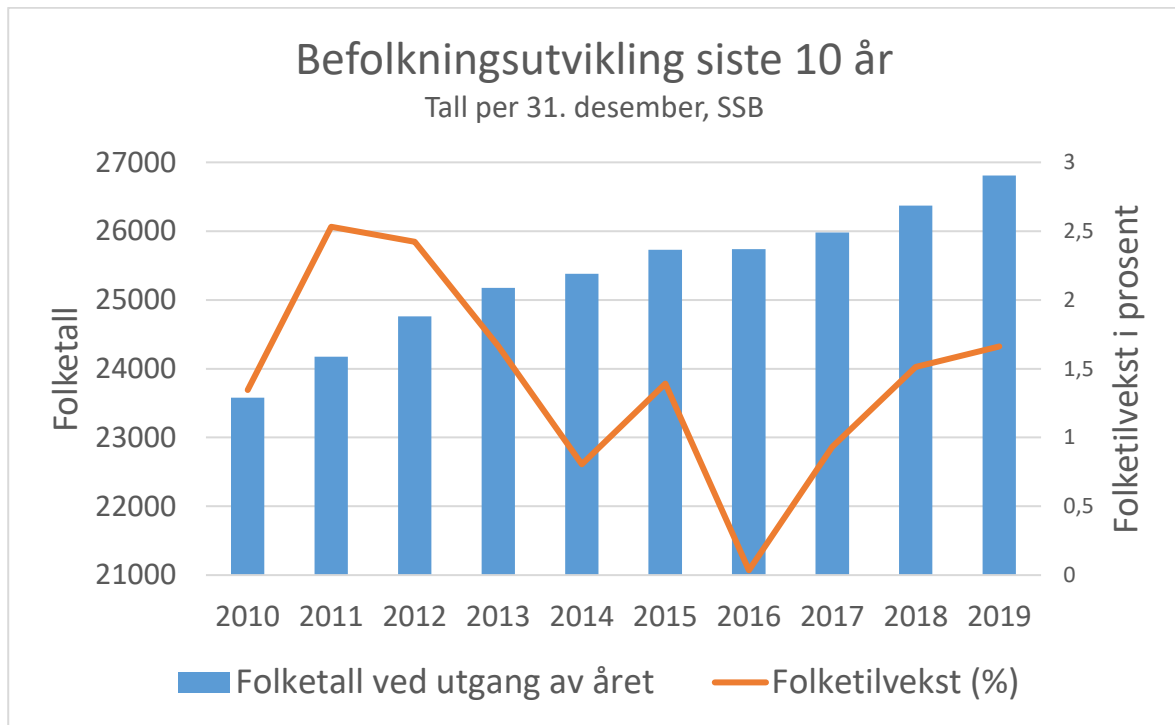
A low-angle photograph of three children on a playground rope bridge. The bridge is made of thick, black, braided ropes. A young girl with blonde hair, wearing a white shirt, is in the foreground, smiling and holding onto the rope. Behind her, a boy in a blue patterned shirt and a girl in a pink shirt are also on the bridge. The background shows green trees and a clear sky. The text 'BEFOLKNINGSUTVIKLING OG PROGNOSE' is overlaid on the left side of the image, with a red horizontal line below it.

BEFOLKNINGSUTVIKLING OG PROGNOSE

Befolkningsutviklingen de siste ti årene

Ved utgangen av 2019 hadde Lier kommune 26 811 innbyggere. Dette var en økning på 438 personer fra året før. Tall fra folkeregisteret viser at Lier har 27 027 innbyggere per 27. oktober 2020.

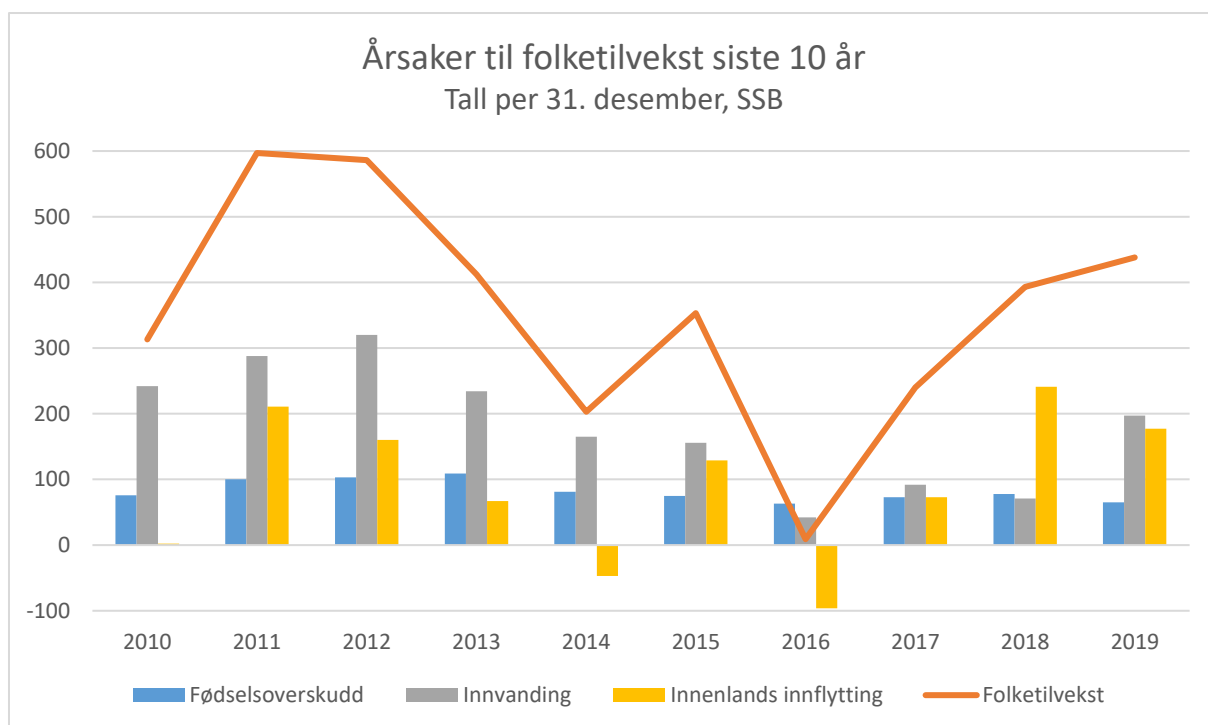
Den årlige folketilveksten i Lier varierer en god del fra år til år, men har i siste tiårsperiode i snitt ligget på 350 personer. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig årlig folketilvekst på 1,4 %.

Befolkningsutvikling siste 10 år. Tall per 31. desember 2019, SSB.

Figuren under viser at fødselsoverskuddet i kommunen i snitt ligger på omlag 80 personer i året.

Både innenlandsk innflytting og innvandring varierer en god del fra år til år, og lå i 2019 på henholdsvis 177 og 197 personer. Begge tallene er over snittet siste ti år, noe som også gir den høyeste befolkningsveksten siden 2013.

Årsaker til befolkningsvekst siste 10 år. Tall per 31. desember 2019, SSB.

Tabellen under viser hvordan folketilveksten har fordelt seg i ulike aldersgrupper de foregående fire år. Selv om det totalt sett har vært en årlig befolkningsvekst, viser tallene at veksten har vært ujevnt fordelt mellom aldersgruppene. Generelt har den prosentvise veksten økt med økende alder. Aldersgruppen 0-5 år har hatt en årlig prosentvis nedgang på 0,2 prosent, mens aldersgruppen 80 år og eldre i samme periode har økt med 2,7 prosent per år.

Tall per 31. desember, SSB	Folketall				Snitt endring per år		Endring i perioden
	2016	2017	2018	2019	antall	prosent	
0-5 år	1829	1813	1802	1817	-3	-0,2	-12
6-15 år	3425	3470	3507	3543	30	0,9	118
16-19 år	1326	1298	1308	1333	2	0,1	7
20-66 år	15560	15684	15943	16208	162	1,0	648
67-79 år	2723	2822	2865	2939	54	2,0	216
80 år og eldre	877	893	948	971	24	2,7	94
Total	25740	25980	26373	26811	268	1,0	1071

Folketall for ulike aldersgrupper i perioden 2016 - 2019. Tall per 31. desember 2019, SSB.

Boligbygging

Reviderte boligbyggeprogram legges frem i forbindelse med den årlige behandlingen av kommunens handlingsprogram. Boligbyggeprogrammet benyttes i forbindelse med utarbeidelse av kommunens befolkningsprognose. Løsningen med et årlig revidert boligbyggeprogram er valgt fordi kommunens fremtidige boligbygging er usikker. Endelige valg for utviklingen av Fjordbyen og Gullaug vil blant annet ha stor betydning for befolkningsprognosen.

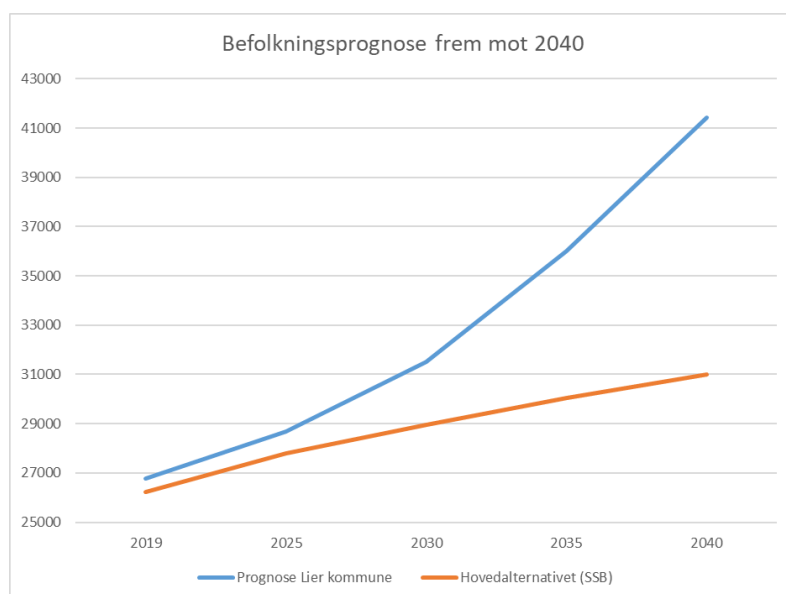
Sammenliknet med boligbyggeprogrammet fra 2019 er det lagt inn noen flere boenheter. Fordelingen av boligbyggingen er imidlertid noe endret. Endringene blir redegjort for i en egen melding.

Barneskole- kretser	Boligbyggeprogram for Lier kommune (2020-2040)																					Sum for perioden
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	
Høvik	0	14	0	33	10	100	100	158	150	175	200	225	250	275	300	300	300	350	350	350	350	
Gullaug	35	32	57	0	0	0	0	25	25	60	60	110	110	110	117	110	110	110	110	110	110	
Hegg	63	94	72	134	70	35	55	30	25	35	45	45	35	25	25	55	55	35	35	30	30	
Egge	0	0	25	0	0	25	0	0	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Oddevall	0	0	0	0	15	15	5	5	10	10	10	15	15	15	0	0	0	0	0	0	0	
Sylling	0	8	3	10	0	10	10	0	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Nordal	2	9	18	0	30	0	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Hallingstad	0	30	0	0	0	10	30	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Hennummarka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	25	25	0	0	
Heia	4	32	0	10	15	0	28	0	15	0	15	0	0	11	0	0	0	0	0	0	0	
SUM	104	219	175	187	140	195	228	248	266	280	330	395	410	436	442	465	475	520	520	490	490	

Befolkningsprognose frem mot 2040

Figuren under viser Lier kommunes prognose for befolkningsutvikling sammenstilt med SSBs hovedalternativ for befolkningsvekst per 31. desember 2018. Modelleringen av befolkningsprognosen for 2020 er imidlertid ikke klar. Befolkningsprognosen under tar derfor utgangspunkt i fjorårets boligbyggeprogram.

Figuren viser at Lier kommune forventer en sterkere befolkningsvekst enn hva SSBs hovedalternativ legger opp til. Dette gjelder hele perioden - særlig for perioden etter igangsettingen av Fjordbyen og Gullaug. Dette skyldes at kommunens boligbyggeprogram legger opp til en høyere boligbygging i hele perioden enn hva SSBs hovedalternativ gjør. Første år for innflytting i Fjordbyen og Gullaug er satt til henholdsvis 2025 og 2029. Det er stor usikkerhet knyttet til befolkningsprognoser, og usikkerheten øker utover i prognoseperioden. Ferdig utbygd kan Fjordbyen gi 8 000 nye boliger. Dette er hensyntatt i boligbyggeprogrammet, men ikke i befolkningsprognosen. Det er heftet usikkerhet knyttet til utbyggingstakten i Fjordbyen.

Befolkningsprognose 2021 - 2024

Tabellen under viser SSBs befolkningsprognose fordelt etter aldersgrupper for årene 2021 – 2024. Denne viser en svak befolkningsnedgang i aldersgruppene 0-5 og 6-15 år, og en befolkningsvekst i alle aldersgrupper fra 16 år og oppover. Den desidert høyeste prosentvise årlige veksten på 5,3 prosent finner vi i aldersgruppen 80 år og eldre.

Tall per 31. desember, SSB	Prognose				Snitt endring per år		Endring i perioden antall
	2021	2022	2023	2024	antall	prosent	
0-5 år	1805	1827	1804	1797	-2	-0,1	-8
6-15 år	3603	3550	3571	3543	-15	-0,4	-60
16-19 år	1332	1376	1379	1407	19	1,4	75
20-44 år	8464	8566	8601	8638	44	0,5	174
45-66 år	8180	8295	8405	8494	79	1,0	314
67-79 år	3087	3136	3223	3269	46	1,5	182
80 år og eldre	1051	1109	1175	1275	56	5,3	224
Total	27522	27859	28158	28423	225	0,8	901

Befolkningsprognose førstkomende fire år. Tall per 31. desember 2019 (SSB hovedalternativ).

I det økonomiske arbeidet legges middelalternativet til SSB til grunn, med henhold til befolkningsprognoser og objektiv vekst i behov for de ulike tjenestene.

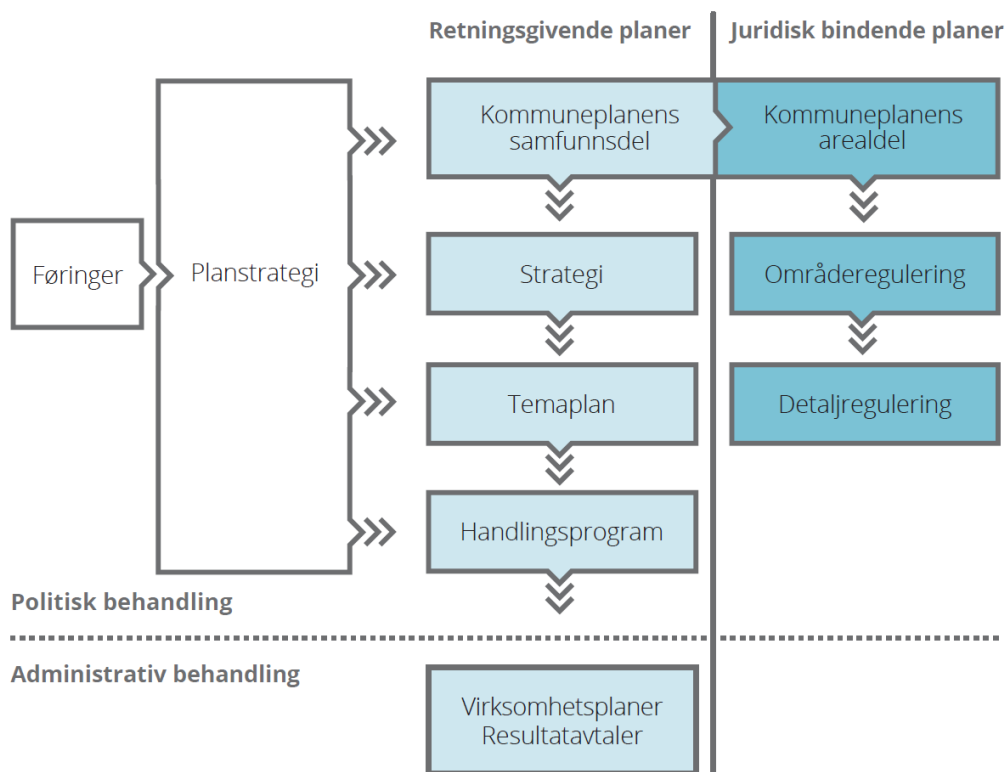
KOMMUNENS PLANER

Det kommunale plansystemet

Kommuneplanen er kommunens overordnede styringsdokument. Den består av en samfunnsdel med tilhørende handlingsdel og arealdel. Samfunnsdelen fastsetter langsiktige mål og strategier for kommunesamfunnet og for kommunen som organisasjon. Handlingsdelen angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende årene, og revideres årlig. I Lier inngår handlingsdelen som en del av handlingsprogrammet. Arealdelen er en oppfølging av føringene gitt i samfunnsdelen og legger føringene for arealbruken i kommunen.

Kommunens økonomiplan skal gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver for kommunens virksomhet. I Lier kommune innarbeides økonomiplanen og årsbudsjettet i handlingsprogrammet. Handlingsprogrammet inneholder økonomiske rammer, mål og planlagte aktiviteter for kommende fireårsperiode.

Det er vedtatt et eget plansystem for hvordan plantypene bygger på hverandre, jf. figur under. Plansystemet etablerer en felles begrepsbruk for kommunens planer, og viser hvordan de ulike plantypene bygger på hverandre.

Kommuneplanens samfunnsdel 2019 -2028

Kommuneplanens samfunnsdel har en bred samfunnsmessig tilnærming. Den tar stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet og kommuneadministrasjonen. Samfunnsdelen er førende for handlingsprogrammet.

Visjon

«Grønne Lier – for alle innbyggere» er Lier kommunes visjon. Visjonen gir uttrykk for vårt særpreg og det liersamfunnet vi ønsker å utvikle videre.

Visjonen skal forstås på følgende måte:

Lier skal bevares som en grønn dal

I Lier tar vi vare på matjord, landskapskvaliteter og naturverdier. Lierelva er livsnerven for å levere rent vann til landbruket. Alle skal ha tilgang til natur for opphold og rekreasjon nær der de bor.

Det gode liv for alle

Alle skal leve trygt og godt i grønne Lier. Innbyggerne skal oppleve å høre til i nærmiljøet sitt, og at de har mulighet til å delta aktivt i samfunnet.

Grønn verdiskaping

Lier er en fremtidsrettet kommune som skal gjennomføre det grønne skiftet. Kommunen skal stimulere til vekst og utvikling, men med en mindre miljøbelastning.

Samfunns mål

Samfunnsmålene i kommuneplanens samfunnsdel peker ut de områdene som skal gis særlig oppmerksomhet og ressurstilgang i planperioden. Målene bygger på kommunens visjon, og er valgt ut på bakgrunn av politiske føringer og de utfordringer og muligheter kommunen står overfor.

Samfunnsmålene er delt inn i innsatsområder som beskriver hvordan samfunnsmålene skal nås. Tjenesteområdene vil koble på egne mål på de ulike innsatsområdene med måleindikatorer som gjør at vi kan følge med på at vi går i riktig retning.

Samfunns mål	Innsatsområder
1 Levende landskap	1.1 Lierdalen skal være et produksjonsområde for frukt, bær og grønnsaker av nasjonal betydning.
	1.2 Naturen skal være lett å ta i bruk gjennom et allsidig og attraktivt friluftslivstilbud.
	1.3 Lier skal forvalte natur- og kulturlandskap og biologisk mangfold på en bærekraftig måte.
2 Tilhørighet til bygda	2.1 Lier kommune skal ivareta sin lokaldemokratiske rolle, og bruke prosesser som inspirerer til medvirkning og dialog.
	2.2 Lier skal være blant Norges fremste frivillighetskommuner.
	2.3 Lier skal bruke kulturarven som en identitetsbærende ressurs.
	2.4 By- og stedsutvikling skal bygge på Lier identitet.
	2.5 Liers innbyggere skal leve i trygge lokalsamfunn.
	2.6 Liersamfunnet skal skjermes mot forurensning.
	2.7 Innbyggerne skal ha tilgang på attraktive arenaer for sosialt samvær og aktivitet.
3 Livsmestring for alle	3.1 Lier skal ha helsefremmende og inkluderende barnehager og skoler som gir de beste muligheter for læring og sosial utvikling.
	3.2 Liunger skal gis muligheter for utdanning, jobb eller annen meningsfull aktivitet.
	3.3 Liunger som trenger bistand skal tilbys tjenester på riktig nivå i alle livets faser.
	3.4 Lier skal ha tilrettelagte boforhold for de som trenger det.
	3.5 Kommunen skal bidra til bedre helse og livssituasjon for liunger med oppfølgingsbehov.
4 Klimanøytralt Liersamfunn	4.1 Liersamfunnet skal omstille reisemønsteret ved å prioritere grønne mobilitetsløsninger.
	4.2 Nullvekstmålet for personbiltransporten skal være førende for kommunens utbyggingsmønster.
	4.3 Lier kommune skal ta en aktiv rolle i å stimulere innbyggere og næringsliv til klimatiltak.
	4.4 Lier kommunes egen virksomhet skal være klimanøytral i 2025.
	4.5 Lier skal være en foregangskommune for gjennomføring av klimatiltak i produksjon av frukt, bær og grønnsaker.
5 Framtidsretta og næringsvennlig	5.1 Lier kommune skal være en utviklingsorientert næringslivspartner.
	5.2 Lier kommune skal bidra til en smart utvikling av næringsarealer.
	5.3 Lier skal tilby næringslivet et konkurransedyktig transportsystem.
	5.4 Lier skal tilrettelegge for kompetansebaserte arbeidsplasser.
	5.5 Lier kommune skal være en pådriver for samfunnsinnovasjon i møte med fremtidens utfordringer.
	5.6 Lier kommune skal arbeide aktivt for en bærekraftig samfunnsutvikling.
6 Kommunen som organisasjon	6.1 En attraktiv og nyskapende organisasjon med gjennomføringskraft.

Oppfølging av kommunens planstrategi

Planstrategien er kommunestyrets verktøy for å avklare hvilke planoppgaver kommunen skal prioritere i inneværende kommunestyreperiode. En helhetlig plangjennomgang gjør det enklere å få oversikt over kommunens samlede planomfang, og avklare hvordan arbeidet skal samordnes og styres.

Vedtatte planer

Planer som inngår i det kommunale plansystemet er vedtatt i kommunestyret eller i ett av de faste utvalgene opprettet av kommunestyret. Utvalgene er definert i kommunens politiske reglement.

I elektroniske dokument kan du trykke på planene under for å åpne disse i en webleser.

	Vedtatte planer	Ansvarlig sektor	Videre- føres	Revideres	Vedtaks- år	Planens varighet
Kommunale samfunnsplaner	Boligsosial handlingsplan	Helse, omsorg og velferd		●	2016	2019
	Rusmiddelpolitisk handlingsplan	Helse, omsorg og velferd		●	2016	2020
	Temaplan for helse, omsorg og velferd	Helse, omsorg og velferd		●	2018	2025
	Handlingsplan for velferdsteknologi	Helse, omsorg og velferd		●	2020	2022
	Hovedplan vann og avløp	Lier vei, vann og avløp KF		●	2017	2041
	Hovedplan vei	Lier vei, vann og avløp KF		●	2017	2026
	Trafikksikkerhetsplan	Lier vei, vann og avløp KF		●	2017	2020
	Plan for flomberedskap og overvannshåndtering	Lier vei, vann og avløp KF	●		2018	2028
	Prioritering av fysiske tiltak - trafikksikkerhet	Lier vei, vann og avløp KF		●	2019	-
	Temaplan overvann	Lier vei, vann og avløp KF		●	2019	-
	Tiltaksplan vei	Lier vei, vann og avløp KF		●	2019	2028
	Handlingsplan mot barnefattigdom	Oppvekst		●	2016	2019
	Læring og livsmestring - kvalitetsplan for lierskolen	Oppvekst		●	2016	2020
	Handlingsplan mot vold og overgrep mot barn	Oppvekst		●	2017	2020
	Kvalitetsplan for barnehager	Oppvekst		●	2019	2020
	Arbeidsgiverstrategi - sammen for grønne Lier	Organisasjon og utvikling	●		2019	2028

	Vedtatte planer	Ansvarlig sektor	Videre- føres	Revideres	Vedtaks- år	Planens varighet
	Innkjøpsstrategi	Organisasjon og utvikling	●		2019	2025
	Digital strategi for Lier kommune	Organisasjon og utvikling	●		2019	-
	Eierskapspolitikk	Organisasjon og utvikling		●	2019	-
	Overordnet beredskapsplan	Kommunedirektøren	●		2018	-
	Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse	Kommunedirektøren		●	2018	-
	Strategi for driften av Lier kommunes skoger	Steds- og samfunnsutvikling		●	2020	-
	Langsiktig arealstrategi	Steds- og samfunnsutvikling		●	2009	2040
	Landbruksplan	Steds- og samfunnsutvikling		●	2012	-
	Sykkelplan for Lier	Steds- og samfunnsutvikling		●	2014	-
	Strategisk plattform med masterplan for planlegging og realisering av Fjordbyen	Steds- og samfunnsutvikling	●		2014	-
	Plan for Den kulturelle skolesekken	Steds- og samfunnsutvikling		●	2015	2019
	Temaplan for fysiske kulturminner og kulturmiljøer	Steds- og samfunnsutvikling	●		2015	-
	Målsetninger for forvaltning av elg, hjort og rådyr	Steds- og samfunnsutvikling		●	2015	-
	Strategisk næringsplan - handlingsplan	Steds- og samfunnsutvikling	●		2017	2020
	Strategisk næringsplan - langsiktig strategi	Steds- og samfunnsutvikling	●		2017	2028
	"For kropp og sjel" – en strategiplan for kultur, idrett og friluftsliv	Steds- og samfunnsutvikling		●	2017	2025
	Energi- og klimaplan	Steds- og samfunnsutvikling		●	2017	2020
	Liers frivillighetspolitiske plattform	Steds- og samfunnsutvikling		●	2017	-
	Anleggsplan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet	Steds- og samfunnsutvikling		●	2018	2022
	Folkehelsestrategi	Steds- og samfunnsutvikling	●		2019	2028
	Kommuneplanens samfunnsdel	Steds- og samfunnsutvikling	●		2019	2028

	Vedtatte planer	Ansvarlig sektor	Videre- føres	Revideres	Vedtaks- år	Planens varighet
Kommunale arealplaner	Lierbyen 2030 - strategi	Steds- og samfunnsutvikling	•		2019	2030
	Strategi for grønn mobilitet	Steds- og samfunnsutvikling	•		2019	2030
	Lierbyen 2030 - handlingsdel	Steds- og samfunnsutvikling		•	2019	2022
	Temaplan for elbilladepunkt	Steds- og samfunnsutvikling	•		2020	-
	Kommuneplanens arealdel	Steds- og samfunnsutvikling	•		2019	2028
	Gjeldende reguleringsplaner listes ikke opp					

Nye planoppgaver

Planstrategien vurderer kommunens planbehov i valgperioden. Men det er ikke alltid enkelt å forutse fremdriften eller det totale planbehovet flere år frem i tid. Det legges opp til en løsning hvor en samlet statusrapportering av planarbeidene og eventuelle endringer i planbehovet eller fremdriften kan tas opp til en årlig, helhetlig vurdering i forbindelse med vedtak av handlingsprogrammet.

I vedlegg 9 ligger kommunedirektørens forslag til nye planoppgaver. Kommunens planstrategi for perioden 2020-2023 skal vedtas i det samme kommunestyremøtet som kommunens handlingsprogram. Dette kan medføre at tabellen vedlagt vil måtte justeres i det politisk vedtatte handlingsprogrammet - basert på den politiske behandlingen av planstrategien.

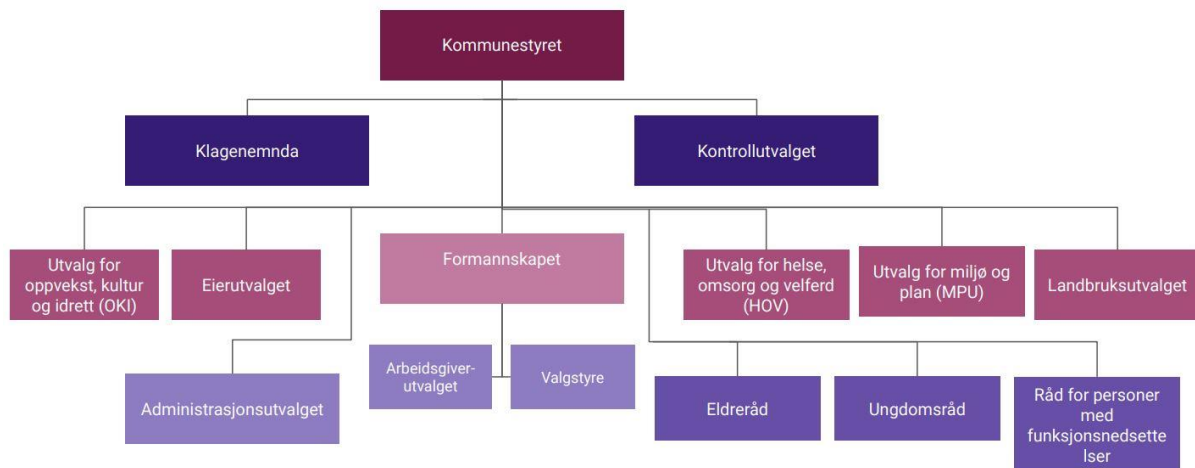
ORGANISERING OG STYRING

Politisk struktur

Lier kommune er politisk organisert etter formannskapsmodellen, som er hovedmodellen i kommuneloven. Denne modellen innebærer at formannskapet velges av kommunestyret etter partienes forholdsvis representasjon i kommunestyret.

Kommunestyret er øverste politiske organ og består av 41 representanter. Kommunestyret skal avgjøre alle saker som gjelder hovedtrekkene i kommunens organisasjon, kommuneplan, handlingsprogram og saker som i henhold til særlovgivning er tillagt kommunestyret. Kommunestyret vedtar nærmere retningslinjer for innhold, arbeidsmåte og framdriftsplan for arbeidet med økonomisakene. Kommunestyret fattet ellers beslutning i alle saker som ikke er delegert til andre politiske utvalg eller til administrasjonen.

Det er åtte politiske partier representert i kommunestyret. Disse er: Høyre (15), Arbeiderpartiet (11), Fremskrittspartiet (4), Senterpartiet (4), Miljøpartiet De Grønne (3), Sosialistisk venstreparti (2), Venstre (1) og Kristelig folkeparti (1).

Politisk struktur

Formannskapet består av 13 medlemmer, og er ansvarlig for den løpende styringen av arbeidet med økonomiplan og utbyggingssaker.

Lier kommune er også hel- eller deleier av flere selskaper. Kommunestyrets myndighet knyttet til eierstyring er delegert til formannskapet og eierutvalget i alle spørsmål og forhold som ikke etter lov, vedtekter eller selskapsavtale spesifikt er lagt til kommunestyret.

I tillegg til formannskap er følgende faste utvalg opprettet:

- Utvalg for miljø og plan
- Landbruksutvalget
- Utvalg for oppvekst, kultur og idrett
- Utvalg for helse, omsorg og velferd
- Eierutvalg
- Valgstyre
- Arbeidsgiverutvalg

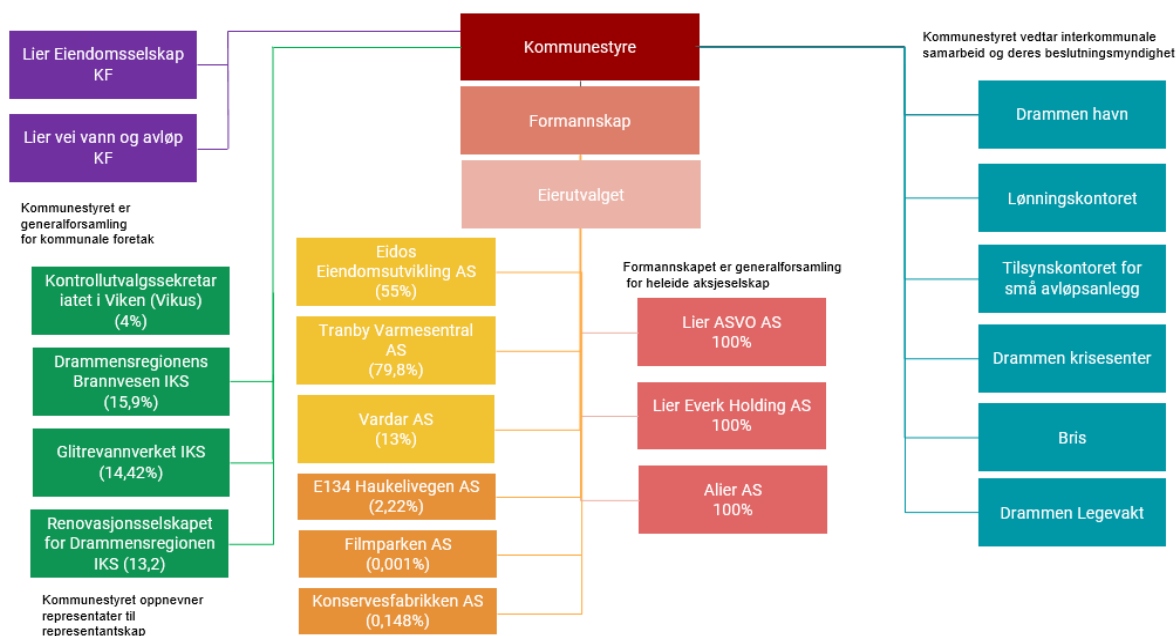
Følgende obligatoriske utvalg, nemnd og råd er også opprettet:

- Administrasjonsutvalget (Partssammensatt utvalg)
- Klagenemnd
- Kontrollutvalg
- Eldreråd
- Råd for personer med funksjonsnedsettelse
- Ungdomsråd

Eierstyring

Lier kommune er aksjonær i hel- og deleide aksjeselskaper. Kommunen er også deltaker i interkommunale selskaper, og har to kommunale foretak. Lier samarbeider i tillegg med andre kommuner om løsning av felles oppgaver.

I hovedsak er selskapene etablert for å ivareta kommunens ansvar for å levere tjenester og samfunnsfunksjoner. Noen selskaper i kommunens portefølje har finansielle eller strategiske formål.

Lier kommunes eierposisjoner og interkommunale samarbeid slik det foreligger per 07.10.2020

Kommunedirektøren gir årlig en redegjørelse om resultatet av Lier kommunes eierskap til kommunestyret. Arbeidet med å analysere eierskapet i kommunens selskaper og foretak videreføres i 2021. I tillegg vil Lier kommunes styreveileder bli revidert.

Formannskapet er generalforsamling for Lier kommunes heleide aksjeselskap. Kommunestyret er generalforsamling for de kommunale foretakene. Ordfører representerer kommunen i representantskap og generalforsamling for deleide aksjeselskap.

Kommunedirektøren er sekretariat for eierstyringen, og legger til rette for politisk oppfølging av kommunens selskaper gjennom utredninger og fremleggelse av saker som behandles av selskapenes eierorganer (representantskapsmøter og generalforsamlinger).

Administrativ struktur

Lier kommune er administrativt organisert i en modell med tre ledernivåer, hvor formelle fullmaktnivåer er kommunedirektør, kommunalsjefer og virksomhetsledere.

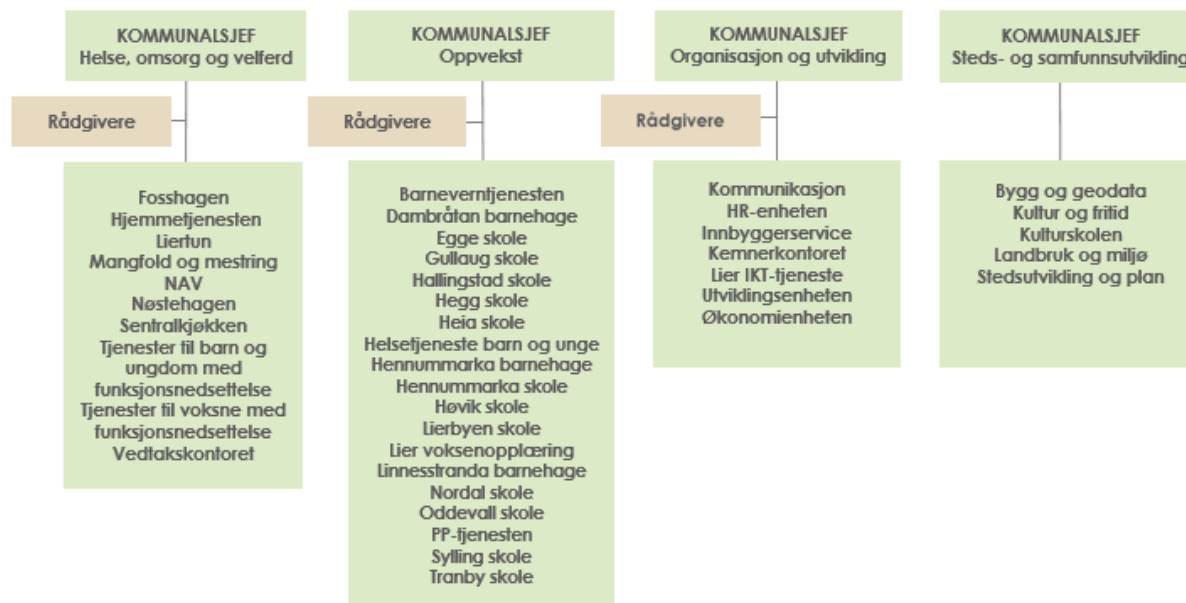

Organisasjonskart - kommunedirektørens ledergruppe og stabsfunksjoner.

Kommunedirektøren er kommunens øverste administrative leder og er ansvarlig for saksutredninger for folkevalgte organer og iverksettelse av politiske vedtak. Kommunedirektørens ansvar og myndighet er nærmere beskrevet i politisk reglement. Reglementet ble vedtatt av kommunestyret i 2019 og siste gang endret 16. juni 2020.

Virksomhetsleder rapporterer til kommunalsjef og er ansvarlig for sin virksomhet, innen rammen av de fullmakter som er delegert fra kommunedirektøren. Det innebærer at virksomhetsleder har myndighet til å sikre enhetens drift, både når det gjelder faglige, økonomiske, personalmessige og organisatoriske forhold.

Organisasjonskart - virksomheter og stabsfunksjoner under kommunalsjefer.

Avdelingsleder rapporterer til virksomhetsleder og har de fullmakter virksomhetsleder har videredelegert innenfor ovennevnte rammer.

Kvalitetsstyring

Lier kommune har i 2020 utarbeidet retningslinjer for et helhetlig ledelsessystem for kvalitet som ligger tett opp til ISO-standarden for kvalitet. Til støtte har kommuneorganisasjonen et digitalt verktøy som skal brukes av alle medarbeidere i kommunen.

Kvalitetssystemet er et av kommunedirektørens styringsverktøy for å styre, sikre, dokumentere og utvikle kvalitet på alle tjenester innenfor alle tjenesteområder i henhold til gjeldende lover, regler og økonomiske rammer. Kvalitetssystemet skal også sikre at medarbeiderne i Lier kommune har tilstrekkelig informasjon tilgjengelig, slik at tjenestene kan utføres faglig og forsvarlig.

Lier kommunes kvalitetssystem består dels av beskrevne arbeidsprosesser og dels av en løsning for å gi melding til ledelsen om forbedringsmuligheter og avvik.

I 2021 vil kommunedirektøren implementere retningslinjer og ny dokumentbehandler for å sikre en enhetlig praksis i hele organisasjonen og etablere en oppbygging tett opp mot internasjonale standarder for kvalitetssystemer (ISO 9001:2015).

Internkontroll

Kommunedirektøren skal sikre at det føres kontroll av at økonomisk forvaltning foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak. Det skal også gjennomføres systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger. Kontrollutvalget utøver tilsyn med at kommunedirektøren ivaretar dette ansvaret på en betryggende måte. Ny kommunelov inneholder egne bestemmelser med krav til kommunedirektørens internkontroll og rapportering til kommunestyret.

Illustrasjon av prosessen for internkontroll

Tiltak

- Revidere Lier kommunes styreveileder.
- Kommunens kvalitets- og avvikssystem skal oppgraderes i samsvar med nye retningslinjer. Herunder skal det etableres sektorovergripende rutiner og standard for bruk av et helhetlig ledelsessystem for kvalitet. Det skal også gjennomføres kompetansetiltak for å bidra til økt bevissthet og en sunn kultur for meldinger til ledelsen i form av avvik og forbedringsforslag.
- Bygge kompetanse og etablere et system for gjennomføring av interne revisjoner.

Mål for kommunen som konsern

Tabellen under viser sammenhengen mellom mål i kommuneplanens samfunnsdel og tiltak i for konsern i 2021.

Kommuneplan	Innsatsområde	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Mål 2021	Mål 2024	Gj.sn. landet
6 Kommunen som organisasjon	6.1 En attraktiv og nyskapende organisasjon med gjennomføringskraft	HP felles Høyt nærvær blant kommunens ansatte.	HP Nærværprosent.	92.0 %	95.0 %	95.0 %	
		HP Organisasjonsutvikling.	HP Mestringsklima (annethvert år).	4.1	4.3	4.5	4.1
			HP Mestringsorientert ledelse (annethvert år).	4.0	4.2	4.4	4.0
			HP. Registrering av avvik	2 491	3 000	4 000	
		HP Økonomi.	HP. Disposisjonsfond i % av driftsinntektene.	9,37 %	>10% av driftsinntekt	>10% av driftsinntekt	
			HP. Gjeldsgrad ekskl. selvkost.	50 %	<70% av driftsinntekt	<70% av driftsinntekt	
			HP. Netto driftsresultat kommunen som konsern.	3,1 %	1,75%	1,75%	

Samfunnssikkerhet og beredskap

Kommunen er gitt en sentral rolle i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. I første rekke skal kommunen utarbeide en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse og en overordnet beredskapsplan. Kommunestyret vedtok i 2018 og 2019 nye versjoner av begge dokumentene.

Lier kommune har en god øvelseskultur med regelmessige øvelser. Kommunen har også et psykososialt kriseteam som har fått gode tilbakemeldinger for sitt arbeid. Teamet har fått utvidede fullmakter til å opprette evakuerte- og pårørendesenter og anskaffe midlertidig bolig.

Kommunen har et særlig ansvar for å utarbeide langsiktige mål, strategier og prioriteringer og plan for oppfølging av samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet. Kommunen skal vurdere forhold som bør integreres i planer og prosesser etter plan- og bygningsloven. *(Forskrift om kommunal beredskapsplikt, § 3.)*

Kommunen skal i tillegg utvikle planverk for forebyggende sikkerhet etter sikkerhetsloven.

Tiltak

- Videreutvikle planverket med langsiktige mål og helhetlig strategi for samfunnssikkerhet og beredskap, og for generell sikkerhet.
- Kontinuerlig gjennomføre øvelser av planverket.
- Videreutvikle bruk av nødnett.

STEDS- OG SAMFUNNSUTVIKLING

Innledning

Tjenesteområdet steds- og samfunnsutvikling har et bredt oppgavespekter knyttet til de store utviklingsprosjektene og de daglige tjenestene. De skal sikre at Lier oppleves som en åpen, ryddig og god kommune for innbyggere og næringsdrivende.

Samtlige virksomheter på området forholder seg aktivt til flere sektorovergripende planer. Tjenesteområdet omfatter stedsutvikling, planarbeid, klima, næringsutvikling og folkehelse. Andre ansvarsområder er forvaltningsoppgaver knyttet til jordbruk, skogbruk, vilt og innlandsfisk, samt drift av kommuneskogene. Tjenesteområdet omfatter også:

- Tilsyn med små avløpsanlegg
- Saksbehandling av bygge-, oppmålings- og reguleringssaker
- Opprettelse og vedlikehold av kommunens kartverk og matrikkel
- Overordnet planlegging og samarbeid med kommunalt foretak innen vei, vann og avløp

Kulturområdet, med stor bredde i tilbud og tjenester, inngår også i dette tjenesteområdet. Tilbudene og tjenestene på kulturområdet bidrar til lokalsamfunnsutvikling, aktivitet og deltakelse. De retter seg i stor grad mot hele befolkningen, men har et særlig fokus på spesifikke målgrupper, slik som barn og unge. Tjenestene på kulturområdets ansvar omfatter blant annet:

- Drift av Lier kulturskole
- Drift av Lier bibliotek
- Ungdomstilbud
- Aktiv fritid/tilrettelagte tilbud
- BUA-utlån og aktiviteter
- Drift av uteanlegg og svømmehall
- Drift av Lier kulturscene
- Lier frivilligsentral og tilrettelegging og samarbeid med foreninger
- Kulturarvoppgaver og samfunnsutviklingsprosjekter

Status

Folkehelse

Lier kommune kan vise til gode resultater i de årlige levekårsundersøkelsene. Målsettingen for folkehelse i Lier er nedfelt i Folkehelsestrategi (2019 – 2028) med målet *«Et helsefremmende Liersamfunn med flere og bedre leveår med jevnere kår»*. Denne målsettingen er førende for arbeidet med stedsutvikling. Målsettingen følges opp i en 10-punktsplan med tiltak fordelt i en handlingsdel for perioden 2020-2023.

Stedsutvikling og plan

God stedsutvikling betyr mye for bomiljø, næringsliv og kommunens attraktivitet. Mål blant annet i kommuneplanens samfunnsdel, målsettinger og tiltak i strategisk næringsplan og i strategi for grønn mobilitet, utgjør viktige føringer i dette arbeidet.

Flere strategier, temaplaner og handlingsplaner er allerede i arbeid og forventes lagt frem for politisk behandling i 2021. Dette gjelder områdeplan Lierbyen som omhandler

hvordan Lierbyen kan transformeres til et mer attraktivt og aktivt sentrum, og kommunedelplan Gullaug.

Målsettinger innen klima og strategi for grønn mobilitet er styrende for kommunens arbeid for å realisere målet om at lersamfunnet skal omstille reisemønsteret ved å prioritere grønne mobilitetsløsninger. Gjennom egeninnsats og midler fra Buskerudbyen jobbes det med et pilotprosjekt for tilgang til elbysykel i kommunen.

Fjordbyen Lier og Drammen er kommunens og regionens største utviklingsområde på totalt 1,3 millioner kvadratmeter. Innenfor planområdet planlegges det for 8000 nye boliger og flere tusen arbeidsplasser. Ferdig utbygd skal Fjordbyen gi liunger og andre en tilgjengelig strandlinje på omtrent 2,5 kilometer. Fjordbyens beliggenhet på et så sentralt knutepunkt gjør at fremtidige innbyggere/næringsdrivende i stor grad vil være biluavhengige. Utbyggingen er følgelig sentral med tanke på å nå kommunens klimamål. Det gjennomføres flere store og parallelle planprosesser i og rundt Fjordbyen. I 2021 forventes fremlagt både førstehåndsutkast for områderegulering og kommunedelplan for samferdselsinfrastruktur og kollektivknutepunkt.

Kultur og fritid

Det er økt etterspørsel fra idretten etter nye eller opprustedes uteanlegg, hallflater, og kunstgressbaner flere steder i Lier. Samarbeid med idrettsforeninger vektlegges for å se helhetlig og langsiktig på hvor slike arenaer best kan plasseres.

Et viktig mål er at alle barn og unge skal kunne delta i aktiviteter og tilbud ved å tilrettelegge åpne tilbud og ved tilskudd og utgiftsdekninger. Videre driftes tilrettelagte kultur- og fritidstilbud for mennesker med bistandsbehov/psykisk funksjonshemmede. Frivilligheten og foreningslivet er på disse områdene en svært viktig samarbeidspartner for Lier kommune. Samarbeidet omfatter blant annet det å stille lokaler og anlegg til disposisjon (utleie), tilskudd, samarbeidsavtaler, markedsføringshjelp, rådgivning, dialog og avvikling av festivaler.

Flere kulturtilbud planlagt i 2020 er forskjøvet til 2021. Det er fortsatt usikkerhet knyttet til koronapandemien og hvordan kultur- og fritidstilbudet kan tilrettelegges i 2021. Det planlegges for ulike arrangement ut fra dagens situasjon knyttet til korona.

Kulturskolen

Kulturskolen er Lier kommunes ressurs- og kompetansesenter på kunst og kultur i opplæringen. Ca. 700 barn og ungdom fra 3-19 år er elever ukentlig. Kulturskolen treffer 6-8000 publikummere og uformelle brukere per år digitalt og fysisk.

Kulturskolen samarbeider med andre virksomheter i kommunen og med kommunens fire skolekorps, inkludert Brazz banden. På instrumenter i fokus, dvs. instrumenter som er sjeldne, samarbeider Lier kulturskole med andre kulturskoler i de nærliggende kommuner. Det er generelt sett mye kontakt mellom kulturskolene i området, også fordi man deler ansatte. Vestregionsamarbeidet, som nå er opphørt, ga mulighet for talentutvikling som det per i dag ikke er tilbud om. Lier kulturskole er invitert inn i nye samarbeid om musikk og dans innen Viken fylke.

Kulturskolen tilbyr og tildeler friplasser både på grunnlag av enkeltsøknader og i samarbeid med korps, flyktingetjenesten, barnevern og kultur og fritid. De drifter utleie av strykeinstrumenter, og har ansvaret for instrumenter og utstyr av verdi.

Landbruk og miljø

Landbruk og miljø behandler søknader og spørsmål innen landbruk, skogbruk, landbruksbasert matnæring, utmarks- og viltforvaltning, forurensing, private avløpsanlegg, vassdrag og vannkvalitet.

Lier er et viktig landbruksområde nasjonalt sett. Landbruksnæringen i bredt perspektiv står sterkt i Lier kommune, omfatter mange arbeidsplasser og er innovativ og sentral for samfunnsutviklingen i kommunen. Gjeldende landbruksplan for Lier kommune ble vedtatt i 2012.

Lierelva er livsnerven for å levere rent vann til landbruket, og tilbyr samtidig tilgang til natur for opphold og rekreasjon nær der de bor. Lier kommune har myndighet på flere områder som påvirker vannmiljøet og vannkvaliteten, herunder avløp, landbruk, vannforsyning, miljø, forurensning og arealplanlegging. Videre er rent vann i indre Drammensfjorden i seg selv et viktig miljømål, samtidig som det er betydningsfylt for fremtidig attraktivitet knyttet til bosetting i planlagte utbyggingsområder i indre Drammensfjorden.

Landbruk og miljø planlegger for ulike aktiviteter ut fra pågående samfunnssituasjon knyttet til koronapandemien.

Bygg og geodata

Arbeidet med å korte ned saksbehandlingstiden innenfor byggesak og oppmåling fortsetter inn i 2021. Nytt digitalt eByggesak skal sikre økt kvalitet i saksbehandlingen.

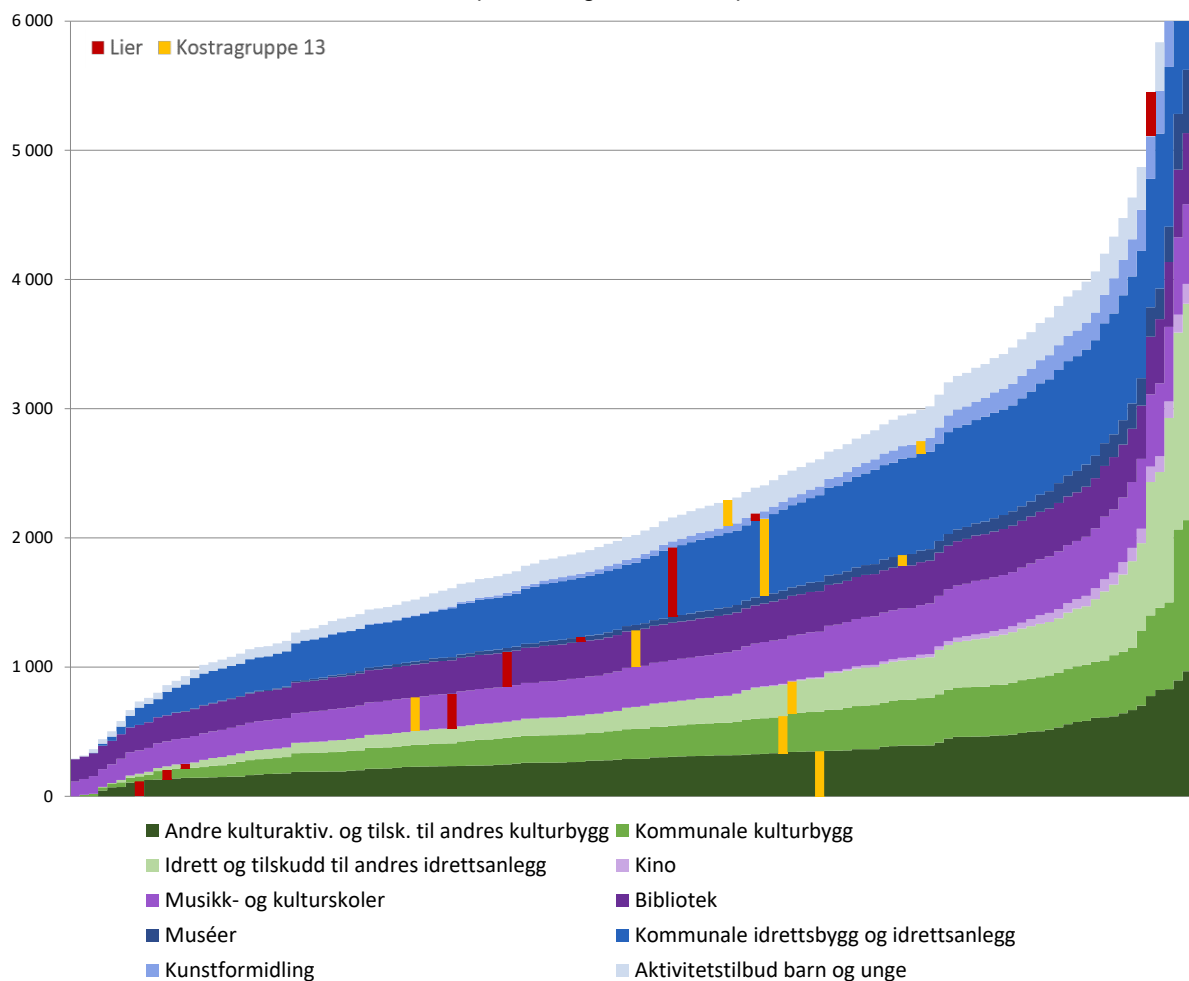
Gebyrer i plansaker og byggesaker skal ikke være høyere enn de nødvendige kostnadene kommunen har med slike saker. Foreløpige analyser viser imidlertid at størrelsen på enkelte gebyrer i Lier kommune er langt lavere enn i våre nabokommuner.

Plan- og bygningslovens bestemmelser om arealbruk og byggetiltak bygger i stor grad på tillit. Kommunens plikt til å følge opp ulovligheter i byggesaker og gjennomføre tilsyn er en nødvendig konsekvens av dette for at systemet skal fungere i praksis. Per i dag har ikke kommunen kapasitet til å følge opp dette ansvaret på en fullgod måte. Økt kapasitet på dette området må eventuelt finansieres gjennom økning i gebyrer eller økt ramme.

Sammenligninger med andre kommuner

Steds- og samfunnsutvikling har mange samfunnsoppgaver. Figuren under viser Lier kommunes kostnader i 2019 for *kultur og idrett* sammenlignet med alle kommuner med mer enn 10 000 innbyggere, samt kommunegruppe 13, per område. Plasseringen til Lier er markert med rødt og plasseringen til gjennomsnittet i kommunegruppe 13 er markert med gult.

KULTUR OG IDRETT
Netto driftsutgifter pr innbygger pr funksjon
Tall for alle kommuner med mer enn 10 000 innbyggere i 2019
(behovskorrigererte KOSTRA-tall)

Behovskorrigererte kostnader per innbygger, kr	Lier	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo	Buskerud	Landet
Antall innbyggere	26 811	2 147 003	4 674 089	285 336	5 367 580
KULTUR OG IDRETT	1 731	2 403	2 545	2 306	2 625
Aktivitetstilbud barn og unge	340	198	185	173	235
Bibliotek	269	283	304	308	308
Kino			12	17	11
Muséer	38	84	92	67	116
Kunstformidling	57	100	124	40	145
Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg	33	248	265	332	255
Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg	535	594	590	429	629
Musikk- og kulturskoler	269	261	326	286	298
Andre kulturaktiv. og tilsk. til andres kulturbygg	116	348	362	350	360
Kommunale kulturbygg	74	287	285	304	268

Det er stor variasjon i netto kostnader til kultur og idrett mellom kommunene i sammenligningen. Delvis kan dette skyldes ulike måter å føre kostnader og inntekter på.

Prioriteringen innen områdene kultur og idrett er også forskjellig fra kommune til kommune. Lier bruker relativt klart mest på aktivitetstilbud til barn og unge. I motsatt ende ser vi at Lier bruker lite på kommunale kulturbygg, idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg, samt andre kulturaktiviteter og tilskudd til andres kulturbygg. I Lier er det kommunen som eier og drifter de fleste idrettsanleggene. Lier har ikke kino, men dette er heller ikke en stor netto kostnad i andre kommuner. Øvrige områder ligger nærmere gjennomsnittet i utvalget og gjennomsnittet i kommunegruppe 13 med hensyn til netto kostnader.

Det er mulig å bruke mindre på kultur og idrett, eventuelt øke inntektene. Lier har blant annet gratis halleie for barn og unge mandag-fredag. Gratis eller sterkt subsidiert leie er vanlig også i andre kommuner, som bidrag til å sikre viktige aktiviteter og fritidstilbud i foreningsregi.

Utfordringer

- I folkehelsearbeidet er noen av utfordringene sosiale ulikheter, psykisk helse og tidlig innsats barn og unge.
- Mindre fagmiljø sammenlignet med nærliggende kommuner gir rekrutteringsutfordringer.
- Virksomhetene har kapasitets- og driftsutfordringer grunnet flere nye oppgaver med påfølgende økte kostnader, nye eller endrede føringer fra sentrale myndigheter, mer ressurskrevende driftsoppgaver, økte forventninger og/eller mer krevende saker. Krevende å levere på tid og kvalitet.
- Kultur og fritid samt kulturskolen ser økende etterspørsel etter gratisplasser og lavterskeltilbud som sikrer deltakelse i aktiviteter.
- Over 200 barn og unge står helt uten tilbud i kulturskolen ved oppstart skoleåret 2020/2021, da det ikke er ledige plasser på deres fagønsker.
- Ikke ressurser for å utvikle breddeprogram, fordypningsprogram, flerkulturelle tilbud og musikkterapi på institusjoner på fast basis.
- For lav hallkapasitet totalt sett i Lier, og fortsatt miljøutfordringer knyttet til forsvarlig forvaltning og drift av kunstgressbaner.
- Driftskapasitet til nye uteanlegg og arbeidskapasitet i prosjekteringsarbeid inne park, idrett og friluftsliv.
- Noe begrenset kompetanse med hensyn til byutvikling og urbanisme.
- Begrenset kapasitet til å følge opp kommunens plikt til å følge opp ulovligheter og gjennomføre tilsyn.
- Opphør av Vestregionsamarbeidet resulterte i avvikling av interkommunalt samarbeid om talentutvikling og fordypning for kulturskoleelever.
- Vanskelig og komplekse saker innen byggesak og landbruk krever mer saksbehandlerkapasitet og bidrar til lengre saksbehandlingstid.

Satsningsområder

Stedsutvikling og plan

- Gjennom planarbeidet sørge for gode bomiljøer som i større grad enn i dag prioriterer grønne mobilitetsløsninger. Dette for å bevege kommunen i en mer klimanøytral retning og et godt sted å bo for nåværende og fremtidige liunger.
- Legge til rette for flere arbeidsplasser. Dette for å sikre økt verdiskaping, redusere behovet for pendling og at liunger får mer tid til «det gode liv».
- Videreutvikle eksisterende tettsteder og lokalsamfunn i bygda gjennom bred medvirkning slik at de oppleves som trygge, har gode sosiale møteplasser, bygger på Liers identitet og er attraktive for nye liunger og næringsdrivende.
- Ferdigstille planarbeidet for Fjordbyen og Gullaug slik at disse områdene tar hånd om den fremtidige veksten uten at det går utover dyrket mark og bygger opp om klimamål for liersamfunnet.

- Videreføre arbeidet med å omstille reisemønsteret ved å prioritere grønne mobilitetsløsninger.

Bygg og geodata

- Digitalisering innenfor saksbehandling og løsninger rettet mot publikum, blant annet gjennom digital dialog med innbyggere i plan- og byggesaksbehandlingen, samt innsynsløsninger.
- Sikre at saksbehandlingstiden er innenfor lovpålagte rammer, både for byggesaker og oppmålingssaker.
- Sikre god kvalitet i tjenestene.
- Sikre at overordnede planer og føringer følges ved behandlingen av enkeltsaker.
- Økt fokus på, og kapasitet til, tilsyn i byggesaker. Dette skal bidra til å sikre kvalitet i byggverk og etterlevelse av gjeldende regelverk.

Landbruk og miljø

- Praktisere et strengt jordvern for å ta vare på Norges beste matjord og landbruksnæringens behov for store og sammenhengende produksjonsarealer.
- Arbeide for å redusere forurensning til vassdrag for å sikre god vannkvalitet som tilfredsstiller krav til jordvanning og muligheter for fiske og rekreasjon.
- Økt fokus på klima gjennom klimaprojekt som tar sikte på å redusere utslipp fra matnæringen.
- Økt fokus på biologisk mangfold for å ivareta kommunens kvaliteter på området gjennom økt kompetanse, kommunikasjon og informasjon.
- Sikre god kvalitet og effektiv saksbehandling, fortsette arbeidet med digitalisering og bli enda bedre på formidling.
- Legge til rette for møteplasser /informasjonskanaler for å stimulere til næringsutvikling i landbruket, og rekruttering av unge og nye bønder for å opprettholde et solid fag- og produksjonsmiljø.
- Fokus på beredskap i saksbehandlingen, konsekvenser av klimaendringer og pandemi.

Kultur og fritid

- Sikre gode og framtidsrettede møteplasser, aktivitetsanlegg, tilbud og mulig deltakelse for alle. Særlig fokus på barn og unge.
- Kulturvirksomhetene skal framstå som ressurs- og kompetansesenter for kommunen og det frivillige kulturlivet.
- Sikre driftsressurser til nye friområder for kommunal drift. Ivareta driftsoppgaver på alle våre uteanlegg på en tilfredsstillende måte, og slik bidra til trivsel og aktivitetsmuligheter.
- Være en god tilrettelegger og samarbeidspartner for frivilligheten for å sikre gode tilbud til innbyggerne våre, også i en pandemisituasjon.
- Bidra til å bygge Lier-identitet ved aktiv bruk av kulturarv og friluftslivsmulighetene våre.
- Være en aktiv og praktisk orientert samfunnsutviklingspartner for de større utviklingsprosjektene i Fjordbyen, på Gullaughalvøya, i Lierbyen og på Tranby.

Kulturskolen

- Arbeide aktivt med deling, tilbud og utvikling i tråd med kulturskolenes felles visjon: «kulturskole for alle». Ha fokus på samhandling og gode samarbeidsrutiner.
- Arbeide for å innfri vedtatt rammeplan for kulturskolen.
- Arbeide aktivt for inkludering, identitetsfølelse, tilhørighet til bygda og livsmestring for alle.
- Tilpasse drift til pågående samfunnssituasjon med korona.
- Ta vare på og sørge for utvikling av kommunens talenter innen kunst og kultur.
- Være en god praksis- og forskningsarena for høyere utdanninger.
- Være en aktiv og konstruktiv samarbeidspartner i stedsutviklingen.

Mål

Tabellen under viser sammenhengen mellom mål i kommuneplanens samfunnsdel og tiltak i Steds- og samfunnsutvikling i 2020.

Kommuneplan	Innsatsområde	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Mål 2021	Mål 2024	Gj.sn. landet
1 Levende landskap	1.1 Lierdalen skal være et produksjonsområde for frukt, bær og	HP Praktisere et strengt jordvern, redusere omdisponering og nedbygging av dyrket mark.	HP. 1. Lokalt mål <6 daa årlig utover kommuneplanens arealdel.	5,7	< 6 daa	< 6 daa	
			HP. Antall dispensasjoner for tiltak som bidrar til aktiv landbruksdrift.	2	>0	>0	
	1.2 Naturen skal være lett å ta i bruk gjennom et allsidig og attraktivt friluftslivstilbud.	HP Gode og alsidige kultur, idrett og friluftslivstilbud er viktige forutsetninger for god folkehelse og livsmestring. Bredde i tilbud er viktig, det skal finnes noe for alle, unge som gamle.	HP. Rekkefølgekrav i bestemmelser	Iht. plan	Iht. plan	Iht. plan	
			HP. Vise hvordan en kan ta seg frem til "marka"/friområder i alle arealplaner.	Ferdigstilt	Ferdigstilt	Ferdigstilt	
		HP Lier kommune vil sikre tilgjengelige og tilstrekkelige anlegg for allsidig aktiviteter innenfor idrett, friluftsliv, fysisk aktivitet i samarbeid med lokale foreninger og andre aktører innenfor de rammer som finnes.	Nye og opprustede turstier og aktivitetsanlegg skal primært sikres via samarbeid med foreninger og lokalsamfunn.	Ferdigstilt	Ferdigstilt	Ferdigstilt	
		HP Øke kunnskapen om og forståelsen av landbruket.	HP. % deltakelse fra skoler på skogdager	ca 90 %		80 %	
2 Tilhørighet til bygda	2.2 Lier skal være blant Norges fremste frivillighetskommuner.		Nye friområder skal sikres kommunale driftsressurser. Dette øker tilrettelegging og tilgang til grønne Lier.	Iht. plan	Ferdigstilt	Ferdigstilt	
		HP Øke kunnskapen om og forståelsen av landbruket.	HP. % deltakelse fra skoler på skogdager	ca 90 %		80 %	
	2.3 Lier skal bruke kulturarven som en identitetsbærende ressurs.	HP Kommunen kan inngå partnerskapsavtaler/samarbeidsavtaler med foreninger og frivillige på områder der dette er naturlig og ønskelig for alle parter. Avtalene skal sikre felles mål og avklarte forventninger og oppgavefordelinger. Samarbeidet må bygge på prinsippet om at frivillige ikke skal erstatte offentlige tjenester, men bidra til å øke tilbudene og kvaliteten på disse.	HP. Gjennomføre årlig frivillighetsmøte og frivilligbørs.	2	2	2	
		HP Kultur som utviklingskraft: Vekst og utvikling gir nye utfordringer og nye muligheter der kultur kan bidra positivt både i planleggings- og prosessfasen, ved etablering og gjennom ordinær drift av arenaer og tjenester. For å skape positiv oppmerksomhet rundt potensialene for nye utbyggingsområder, kan også ulike arrangements- og aktivitetstilbud være aktuelle både i planfasen og fram mot ferdigstillelse.	HP. Egen evaluering av stedsutviklingsprosjekter.	Iht. plan			
		HP Markere St.Hallvardjubileet 2020 samt videreutvikle Husebyområdet og pilegrimsleden.	HP. Gjennomføre St. Hallvardjubileet. Fordelt over to år.	Iht. plan	Ferdigstilt		
		HP Sikre langsiktig vern og bruk av viktige kulturminner og kulturmiljøer i Lier.	HP. Antall bygg med svært høy verneverdi revet.	0	0	0	
			HP. Antall godkjente byggetiltak som kan medvirke til bevaring av verneverdige kulturminner.	0	>0	>0	
		HP Sørge for bedre koordinering, oversikt og samhandling i kommunens folkehelsearbeid.	HP. FHI folkehelseprofil.	> 2018	>=2019	>=2022	
		Samarbeide tett med Lier Bygdetun, lokale foreninger, grunneiere og Viken fylkeskommune samt andre kommunale virksomheter for å sikre både vern gjennom bruk av kulturminner og kulturmiljøer, tilgjengelighet og formidling.	Faste samarbeidsprosjekter som sikrer tilgjengelighet og formidling.	2	2	2	

Kommuneplan	Innsatsområde	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Mål 2021	Mål 2024	Gj.sn. landet
2 Tilhørighet til bygda	2.6 Liersamfunnet skal skjermes mot forurensning.	HP Følge opp miljøkrav ifht. drift av kunstgressbaner og uteanlegg og føre restriktiv praksis mht. motorferdsel i utmark og på vann.	HP. Planlegge og gjennomføre tiltak i henhold til ny forskrift.	Iht. plan	Iht. plan	Ferdigstilt	
		HP Landbruksproduksjon skal innrettes slik at kulturlandskapet blir ivaretatt og at det blir minst mulig belastning på miljøet og det biologiske mangfold.	HP. Arealer langs Lierelva opp til samløpet med Glitra er befar.		Ferdigstilt		
	2.7 Innbyggerne skal ha tilgang på attraktive arenaer for sosialt samvær og aktivitet.	HP Tilbudene skal utvikles i så tett samarbeid med ungdom som mulig, og slik at vi både kan ivareta behovene for dem som trenger særlig tilrettelegging og sikre åpne og gode tilbud og muligheter for all ungdom med utgangspunkt i deres individuelle ressurser.	HP Andel barn i gr.skolealder på venteliste til komm musikk- og kulturskole, av barn i alderen 6-15 år.	4.5 %	4.0 %	3.0 %	3.1 %
3 Livsmestring for alle	3.1 Lier skal ha helsefremmende og inkluderende barnehager og skoler som gir de beste muligheter for læring og sosial utvikling.	HP Kulturskolen vil være et ressurscenter for integrering og samhandling mellom barn og unge med forskjellige oppvekstvilkår og kulturer.	Antall elever i fordypning/talentutviklingsprogram. Egen måling.	20	20	35	
	3.2 Liunger skal gis muligheter for utdanning, jobb eller annen meningsfull aktivitet.	HP Flest mulig skal kunne delta i ordinære tilbud og aktiviteter. Det skal tilrettelegges for deltakelse i aktuelle aktiviteter og tilbud også via ulike tiltak for dem som trenger dette i en periode eller over tid. En hovedprioritering skal være tilbud til barn og unge. Det skal legges vekt på det lokale perspektivet og viktige hverdagstilbud og aktiviteter der folk bor, først og fremst for barn og de minst mobile blant oss. Arenaer for allsidig aktivitet skal prioriteres i tilknytning til skolene som hovedarena.	Alle skal ha mulighet for å delta på ulike aktiviteter og arrangementer. Arrangører skal kunne legge til rette for dette.	250	350	350	
		HP En hovedprioritering skal være tilbud til barn og unge. Det skal legges vekt på det lokale perspektivet og viktige hverdagstilbud og aktiviteter der folk bor, først og fremst for barn og de minst mobile blant oss. Arenaer for allsidig aktivitet skal prioriteres i tilknytning til skolene som hovedarena.	HP. Antall på arbeidstrening.	3	4	4	
4 Klimanøytralt Liersamfunn	4.1 Liersamfunnet skal omstille reisemønstret ved	HP Utrede potensialet for fortetting av eksisterende boligarealer, med mål om at veksten i persontransporten skal tas	Andel daglige reiser på sykkel				
	4.2 Nullvekstmålet for personbiltransporten skal være førende for kommunens utbyggingsmønstre	HP Gjennom digital samhandling med næringslivet skal kommunen legge til rette for at det blir enklere og mer attraktivt å etablere og fortsette drift av næringsvirksomhet i Lier kommune. Digitale løsninger skal tas i bruk med mål om å redusere byråkrati og forenkle samhandlingen med kommunen for næringsliv og frivillige organisasjoner. Næringslivet skal oppleve Lier kommune som en utviklingsorientert samarbeidspartner.	Kjørelengde personbiler per innbygger				
			HP. Antall dispensasjoner utenfor prioriterte utviklingsområder.	4	< 2020	< 2023	
			Innbyggere med høyere utdanning i Lier i prosent av total populasjon over 23 år.	38,3 %	> 39 %	> 40 %	36,9 %
			NHO Kommune-NM.	10. plass (2,8 %)	topp 25 %	topp 25 %	
	4.5 Lier skal være en foregangs-kommune for gjennomføring av klimatiltak i produksjon av frukt, bær og grønnsaker.	HP Redusere klimagassutslippene fra landbruket gjennom en økt satsing på klimagassreduserende tiltak.	HP. Informasjon og fokus på klimatiltak ved gjennomføring av årlig klimaforum.	1	1	1	

Kommuneplan	Innsatsområde	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Mål 2021	Mål 2024	Gj.sn. landet
5 Framtidsretta og næringsvennlig	5.1 Lier kommune skal være en utviklingsorientert næringslivspartner.	HP Bidra til innovasjon i næringslivet.	HP. Behandlingstid byggesak (12-ukers saker).		<12uker	<12uker	
			HP. Behandlingstid oppmåling.		<16uker	<16uker	
			HP. Omgjøring i klagesak hos FM.	0	<10 %	<10 %	
	5.5 Lier kommune skal være en pådriver for samfunns-	HP Gjennom digital samhandling med næringslivet skal kommunen legge til rette for at det blir enklere og mer attraktivt å etablere og fortsette drift av	HP. Digitalt byggesaksarkiv tilgjengelig for publikum.		Ihht. plan	Ferdigstilt	
			HP. Innsynsløsning planprosesser.		Ihht. plan	Ferdigstilt	
	5.6 Lier kommune skal arbeide aktivt for en bærekraftig samfunnsutvikling	HP Fremme grønn og bærekraftig næringsutvikling.	HP. Inspirasjonsseminar for nye og kommende gårdbrukere hvert andre år.		Ikke påbegynt	1	
			Kontaktarena mellom Lier kommune og næringslivet.		4	4	
6 Kommunen som organisasjon	6.1 En attraktiv og nyskapende organisasjon med gjennomføringskraft.	Lier kommune skal ha et omdømme som en god og attraktiv arbeidsplass.	HP Nærværprosent.	94.5 %	95.0 %	95.0 %	
			HP Mestringsklima (annethvert år).	4.5	4.6	4.7	4.1
			HP Mestringsorientert ledelse (annethvert år).	4.5	4.6	4.7	4.0
			HP. Antall meldte avvik (lærende organisasjon med fokus på kontinuerlig forbedring).	32	40	55	

Tiltak

Stedsutvikling og plan

- Økt kapasitet til arbeid med overordnet planlegging.
- Alle nye arealplaner, både overordnede og detaljerte, skal ta hensyn til og vise hvordan en kan ta seg frem til marka/friområder.
- Sette krav til opparbeidelse av tursti og gangvei i rekkefølgekrav i bestemmelser.
- Integreere folkehelseperspektivet i kommunens planarbeid.
- Skape positiv oppmerksomhet rundt potensialene for nye utbyggingsområder ved å bruke kunnskap om Liers kulturarv og identitet i stedsutviklingsprosjekter.
- Etablere lokale mobilitetsplaner rundt alle tettsteder. Fortetting på knutepunkter og rundt gode kollektivtraseer. Prioriterer grønne mobilitetsløsninger i planarbeidet.
- Gjennom planarbeidet legge til rette for at innovative og nye virksomheter etablerer seg i kommunen. Planlegge og legge til rette for kompetansebaserte arbeidsplasser i Lierbyen og Fjordbyen.
- Etablere elbysykler på strekningen Lier stasjon – Lierbyen, og etablere ladeinfrastruktur ved Lier stasjon, i Lierbyen, på Kjellstad og ved Vitbank. Det vil bli etablert ladeinfrastruktur for lading av elbysykler.

Bygg og geodata

- Gi hensiktsmessige dispensasjoner for tiltak som bidrar til aktiv landbruksdrift.
- Bevare kulturmiljøer og kulturminner med svært høy verneverdi der dette er mulig.
- Legge til rette for byggetiltak som kan medvirke til bevaring av verneverdige kulturminner.
- Etablering av nye boliger skal skje innenfor prioriterte utviklingsområder.
- Saksbehandlingen innen bygg og oppmåling skal være effektiv, forutsigbar og korrekt.
- Videreutvikle en brukervennlig og oppdatert kartportal med innsynsløsning for plansaker (plandialog), etablere innsynsløsning for eldre digitaliserte byggesaker.
- Øke kapasiteten til arbeid med tilsyn og ulovlighetsoppfølging gjennom gebyrøkning på byggesak utover deflator.
- Gjennomgå kommunens reelle kostnader knyttet til blant annet søknader og tillatelser i henhold til plan- og bygningsloven, og utrede eventuell ny modell for alternativ størrelse på gebyrer.

Landbruk og miljø

- Gjennom biologisk mangfoldprosjekter ivareta sjeldne arter og kartlegge og bekjempe uønskede arter.
- Videreføre arbeidet med miljøprosjektene Ren Drammensfjord og Vannområdet Lierelva med samarbeidende kommuner og regionale myndigheter.
- Ved søknad om omdisponering av dyrket mark skal alltid alternativer vurderes.
- Forutsatt at situasjonen knyttet til korona tillater det, gjennomføre årlige skoleskogdager for 6. klasse.
- Videreføre kartlegging av landbrukseiendommer med forurensningsutfordringer langs Lierelva med sidebekker.

- Bidra til bærekraftig næringsutvikling i landbruket gjennom å årlig gjennomføre speed-dating med Innovasjon Norge, og gjennomføre inspirasjonsseminar for nye og kommende gårdbrukere hvert andre år.
- Stimulere til redusert klimagassutslipp fra landbruket gjennom klimaforum og deltagelse i klimasatsprosjekt, og videreføre arbeidet med prosjektet Klimaomstilling i matnæringen (KIM)
- Igangsette arbeid med ny landbruksplan tilpasset dagens drift og situasjon.

Kultur og fritid

- Utrede, planlegge, gjennomføre og sikre drift av oppgraderte og nye anlegg, fortrinnsvis i samarbeid med foreninger og frivillige. Fortsette arbeidet med anleggsplan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet.
- Planlegge og gjennomføre kultur- og fritidstilbud innenfor koronarammer. Samarbeide med foreninger for å sikre alle gode tilbud til innbyggerne.
- Videreutvikle og legge til rette for samarbeid med frivilligheten og utarbeide ny frivillighetspolitikk.
- Planlegge og følge opp miljøkrav for drift av kunstgressbaner og uteanlegg.
- Føre en restriktiv praksis for motorferdsel i utmark og på vann.
- Sysselsette ungdommer utenfor skole og arbeidsliv ved BUA verksted, og sikre fritidstilbud som gir meningsfylt aktivitet.
- Styrke arbeidet for barn og unge for deltagelse i lavterskeltilbud.

Kulturskolen

- Arbeide aktivt for å redusere ventelistene.
- Gi liunger gode publikumsopplevelser og mulighet for uformell deltagelse.
- Samarbeide med folkehelse om SAL (Sunne, aktive liunger) og konkrete tiltak knyttet til livsmestring for alle.
- Inngå interkommunalt og fylkeskommunalt samarbeid om talentutvikling/fordypning innen musikk og dans.
- Utarbeide kvalitetsplan for kulturskolen.
- Arbeide for å etablere fremtidsrettede tilbud som film, spillutvikling, musikkproduksjon og digitale visuelle kunsthøgskole.

Økonomi

Driftsbudsjett og rammeendringer

Beløp i 1000

	Handlingsprogram			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	70 849	70 849	70 849	70 849
Sum Tekniske justeringer	-3 206	-3 206	-3 206	-3 206
Vedtak forrige periode				
1 HP 20 Landbruk - Midler til politisk bestilt skjøtselsplan for ravedaler	-200	-200	-200	-200
2 HP 20 Landbruk - Salg av tømmer	0	100	100	100
3 HP 20 Landbruk - Tilpasning til ny organisering	-85	-85	-85	-85
4 HP 20 Stedsutvikling - Kommunedelplan Gullaug	500	500	-500	-500
5 HP 20 Stedsutvikling - områdeplan for Lierbyen	0	-1 000	-1 000	-1 000
6 HP 20 Stedsutvikling - Tettstedsutvikling Tranby	250	-250	-250	-250
7 KS HP 20 Tranby – stedsutvikling	-250	-250	-250	-250
Sum Vedtak forrige periode	215	-1185	-2185	-2185
Sum Lønns- og prisvekst	348	348	348	348
Konsekvensjusteringer	-2 643	-4 043	-5 043	-5 043
Konsekvensjustert ramme	68 206	66 806	65 806	65 806
Kostnadsreduksjon				
8 Generelt flatt kutt 0,5 %	-300	-300	-300	-300
Sum Kostnadsreduksjon	-300	-300	-300	-300
Nye brukere/kostnadsendringer				
9 Styrking Stedsutvikling og Plan med en ny arealplanlegger	0	1 000	1 000	1 000
Sum Objektive behov demografi	0	1 000	1 000	1 000
Tiltak til mål				
10 El.bysykkel	140	140	140	140
11 Lavterskel-tilbud barn/unge - alle med	0	150	150	150
12 Markering av 100 år siden første vinterolympiade	0	0	0	200
13 Verktøy for befolkningsprognoser til bruk i planlegging	50	50	50	50
14 Økt ramme til interkommunale samarbeid om talentutvikling	100	100	100	100
Sum Tiltak til mål	290	440	440	640
Vedtatte endringer				
15 1. tertial - Investeringstilskudd samfunnshus	500	500	500	500
16 50 % vannmiljøkoordinator/miljørådgiver	108	108	108	108
17 Innsynsløsning for digitalt byggesaksarkiv	45	45	45	45
18 Nye friarealer for kommunal drift	200	200	200	200
Sum Vedtatte endringer	853	853	853	853
Annet				
19 Biologisk mangfoldprosjekter	100	230	180	180
20 Innføring husleie kommunale bygg	17 707	17 707	17 707	17 707
21 Prosjekt : Ren Drammensfjord	165	165	165	165
22 Statsbudsjettet - Redusert rammetilskudd frivilligsentraler	-694	-694	-694	-694
23 Stedsutvikling Tranby	0	500	500	0
24 Verdiskapningsrapport for landbruket i Lier kommune	35	0	0	0
Sum Annet	17 313	17 908	17 858	17 358
Politiske vedtak HP				
KS 21 Eiksetra – økt driftstøtte	120	120	120	120
KS 21 Kultur og fritid – lavterskeltilbud	150	0	0	0
KS 21 Kulturskolen – aktivitetstilskudd	500	500	500	500
KS 21 Samfunnshus – økt behov	300	0	0	0
KS 21 Ungdomshuset V2 - lavterskeltilbud	150	150	150	150
Sum Politiske vedtak HP	1 220	770	770	770
Nye tiltak og realendringer budsjett	19 376	20 671	20 621	20 321
Ramme 2020-2023	87 582	87 477	86 427	86 127

Beskrivelser av rammeendringer

1. Utarbeidelse av skjøtselsplan for ravinedaler i Lier. Bestilt av tidligere planutvalg i 2017.
2. For å dekke opp noe av den utfordrende situasjonen etter uttrekken av Drammen, Hurum og Røyken kommuner, planlegges salg av tømmer fra kommunens skog pålydende 100 000 kroner for 2020 og 2021. Se også pkt. 4.
3. Tap av stordriftsfordeler ved avvikling av felles Landbrukskontor i et § 27 samarbeid med Drammen, Røyken og Hurum. Bortfall av driftstilskudd på 3 121 200 kroner. Nedbemanning gjennom ved naturlig avgang. På tross av nedbemanning av tre stillinger viser prognoser for budsjett 2020 at virksomheten vil få en underdekning på ca. 1 500 000 kroner.
4. Politisk bestilling av skjøtselsplan for ravinedaler.
5. Konsulentbistand i forbindelse med Stedsutvikling Lierbyen og utarbeidelse av områdeplan.
6. Politisk bestilling knyttet til tettstedsutvikling på Tranby.
7. Det inngås en intensjonsavtale med Lier IL om bygging av ny hall på Tranby. Dette må også ses i sammenheng med Stedsutvikling Tranby som omfatter skole/idrett/senter/torv/omsorg, ref HP 2019-22, punkt 2.8
8. Det er lagt inn et generelt flatt kutt på 0,5 % av lønnsbudsjettet.
9. Stort behov for kompetanse og kapasitet til stedsutviklingsprosjekter og planarbeid. Det rekrutteres en stilling som finansieres gjennom fond i 2021, men med ramme fra og med 2022.
10. Lier kommune er pilot i Elbysykkelprosjekt pilot i regi av Buskerudbyen. Stor sannsynlighet for belønningsmidler for 2023 – 2024, og budsjettpost nedjusteres derfor til 140 000 kroner for disse årene.
11. Økt etterspørsel etter gratisplasser og mulighet til støtte deltakelse for barn og unge som trenger bistand ift. økonomi, sosiale forhold eller helsesituasjon/funksjonsevne. Kultur og fritid har p.t. 50 000 kroner til slike formål. Summen er brukt opp allerede tidlig på året og dekker langt fra innmeldt behov fra foreninger og hjelpetjenester. Økt ramme: 150 000 kroner.
12. I 2024 er det 100 år siden første vinterolympiade i Chamonix. Thorleif Haugs bragd i Chamonix og de verdiene han sto for ønskes synliggjort og brukt til inspirasjon for nye generasjoner i ulike markeringer i Lier i 2024. Dette er en årsmarkering og beløp er antydnet som en foreløpig nettoramme fra kommunens side. Det forutsettes bred medvirkning og finansieringsmuligheter fra eksterne kilder.
13. Kommunen har behov for et verktøy for utarbeidning av befolkningsprognoser som kan legges til grunn i planleggingen. Dette vil gjøre oss i stand til å lage prognoser på egen hånd i stedet for å bruke konsulentbistand.
14. I vedtatt rammeplanen fremgår at kulturskolen skal ha et fordypningsprogram. Vestregionsamarbeidet ga tidligere mulighet for talentutvikling som det per i dag ikke er tilbud om. Lier kulturskole er invitert inn i nye samarbeid om musikk og dans innen Viken fylke. Årlig avgift til UngMusikk er 80 000 kroner og DanseFot 10 000 kroner i året. Det er i tillegg samarbeid om talentutvikling på teater og kunst. Totalt er det behov for en rammeøkning på 100 000 kroner for at Lier kan være med på dette Viken-samarbeidet.
15. I HP 2020 ble det vedtatt etablering av investeringstilskudd for samfunnshus og private forsamlingslokaler. Det ble lagt inn 500 000 kroner på investeringsbudsjettet for dette. Det er imidlertid etter regnskapsreglene ikke lov til å utbetale tilskudd til private anlegg via

- investeringsbudsjettet. Dette må gå via driftsbudsjettet. Kommunedirektøren foreslår derfor å legge inn denne summen på driftsbudsjettet og slette den fra investeringsbudsjettet.
16. Fra 90 % til 100 % vannmiljøkoordinator/miljørådgiver i virksomheten Landbruk og Miljø. 50% av stillingen finansieres i dag av Miljødirektoratet til prosjektet Ren Drammensfjord) og 40 % er finansiert av Lier kommune til Vannområdet Lierelva. Det er behov for å finansiere opp den resterende 10 % til øvrige miljøraker. 318 000 kroner tas av eksisterende rammer, resten (108.000 kroner) bevilges opp.
 17. Det er tidligere bevilget investeringsmidler til digitalisering av byggesaksarkivet. Prosjektet er nå gjennomført og overtatt til drift. Det er derfor behov for midler til forvaltning og support av arkiv- og innsynsløsningen som skal gjøres tilgjengelig for publikum.
 18. Kultur og Fritid har i 2020 overtatt Engersand Havn 2 for kommunal drift. Årskostnad: 80 000. Videre overtas drift av utomhusarealene ved Fosshagen 1. Kostnad: 90 000 kroner. Også drift av utomhusarealene ved E-verkbygget – Lysheim overtas: Kostnad: 30 000 kroner. Samlet rammeøkning: 200 000 kroner.
 19. Virksomhet for landbruk og miljø har flere pågående prosjekter som bør videreføres, og noen nye prosjekter som det ønskes å ta tak i. Skjøtsel av Myrflangre på Haugegrudmyra med kostnad per år ca. 80 000 kroner, kartlegging og bekjempelse av uønskede arter med kostnad per år ca. 100 000 kroner samt kartlegging og mulig utarbeidelse av skjøtelsesplan for hule eiker i Lier kommune med forventet engangskostnad på kr. 50 000 kroner.
 20. Fra 2021 innføres det husleie for kommunale bygg på tjenesteområdene. Budsjett for overføring til Lier Eiendom KF fordeles til tjenesteområdene som vil bli fakturert for husleie. Tjenesteområdet kan ikke disponere disse midlene til andre formål i 2021. Husleiemodellen har hovedprinsipper på plass fra og med 2021, og vil videreutvikles frem til neste år.
 21. Lier kommune deltar i sediment oppryddingsprosjektet Ren Drammensfjord med en 50% prosjektstilling som er fullfinansiert av Miljødirektoratet. Prosjektet driftes også med støtte av Miljødirektoratet hvor det forutsettes at kommunene Lier og Drammen bidrar med egenandel. For 2021 planlegges fortsatt undersøkelse av sedimenter, vannprøver samt undersøkelse av miljøgifter i fisk og krabbe. Liers andel av kostnaden for 2021 er estimert til 165 000 kroner.
 22. Ved behandlingen av kommuneproposisjonen for 2021, jf. Innst. 383 S (2019–2020), ba Stortinget regjeringen sørge for at finansieringen av frivilligsentraler overføres til et øremerket tilskudd fra 2021 (vedtak 724). Det overføres derfor 206,8 mill. kroner fra rammetilskuddet til kap. 315, post 60 på kulturdepartementets budsjett. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for kulturdepartementet. For Lier kommune betyr dette en reduksjon i rammetilskuddet på 694 000 kroner som må finansieres hvert år gjennom øremerket tilskudd isteden.
 23. Stedsutvikling Tranby - videreføring av det igangsatte arbeidet og oppstart av en områdeplan for sentrumsområdet.
 24. I forbindelse med revisjon av landbruksplan for kommunen, samt kartlegging av matnæringen i Lier kommune, er det ønskelig å gjennomføre en analyse av verdiskapningen. Analysen vil danne et svært godt grunnlag for arbeid med næringsutvikling i landbruket. Totalkostnad: 35.000 kroner.

Fordeling på utgifter og inntekter

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Handlingsprogram			
	2019	2020	2021	2021	2022	2023
Driftsutgifter						
Lønn	67 855	63 504	61 725	62 725	62 725	62 725
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	19 508	22 095	39 961	39 056	38 006	37 706
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	18 401	2 071	2 303	2 303	2 303	2 303
Overføringsutgifter	8 106	3 450	4 940	4 640	4 640	4 640
Finansutgifter	5 784	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	119654	91120	108929	108724	107674	107374
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-40 946	-17 138	-17 448	-17 348	-17 348	-17 348
Refusjoner	-12 692	-2 813	-3 579	-3 579	-3 579	-3 579
Overføringsinntekter	-670	-320	-320	-320	-320	-320
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-2 411	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-56 720	-20 271	-21 347	-21 247	-21 247	-21 247
Sum	62 934	70 849	87 582	87 477	86 427	86 127

Investeringer

Beløp i 1000	Handlingsprogram				Sum
Investeringsprosjekter	2021	2022	2023	2024	2021-24
Fast investering til ikt/digitale løsninger	154	154	154	154	616
Innkjøp nye instrumenter	200	0	0	0	200
Kommunedelplan idrett / friluftsliv	1 146	1 146	1 146	1 146	4 584
Kulturinvesteringer	605	605	605	605	2 420
Ladepunktstrategi/elsykler	750	750	0	0	1 500
Lierhallen - oppgradering renseanlegg	7 500	0	0	0	7 500
Lierhallen avfuktingsaggregat svømmehall	5 000	0	0	0	5 000
Maskininvesteringer	2 865	865	865	865	5 460
Miljøsikringstiltak ved kunstgressbane på Lier stadion	650	0	0	0	650
Nyanlegg og rehabiliteringer av anlegg	2 500	2 500	4 400	4 400	13 800
Oppgradering av konsertsal/teatersal Stoppen	250	0	0	0	250
Oppgradering/videreutvikling friområder/naturstier	812	812	812	812	3 248
Opprusting av uteanlegg ved skoler mm.	1 542	1 542	1 542	1 542	6 168
Stedsutvikling Lierbyen	2 000	0	0	0	2 000
Sykkelparkering tjenestesteder	300	300	0	0	600
Utvikling av Tranby bibliotek som møteplass	500	0	0	0	500
Sum investeringsprosjekter	26 774	8 674	9 524	9 524	54 496

Beskrivelse av prosjektene ligger i vedlegg 2

OPPVEKST

Innledning

Tjenesteområdet oppvekst omfatter barnehagetilbud, grunnskoleopplæring, voksenopplæring, barnevern, helsetjenesten barn og unge og pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT).

Alle barn og unge har rett til omsorg, utvikling, læring og deltagelse i samfunnet, uavhengig av forutsetninger. Tjenestene samhandler på tvers for å utvikle gode oppvekstvilkår. Tilbudet 0-26 er et eksempel på dette, og er et tverrfaglig samarbeid for lavterskeltilbud til barn, ungdom og familier i Lier.

Barn og unge skal utvikle kunnskap, ferdigheter og holdninger som grunnlag for livsmestring og for å kunne delta i arbeid og fellesskap.

Status

Barnehage

Lierbarnehagen jobber etter en felles kvalitetsplan: «Lek, læring og livsmestring» som samler barnehagene om en helhetlig jobbing mot felles mål. I tillegg er det planer for blant annet Sunne og aktive liunger (SAL) og inkluderende barnehage- og skolemiljø. Barnehagebehovsplan er under utarbeidelse og vil foreligge høsten 2020. Lier kommune er språkkommune, og ansattes kompetanse styrkes for å tilrettelegge et godt språkmiljø for alle barn. Det jobbes systematisk for å styrke kvaliteten i lierbarnehagen. PPT bidrar med støtte i dette arbeidet.

Det er ledige barnehageplasser i Lier, særlig i Sylling og Lierbyen krets. På Heia/Tranby-området er etterspørselen større enn kapasiteten.

Skole

Lierskolen arbeider etter kvalitetsplanen «Læring og livsmestring 2016 – 2020». I tillegg er det blant annet planer for Sunne og aktive liunger, for bekymringsfullt skolefravær, for et trygt og godt skolemiljø og trafiksikkerhetsplan. Skolebehovsplan er under utarbeidelse og vil foreligge våren 2021.

Skolene innfører nå ny læreplan; Fagfornyelsen/LK20. Skolene har felles utviklingsområder, og hver skole har frihet til å vektlegge og utforme hvordan de jobber med satsingsområdene ut fra lokale forhold. Nettbrett som verktøy i undervisningen er implementert på alle skoler. Tilbakemeldingene på verktøyet er gode, og de fungerer som forventet både pedagogisk og teknisk. Perioden med hjemmeskole viste i praksis noen av mulighetene som ligger i digitale verktøy. Elevene fikk arbeidet med skolearbeid og kommunisert med lærere og medelever gjennom digitale plattformer. Det jobbes kontinuerlig med å økte den digitale kompetansen hos lærere, og det er inngått et to-årig samarbeid med en ekstern leverandør der fokuset vil være på kreativitet og problemløsning. I forbindelse med nye nasjonale læreplaner er det utviklet lokale læreplaner

som er digitale, og som skal ivareta skolenes behov for samhandling og deling av kompetanse. Løsningen ligger i skolenes læringsportal. Flere administrative prosesser er heldigitalisert som for eksempel innmelding til 1.klasse, søknader om permisjon, påmelding og endring SFO.

Lier er språkkommune og språk, lese- og skriveplanen for barnehagene og skolene er revidert.

Lærernorm ble innført fra august 2019, men Lier manglet finansiering slik at normen kunne bli oppfylt. Skolene fikk tilført 4,5 millioner kroner til lærernorm i 2020 og det er tilført nye 4,5 millioner kr fra 2021 (bevilget gjennom HP 2020-23). Ved rapportering for 1.tertial 2021 ble det meldt inn et ytterligere behov for 0,9 millioner kr i 2020, med helårsvirkning på 2,016 millioner kr. Helt ferske tall fra rapportering i GSI (Grunnskolen Informasjonssystem) i oktober 2020, viser at det fortsatt ikke er alle skolene som er innenfor kravet om gruppestørrelse på 15/20 elever. Det vil være variasjoner fra år til år mellom småtrinn, mellomtrinn og ungdomstrinn, og det er utfordrende å beregne eksakte gruppestørrelser som gjør at man ligger innenfor normen. Elevtallet endres, og behovet for spesialundervisning endres fra år til år og gjør beregningen krevende. Ut fra den helt ferske GSI-rapporteringen, kan det se ut til at det mangler 1-2 årsverk for å oppfylle normen. Det må ses enda grundigere på årsaker til at noen skoler ikke oppfyller lærernormen.

Lier kommune deltar i inkluderende barnehage- og skolemiljø i regi av Utdanningsdirektoratet. Dette for å forebygge, avdekke og håndtere krenkelser og mobbing i barnehager og skoler. Det er utarbeidet en felles plan for et trygt og godt skolemiljø. God organisering av forsterkede enheter gir et godt fagmiljø som legger til rette for god bruk av ressurser og gode resultater for nyankomne elever og elever med spesielle utfordringer.

Helsetjenesten barn og unge

Helsetjenesten barn og unge tilbyr helsefremmende og forebyggende helsetjenester til barn og unge i alderen 0-26 år. Helsetjenesten deltar aktivt i brukersamarbeid med andre virksomheter som blant annet deltakelse på foreldremøter i barnehage og skole, Gravid i risiko, lunsjbesøk i barnehagene, samarbeidsmøter og ulike tverretatlige team. Tjenesten er med i utrulling av Sunne og aktive liunger (SAL), århjulet for livsmestring i barnehage og skole og ABC for mental sunnhet.

Helsetjenesten tilbyr et stor antall foreldreveiledningskurs og mestringsgrupper for barn av psykisk syke og rusavhengige foreldre på 5.-7. trinn.

I videregående skole er helsesykepleier en del av elevtjenesten. To av de videregående skolene har tilbud om psykiatrisk sykepleier for å gi et bedre psykisk helsetilbud. Tilbudet 0-26 er én dør inn i hjelpeapparatet og skal bidra til rask og riktig helsehjelp, tilbud om tverrfaglig drøfting for barn, ungdom og familier og konsultasjonstilbud hos fagpersoner med spesiell kompetanse innenfor psykisk helse og familieveiledning. Helsestasjon for ungdom er åpen tre ganger i uken og tilbyr drop-in tilbud hos lege, jordmor, helsesykepleier og psykiatrisk sykepleier.

Lier kommune har i hele 2020 hatt et tilgjengelig tilbud for barn, ungdom og familie, både ved å gjennomføre lovpålagte oppgaver og ved å følge opp sårbare barn og familier som har behov for ekstra tjenester. Kommunen har periodevis benyttet telefonkonsultasjoner og videomøter for å følge opp brukerne, og hjemmebesøk har i enkelte perioder vært flyttet til helsestasjonene i stedet av smittevernmessige hensyn.

Barnevern

Barneverntjenesten i Lier har i dag 24 årsverk. Barneverntjenesten fremstår som en solid fagtjeneste. Mange av medarbeiderne har lang fartstid og er engasjerte og kompetente i sitt arbeid med barn og ungdom.

Tjenesten vil i løpet av 2020 delta på flere ulike utviklings/kompetanse satsningsområder til Buf-dir. Tjenesten skal ha et målrettet arbeid på alle nivå mot Barnevernreform 2022.

Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT)

PP-tjenesten har ansvar for å utrede og ta standpunkt til om barn, ungdom og voksne har rett til spesialpedagogisk hjelp i barnehagen eller spesialundervisning i skolen. I tillegg til å gi sakkyndig råd og veiledning i enkeltsaker, skal tjenesten bistå barnehager og skoler med kompetanseheving og organisasjonsutvikling. PP-tjenesten leder blant annet nettverk for språkkontakter i barnehagene. Videre er det ressurspersoner som bistår i spørsmål rundt barn og elevers psykososiale læringsmiljø og bekymringsfullt skolefravær.

PP-tjenestens spesialpedagogiske team gir spesialpedagogisk hjelp til barn i førskolealder som har enkeltvedtak med denne rettigheten. Spesialpedagogene hjelper også minoritetsspråklige barn med deres norskspråklige utvikling.

PP-tjenesten samarbeider med kommunens andre hjelpetjenester, og tilbyr ulike tverrfaglige hjelpetiltak, som i 0-26.

Livsmestring for alle er et overordnet mål i innsatsen fra PP-tjenesten. Derfor vektlegges arbeid med språk-, sosial- og emosjonell utvikling i et inkluderende barnehage- og skolemiljø for barn og elever.

Ansatte i PP-tjenesten har høy fagkompetanse. Flertallet har utdanning på masternivå innenfor fagområdene pedagogikk, spesialpedagogikk og psykologi.

PP-tjenesten får gode tilbakemeldinger fra skoler, barnehager og foresatte vedrørende sitt arbeid. Tjenesten oppleves tilgjengelig og med kompetente fagpersoner, som ønsker å være tett på for å bistå ved spørsmål knyttet til barn og elevers utvikling, læring og trivsel i barnehager og skoler.

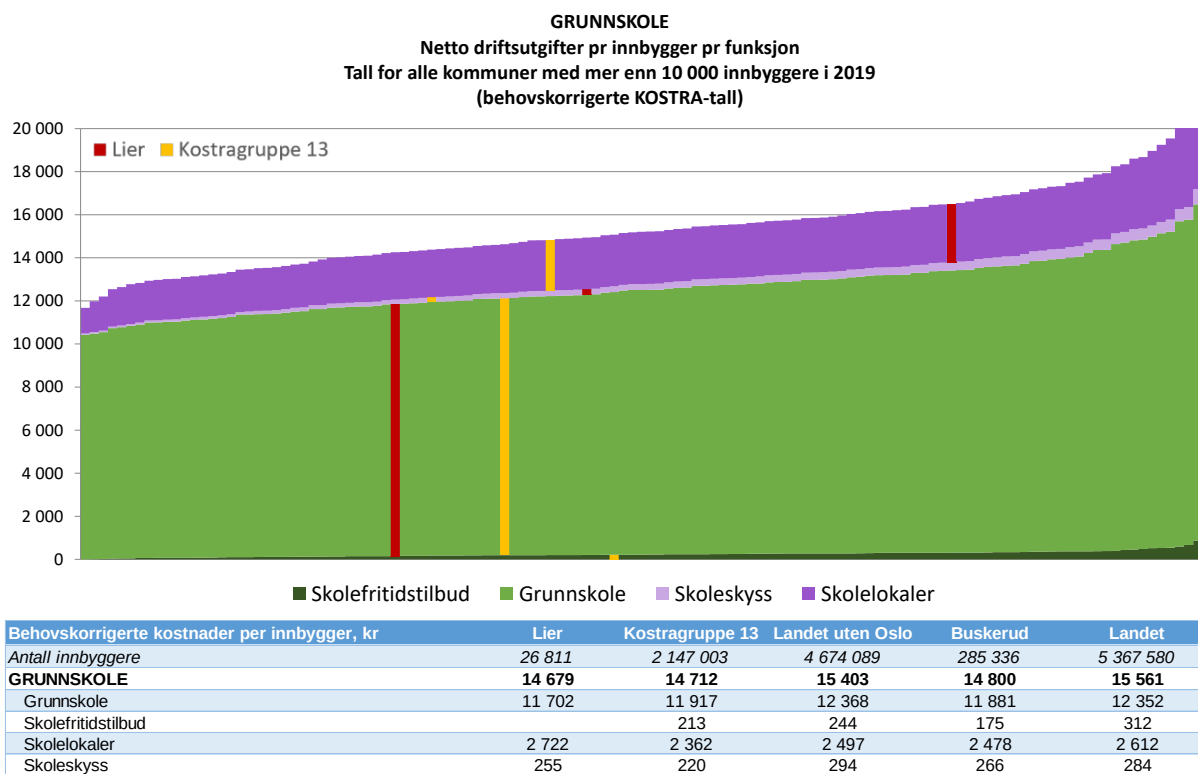
Lier voksenopplæring

Lier voksenopplæring har kontinuerlig opptak av elever, og tilpasser opplæringsløpet til deltakernes behov. Vi har lærere med høy kompetanse og fleksibilitet. Grunnet korona-stengte grenser er det en drastisk nedgang i deltagere og statlig tilskudd.

Sammenligning med andre kommuner

Lier har vurdert sine kostnader i 2019 opp mot alle kommuner med mer enn 10 000 innbyggere, samt kommunegruppe 13, per område. Plasseringen til Lier er markert med rødt og plasseringen til gjennomsnittet i kommunegruppe 13 er markert med gult.

Skole og PPT

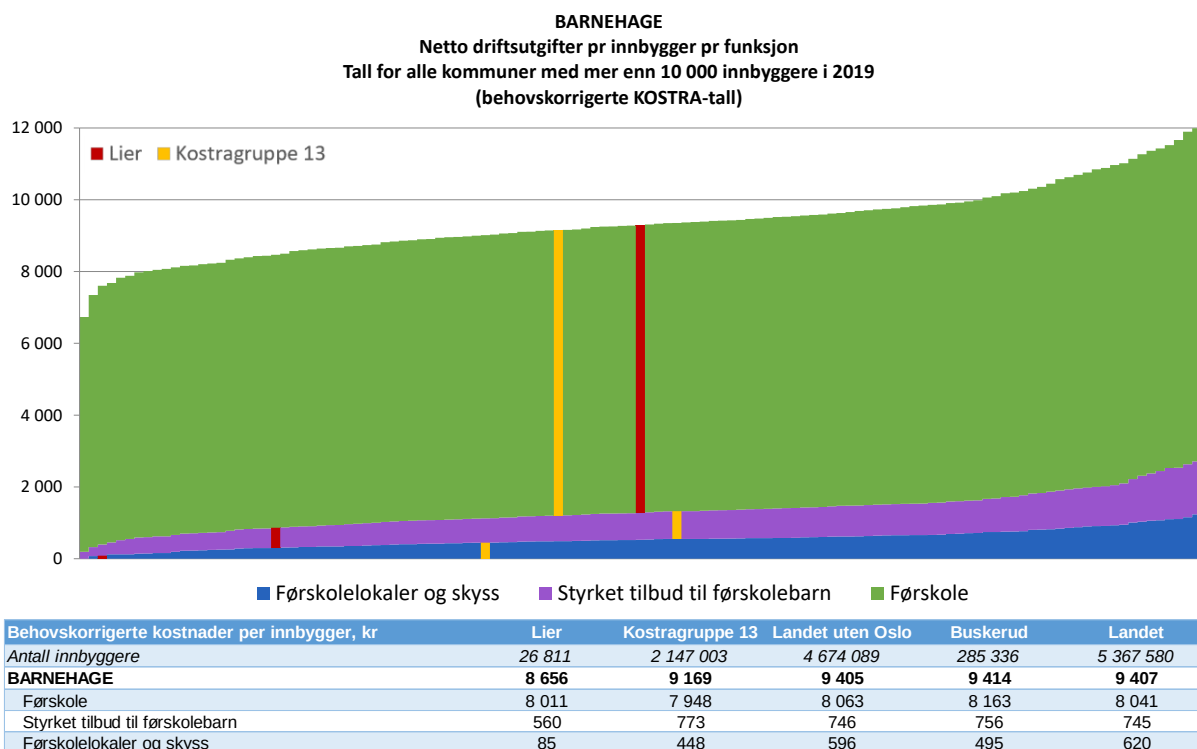

Netto driftsutgifter til grunnskolesektor per behovskorrigert innbygger.

Slik det fremkommer av figuren over har kommunen fem sammenligningstall innen grunnskole. I alle kommuner går det relativt lite netto kostnader til SFO og skyss. SFO har vesentlig høyere brutto kostnader, men brukerbetalingene dekker det meste av kostnadene i alle kommuner.

Lier har relativt høye kostnader til skolelokaler. Lier er en vekstkommune. Derfor er det naturlig at kostnaden til lokaler er noe høyere enn gjennomsnittet på grunn av relativt nye skoler og påfølgende avskrivninger. Lier har også mer areal i skolene per elev enn gjennomsnittet. Mange kommuner som har måttet bygge nye skolelokaler på grunn av vekst, har løst kostnadsutfordringen på areal med å etablere kostnadseffektive skoler med undervisning for store elevgrupper og få lærere i snitt per elev. Forskjellen i kostnader til lokaler alene mot kommunegruppe 13 er på 10 millioner kroner. Lier har en kostnadseffektiv undervisning, men kostnadene bør bli lavere til enten lokaler eller til undervisning i den kommende tiårsperioden. Dette kan bli krevende da de store skolene ligger tett på lærernormen, mens de små skolene ligger godt under normen. De små skolene har likevel ikke noe å gå på økonomisk, fordi de er langt dyrere å drifte.

Barnehage

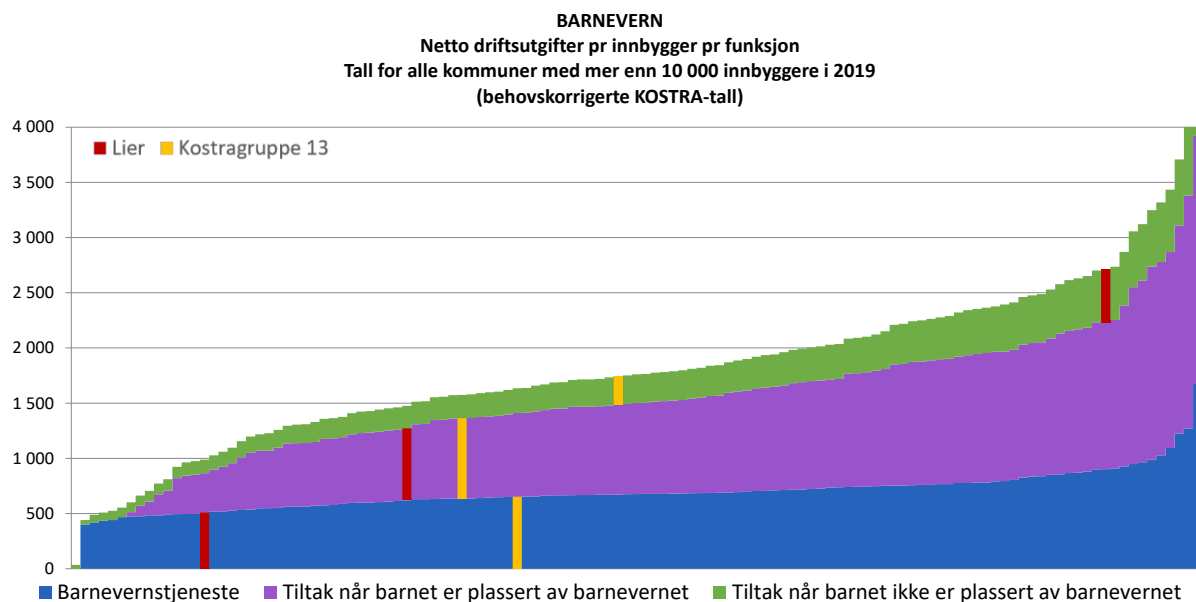
Behovskorrigerede netto driftsutgifter til barnehage per innbygger.

I figuren over har ordinær bemanning fått benevnelsen førskole. I praksis er dette bemanning i kommunale barnehager og tilskudd til private barnehager inklusive kapitaltilskudd for kostnader til lokaler for private barnehager. Lier har meget lave kostnader til barnehagelokaler og styrket tilbud. For barnehagelokaler skyldes dette i hovedsak at kommunen har få kommunale barnehager og at kompenseringen for kostnader til private barnehagers lokaler ikke er skilt ut fra det samlede tilskuddet de får per barn. Dersom vi hadde hatt en mer gjennomsnittlig balanse mellom kommunale og private barnehager ville kapitaltilskuddet bli ca. halvert og denne kostnaden på ca. 200 kroner per innbygger ville trekkes ut fra kostand til førskole.

Lier har mange private barnehager. Rundt 90% av barna i kommunen går i private barnehager. Kostnadene i våre kommunale barnehager ligger til grunn for tilskuddene vi gir de private barnehagene. Lave kostnader i våre kommunale barnehager er derfor svært viktig for de totale kostnadene for kommunen. Den viktigste faktoren for å oppnå lave kostnader i en kommunal barnehage, er at denne til enhver tid har fullt belegg. Det koster mye å ha ledige plasser. Fram til 2017 hadde vi veldig lave kostnader i kommunale barnehager, og derved lave tilskudd til private. De siste årene har vi hatt noen ledige kommunale plasser.

Lavere antall barn i kommunale barnehager har, sammen med økt bemanning som følge av bemanningsnormer, ført til en økning av kommunalt tilskudd. Funksjonen «førskole» i figuren over har da også økt noe de siste årene. Vi har fortsatt samlet sett lave kostnader til barnehage i Lier. Dersom vi skal utnytte dette potensialet ytterligere, kan det være fornuftig å bygge en ny stor kommunal barnehage, samt å privatisere en liten kommunal barnehage. Kapitaltilskudd til private vil være en alternativkostnad til finanskostnader og kostnader til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV kostnader) knyttet til en ny kommunal

barnehage. En kommunal barnehage vil på sikt ha de laveste arealkostnadene ettersom disse faller for hvert år, mens kapitaltilskuddet til private barnehager inflasjonsjusteres og øker hvert år. I 2020 er kapitaltilskuddet til private barnehager 9300 kroner per barn.

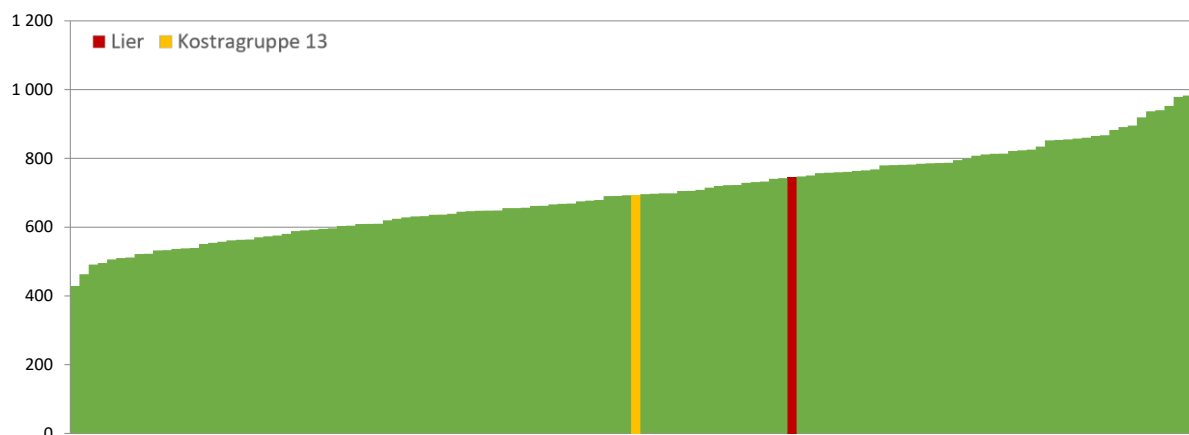
Behovskorrigerte kostnader per innbygger, kr	Lier	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo	Buskerud	Landet
Antall innbyggere	26 811	2 147 003	4 674 089	285 336	5 367 580
BARNEVERN	1 641	1 635	1 792	1 873	1 749
Barnevernstjeneste	509	652	697	716	691
Tiltak når barnet ikke er plassert av barnevernet	481	257	271	273	262
Tiltak når barnet er plassert av barnevernet	651	727	824	883	796

Behovskorrigerte netto driftsutgifter til barnevern per innbygger.

Figuren over viser store variasjoner i kostnadsnivå på de ulike KOSTRA-funksjonene i barnevernet. Kostnader knyttet til enslige mindreårige flyktninger (EMF) regnskapsføres på «tiltak når barnet ikke er plassert av barnevernet». For kommunene som har bemannede boliger som tjenestetilbud til EMF øker kostnadene vesentlig på dette området. Disse tjenestene finansieres i stor grad av tilskudd som ikke føres på samme KOSTRA-område. Lier hadde høye kostnader til «barnevernstiltak når barnet ikke er plassert av barnevernet» i 2019. Lier hadde to boliger i 2018 som nå er avviklet. Siste bolig ble avviklet i 2019. Kostnaden her er forventet å bli vesentlig lavere i 2020.

En analyse fra konsultentselskapet SOFAK i 2018 konkluderte med at Lier (justert for boliger for enslige mindreårige flyktninger) ikke driver dyrt barnevern, men det er kommuner som driver rimeligere. Dette bildet bekreftes i tallene våre for 2019, og vi forventer en ytterligere forbedring i 2020.

FOREBYGGING, HELSESTASJONS- OG SKOLEHELSETJENESTE
Netto driftsutgifter pr innbygger pr funksjon
Tall for alle kommuner med mer enn 10 000 innbyggere i 2019
(behovskorrigerte KOSTRA-tall)

Behovskorrigerte kostnader per innbygger, kr	Lier	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo	Buskerud	Landet
Antall innbyggere	26 811	2 147 003	4 674 089	285 336	5 367 580
Forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste	746	693	665	701	690

Behovskorrigerte netto driftsutgifter per innbygger.

Lier fremstår med høye utgifter til helsestasjon og skolehelsetjenesten. Deler av dette er kostnader for deler av ungdomshjelpa, team for bekymringsfullt skolefravær og team mot mobbing. Justert for dette ligger Lier på nivå med kommunegruppe 13.

Utfordringer

Barnehage

- Pedagognormen er en styrke og gir økt faglig kvalitet. Flere pedagoger innebærer flere ansatte med lovfestet, avsatt tid til planlegging. Det fører til færre timer til stede i arbeidet med barn.
- Vedtatt bemanningsnorm og pedagognorm har ikke ført til økt bemanning. Ansatttettheten er lavere enn for 20 år siden. Den gang var det kortere åpningstid, mindre krav til planer og dokumentasjon og ikke samme forventninger til matservering. Økt krav til kompetanseheving tar også mye tid, selv om det er ønsket.
- Sykefraværet blant barnehageansatte er høyt sammenlignet med måltallene for Lier kommune, men ikke høyere enn fraværet i barnehager på landsbasis.
- Barnehagene trenger et digitalt løft for å jobbe i tråd med rammeplanen.
- Befolkningsprognosene indikerer at Lier kommune kan vente vekst i antall førskolebarn på sikt. Etter synkende barnetall de senere årene forventes det igjen en viss økning. Når utbyggingen av Fjordbyen kommer i gang vil barnetallsveksten øke kraftig i Høvik barneskolekrets og i Gullaug når utbygging på Gullaughalvøya starter. Det er totalt sett tilstrekkelig barnehagekapasitet i kommunen, men ikke nødvendigvis der behovet er størst. Nå har Lierskogen-området for lav kapasitet.

Skole

- Ikke alle skolene oppfyller lærernormen.
- Antall ressurskrevende elever i skolen har vært sterkt økende de siste årene. Siden det ikke har blitt bevilget midler til dette, har satsen per elev i tildelingen til skolene gått ned. Dette går utover ordinær undervisning, og skolene får utfordringer med å drive innenfor lærernormen.
- Skape relevant, praktisk, helhetlig og sammenhengende undervisning for å opprettholde elevenes motivasjon for læring gjennom hele læringsløpet.
- Oppfylle kravet om god tidlig innsats på alle trinn.
- Ivareta elever som strever i sin skolehverdag.
- Økonomiske utfordringer knyttet til innføringen av ny læreplan høsten 2020.
- Forsinkelse knyttet til arbeidet med innføring av ny læreplan grunnet korona.
- Stor variasjon i kvaliteten på skolebygg.

Helsetjenesten barn og unge

- Helsetjenesten mangler over to helsesykepleierstillinger for å være på anbefalt norm fra Helsedirektoratet. Dette innebærer at tilskuddsmidler brukes til å løse lovpålagte oppgaver og skaper uforutsigbarhet for både ansatte og brukere.
- Det er utfordrende å finne balansegang mellom å jobbe helsefremmende og forebyggende på et tidlig innsatsnivå og samtidig følge opp barn, unge og familier som har rett på oppfølging i kommunen. Dette gjelder både i helsestasjon og skolehelsetjeneste, der det stadig er mer komplekse og sammensatte utfordringer som avdekkes.
- Helsetjenesten er i stor mangel av lokaler for blant annet å samle personalressursene i 0-26 under ett tak og få en best mulig tverrfaglig utnyttelse. Lierbyen helsestasjon har også sprengt kapasitet enkelte dager. Dette vanskeliggjør gjennomføring av gruppetilbud og samtaler med flere involverte.

Barnevern

- Barnevernreformen 2022 gjør at tjenesten trenger nye, større og egnede lokaler.
- I forbindelse med reformen vil ressursbehovet øke. Det betyr at tjenesten må rekruttere nye medarbeidere med riktig kompetanse. Tjenesten skal være rustet med et forebyggende barnevern og i tillegg overta de statlige oppgavene i fosterhjemsarbeidet.
- Flere barnevernssaker i Den europeiske menneskerettsdomstolen(EMD) er utfordrer det kommunale barnevernet med flere lovpålagte oppgaver som økt samvær med foreldre og tettere oppfølging av biologiske foreldre. Alle omsorgsovertakelser skal tenkes å være kun midlertidig.

Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT)

- Det er ikke laget nasjonale normer for bemanning i PP-tjenesten. Tall viser at det i gjennomsnitt er ett årsverk per 275 elever på landsbasis. Kommunene rundt oss har i hovedsak en bemanning som ligger rundt dette elevtallet. For Lier er tallet 396 elever

per årsverk. Dette betyr at Lier må ha en økning i ansatte på over 30 % for å være bemannet som gjennomsnittet i Norge og kommunene rundt oss (tre årsverk). Det er til nå like stor eller større andel av barn og elever som blir henvist til PP-tjenesten i Lier. Dette gjør at det blir krevende å møte behovet for hjelp til barn og elever, og arbeidspresset i tjenesten blir høyt.

Voksenopplæringen

- Hovedutfordringen de neste fire årene vil være å sikre drift av alle opplæringstilbudene - både de som kommunen har ansvar for, men ikke får statlige tilskudd for å drifte, og norskopplæring. Dette gjelder grunnskoleopplæring for voksne og spesialundervisningen, og norskopplæring med heldagstilbud til flyktninger i introduksjonsprogram.
- Elever som har fått sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten har krav på voksenopplæring etter opplæringslovens §4A-2. De siste årene viser at det er flere som har behov for mer ressurskrevende opplæring.
- Statstilskuddet baserer seg på antall deltagere i norskopplæring. Med koronastengte grenser kommer det ikke flyktninger, og da heller ikke tilskudd. Voksenopplæringen for derfor et stort inntektsbortfall i 2021. Voksenopplæringen er avhengige av å kunne nivådele deltagere i grupper som sikrer god norskopplæring, og håndtere antallet voksne som trenger grunnskoleopplæring. Mange deltagere har behov for opplæring utover den perioden voksenopplæringen får tilskudd for. Det er et ønske å styrke rammen fra kommunen for å møte behovene.

Satsingsområder

Lierbarnehagen har en kvalitetsplan som har to utviklingsområder: Lek og læring og helse og livsmestring. Lierskolen har i sin kvalitetsplan to utviklingsområder: Dybdelæring og livsmestring. Disse to planene slås sammen til en oppvekstplan, og skal være klar til barnehage- og skoleåret 2021-2022.

Skolene innfører ny læreplan; LK20 dette skoleåret for 1.-9. trinn.

Helse,- omsorg- og velferdsplanen (HOV-planen) har som mål å legge til rette for at innbyggerne i Lier skal mestre sine egne liv på best mulig måte.

Det er utarbeidet en plan for inkluderende barnehage- og skolemiljø som skal implementeres i alle barnehager og skoler i Lier.

Mål

Tabellen under viser sammenhengen mellom mål i kommuneplanens samfunnsdel og tiltak i oppvekst i 2020.

Kommuneplan	Innsatsområde	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Mål 2021	Mål 2024	Gj.sn. landet
3 Livsmestring for alle	3.1 Lier skal ha helsefremmende og inkluderende barnehager og skoler som gir de beste muligheter for læring og sosial utvikling.	HP Barna i lierbarnehagen er lekne og aktivt deltakende i et inkluderende fellesskap og møter samfunnet med nysgjerrighet og utforskertrang.	HP Antall barnehager som oppfyller bemanningsnorm.	92.0 %	100.0 %	100.0 %	
			HP Antall barnehager som oppfyller pedagognorm.	85.2 %	100.0 %	100.0 %	
		Barn i lierbarnehagen er robuste, mestrer hverdagen og er rustet for fremtidige utfordringer.	HP. Antall barnehager med i SAL	88.0 %	92.0 %	100.0 %	
			HP. Foreldreundersøkelsen: Barnas trivsel.	4.45	4.80	4.80	
		HP Elevene i lierskolen er robuste barn og ungdommer som takler hverdagen og er rustet for fremtidige utfordringer.	HP. Helse og livsmestring i dybdelærings-undersøkelsen.	3.66	3.70	3.70	
		HP Elevene i Lierskolen opplever tilhørighet i et inkluderende fellesskap preget av trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd. De er robuste barn med et godt selvilde som takler motgang og mestrer livene sine. Gjennom å utvikle kunnskap, ferdigheter og holdninger bidrar de til et samfunn	HP. Andel skoler som oppfyller lærernorm.	7	12	12	
			HP. Grunnskolepoeng	43.70	43.80	43.80	
			HP. Mobbing	4.81	5.00	5.00	
			HP. Motivasjon	3.80	3.96	4.00	
			HP. Trivsel	4.30	4.30	4.30	
		HP Helsetjenesten skal være en synlig og tydelig aktør inn i det helsefremmende arbeidet i skole og barnehage. Helsetjenesten skal bidra til et godt tverrfaglig arbeid rundt barn og unge som har behov for hjelpetjenester.	HP. Andel skoler som gjennomfører tverretattlige møter i følge rutinen.		100%	100%	
		HP Lierskolen skal gi den enkelte elev de beste muligheter for faglig og sosial utvikling.	HP. Gjennomføring av videregående skole etter 5 år (SSB)	82.0 %	83.0 %	85.0 %	
		HP PP-tjenesten samarbeider med barnehagene om å videreutvikle en barnehage som gir barna gode forutsetninger for lek, læring og livsmestring.	HP. Andel barn med spesialpedagogisk hjelp (barnehage).	3.1 %	3.2 %	3.2 %	
		HP PP-tjenesten samarbeider med skolene om å videreutvikle et godt faglig og inkluderende psykososialt læringsmiljø for elevene og barnehagene om å videreutvikle en barnehage som gir barna gode forutsetninger for lek, læring og livsmestring.	HP. Andel elever med spesialundervisning.	7.5 %	7.5 %	7.5 %	
	3.2 Liunger skal gis muligheter for utdanning, jobb eller annen	HP Voksenopplæringen skal bidra til deltakernes samfunnsforståelse og livsmestring gjennom at opplæringstilbudet er tilpasset gruppen.	HP. Lese (A2 eller høyere)	60.0 %	80.0 %	80.0 %	
			HP. Lytte (A2 eller høyere)	77.0 %	90.0 %	90.0 %	
			HP. Muntlig (A2 eller høyere)	94.0 %	90.0 %	90.0 %	
			HP. Skriftlig (A2 eller høyere)	78.0 %	80.0 %	80.0 %	
	3.3 Liunger som trenger bistand skal tilbys tjenester på riktig nivå i alle livets faser	HP Helsetjenesten skal være en synlig og tydelig aktør inn i det helsefremmende arbeidet i skole og barnehage. Helsetjenesten skal bidra til et godt tverrfaglig arbeid rundt barn og unge som har behov for hjelpetjenester.	HP. Hjemmebesøk fra sykepleier innen 14 dager etter hjemkomst.	100.0 %	100.0 %	100.0 %	
			HP. Antall gravide med svangerskapsjournal.	195	210	220	
			HP. Vaksinasjonsdekning MMR.	94.0 %	96.0 %	97.0 %	
			HP. Økning i antall gjennomførte tverrfaglige konsultasjoner 0-26	1	5	5	
		HP Med tidlig innsats vil vi redusere behovet for omfattende tjenester på lang sikt	HP. 0-22 år: Andel barn med barnevernstiltak når barnet er plassert av barnevernet per 31.12.	4	7	5	
			HP. 0-22 år: Andel barn med barnevernstiltak når barnet ikke er plassert av barnevernet i løpet av året	64	130	135	
	3.5 Kommunen skal bidra til bedre helse og livssituasjon for liunger med oppfølgingsbehov.	HP Med satsing på kompetanse og rekruttering vil vi sikre forsvarlige tjenester.	HP. Andel saker i barnevernstjenesten med avvikende saksbehandlingstid, jf. barnevernloven.	1,3 %	0%	0%	
6 Kommunen som organisasjon	6.1 En attraktiv og nyskapende organisasjon med gjennomføringskraft .	Lier kommune skal ha et omdømme som en god og attraktiv arbeidsplass.	HP Nærværprosent.	93.1 %	95.0 %	95.0 %	
			HP Mestringsklima (annethvert år).	4.1	4.3	4.5	4.1
			HP Mestringsorientert ledelse (annethvert år).	4.1	4.2	4.4	4.0
			HP. Antall meldte avvik (lærende organisasjon med fokus på kontinuerlig forbedring).	242	350	470	

Tiltak

Barnehage

- Barnehagebehovsplan utarbeides for å sikre barnehageplasser på riktig sted til rett tid.
- Implementere felles plan for inkluderende barnehage - og skolemiljø for å forebygge, avdekke og håndtere krenkelser og utestenging.
- Øke de ansattes kompetanse i å jobbe med digitale verktøy for å oppfylle målene i rammeplanen for barnehagene.
- Fortsatt arbeide systematisk for å forebygge fravær gjennom det nye bransjeprogrammet for barnehager i IA-avtalen.

Skole

- Innføring av nye læreplaner skal skape helhet og sammenheng i undervisningen gjennom mer praktisk, relevant, utfordrende og variert undervisning.
- Samarbeide med det lokale næringslivet om entreprenørskap.
- Ulike tiltak for livsmestring gjennom et samarbeid mellom skoler, helsetjenesten, PPT, politiet, Trygg av natur med flere, som er for alle elevene. I tillegg er det et tilbud til enkeltelever som strever på ungdomstrinnet; Naturskolen.
- Flere skoler deltar i Utdanningsdirektoratets kompetanseutvikling om forebygging, avdekking og håndtering av mobbing og andre krenkelser.
- Utvikle gode profesjonsfaglige fellesskap gjennom arenaer hvor ansatte kan dele kunnskaps og erfaring (skolebasert kompetanseutvikling).
- Lierskolen opplever i dag både under- og overkapasitet på skolene. Klassestørrelsene varierer mye, og det er store kostnader knyttet til skolebygg. Skolebehovsplanen som skal bidra til riktig kapasitet til rett tid vil komme til politisk behandling i nær fremtid.
- Det skal jobbes med en plan for spesialpedagogikk. Gjennom den skal det fokuseres på kvalitet i det ordinære tilbudet samt kvalitet i spesialundervisningen.

Helsetjenesten barn og unge

Gjennom besøk i barnehagene, møtepunkter på ledernivå i oppvekst og tverrfaglige tilbud i 0-26 forsøke å fange opp barn og barnefamilier med spesielle utfordringer og behov tidligere enn nå.

- Samarbeid med Drammen BUP for å kunne gi raskere og riktig hjelp til barn, unge og familier med ulike psykisk helseutfordringer. Dialogbaserte inntaksmøter i kommunen skal prøves ut dette skoleåret i tillegg til et samarbeid med spebarnsteamet om tidlig oppdagelse og oppfølging av barn med mulige utviklingsforstyrrelser.
- FIT (Feedback informerte tjenester) har vært brukt i 0-26 som et verktøy for å sikre brukermedvirkning og tilbakemelding på om tilbudet som gis er i tråd med brukers behov. Verktøyet gir hjelpere en mulighet for å justere «kursen». Dette vil også hjelpe oss til å se om vi utnytter tid og ressurser mest mulig nyttig og effektivt. FIT skal nå gradvis tas i bruk i skolehelsetjenesten også.

- Videreføre arbeidet med og oppfølging av vold i nære relasjoner i tett samarbeid med barneverntjenesten. Delta i utarbeidelse av kommunens overordnede plan, både i forhold til vold i nære relasjoner, selvskading og selvmord.
- Meldt inn behov for økt areal til eiendomsavdelingen i vår. Dette gjelder både utvidelse av Lierbyen helsestasjon og behov for lokaler til 0-26 gruppen.

Barnevern

- For å opprettholde det lave sykefraværet som tjenesten hadde høsten 2019 vil mestringsorientert ledelse og mestringsklima være viktig, samt å bygge et sterkt og trygt lederteam i tjenesten.
- Utarbeide en kompetanseplan som synliggjør medarbeidernes kompetanse, ulike roller og hvilken kompetanse tjenesten bør ha i framtiden spesielt på fosterhjemsarbeidet.
- Det rekrutteres flere familieterapeuter til tiltaksteam og familieteamet for å styrke det forebyggende barnevernet.
- Ny fagretning på akuttarbeid blir fortsatt et viktig satsningsområde. Tjenesten skal fortløpende vurdere hvor akutt de ulike mottatte bekymringsmeldingene om barnet er. Tjenesten skal gjøre sitt ytterste for å unngå plassering utenfor hjemmet. Forsterkningstiltak i hjemmet, som innebærer at barnet ikke skilles fra foreldrene, vil være å foretrekke i de situasjoner der dette er forsvarlig. I tillegg til at barnets beste ivaretas, vil dette som regel også medføre lavere kostnader enn en akuttplassering og omsorgsovertakelse i et langt perspektiv.
- Tett dialog og samarbeid med kommunens eiendomstjeneste for å finne større og egnede lokaler inn mot barnevernreform 2022.

PPT

- For tilskuddsmidler er det nå ferdigstilt felles planer for inkluderende barnehage- og skolemiljø, plan for arbeid med språk i barnehagen og språk, lesing og skriving i skolen. Implementering av disse vil gi kompetanseheving for ansatte i PP-tjenesten, barnehager og skoler og muligheter for bedre kvalitet på opplæringstilbudet til barn og elever.
- Søknad om tilskudd fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) til arbeid med skolefravær ble innvilget, og denne vil dekke en 50% stilling. Målet med arbeidet er at flere elever skal gjennomføre videregående opplæring. Ressursene vil gi mulighet til å arbeide bedre med forebyggende arbeid som kompetanseheving rettet mot ansatte og foreldre, og tettere oppfølging av elever med stort og langvarig skolefravær.

Voksenopplæringen

- Voksenopplæringen jobber kontinuerlig med å tilpasse opplæringen etter elevgruppen, og jobber for å opprettholde nivådelingen i norskkurs og grunnskoleopplæring for å møte behovet.
- Voksenopplæringen jobber mot PPT og andre instanser om elever med spesialundervisning, for å møte utfordringene med ressurskrevende elever.

Økonomi

Driftsbudsjett og rammeendringer

Beløp i 1000

	Handlingsprogram			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	652 484	652 484	652 484	652 484
Sum Tekniske justeringer	1 950	1 950	1 950	1 950
Vedtak forrige periode				
1 HP 20 Barnehage - Kostnadseffektivisering kommunale barnehager	-600	-840	-1 900	-1 900
2 HP 20 Grunnskole - Elevtallsvekst	-600	-600	-600	-600
3 HP 20 Grunnskole - Lærernorm	3240	5800	5800	5800
4 KS HP 20 Grunnskole – lærernorm	1260	-1300	-1300	-1300
5 KS HP 20 Helseesykepleier – 100 % stilling	200	200	200	200
6 KS HP 20 Mobbeombud – 20 % stilling	80	80	80	80
Sum Vedtak forrige periode	3 580	3 340	2 280	2 280
Demografijustering				
7 Demografi barnehage	0	-247	4121	-744
Demografi barnevern	0	291	53	22
Demografi Grunnskole	0	6013	-1760	1320
Demografi kommunehelse	0	1571	3055	4690
Sum Demografijustering	0	7 628	5 469	5 288
Sum Lønns- og prisvekst	6 570	6 570	6 570	6 570
Konsekvensjusteringer	12 100	19 488	16 269	16 088
Konsekvensjustert ramme	664 584	671 972	668 753	668 572
Kostnadsreduksjon				
8 Generelt flatt kutt 0,5 %	-2162	-2162	-2162	-2162
9 Redusert kommunalt tilskudd 2021	-5848	-5848	-5 848	-5 848
Sum Kostnadsreduksjon	-8010	-8010	-8010	-8010
Nye brukere/kostnadsendring				
10 Barnehage - Vekst barnetall	5 848	5 848	5 848	5 848
11 Skole - Elevtallsvekst	1 054	1 054	1 054	1 054
12 Statsbud. - Priv barnehager endret pensjon	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
13 Statsbud. - Redusert pris SFO	666	666	666	666
14 Statsbud. - Skjermingsmidler barnehage	665	665	665	665
Sum Objektive behov demografi	6 233	6 233	6 233	6 233
Tiltak til mål				
15 50 % helseesykepleier	0	375	375	375
16 Økte inntekter sfo	-580	-830	-830	-830
Sum Tiltak til mål	-580	-455	-455	-455
Vedtatte endringer				
17 1. tertial - Inntektsgradering sfo	609	609	609	609
18 1. tertial - Lærernorm oppdatert beregning	3 346	3 596	3 596	3 596
19 1. tertial - Tilskudd leirskoleopplæring	267	267	267	267
20 1. tertial Gratis sfo 5.-7.trinn	290	290	290	290
Sum Vedtatte endringer	4 512	4 762	4 762	4 762
Annet				
21 Innføring husleie kommunale bygg	85 571	85 571	85 571	85 571
22 PPT Oppfølging av henvendelser fra barnehagene	0	375	375	375
Sum Annet	85 571	85 946	85 946	85 946
Politiske vedtak HP				
KS 21 Kapitaltilskudd private barnehager	703	703	703	703
KS 21 Mobbeombud – økning fra 20 til 30%	80	80	80	80
KS 21 Statsbud. - Priv barnehager endret pensjon	2 000	2 000	2 000	2 000
KS 21 Statsbud. - Skjermingsmidler barnehage	-655	-655	-655	-655
Sum Politiske vedtak HP	2 128	2 128	2 128	2 128
Nye tiltak og realendringer budsjett	89 854	90 604	90 604	90 604
Ramme 2020-2023	754 438	762 576	759 357	759 176

Beskrivelser av rammeendringer

1. Fra HP 2020: Kostnadseffektivisering kommunale barnehager.
2. Fra HP 2020: Justering for elevtallsvekst første halvår 2020. Økt lærernorm fra høsten.
3. Fra HP 2020: Lærernorm ble skjerpet fra høst 2019 (maks 15 elever 1-4.trinn, maks 20 elever 5.-10.trinn). Kommunen manglet rundt 13,5 årsverk totalt på å nå kravet til lærernorm. Rammene ble kompensert slik at ingen skoler skulle mangle mer enn én lærer i 2020. Fra 2022 opptopping til 100 % lærernorm.
4. Fra HP 2020: Innføring av lærernormen ble fremskyndet med et år, dvs. iverksetting fullt ut fra skoleåret 2020/21 (ref. punkt 3).
5. Fra HP 2020: Økt helsesykepleierdekning med en 100 % stilling med fokus på ungdomstrinnet/helsesykepleier «på hjul» fra 01.04.20. Helårsvirkning fra 2021 (økning 0,2 mill.)
6. Fra HP 2020: Det er opprettet et eget mobbeombud i 20 % stilling fra 01.07.2020. Ses i sammenheng med beredskapsteamet mot mobbing og kan være en kombinert stilling. Endringen er helårseffekt 2021.
7. Demografi er en beskrivelse av hvordan kostnadene forventes å utvikle seg i handlingsprogramperioden. Beregningen er basert på befolkningsprognose og hvordan rammetilskuddet beregner behovsutgifter.
8. Det er lagt inn et generelt flatt kutt på 0,5 % av lønnsbudsjettet.
9. Foreløpig beregning av satser for tilskudd 2021 viser at vi får en reduksjon i satsene. Hovedårsaken til dette er at deflator, faktoren som regnskapstall 2019 justeres med for samlet pris- og lønnsvekst i 2020 og 2021, er lavere enn tidligere år. Denne faktoren oppgis i statsbudsjettet, og er 1,6% for 2020 og 2,7% for 2021.
10. Det ble i HP 2020 antatt en liten reduksjon i antall barn i private barnehager. Vi fikk i stedet en liten vekst. Da veksten kun gjaldt små barn (0-3), gjorde dette stort utslag i økt tilskudd til private barnehager. Budsjett for tilskudd 2020 burde etter barnetallene ha vært 5 millioner kroner høyere. Det er beregnet en liten vekst i antall barn i 2021, noe som gir 848.000 kroner i økt tilskudd.
11. Vekst i elevtall fra høst 2021. Etter de siste prognosene, så vil elevtall øke med 21 elever (helårsvirkning 2,3 millioner kroner).
12. Regjeringen har foreslått å redusere pensjonspåslaget til private barnehager fra 13 til 11% av kommunens lønnskostnader. Dette er beregnet til å gi en besparelse for tilskudd til private barnehager på rundt 2 millioner kroner.
13. Innføringen av redusert pris i SFO for familier med lav inntekt utvides til å gjelde for elever på 3.- og 4.trinn fra høst 2021. Gratis SFO for elever 5.-7.trinn gis helårsvirkning.
14. Endringen i pensjonspåslag (se pkt.13) skal i første omgang gjelde private barnehager som inngår i et konsern. Enkeltstående barnehager vil ha en overgangsordning hvor påslag for pensjon reduseres over tre år. Det er i statsbudsjettet bevilget 0,665 millioner kroner til overgangsordningen. Dette medfører at kommunen må ha to ulike satser for kommunalt tilskudd.
15. Helsetjenesten barn og unge mangler 2 årsverk for å tilfredsstille anbefalte normtall fra Helsedirektoratet fra 2010. Nye retningslinjer fra 2017 legger stor vekt på tverretattlig samarbeid og presiserer at helsetjenesten skal være tilgjengelig og yte bistand inn i barnehage og skole utifra behov. Manglende helsesykepleierressurser vanskeliggjør dette. Ved å øke antall faste stillinger vil vi i større grad jobbe med helsefremming og forebygging, i tillegg til å følge opp barn, unge og familier som har behov for støtte utover ordinært helsetjenestetilbud.

Samhandlingsreformen og pakkeforløp i spesialisthelsetjenesten setter også større krav til helsetjenesten ifht å følge opp barn og unges psykiske helse ute i kommunene. Dette krever ressurser utover det vi har pr nå. Det foreslås en 50% stilling til dette, med oppstart fra 2022.

16. Pris for SFO foreslås økt med 5 % i 2021. Dette er en økning som er 2,3 % høyere enn den ordinære prisveksten for øvrige satser og gebyrer (ordinær prisvekst, også kalt deflator, er for 2021 på 2,7%). Sammenlignet med nærliggende kommuner, har Lier lave priser for SFO. Det foreslås en trinnvis økning av prisen, med 5 % i 2021 og 6 % i 2022.
17. Staten innførte fra høst 2020 en ny ordning for inntektsgradering i SFO. Dette ble justert i rammen til kommunen, men ble ikke justert i skolerammen (ref. 1.tertial).
18. Helårsvirkning av budsjettjustering for høst 2020 (vedtatt i 1.tertial 2020) er 2.016.000 kr. På bakgrunn av de siste GSI-tall for lærernorm per skole, foreslås en ytterligere økning på 1.330.000 kr i 2021 og 1.580.000 kr i 2022. De økte inntektene fra SFO benyttes derved til å øke lærerkapasiteten.
19. Tilskuddet ble innlemmet i rammetilskudd fra 2020, men ble uteglemt i HP 2020. Ble meldt inn som budsjettjustering i 1.tertial 2020
20. Staten innførte ordning med gratis SFO for barn med særskilte behov, som trenger SFO i 5.-7.trinn. 290 000 kroner er det tiltaket koster utover det som ble justert i rammen for 2020.
21. Fra 2021 innføres det husleie for kommunale bygg på tjenesteområdene. Budsjett for overføring til Lier Eiendom KF fordeles til tjenesteområdene som vil bli fakturert for husleie. Tjenesteområdet kan ikke disponere disse midlene til andre formål i 2021. Husleiemodellen har hovedprinsipper på plass fra og med 2021, og vil videreutvikles frem til neste år.
22. PP-tjenesten i Lier er 37% lavere bemannet enn gjennomsnittlig bemanning i PP-tjenesten i Norge (-3,3 årsverk). Det er behov for to årsverk til arbeid med oppfølging av henvendelser fra barnehagene og veiledning til lærer i skolen for elever med alvorlig nedsatt funksjonsevne. I dette handlingsprogrammet er det foreslått en økning på en 50% stilling, men først fra 2022.

Fordeling på utgifter og inntekter

Beløp i 1000	Regnskap 2019	Budsjett 2020	Handlingsprogram			
			2021	2021	2022	2023
Driftsutgifter						
Lønn	448 202	432 317	440 542	444 102	444 102	444 102
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	41 059	37 167	125 017	129 845	126 626	126 445
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	221 528	240 756	248 707	248 707	248 707	248 707
Overføringsutgifter	16 648	5 117	5 293	5 293	5 293	5 293
Finansutgifter	1 992	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	729 429	715 357	819 559	827 947	824 728	824 547
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-32 971	-33 183	-34 504	-34 754	-34 754	-34 754
Refusjoner	-77 426	-29 491	-30 417	-30 417	-30 417	-30 417
Overføringsinntekter	-453	-200	-200	-200	-200	-200
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-1 465	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-112 315	-62 874	-65 121	-65 371	-65 371	-65 371
Sum	617 114	652 483	754 438	762 576	759 357	759 176

Investeringer

Beløp i 1000	Handlingsprogram				Sum
Investeringsprosjekter	2021	2022	2023	2024	2021-24
Kommunale foretak					
Egge skole utvidet prosjekt	20 000	40 000	40 000	0	100 000
Heia Skole Oppgradering	0	0	2 000	0	2 000
Hennummarka skole ventilasjonsanlegg etc.	0	11 000	0	0	11 000
Lierbyen skole - oppgradering varmepumper	5 000	0	0	0	5 000
Nordal skole oppgradering	0	0	7 500	0	7 500
Større lokaler helsetjenesten	8 000	0	0	0	8 000
Sylling barneskole - rehabilitering av tak og fasade	0	0	0	3 000	3 000
Sylling u-skole/hall - oppgradere ventilasjonsaggr	0	0	0	4 000	4 000
Voksenopplæringen og kulturskolen - oppgradering innvendig	0	0	0	2 000	2 000
Sum investeringsprosjekter	33 000	51 000	49 500	9 000	142 500

Beskrivelse av prosjektene ligger i vedlegg 2

HELSE, OMSORG OG VELFERD

Innledning

Tjenesteområde helse, omsorg og velferd omfatter:

- Tjenester til barn og unge med funksjonsnedsettelse.
- Tjenester til voksne med funksjonsnedsettelse.
- Institusjonstjenester (sykehjem og omsorgsboliger).
- Hjemmebaserte tjenester.
- Mangfold og mestring (psykisk helse, rus, flyktningetjenesten, friskliv).
- Vedtakskontoret.
- Sentralkjøkkenet.
- Seniorsentrene.
- NAV.
- Boligkontoret.

Tjenesteområdet har ca. 590 årsverk.

Helse, omsorg og velferd skal gi nødvendige og lovpålagte tjenester til alle innbygger som trenger bistand for å mestre hverdagen. Det er et felles mål at tjenestene fremstår helhetlig med sømløse overganger for de som trenger et sammensatt tjenestetilbud. Viktig virkemiddel for å få til dette er brukermedvirkning og god samhandling mellom de ulike virksomhetene.

Et annet viktig felles mål for helse, omsorg og velferd er livsmestring for alle. Det betyr at vi skal fokusere på å gi tjenester som ivaretar eller bygger opp igjen brukerens mulighet for egenmestring. Der det er nødvendig, skal vi gi tjenester som varer over tid.

Tjenesteområdet gir tjenester til mer enn tusen innbyggere ukentlig. Dette omfatter både vedtaksfestede tjenester og såkalte lavterskeltilbud.

Av vedtaksfestede tjenester kan nevnes:

- 111 heldøgns institusjonsplasser til eldre. Disse inkluderer langtids- og korttidsplasser samt to KAD-plasser (Kommunale akutte døgnplasser). I tillegg kommer 78 omsorgsboliger med døgnbemanning.
- Hjemmetjenesten har per september gitt tjenester til ca. 1000 personer i 2020.
- Psykisk helse og rus har gitt vedtaksfestede tjenester til ca. 400 personer så langt i 2020.
- Barn og unge med funksjonsnedsettelse har omfattet ca. 100 brukere gjennom året.
- Voksne med funksjonsnedsettelse yter tjenester til i underkant av 60 brukere. Dette omfatter alt fra et bistandsbehov som krever to fra personalet til stede døgnet rundt, til de som kun trenger litt rettledning i hverdagen.

- NAV følger til enhver tid opp i snitt 190-200 bruker på sosialhjelp og ca. 40 i kvalifiseringsprogram.

Det er imidlertid flest brukere som i normale år benytter seg av lavterskeltilbud (ikke vedtaksfestede tjenester). I løpet av et år når disse tilbudene flere tusen av Liers innbyggere.

Her kan nevnes:

- Treningstilbud på Fosshagen. Aktiv på dagtid.
- Drop-in psykisk helse og lavterskel til ungdom 18-26 (Ungdomshjelpa).
- Frisklivstilbud knyttet til blant annet livsstil, kosthold og trening.
- Seniorsenter på Tranby og Lierbyen.
- Annekset - åpent tilbud med en kaffekopp, samtale, helsehjelp og et sosialt værested for personer med rusutfordringer.
- 12-trinn. Dagbehandling av rusavhengighet.
- Haskoll aktivitetssenter - et åpent dagtilbud til personer med psykiske helseutfordringer.

Overordnede mål for helse, omsorg og velferd er:

- Kvalitativt gode tjenester gitt på rett nivå, til rett bruker og til rett tid.
- Fleksibilitet i virksomhetene med fokus på brukermedvirkning og livsmestring.
- Folkehelseperspektivet - helsefremming og forebygging.
- Rekruttere, beholde og utvikle medarbeidere.
- Ha en aktiv boligpolitikk, som gjennom en differensiert boligmasse tilrettelegger for at innbyggerne kan bo lengst mulig i eget hjem.

Status

Koronasituasjonen har naturlig preget det meste av dette året innen helse, omsorg og velferd. Alle lavterskeltilbud var en lang periode stengt. Nå er alle tilbud gjenåpnet, men fortsatt med strenge smitteforebyggende tiltak og noen steder har redusert tilbud grunnet begrensninger i antall deltagere.

Både institusjoner og boliger for eldre med stedlig bemanning har hatt restriksjoner for besøkende. Kommunen har hatt retningslinjer og ulike tiltak som har gitt mulighet for pårørende til å følge opp «sine» samtidig som smittevernet har blitt ivaretatt. Ved livsavslutning eller andre særskilte situasjoner har vi tilrettelagt slik at pårørende har fått være til stede. I boliger med bemanning for andre brukergrupper har vi hatt anbefalinger knyttet til samvær og aktiviteter for å forebygge smitte. For hjemmeboende eldre, som opplevde å miste mye av aktivitetstilbudet de ellers har benyttet, har vi blant annet i samarbeid med sanitetskvinnene organisert tilbud om «ringevenn» med opp til daglig kontakt.

Langt flere enn normalt har også fått mat levert hjem for å bidra til å ivareta en god ernæringsstatus, også dette er en oppgave som i stor grad organiseres ved hjelp av

frivillighet. Lier kommune har vært heldige og unngått smittespredning innad i virksomhetene, men vi vet at mange brukere har hatt en tung tid preget av isolasjon og ensomhet. NAV opplevde en historisk økning i antall arbeidsledige i april og mai, noe som har medvirket til at saksbehandlingsmengden mer enn tredoblet seg på kort tid. Ledigheten er fortsatt høy per oktober 2020 og ettervirkningen av pandemien vil påvirke kontoret i lang tid framover.

Brukermedvirkning og samarbeid med pårørende er viktig for å skape gode tjenester. I 2020 har det i regi av meget engasjerte pårørende blitt etablert en flott sansehage i tilknytning til omsorgsboligene for demente i Bratromveien 7 og 9. Denne vil gi beboerne stor glede i årene som kommer. Vi ser også i andre avdelinger og virksomheter at vi har engasjerte pårørende som bidrar på ulike måter. Sammen med frivillighet gir dette verdifulle bidrag til mange av tjenestemottakerne våre.

Mye av utviklingsarbeidet ble satt på vent når koronatiltak måtte innføres. Personalet som til daglig jobber med kvalitet og utviklingsarbeid måtte omdisponeres til andre nødvendige arbeidsoppgaver. Ute i tjenesten måtte arbeidet tilpasses nye restriksjoner og pågående prosjekter ble i stor grad stanset.

Til tross for redusert fremdrift i løpet av våren har velferdsteknologiutviklingen gått nesten som planlagt. Kommunen inngikk i 2019 avtale om elektronisk responscenter/mottakscenter som svarer ut våre trygghetsalarmer. Når dette er blitt elektronisk gir det muligheter for å videreutvikle bruk av velferdsteknologi i form av f.eks. medisindispensere og dørvarslere. Avtalen inkluderer en trygghetspakke som inneholder e-lås og digitale trygghetsalarmer. Røykvarslere kan leveres som tillegg for de som ønsker dette knyttet opp mot alarmsentralen. Alle trygghetsalarmer er byttet fra analoge til digitale, og det er montert opp nærmer 350 elektroniske dørlåser. Hjemmetjenesten benytter elektronisk inngangskontroll via kommunenes jobbmobiltelefoner. Dette gir trygget og sikrer at rett person alltid kommer inn til bruker samtidig som alle besøk loggføres automatisk.

Høsten 2020 starter arbeidet med å implementere medisineringsstøtte og GPS. I den sammenheng har Lier innledet et samarbeid med Asker kommune. Det er i fellesskap søkt om, og mottatt, midler til prosjektet fra Helsedirektoratet. Midlene kan brukes til frigjøring av ressurser og opplæring. Satsningen i prosjektet er i tråd med nasjonale anbefalinger og lokale politiske vedtak.

Vestsideveien 100 ble innflyttingsklart i mars. Det betyr at byggeprosjekt har blitt gjennomført som planlagt. Bygget ble i mars reservert til mulig behov for isolasjon av koronasmittede i påvente av endelig politisk vedtak vedrørende bruk. Bygget ble godkjent for bruk til personer med utfordringer relatert til psykisk helse og rus i mai. De første beboerne flyttet inn i juni, og det har vært en gradvis innflytting videre utover høsten. Ved

inngangen til oktober bor det seks personer i bygget. Det er planlagt at en til flytter inn i oktober.

Glitre, døgnbemannede boliger for personer med funksjonsnedsettelse, ble ferdigstilt i slutten av september og innflytting foregår suksessivt i november - januar. Her har vi fått et flott, moderne bygg med mange gode arenaer for beboerne, både i egne leiligheter, i flotte utearealer og i et stort aktivitetsrom.

Fosshagen trinn 2, som er vårt største byggeprosjekt innen helse, omsorg og velferd, er igangsatt. Planlagt innflytting i starten av 2022. Nytt boligprosjekt for personer med funksjonsnedsettelse planlegges på Kjellstad gård, samlokalisert med velferdsboliger for familier.

Nye behandlingsmetoder og endringer i nasjonale føringer gir kommunen nye utfordringer. Dette gjelder både innenfor somatisk og psykisk helse. Vi har flere samhandlingsprosjekt med Vestre Viken, der målsettingen i hovedsak er at stadig flere med til dels alvorlig og/eller langvarig sykdom skal kunne bo i eget hjem og motta et samordnet helsetilbud fra første- og andrelinjetjenesten. Dette gir et særskilt behov for vekst og videreutvikling av hjemmebasert omsorg, både innen ordinære hjemmetjenester og for annen ambulerende omsorg, særskilt rettet mot personer med psykiske lidelser og rusrelaterte problemer.

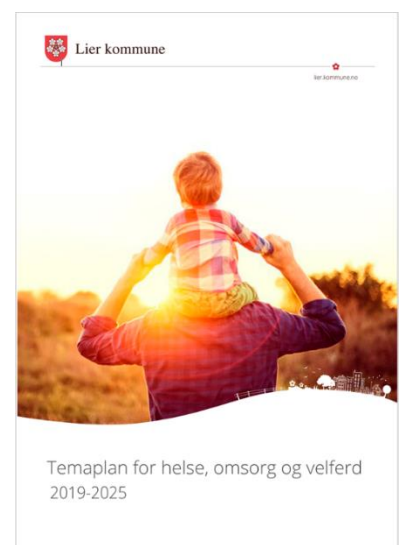
Også innen andre områder gir samfunnsutvikling og nyvinninger oss nye utfordringer som gjør det nødvendig med kompetanseøkning hos ansatte. Vi har jobbet for å sikre systematisk kompetansehevende tiltak på tvers av virksomheter, samt å sikre spesialkompetanse til enkeltansatte der dette er nødvendig. En viktig del av dette arbeidet blir å sørge for at vi kjenner til og utnytter den kompetanse som allerede finnes i personalgruppen.

Flere dokumenter styrer det daglige arbeidet vårt og hvilke prioriteringer som gjøres.

[Temaplan for helse, omsorg og velferd](#) (HOV) er fortsatt det viktigste strategiske dokumentet for tjenesteområdet. Sammen med kommuneplanens samfunnsdel gir denne føringer for veivalg fremover.

HOV-planen fokuserer på fem innsatsområder. Vi er i gang med, eller har fullført tiltak, under alle satsningsområdene.

I 2021 vil vi fortsette arbeidet med å utvikle sammenhengende og faglig gode tjenester rettet særskilt mot hjemmeboende med utfordringer knyttet til rus og/eller psykisk helse, samt til personer med lettere psykisk utviklingshemming. Dette er grupper som trenger et noe annet tilbud enn den ordinære hjemmetjenesten. De ansattes fagkompetanse er her en vesentlig faktor.

Andre viktige planverk som er styrende for tjenestene vi gir er:

- Stortingsmelding 26 «Fremtidens primærhelsetjeneste -nærhet og helhet». Formålet med stortingsmeldingen er at brukere skal få mer helhetlige, sammenhengende og tilgjengelige tjenester med størst mulig nærhet til der den enkelte lever og bor. Det er flere nye tiltak og satsninger i kommunen som skal bygge opp under denne meldingen. En mer helhetlig tjenestekjede innen rusarbeid og psykisk helse er et viktig virkemiddel.
- Den nasjonale strategien «Bolig for velferd» har vært retningsgivende for kommunens boligsosiale arbeid siden vi ble med i Husbankens kommuneprogram i 2016. Programperioden avsluttes ved utgangen av 2020. Erfaringene, utviklingen og kunnskapen vi har fått gjennom programperioden vil videreføres i kommunens boligsosiale arbeid. Regjeringen har startet et arbeid med en stortingsmelding om boligsosial politikk. Når denne blir lagt frem vil den bli et viktig verktøy som vil være retningsgivende for det videre boligarbeidet i kommunen.
- Stortingsmelding 15 «Leve hele livet» er retningsgivende med hovedfokus på et aldersvennlig samfunn. Meldingen omfatter en rekke anbefalte forslag til tiltak kommunene kan iverksette for å møte fremtiden med en stor økning av den eldre befolkningen. Vi har i 2020 jobbet som planlagt med forankringsarbeid både i organisasjonen og via politisk melding, men grunnet korona har vi ikke startet med bredere involvering av befolkningen og heller ikke startet annet endringsarbeid. Dette må vi jobbe videre med i 2021.

Både stortingsmeldingen og HOV-planen fremhever viktigheten av å bistå innbyggerne til selv å kunne ivareta sin egenomsorg best mulig. Tilrettelagte botilbud er et viktig virkemiddel for å nå dette målet. Botilbud som gir mulighet for sosiale samlingsplasser og underbygger muligheten til et selvstendig liv, livet ut. Tett oppfølging og heldøgns omsorg skal gis når det er behov.

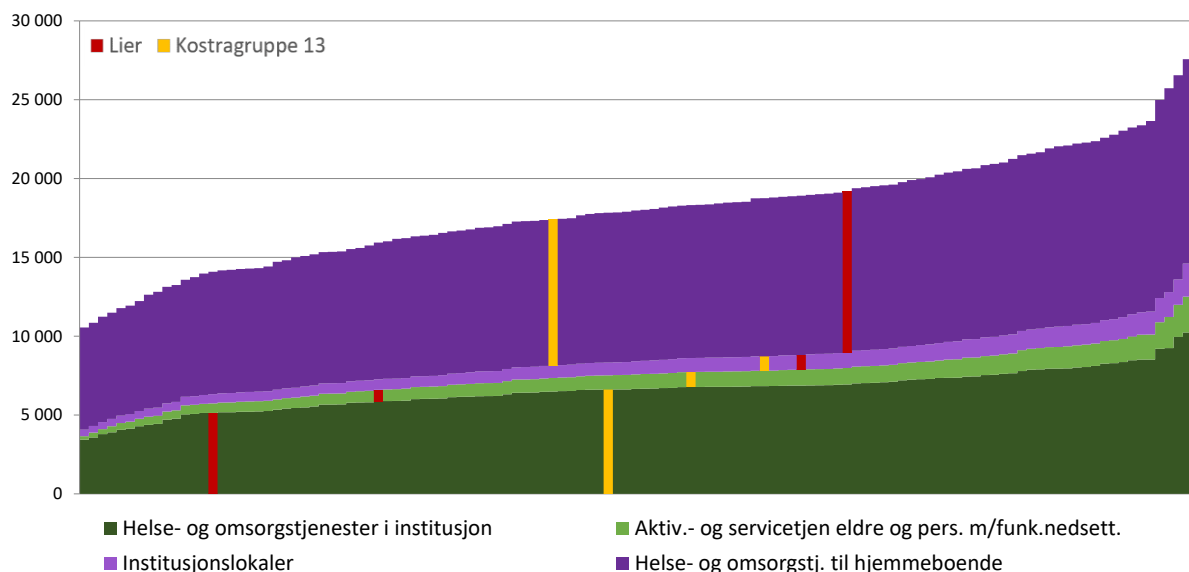
Det er viktig at man satser tilstrekkelig på forebyggende og rehabiliterende tiltak for å redusere behovet for mer omfattende tjenester som langtidsplasser på institusjon. Bortfall av lavterskeltilbud og sosial isolasjonen, som mange opplevde som følge av koronatiltak, viser en økning i behovet for mer omfattende vedtaksfestede tjenester nå i høst.

Sammenligning med andre kommuner

Lier har vurdert sine kostnader i 2019 opp mot alle kommuner med mer enn 10 000 innbyggere, samt kommunegruppe 13. Plasseringen til Lier er markert med rødt og plasseringen til gjennomsnittet i kommunegruppe 13 er markert med gult.

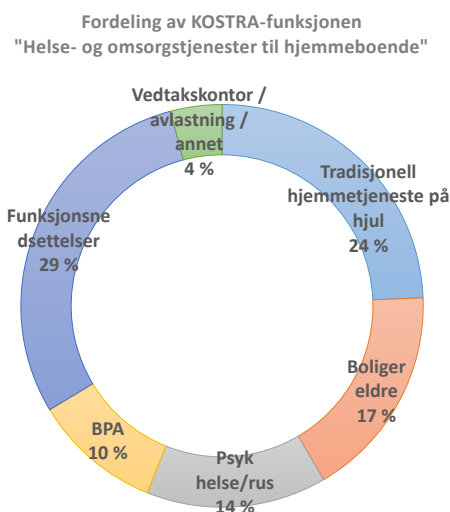
PLEIE OG OMSORG
Netto driftsutgifter pr innbygger pr funksjon
Tall for alle kommuner med mer enn 10 000 innbyggere i 2019
(behovskorrigerede KOSTRA-tall)

Behovskorrigerede kostnader per innbygger, kr	Lier	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo	Buskerud	Landet
<i>Antall innbyggere</i>	26 811	2 147 003	4 674 089	285 336	5 367 580
PLEIE OG OMSORG	17 068	17 742	17 789	17 291	17 864
Aktiv- og servicetjen eldre og pers. m/funk.nedsett.	728	947	920	785	975
Helse- og omsorgstjenester i institusjon	5 132	6 614	6 742	6 413	6 743
Helse- og omsorgstj. til hjemmeboende	10 270	9 272	9 190	9 220	9 215
Institusjonslokaler	938	909	938	874	931

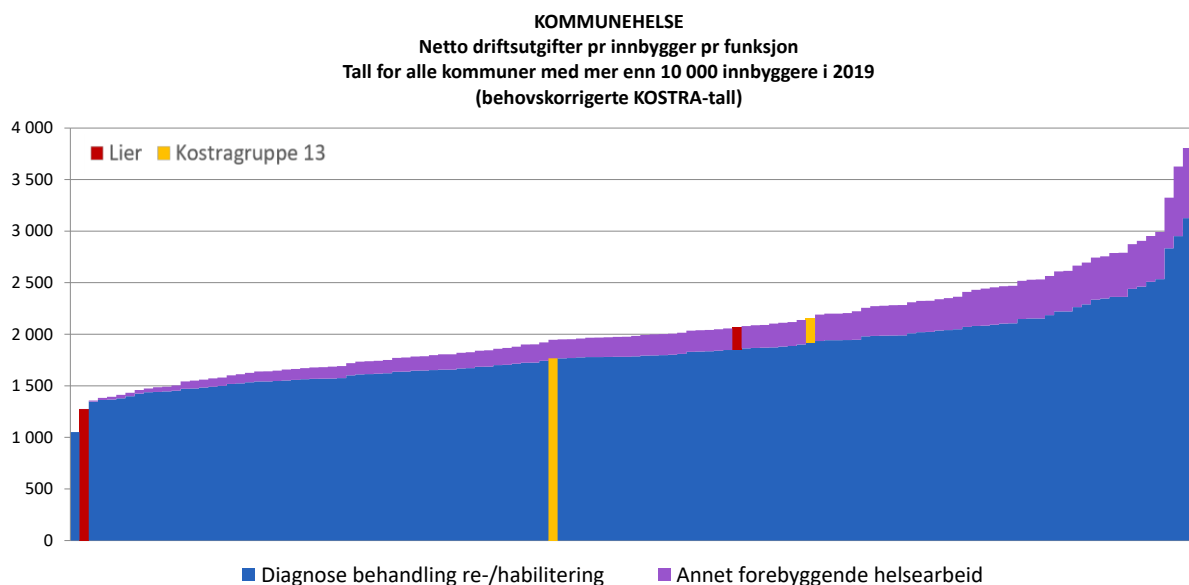
Behovskorrigerede netto driftsutgifter til pleie og omsorg per innbygger.

Figuren over viser netto driftsutgifter innen det KOSTRA definerer som pleie og omsorg. Vi ser at Lier plasserer seg svært forskjellig i de to kategoriene med høyest kostnader. For helse- og omsorgstjenester i institusjon ligger kostnadene relativt lavt i Lier, mens for helse og omsorgstjenester til hjemmeboende ligger kostnadene relativt høyt i Lier. Det er her viktig å være klar over at hjemmeboende ikke kun er eldreomsorg løst av hjemmetjenesten. 41% omfatter tjenester til eldre, mens øvrige tjenester går til personer med utfordringer knyttet til rus og/eller psykisk helse (14%) samt unge og voksne brukere med funksjonsnedsettelse (39%).

Forskjellen mellom kostnadsnivået i Lier og gjennomsnittet i kommunegruppe 13 er på hele 26 millioner kroner for helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende. Det er ofte vanskelig å fjerne helt slike avvik i kostnadsnivåer. Har man innarbeidet et kvalitetsnivå på tjenester, kan det være krevende å justere dette. Tallene gir imidlertid en indikasjon om at det her burde være potensiale for en innsparing i kommende tiårsperiode.

Når det gjelder omsorgstjenester for eldre brukere, er det både kvalitativt og kostnadmessig gunstig at brukere får hjemmebaserte tjenester i stedet for tjenester i institusjon, så langt det er mulig. De lave kostnadene Lier har til institusjon henger dels sammen med at vi tilrettelegger for at folk kan bo hjemme lenger, samt en effektiv drift av institusjonsplassene våre. Dette ser det ut til at vi kan og bør videreføre i den kommende tiårsperioden for at vi ikke skal utfordrer våre økonomiske rammer.

Behovskorrigerede kostnader per innbygger, kr	Lier	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo	Buskerud	Landet
Antall innbyggere	26 811	2 147 003	4 674 089	285 336	5 367 580
KOMMUNEHELSE	1 488	2 006	2 156	2 140	2 145
Annet forebyggende helsearbeid	214	240	226	377	233
Diagnose behandling re-/habilitering	1 274	1 766	1 930	1 763	1 912

Behovskorrigerede netto driftsutgifter til kommunehelse per innbygger.

Lier driver kommunehelse svært rimelig. Kun én kommune i utvalget rapporterte lavere kostnader til KOSTRA-funksjon diagnose behandling re-/habilitering. Det bør ikke komme som noen overraskelse om tjenesten melder om behov om økte rammer fremover. Annet forebyggende helsearbeid ligger noe høyt, men sett i sammenheng er tjenesten svært kostnadseffektiv. Det er trolig ikke noe vesentlig potensial for innsparing de neste ti årene innen kommunehelse.

Utfordringer

En av hovedutfordringene for tjenesteområdet er at behovene for tjenester øker i alle aldersgrupper, både i antall brukere og i omfang av tjenester. Det vil fremover være nødvendig å gi flere tjenester innen dagens kostnadsramme. Dette vil medføre redusert tjenestetilbud for noen, og noen vil få tjenester på andre måter enn i dag. Vi utfordres til å tenke nytt samtidig som vi hele tiden må holde fokus på livsmestring.

I 2019 fikk kommunen pålegg fra Fylkesmannen om selv å gi tjenester til brukergrupper vi tidligere har hatt tradisjon for å kjøpe omsorgstjenester til fra private tilbydere. Vi har jobbet med å tilpasse tjenestetilbudet gjennom 2020. Dette arbeidet må fortsette i flere år fremover. Et helhetlig tilbud vil gi mulighet for raskere å kunne justere tjenestetilbudet til brukere om omsorgsbehov endres. Ved å ha alt fra lavterskeltilbud til omfattende tjenester i egen regi, får vi større mulighet til å omrokere ressurser når behov endrer seg og gi tjenester på rett nivå til bruker.

Dette er utfordringene for tjenesteområdet:

Vedtakskontoret

- Innbyggernes forventninger til hvilket ansvar som bør ligge på den kommunale helse- og omsorgstjenesten er gjennomgående høyere enn kommunens faktiske og rettslige ansvar. Forventningsavklaringen som nødvendigvis oppstår er utfordrende og krever god kommunikasjon - både skriftlig og muntlig.
- Kommunens tjenesteapparat mangler tiltak for noen brukergrupper med omfattende behov for tjenester.
- Behovet for tjenester er svingende og i perioder er behovet større enn tilgjengelige ressurser enten i form av boliger, ønsket aktivitetstilbud eller omsorgstilbud.

Boligkontoret

- Lier kommune disponerer forholdsvis mange kommunale boliger, men boligmassen er ikke tilstrekkelig differensiert. Dette gir utfordringer, særlig ved behov for boliger til personer med store livsmestringsutfordringer.
- Enkelte innenfor gruppen vanskeligstilte har utfordringer med å mestre sitt boforhold, dette gir utfordringer med høye vedlikeholdskostnader, det vurderes muligheter for endret oppfølging rettet særskilt mot denne gruppen.
- Det er utfordrende å prioritere når behovet oppleves stort/ akutt på flere områder, og det er begrenset med ressurser/egnede botilbud.

NAV

- Barnefattigdom er en vedvarende utfordring, også i Lier kommune. Utfordringen er særskilt stor sett i sammenheng med gruppen sosialhjelpsmottakere og sosial arv. Denne utviklingen vil ha betydning for tjenestebehovet i tiden fremover og vi har igangsatt en ekstra satsning på dette gjennom to familieveiledere.
- Vi har en økende brukermasse med manglende basiskompetanse i norsk. Dette vanskeliggjør iverksettelse av arbeidsmarkedstiltak for å bistå dem videre inn i arbeidslivet.

- Høye bosettingstall for flyktninger i 2016 og 2017 medfører nå en økt overgang til NAV og sosialhjelp med en brukergruppe som trenger tett oppfølging i flere år.
- Utenforskapet blant ungdomsgruppen 18-30 år er stort også i Lier. Det har de siste fem årene vært høy økning av andelen med psykiske lidelser i gruppen. Per i dag står over 20% i aldersgruppen 20-29 år utenfor arbeidslivet. NAV vurderer at det er nødvendig å sette inn ekstra tiltak for å møte utfordringene på dette området.

Psykisk helse og rus

- På grunn av statlige føringer, som gir kommunen et større ansvar innenfor oppgaver som tidligere ble ivaretatt av sykehus og annen 2. linjetjeneste, er det en stadig økning av komplekse oppgaver.
- Nye brukergrupper vi ikke har gitt tilbud til tidligere krever spesialisert kompetanse og til dels omfattende ressurser.
- Økning i oppgavenes omfang og kompleksitet er vanskelig å løse innenfor virksomhetens økonomiske rammer. Man må påregne vekst.
- Vansker med å skaffe vikarer med riktig kompetanse.
- Det er behov for flere og differensierte boliger, særlig er behovet stort for boliger som tåler hard bruk og boliger for rusfrie med sammensatt utfordringsbilde

Flyktningetjenesten

- Koronakrisen gjør at Lier ikke får antallet flyktninger som det er anmodet om. Et lavere antall flyktninger vil gi mindre overføringer fra staten, og dette vil gi økonomiske konsekvenser for 2021.
- Uforutsigbar «bransje» skaper utfordringer knyttet til rekruttering.
- Sammensatte helseproblemer og traumer kan skape vansker i læring under introduksjonsprogrammet.
- Kommunen mottar nå overføringsflyktninger (kommer direkte fra flyktningleir), til forskjell fra tidligere praksis der alle kom via asylmottak. Disse krever store ressurser fordi de kommer uten forkunnskap om norsk kultur og samfunn. Det medfører forlenget programtid og større kostnader.

Friskliv

- Få ansatte i forhold til behovene som finnes i forebyggende helsearbeid.
- Store individuelle forskjeller og behov hos deltakerne.
- Midlertidige lokaler og hyppige flyttinger siden oppstart.

Tjenester til voksne med funksjonsnedsettelse

- Det er behov for å etablere ambulerende tjenester, det vil si tjenester som kommer til brukeres hjem, med personell som har høy kompetanse innen miljøarbeid. Antall ungdommer med funksjonsnedsettelse som bor hjemme øker. Det er flere som kan bo i egne leiligheter med noe oppfølging.

- Å finne budsjettmessig dekning for nye beboere med store bistandsbehov.
- Rekruttering av høyskoleutdannede.
- Lokaliteter- utifredsstillende personalfasiliteter på enkelte lokasjoner.
- Å etablere gode samarbeidsformer med alle pårørende, der både beboernes, pårørendes og de ansattes behov blir ivaretatt.

Tjenester til barn og unge med funksjonsnedsettelse

- Ungdommer i alderen 18-23 år med store vedtak «tar opp plass» og ressurser i påvente av egen bolig.
- Vi ser en økning i somatiske/fysiske sykere barn som trenger tett oppfølging, ofte med en-til-en-bemanning. Eikenga avlastningsbolig er i liten grad egnet til denne oppfølgingen.
- Vedtakene økes, og det er utfordrende å løse dette innenfor virksomhetens økonomiske rammer, samt imøtekomme foreldrenes forventninger og behov.
- Rekruttering av høgskolekompetanse.
- Fritidsbasen på Tranby gir tilbud om avlastning før og etter skoletid for de som går på ungdomsskoletrinnet og videregående skole. Det totale tjenestebehovet er vanskelig å levere innenfor tilgjengelig arealet.

Hjemmetjenester

- Etter samhandlingsreformene, både innen somatikk og psykiatri, kommer pasientene mye raskere tilbake til kommunen. Pasientene er dårligere, og har mer sammensatte bistandsbehov enn tidligere.
- Stor økning i brukergruppen med psykiske lidelser gir nye utfordringer.
- Stadig strengere krav vedrørende dokumentasjon medfører mer bruk av tid borte fra pasienten.
- Økning i oppdragsmengde gir økonomiske utfordringer.

Rehabiliteringstjenesten

- Samhandlingsreformen krever flere og ofte mer omfattende pasientforløp i kommunal regi. Avdelingen tilbyr tjenester til personer med svært ulike behov, det kan være krevende å håndtere parallelt. Det krever også robust og bred kompetanse.
- Arbeidsmengden på hjelpemiddellageret samsvarer ikke med ressursene.
- Manglende ergoterapikompetanse til hjemmeboende og barn.

Sykehjemmene

- Marginal bemanning til ivaretagelse av brukere/pasienter på natt.
- Utfordrende å finne ressurser til nødvendig kompetanseheving.
- Mye av bygningsmassen er ikke egnet for god ivaretagelse av personer med demenssykdom. Ca. 80% av alle som er i behov av heldøgns omsorg har demenssykdom som del av sitt utfordringsbilde.

- Arbeidsmengden på hjelpemiddellageret samsvarer ikke med ressursene.

Omsorgsboliger

- Det er ofte utfordrende og kunne gi et tilfredsstillende tilbud innenfor gjeldene økonomiske rammer til beboere med økende kompleksitet og omsorgsbehov.
- Omsorgsboliger der leilighetene eies av den enkelte beboer kan gi utfordringer dersom økt omsorgsbehov kommer i konflikt med øvrige beboere. Dette gjelder særskilt ved uro og utagerende adferd.

Dagsenter for eldre

- Vi har lite kapasitet i forhold til ønsker (flere brukere som har én dag ønsker seg flere dager).
- Enkelte lange ruter gjør det utfordrende å holde kostnadene til transport lave.

Seniorsentrene

- For små lokaler i Lierbyen.
- Transport til de som ikke klarer å komme seg dit selv.

Sentralkjøkkenet

- Det er den senere tiden blitt utfordrende å skaffe frivillige matkjørere.
- Nye krav fra sentrale myndigheter, som for eksempel matmerking, gir økte arbeidsoppgaver.

Satsningsområder

Samfunnsutviklingen stiller krav til omstilling innen helse,- omsorg- og velferdssektoren. I årene som kommer vil det bli stadig flere som har behov for bistand fra det kommunale tjenesteapparatet, samtidig som det vil være færre mennesker til å dekke behovet. For å lykkes med dette må vi tenke nytt både om samfunnsutvikling, om hvordan vi skal levere tjenester og hva vi skal bistå med.

Hvordan vi bor og hva vi har i gangavstand fra egen bolig påvirker muligheten for egenmestring og selvstendighet i eget liv. Arbeidet med en helhetlig boligplan skal ferdigstilles i 2021. Denne skal være retningsgivende for kommunal boligutvikling i årene som kommer.

Koronakrisen viste oss tydelig hvor viktig vår satsning på lavterskeltilbud og tidlig innsats er for å unngå behov for mer omfattende tjenester. Vi har lenge ønsket å samle forebyggende og lavterskeltilbud innen én virksomhet. Vi tror en samhandlende tjenesterekke her vil gi en merverdi. En virksomhet med ansvar for forebyggende og lavterskeltilbud vil kunne romme ulike tilbud som friskliv, flyktningetjeneste, seniorsenter, boligskole/miljøvaktmester etc. Dette vil i hovedsak være å samle tjenestetilbud vi allerede drifter under en felles «paraply».

Vi ønsker i år å komme i gang med rehabilitering av portnerboligen på Fosshagen. Dette vil kunne bli en etterlenget base for friskliv med utvidelsesmuligheter innen det forebyggende lavterskeltilbudet i driver.

Digitalisering av tjenestetilbudet, hovedsakelig i form av velferdsteknologi, er også et satsningsområde som er viktig for å lykkes med fortsatt gode tjenester i et mer ressursknapt mulighetsrom. Vi følger her det nasjonale velferdsteknologiprogrammets føringer som er nedfelt som satsning i Lier kommune gjennom HOV-planen. Tiltak som elektronisk medisinstøtte forventes å kunne halvere totalkostnader til brukere som mestrer å ta sine medisiner selv ved at de får en elektronisk medisindispenser hjem. Gevinsten vi forventer dette vil gi, vil begrense behovet for vekst i blant annet hjemmetjenesten i årene som kommer.

Når det gjelder tjenester til den eldre delen av befolkningen har vi i Lier i flere år hatt hovedfokus på tjenesteutvikling og vekst rettet mot hjemmeboende. Slik må det også være i årene som kommer. De fleste ønsker å bo i eget hjem, helst livet ut. Dette skal vi tilrettelegge for. Institusjonsplasser med heldøgns omsorg er også et kostnadskrevende tjenestetilbud som kun skal benyttes til de som trenger dette. Vi må likevel vurdere om behovet i dag er større enn hva vi har av tilgjengelige plasser. Arbeid og selvforsørgelse er viktig for et godt liv. NAV har gjennom lang tid sett at mange unge i aldersgruppen 18 – 30 år sliter med å komme inn i arbeidsmarkedet. Dette er en gruppe som vil trenge særskilte tiltak ut over det man har i dag om vi skal lykkes med en høyere arbeidsdeltagelse i årene fremover.

Et annet viktig satsningsområde for NAV Lier er arbeidet med å redusere barnefattigdom. Her er det å få foreldre over i selvforsørgelse et viktig virkemiddel. Det ble i 2020 satt et særskilt fokus på barnefamilier der det er to foreldre i familien som lever på sosialhjelp. Arbeidet startet for fullt i august 2020, og NAV har kommet i gang med å følge opp ca. 30 familier. Satsning på disse to områdene er meget viktig å kunne videreføre inn i 2021.

Å være en attraktiv arbeidsgiver er også et viktig mål for oss. Skal vi sikre kvalitet i tjenesten må vi tilby våre ansatte attraktive arbeidsforhold. Helhetlig satsning på kompetansehevede tiltak for ansatte og behov for systematisk vedlikehold av grunnleggende kompetanse er videre satsningsområder. Tilstedeværende ledelse som ser den enkelte ansatte og nyttiggjøre seg dennes kunnskap og ferdigheter er viktig både for god tjenester og for den ansattes opplevelse av mestring, verdi og trivsel.

Mål

Det er naturlig at tjenesteområdet har flest delmål rettet mot samfunns mål 3 - Livsmestring for alle. Bredden i tjenestetilbudet fanger imidlertid også opp andre aspekt som viser seg ved tiltak som bygger opp under andre av kommuneplanens innsatsområder.

Mål 2 - Tilhørighet til bygda dreier seg ofte om gode møteplasser og sosial anerkjennelse. Her er det flere virksomheter som er inne og bidrar eller drifter aktuelle tiltak.

Tiltak for et bedre miljø og klima er også på dagsorden i alle tjenesteområdets virksomheter og de aller fleste er miljøsertifisert.

Tabellen under viser sammenhengen mellom mål i kommuneplanens samfunnsdel og tiltak i Helse, omsorg og velferd i 2021.

Kommuneplan	Innsatsområde	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Mål 2021	Mål 2024	Gj.sn. landet
2 Tilhørighet til bygda	2.2 Lier skal være blant Norges fremste frivillighetskommuner.	HP Helse-, omsorg og velferd fremstår som et tjenesteområde der frivillige gis mulighet til bidra på egen premisser i samspill med virksomheten. Frivillig innsats verdsettes og skaper merverdi i tjenesten.	HP. Antall frivillige i helse omsorg og velferd.	147	150	160	
	2.5 Lier sine innbyggere skal leve i trygge lokalsamfunn.	HP Helse, omsorg og velferd har sikkerhet og forutsigbarhet som fokus i alle virksomheter.	HP. Alle virksomheter har ROS analyser som vurderer fare for voldsutøvelse i tjenesten.	100.0 %	100.0 %	100.0 %	
	2.7 Innbyggerne skal ha tilgang på attraktive arenaer for sosialt samvær og aktivitet.	HP Helse-, omsorg og velferd etablerer og drifter attraktive arenaer som gir ulike brukergrupper mulighet for sosialt samvær og aktivitet.	HP. Antall arenaer og aktiviteter for sosialt samvær og aktivitet. Økning med minst 1 ny i året.	Måltall starter 2021	7	7	
3 Livsmestring for alle	3.2 Liunger skal gis muligheter for utdanning, jobb eller annen meningsfull aktivitet.	HP Helse, omsorg og velferd har aktiviteter og arbeidsmetoder som bidrar til meningsfylte dager for utsatte grupper	HP. Antall deltakere på ulike tiltak.	Måltall starter 2021			
		HP Helse, omsorg og velferd har arbeidsmetoder som gir flere sosialhjelpsmottakere mulighet for selvforsørgelse.	HP. Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde.	34.8 %	33.0 %	31.0 %	41.8 %
			HP. Redusere andel barnefamilier med sosialhjelp som hovedinntektskilde.	12.0 %	12.0 %	10.0 %	
	3.3 Liunger som trenger bistand skal tilbys tjenester på riktig nivå i alle livets faser.	HP Helse, omsorg og velferd tilrettelegger praksisplasser for studenter og elever, og bidrar med arbeidstrening for andre som er i behov for dette.	HP. Antall personer samlet.	Måltall starter 2020			
		HP Alle brukere som er i behov av bistand fra helse, omsorg og velferd får nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester for å mestre egne utfordringer og leve et, så lang mulig, selvstendig liv.	HP. Antall klager på tjenesteutøvelse som har fått medhold.	0	0	0	
		HP Helse, omsorg og velferd har gode og tilgjengelige tjenester til våre innbyggere.	HP Gjennomsnitt stønadslengde for mottakere mellom 25-66 år.	138	120	100	
		HP Helse, omsorg og velferd har samarbeidsarenaer og arbeidsmetodikker som sikrer rett tjenestenivå til alle brukere.	HP. Andel saker hvor vedtak fattes innen en måned.	79.0 %	80.0 %	80.0 %	

Kommuneplan	Innsatsområde	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Mål 2021	Mål 2024	Gj.sn. landet
3 Livsmestring for alle	3.4 Lier skal ha tilrettelagte boforhold for de som trenger det.	HP Helse, omsorg og velferd bidrar med kunnskap, planarbeid, tildeling og oppfølging som sikrer riktig tilrettelegging.	HP. Antall som står på venteliste for bolig over 3 måneder.	1	3	0	
	3.5 Kommunen skal bidra til bedre helse og livssituasjon for liunger med oppfølgingsbehov.	HP Helse, omsorg og velferd skal gi nødvendige og forsvarlige helse- og habiliteringstjenester for alle som er i behov av dette for en periode eller gjennom hele livet.	HP. Årsverk av ergoterapeut pr 1000 innbygger over 80 år.	1.75	1.75	2.00	
			HP. Andel hjemmeboende over 80 år som mottar hjemmetjenester (prosent).	31.0 %	30.2 %	29.0 %	30.0 %
			HP. Andel vedtak om hjemmesykepleie som iverksettes innen 15 dager.	97.0 %	99.0 %	99.0 %	
4 Klimanøytralt Liersamfunn	4.4 Lier kommunes egen virksomhet skal være klimanøytral i 2025.	HP Helse, omsorg og velferd tar klimavennlige valg.	HP. Andel klimasertifiserte virksomheter.	88.0 %	100.0 %	100.0 %	
			HP. Antall el-biler og el-sykler.	18 (el.bil) + 2 (el.sykler)	20 (el.bil) + 3 (el.sykler)	25 (el.bil) + 5 (el.sykler)	
5 Framtidsretta og næringsvennlig	5.4 Lier skal tilrettelegge for kompetansebaserte arbeidsplasser.	HP Helse, omsorg og velferd har plan for systematisk kompetanseutvikling for alle virksomheter.	HP. Andel virksomheter med plan.	Måltall starter 2021	80,0 %	100,0 %	
6 Kommunen som organisasjon	6.1 En attraktiv og nyskapende organisasjon med gjennomføringskraft.	Lier kommune skal ha et omdømme som en god og attraktiv arbeidsplass.	HP Nærversprosent.	88.9 %	91.0 %	92.0 %	
			HP Mestringsklima (annethvert år).	4.1	4.3	4.5	4.1
			HP Mestringsorientert ledelse (annethvert år).	4.0	4.2	4.4	4.0
			HP. Antall meldte avvik (lærende organisasjon med fokus på kontinuerlig forbedring).	2 059	2 500	3 300	

Tiltak

Tjenesteområdet har en rekke tiltak for hvert delmål. Dette er i stor grad de samme som i 2020, da mye ble satt på vent grunnet korona. Her trekkes kun noen frem for å gi et bilde av innsatsområder eller arbeidsmetoder som benyttes for å nå målet. Tiltak er ført opp med henvisning til gjeldene innsatsområde.

- 2.2 Videreføre samarbeidet med ungdomsskolen gjennom fagene «Innsats for andre» og «Arbeidsvillig». Vi tar imot elever som ønsker å gjøre en innsats på alle kommunens institusjoner.
- 2.4 Gjennom en helhetlig boligplan legge til rette for en god blanding/spredning av boliger for vanskeligstilte integrert med øvrig boligmasse.
- 2.7 «Levende seniorsentre» i Meierigården og på Hallingstادتunet. Fortsette å utvikle et godt tilbud innen underholdning/aktiviteter/god ernæring.
- 3.2 Skal være en attraktiv arbeidsplass – utprøving av alternative arbeidstidsordninger.
- 3.3 Tjenester skal være basert på vedtatte standarder som sikrer likebehandling og felles forståelse av bistandsbehov.
- 5.4 Gi helsefagarbeidere kompetanseløft via «Mitt livs ABC».
- 5.6 «Jobbspesialister» ansatt som gir tett oppfølging av arbeidsgivere som tar imot kandidater på arbeidsmarkedstiltak.

Økonomi

Driftsbudsjett og rammeendringer

Beløp i 1000

	Handlingsprogram			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	573 386	573 386	573 386	573 386
Sum Tekniske justeringer	600	600	600	600
Vedtak forrige periode				
1 HP 20 Boligkontoret - Etablering, 1 årsvek og	-60	-60	-60	-60
2 HP 20 Hjemmetjenesten - Bytte av leasingbiler	-300	-300	-300	-300
3 HP 20 Introduksjonsordningen - reduserte kostnader	0	650	650	650
4 HP 20 Mangfold og mestring - Nytt tiltak døgnbemannet bolig ROP	500	1 300	2 000	3 960
5 HP 20 NAV - Barnefattigdom - 2 årsv familiekoordinatorer	0	-650	-650	-650
Sum Vedtak forrige periode	140	940	1 640	3 600
Demografijustering				
6 Byggkostnad - Fosshagen 2	0	8 020	8 020	8 020
Byggkostnad - Kjellstas Gård baseareal	0	0	1 500	1 500
Demografi pleie og omsorg	0	7 352	24 736	43 110
Demografi sosial	0	1 522	3 288	4 477
Demografi sosial	0	0	0	0
Sum Demografijustering	0	16 894	37 544	57 107
Sum Lønns- og prisvekst	6 051	6 051	6 051	6 051
Konsekvensjusteringer	6 791	24 485	45 835	67 358
Konsekvensjustert ramme	580 177	597 871	619 221	640 744
Kostnadsreduksjon				
7 Generelt flatt kutt 0,5 %	-2 483	-2 483	-2 483	-2 483
Sum Kostnadsreduksjon	-2 483	-2 483	-2 483	-2 483
Objektive behov demografi				
8 Endring kjøp av tjenester og BPA	2 200	2 200	2 200	2 200
9 Fosshagen sykehjem - Økning fra 3 til 4 personer på nattevakt.	1 620	1 620	1 620	1 620
10 Glitre bofellesskap - Biler	120	120	120	120
11 Heggtoppen - økt aktivitet	1 150	1 150	1 150	1 150
12 Liertun - Driftskostnader alarmanlegg	160	160	160	160
13 Nye brukere funksjonsnedsettelse	3 400	3 400	3 400	3 400
14 Serviceavtaler Glitre	118	118	118	118
15 Statsbud. - Økt. egenandel refusjon ressurskrevende	2 100	2 100	2 100	2 100
16 Økt budsjett utskrivningsklare pasienter	400	400	400	400
17 Økt tomgangsleie	400	400	400	400
Sum Objektive behov demografi	11 668	11 668	11 668	11 668
Tiltak til mål				
18 Ambulant team / Vestsidenveien	2 400	3 500	7 600	7 600
19 Driftsutgifter til allerede etablerte velferdsteknologi tiltak	500	500	500	500
20 Velferdsteknologi	300	300	300	300
Sum Tiltak til mål	3 200	4 300	8 400	8 400
Vedtatte endringer				
21 1. Tertial - Kriesesenter	660	660	660	660
22 1. Tertial Endring ressurskrevende	1 800	1 800	1 800	1 800
23 Kjøkkenet Lisesnkostnader matmerking	130	130	130	130
24 Mangfold og mestring - Fullfinansiering av kvalitetsutvikler	110	220	330	330
25 Tomgangsleie Vestsidenveien 100	540	540	540	540
Sum Vedtatte endringer	3 240	3 350	3 460	3 460
Annet				
26 Innføring husleie kommunale bygg	27 844	27 844	27 844	27 844
Sum Annet	27 844	27 844	27 844	27 844

Beløp i 1000

	Handlingsprogram			
	2021	2022	2023	2024
Politiske vedtak HP				
KS 21 Ergoterapikompetanse – hjemmeboende og barn	800	800	800	800
KS 21 Hjelpemiddellager – økt bemanning	700	700	700	700
KS 21 Hørselkontakt – økning fra 30 til 50%	100	100	100	100
KS 21 IPS jobbspesialist – ungdom 18-30	750	750	750	750
KS 21 Koronautgifter TISK	7 500	0	0	0
KS 21 Velferdsteknologi – økt satsing	1 000	1 500	2 000	2 500
Sum Politiske vedtak HP	10 850	3 850	4 350	4 850
Nye tiltak og realendringer budsjett	54 319	48 529	53 239	53 739
Ramme 2020-2023	634 496	646 400	672 460	694 483

Beskrivelser av rammeendringer

1. Boligkontoret ble etablert i 2020. I 2021 reduseres rammen med oppstarts midler som var bevilget i 2020.
2. Hjemmetjenesten byttet leasing-biler i 2020 og fikk tilført midler til utbedringer ved innbytte. Midlene trekkes ut i 2021.
3. Reduksjon av øremerket avsetning til integrering. Forventet høyere mottak av barn i en periode medfører lavere antall personer i introduksjonsordningen. Finansierer delvis pkt. 13 og 17. Forventet høyere kostnader ved NAV til personer som ikke er i arbeid etter introduksjonsordningen. Tiltak mot barnefattigdom vil omfatte denne gruppen.
4. Samhandlingsreformen har i 2019 gitt kommunene et mer helhetlig ansvar for personer med behov for bistand knyttet til rusavhengighet og psykisk helse. Det er en målsetning om at en større del av behandlingstilbudet og oppfølging over tid skal gjennomføres der bruker bor, ute i den enkelte kommune. Lier kommune fikk et avvik om manglende heldøgnsstilbud til de med størst hjelpebehov etter et tilsyn fra Fylkesmannen. Det etableres nå et døgnbemannet tilbud med 17 årsverk. Tjenesten utløser tilskudd for ressurskrevende tjenester og medfører en netto kostnadsøkning på seks millioner kroner. Tilbudet blir delvis finansiert med et øremerket tilskudd som har en nedtrapping over fire år. Kommunens netto kostnader øker med to millioner kroner i 2020, og vil øke til seks millioner i 2024.
5. Selvforsørgelse og arbeid er en av de viktigste faktorene for god helse, livsmestring samt redusert barnefattigdom og utenforskap. Tiltakets målgruppe er foreldre/foresatte i barnefamilier som er sosialt og økonomisk vanskeligstilte, eller som står i fare for å komme i en vanskelig livssituasjon. Målgruppen peker seg tydelig ut som et utfordringsbilde for kommunen. Dette vil støtte opp under tiltaket «0-26» (barn-, ungdom- og familiehjelpen) ved fokus på bedring av levekår i et arbeidsrettet perspektiv. En styrket satsning på koordinert oppfølging av barnefamilier vil være et av de mest treffsikre tiltakene kommunen kan iverksette for å redusere barnefattigdom. Tiltaket finansieres med øremerkede midler for integrering.
6. Demografi er en beskrivelse av hvordan kostnadene forventes å utvikle seg i handlingsprogramperioden. Beregningen er basert på befolkningsprognose og hvordan rammetilskuddet beregner behovsutgifter.
Utvidelse av bygningsareal er som følge av økt behov, og må i utgangspunktet også dekkes innenfor demografiveksten.
7. Det er lagt inn et generelt flatt kutt på 0,5 % av lønnsbudsjettet.

8. Økning av brukere og endringer i vedtak gjør at rammene for kjøp av plasser og BPA (brukerstyrt personlig assistent) mangler 2,2 millioner kroner.
9. Fosshagen har 60 beboere/pasienter og tre nattevakter. Tanken er at velferdsteknologi skal bidra til trygge tjenester selv om personell ikke er til stede. Vi erfarer at pasientgrunnet på boligavdelingen, som er beregnet ut i fra at det vil være tilstrekkelig tilsyn ved at personalet går faste runder, har så mye uro at det er behov for økt nærvær av personale. Fosshagen har også en skjermet avdeling der det relativt ofte er fare for utagering. Rehabiliteringsavdelingen har et pasientgrunnlag som krever mye sykepleiefaglig oppfølging. Det er laget en ROS-analyse av nattevaktspersonale i 3. etasje (ansvar for to avd. og 32 beboere/pasienter med demenssykdom). Denne viser høy sannsynlighet for og konsekvens for lav tjenestekvalitet. Velferdsteknologi senker ikke tallet da det ikke er kapasitet til å følge opp alarmer. Totalt sett ser vi nødvendighet av å ha ytterligere en nattevakt på jobb. Denne vil da også skape mulighet for fleksibilitet og bistå skjermet avdeling raskt dersom det er utagering.
Det er behov for en person med helsefagarbeiderkompetanse. Nattevakt sju dager i uken tilsvarer ca. 1.9 årsverk. Kostnaden på dette blir ca. 1 million kroner.
10. Ved planlegging av Glitre bofellesskap er det tidligere blitt sagt at kommunen skal sørge for at transportutgifter ikke øker selv om man flytter lenger fra sentrum, samt at det skal være tilgang på transport. Avhengig av antall beboere med egne biler ser vi minimum behov for å lease to elbiler på Glitre, med kostnad på ca. 5000 kroner i måneden per bil.
11. Økning i brukere/vedtak Heggtoppen.
12. Liertun fikk nytt signalanlegg for ca. to år siden. Vi har hatt store utfordringer knyttet til drift, og kostnadene er blitt mye større enn først antatt. Driftsavtale/supportavtale årlig for Liertun og Bratromveien er ca. 105 000 kroner, men stadige oppgraderinger, feilsøkinger og reparasjoner gjør at driftskostnader i år ser ut til å bli nærmere 400 000 kroner. Vi ser det som lite sannsynlig at de driftsmidlene vi i utgangspunktet er blitt tildelt vil dekke utgiftene vi har de kommende årene.
13. Det er meldt om nye brukere til boliger for funksjonshemmede med samlede helårs kostnader på 5 millioner kroner. Det settes av et beløp på Felles velferd for å kunne kompensere når tjenestene kommer i gang.
14. Nødvendige serviceavtaler med NOKAS for drift av utstyr på Glitre.
15. I statsbudsjettet legger regjeringen opp til at egenandelen for tilskudd til ressurskrevende tjenester øker med 46 000 kroner mer enn lønnsveksten. Dette betyr et bortfall av tilskudd for Lier kommune på 2,1 millioner kroner.
16. Medfinansiering av utskrivningsklare pasienter fra sykehus, enten ved at pasienten blir på sykehuset eller at vi benytter en overbeleggs plass på sykehjem.
Budsjett for 2020 er 400 000 kroner. Det ligger an til et overforbruk på 1 000 000 kroner. Noe av overforbruket antas å kunne legges på konsekvenser av koronapandemien. En annen viktig årsak er sannsynligvis det varslede «eldrebølgen».
Det bes om en økning av budsjett med 400 000 kroner, til totalt 800 000 kroner.
17. Boligkontoret betaler per i dag ikke tomgangsleie for Gifstadbakken 10. Dersom ansvar for tomgangsleien skal overføres til Boligkontoret må det følge med midler. Slik situasjonen har vært til nå anslås det en årlig tomgangsleie på 500 000 kroner bare for denne adressen. Vi vil se på ulike tiltak for å få flere til å ønske å bo på Gifstadbakken 10.

18. Etablering av ambulant team for psykisk helse. Tjenesten finansieres delvis med tilskuddsmidler med nedtrapping.
19. Driftsutgifter Velferdsteknologi
20. Overgang til ny digital responscenter gir økte utgifter til leie av blant annet trygghetsalarmene og el. låser fremfor tidligere nøkkelbokser, samt installasjon av noe sensorteknologi/medisinskavstandsoppfølging. Totalt er økte kostnader 650 000 kroner.
21. Samarbeidsprosjekt med Asker kommune vedr. utrulling av flere velferdsteknologiske virkemidler, i første omgang medisindispensere og GPS, gir ut fra plan i prosjektet et behov for 0,95 millioner kroner i helårseffekt, det legges opp til en begrenset utrulling.
22. I HP 20 ble det vedtatt en reduksjon på 0,8 millioner kroner. Etter reduksjonen er gjenværende budsjett 0,66 millioner kroner lavere enn kostnadene for tilbudet i Bærum. 1. tertial ble det bevilget 1,2 millioner til midlertidig løsning.
23. I første tertial ble det bevilget midler til økte kostnader til ressurskrevende tjenester.
24. Lisens til lovpålagt matmerkingsprogram.
25. Kvalitetsrådgivers stilling: Det er ikke fastlønn knyttet til denne. Vi har fått tilskudd, men fra 2021 reduseres tilskuddet til 440 000 kroner. I 2022 reduseres det til 330 000 kroner og i 2023 faller det helt bort. I 2021 er det behov for 440 000 kroner til lønn.
26. I utvalgsmøte 22.04.2020 vedtok utvalg for miljø og plan, i sak 36/2020, midlertidig dispensasjon fra boligformål for en periode på to år for Vestsidenveien 100. I denne perioden kan kommunen ta i bruk inntil 8 av 13 leiligheter. Det innebærer en årlig tomgangsleie på ca. 540 000 kroner.
27. Fra 2021 innføres det husleie for kommunale bygg på tjenesteområdene. Budsjett for overføring til Lier Eiendom KF fordeles til tjenesteområdene som vil bli fakturert for husleie. Tjenesteområdet kan ikke disponere disse midlene til andre formål i 2021. Husleiemodellen har hovedprinsipper på plass fra og med 2021, og vil videreutvikles frem til neste år.

Fordeling på utgifter og inntekter

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Handlingsprogram			
	2019	2020	2021	2021	2022	2023
Driftsutgifter						
Lønn	515 106	496 980	496 146	496 406	497 216	499 176
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	44 753	54 024	98 670	110 314	135 564	155 627
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	112 823	116 843	134 764	134 764	134 764	134 764
Overføringsutgifter	41 291	37 849	34 920	34 920	34 920	34 920
Finansutgifter	6 981	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	720 954	705 696	764 500	776 404	802 464	824 487
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-34 769	-33 804	-33 961	-33 961	-33 961	-33 961
Refusjoner	-122 942	-88 493	-90 120	-90 120	-90 120	-90 120
Overføringsinntekter	-8 069	-10 012	-5 922	-5 922	-5 922	-5 922
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-2 378	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-168 158	-132 309	-130 003	-130 003	-130 003	-130 003
Sum	552 796	573 386	634 496	646 400	672 460	694 483

Investeringer

Beløp i 1000	Handlingsprogram				Sum
Investeringsprosjekter	2021	2022	2023	2024	2021-24
Boligpolitiske virkemidler	-14 346	5 654	5 654	5 654	2 616
Fosshagen fase 2	14 000	46 000	0	0	60 000
Glitre bofellesskap	9 800	0	0	0	9 800
Inventar til Cafe Liertun	600	0	0	0	600
Joseph Kellersvei 11, carport/parkering	2 000	0	0	0	2 000
Kjellstad gård	10 000	28 000	14 000	0	52 000
Liertun	0	0	18 000	0	18 000
Møbler og gardiner til sykehjemmet	200	0	0	0	200
Nye senger	115	115	0	0	230
Nytt alarmsystem Nøstehagen	1 500	0	0	0	1 500
Oppgraderinger og brukertilpasninger i boliger	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Portnerbolig	7 000	0	0	0	7 000
sengemadrasser og nattbord til sykehjemsavd. Liertun	100	0	0	0	100
Sykehjemsutstyr - kjøkken	249	249	249	249	996
Tranbylia 7 og 9 - Nye vinduer/fasadeoppgradering	4 000	0	0	0	4 000
Velferdsteknologi - ihht sak 44/2014 i fs	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Voksenopplæringen og kulturskolen - skifte vinduer	0	0	2 500	0	2 500
Sum investeringsprosjekter	40 218	85 018	45 403	10 903	181 542

Beskrivelse av prosjektene ligger i vedlegg 2.

ORGANISASJON OG UTVIKLING

Innledning

Organisasjon og utvikling har ansvar for en rekke fellesfunksjoner på vegne av hele kommunen. Området har dermed en viktig funksjon knyttet til å sikre enhetlig praksis og samhandling i hele organisasjonen. Området omfatter virksomhetene/tjenestene økonomi, IKT, utvikling, HR, innbyggjerservice og kommunikasjon.

Tjenesteområdet skal tilrettelegge for demokratiske prosesser. Det skjer blant annet gjennom utarbeidelser av politiske beslutningsgrunnlag og sekretariatstjenester for folkevalgte. På vegne av kommunedirektøren ivaretar også tjenesteområdet sekretariatsfunksjonen for eierstyringen.

Videre bistår organisasjon og utvikling kommunedirektøren med å sikre administrativ styring. Dette skjer blant annet gjennom å koordinere sektorovergripende prosesser og utarbeide administrative beslutningsgrunnlag. Organisasjon og utvikling drifter og utvikler også felles- og støttetjenester for organisasjonen forøvrig. Formålet med dette er at øvrige fag- og tjenesteområder skal kunne utøve sine oppgaver på en mest effektiv måte.

Ikke minst har organisasjon og utvikling ansvaret for å lede og legge til rette for sektorovergripende innovasjon og utviklingsarbeid. For eksempel gjennom digitalisering og kompetanseutvikling.

Status

Sektorovergripende digitaliseringsprosjekter

I 2020 ble kommunens sak- og arkivsystem oppgradert. Dette systemet benyttes av alle ansatte som utfører saksbehandling, har lederansvar eller skriver politiske saker. Systemet legger også til rette for gode innsynsløsninger for kommunens innbyggere. Den har et brukervennlig grensesnitt som vil være enkelt å jobbe i, og løsning for politikere vil bli betydelig bedre. Oppgradering av dette systemet har også vært en forutsetning for at kommunen kunne implementere en elektronisk løsning for byggesaksbehandling.

Kommunens kvalitetssystem skal i løpet av 2021 oppgraderes med ny og moderne løsning. Ny løsning vil øke tilgjengeligheten for brukere, og vil også være tilgjengelig utenfor kommunens nett. Det kommer i den forbindelse en app der man kan registrere avvik på en enkel måte.

I løpet av 2020 tok kommunen i bruk Framsikt. Dette er et verktøy for analyse, planlegging, budsjettering, rapportering og virksomhetsstyring. Implementeringen av dette verktøyet har bidratt til mer effektive og bedre styringsprosesser i hele organisasjonen. I løpet av 2021 vil kommunen arbeide videre med å dra enda større nytte av dette verktøyet.

Koronapandemien har utfordret hele organisasjonen og stilt krav til rask omstilling. En positiv effekt av dette er at kommunen i løpet av det siste året har fått tatt i bruk flere nye digitale verktøy og økt medarbeidernes digitale kompetanse.

Organisasjon- og kompetanseutvikling

Det er blitt igangsatt et arbeid med å utvikle en helhetlig kompetansestrategi for hele kommunen. Formålet med dette arbeidet er å legge til rette for at organisasjonen får en oversikt over hvilken kompetanse den vil trenge for å nå morgendagens utfordringer. Utarbeidelsen av denne strategien vil bli sluttført i løpet av 2021.

Kommunestyret vedtok i desember 2019 en ny arbeidsgiverstrategi; «Sammen for grønne Lier». Denne fastsetter mål for organisasjonen, slik at den kan ivareta sitt samfunnsoppdrag og yte gode og effektive tjenester til innbyggerne. Med utgangspunkt i arbeidsgiverstrategien ble det i 2020 utviklet en helhetlig rekrutteringsstrategi. Kommunens fortrinn skal synliggjøres i arbeidsmarkedet for å tiltrekke dyktige og engasjerte ledere og medarbeidere. Videre gir rekrutteringsstrategien overordnede føringer for å sikre rett person med rett kompetanse på rett plass i organisasjonen. I løpet av 2021 vil det arbeides videre med å implementere mål og tiltak i disse i strategiene.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS) og nærværarbeid

HMS-arbeidet ivaretas i organisasjonen gjennom lokale medbestemmelsesutvalg i hver virksomhet samt det sentrale arbeidsmiljøutvalget. Virksomhetene gjennomfører jevnlig LMU-møter og vernerunder. Det er igangsatt et eget prosjekt for å utvikle ny kvalitetspolicy, som blant annet omfatter avvikshåndtering. Videre gjennomføres det årlig obligatorisk HMS-opplæring for medlemmer i arbeidsmiljøutvalget, ledere og verneombud.

Samlet nærvær i Lier kommune var ved inngangen av september 2020 på 93,6 %. Det har i 2020 vært en svak økning i nærvær fra januar til oktober. Tiltak for økt nærvær gjennomføres i hele organisasjonen med fokus på arbeidsgiverstrategiens hovedmål om å utvikle arbeidsplasser som fremmer god fysisk og psykisk helse.

Videre i 2021 vil kommunen fortsette med lokale tiltak og gjennom prosjektet helsefremming og nærvær ha et overordnet og styrket fokus på dette arbeidet.

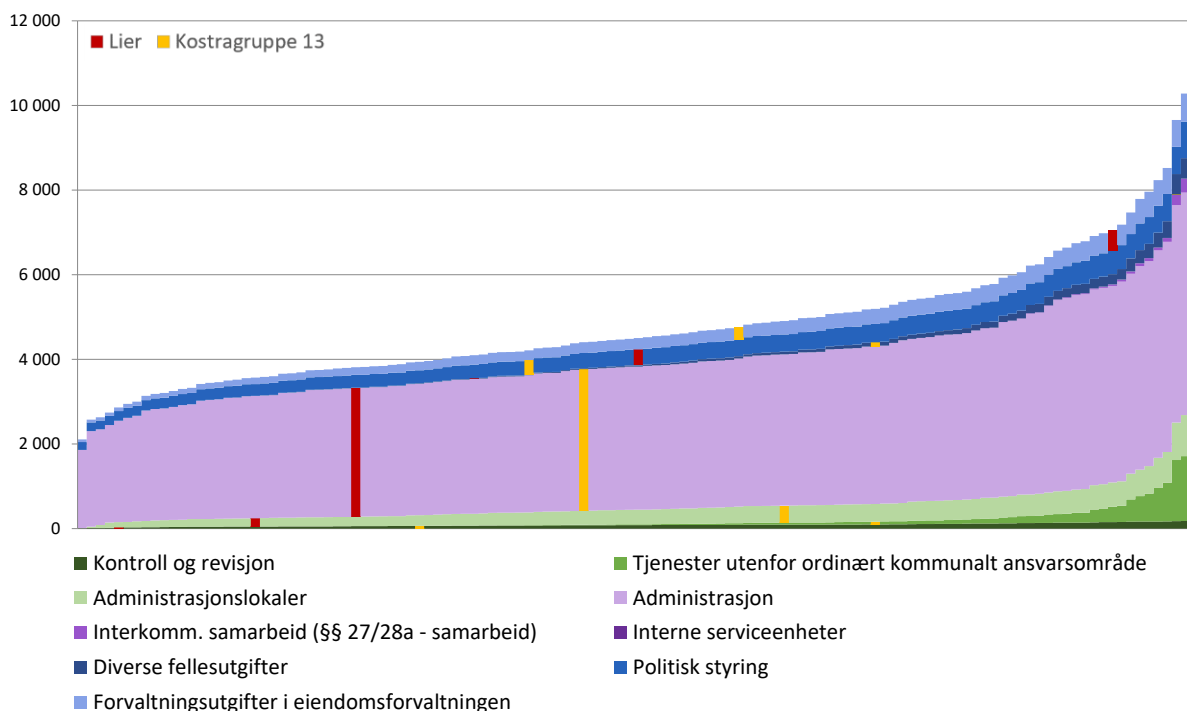
Innkrevning av kommunale krav

Kemnerfunksjonen ble 1. november 2020 overført til staten. Kommunen har beholdt særnamnsfunksjonen med ansvar for innkreving av kommunale krav, som for eksempel vannavgifter. Dette ansvar er nå plassert på virksomheten økonomi. Ny inkassolov gir en reduksjon i inntekter som det vil jobbes med å dekke inn gjennom effektivisering.

Sammenligning med andre kommuner

Lier har vurdert sine kostnader i 2019 opp mot alle kommuner med mer enn 10 000 innbyggere, samt kommunegruppe 13, per område. Plasseringen til Lier er markert med rødt og plasseringen til gjennomsnittet i kommunegruppe 13 er markert med gult.

ADMINISTRASJON, STYRING OG FELLESUTGIFTER
Netto driftsutgifter pr innbygger pr funksjon
Tall for alle kommuner med mer enn 10 000 innbyggere i 2019
(behovskorrigerede KOSTRA-tall)

Behovskorrigerede kostnader per innbygger, kr	Lier	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo	Buskerud	Landet
Antall innbyggere	26 811	2 147 003	4 674 089	285 336	5 367 580
ADM, STYRING OG FELLESUTGIFTER	4 128	4 607	4 951	4 734	4 869
Politisk styring	372	341	439	449	419
Kontroll og revisjon	28	66	95	77	93
Administrasjon	3 040	3 346	3 596	3 431	3 437
Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen	478	295	278	292	296
Administrasjonslokaler	194	400	378	332	360
Diverse fellesutgifter	16	93	86		88
Interne serviceenheter		2	1		1
Tjenester utenfor ordinært kommunalt ansvarsområde		64	78	87	177
Interkomm. samarbeid (§§ 27/28a - samarbeid)				67	

Behovskorrigerede netto driftsutgifter til administrasjon per innbygger.

Administrasjon, styring og fellesutgifter er samlet sett lave i Lier kommune. Det er kun netto forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen i Lier som ligger høyt i utvalget. Dette er ikke store tall, men de prosentvise forskjellene mot andre kommuner er betydelige. Den vedtatte implementeringen av gjengs leie vil bidra til å redusere disse kostnadene.

Utfordringer

Digitalisering

- Digitalisering krever tilstrekkelige støttetjenester som kan lede arbeidet for at dette ikke skal gå på bekostning av driften i virksomhetene.
- Å skape forståelse for at digitalisering handler om organisasjonsutvikling mer enn teknologi.
- Virksomhetene som skal ta i bruk systemer må ha kapasitet til å bidra i arbeidet.
- Digitalisering medfører store kostnader både til investering og drift. Dette forutsetter nødvendig teknisk infrastruktur.

- En felles prosjektmetodikk med tilhørende prosjektverktøy er tatt i bruk i organisasjonen. Det er en krevende endring som det tar tid å etablere og skape en felles forståelse for.

Kompetanse og organisasjonsutvikling

- Arbeidsmarkedet i regionen er stadig mer konkurranseutsatt. Særlig gjelder dette leder- og spisskompetanse innen helse, omsorg, velferd, skole, steds- og samfunnsutvikling og rådgivning. Rekruttering er under press.
- Kompetansesentre og fagutviklingsmiljøer i de større nabokommunene gir klare fortrinn i rekruttering av ledere og fagpersoner. Lier kommune er avhengig av å videreutvikle egne fagarenaer og kunne tilby ansatte utviklings- og karrieremuligheter.
- Konkurransesituasjonen sett i forhold til betingelser og lønn blir dessuten stadig mer krevende å holde tritt med, sammenlignet med lønnsnivået i de to nabokommunene Drammen og Asker.
- For å utvikle en offensiv heltidskultur, er kommunen avhengig av et godt partssamarbeid og felles forståelse for hensikt og målsettinger. Det er nødvendig med vilje fra partene til åpenhet om alle konstruktive tiltak for å finne felles løsninger. For eksempel utprøving av alternative turnuser.
- Koronapandemien har i stor grad forsinket arbeidet med strategier og tiltak.
- Det kan være krevende å prioritere tid og ressurser til langsiktige interne investeringer i leder- og medarbeiderutvikling som først gir avkastning frem i tid.

Satsningsområder i virksomhetene

Virksomhetene i organisasjon og utvikling har utarbeidet serviceerklæringer for å tydeliggjøre hva «brukerne» og andre interessenter kan forvente av tjenestene som området skal levere. For å måle i hvilke grad tjenesteområdet lykkes med å leverer effektive tjenester med god kvalitet, vil det i løpet av 2021 gjennomføres brukerundersøkelser. Sammenholdt med andre indikatorer for kvalitet og effektivitet, vil resultatet av undersøkelsen benyttes til videreutvikling av tjenestene.

I 2020 ble periodevis store deler av organisasjon og utvikling midlertidig omdisponert eller engasjert i arbeid knyttet til korona. Dette gikk på bekostning av en del planlagte utviklingsoppgaver. Det vil derfor i 2021 medgå en del ressurser til å gjennomføre prosjekter og aktiviteter som ellers skulle vært utført i 2020. Av ressurs hensyn vil det derfor være noe begrenset hvilke nye tiltak og aktiviteter som foreslås gjennomført førstkommende år.

Utarbeidelse og oppfølging av planer

Organisasjon og utvikling har et særlig ansvar for å utarbeide, implementere og følge opp flere politisk planer. Dette arbeidet vil også i 2021 ha et stort fokus i tjenesteområdet. Særlig gjelder dette følgende planer:

- *Arbeidsgiverstrategi – «Sammen for grønne Lier» (vedtatt 2019)*
- *Digital strategi for Lier kommune (vedtatt 2019)*
- *Innkjøpsstrategi (vedtatt 2019)*
- *Eierskapspolitikk (vedtatt 2019, revideres i 2021)*
- *Kompetansestrategi (ny 2021)*
- *Innovasjonsstrategi for kommunens egne virksomheter (ny 2021)*

Kompetanse- og organisasjonsutvikling

Kompetansestrategi

Arbeidet med å utarbeide en kompetansestrategi startet i 2020 og arbeidet vil bli sluttført i 2021. Strategien vil være en strategi for kompetanseutvikling for alle medarbeidere, men den vil ha et spesifikt fokus på ledelse. I forbindelse med dette arbeidet vil det vurderes å anskaffe et digitalt verktøy for kompetansekartlegging. Et slikt verktøy vil gi oversikt over eksisterende kompetanse og kompetansebehovet i organisasjonen.

Medarbeiderundersøkelse «10-FAKTOR»

Lier kommune gjennomfører hvert andre år den digitale medarbeiderundersøkelsen 10-FAKTOR. Undersøkelsen er et verktøy for å måle variabler som er avgjørende for å oppnå gode resultater – og som kan påvirkes gjennom målrettet utviklingsarbeid. Undersøkelsen er både medarbeiderskaps- og ledelsesorientert og legger spesiell vekt på mestring, motivasjon og bruk av kompetanse. Undersøkelsen vil neste gang bli gjennomført i mai 2021.

Innovasjonsstrategi for kommunens egne virksomheter

I HP 2020-2024 ble kommundirektøren gitt i oppdrag å utarbeide en innovasjonsstrategi. Dette arbeidet ble i 2020 utsatt grunnet korona og strategien vil derfor utarbeides i løpet av 2021. Innovasjonsstrategien skal bidra til å nå kommunens strategiske mål. Strategien skal avklare hva kommunen legger i innovasjon, hvilke forutsetninger som må være til stede for å lykkes med innovasjon og fastsette satsingsområder for innovasjon i Lier kommune. Innovasjonsstrategien skal bidra til at vi har en felles organisasjonskultur og overordnet forståelse av hva vi legger i innovasjon. Den skal også bidra til at vi tar i bruk nye arbeidsmetoder og nyttiggjør oss muligheter som følge av ny teknologi.

Rekruttere og beholde medarbeidere

I 2020 startet arbeidet med å designe en strukturert kompetansebasert rekrutteringsprosess og utvikle et felles ettårig introduksjonsprogram for nyansatte. Dette programmet vil bli implementert i løpet av 2021.

Det ble i 2020 gjennomført en evaluering av kommunens gjeldene lønnspolitikk. På bakgrunn av denne kartleggingen og evalueringen vil det i løpet av 2021 utarbeides en ny lønnspolitikk for kommunen. Dette vil være et bredt anlagt prosjekt i samarbeid med arbeidstakerorganisasjonene.

HMS og nærværarbeid

Nærværarbeidet og sykefraværsoppfølging fortsetter med samme styrke på de enkelte virksomhetene i kommunen i 2021. Målet for nærværet er stadig 95 %.

Prosjekt Helsefremming og nærvær, som iverksettes i 2021, har som hensikt å kartlegge faktorer som danner grunnlag for økt nærvær blant ansatte i Lier kommune, og gjennomføre målrettede tiltak for å fremme disse faktorene.

Digitalisering

Den politisk vedtatte planen «Digital strategi for Lier kommune» er førende for alt digitaliseringsarbeidet. Videre arbeid med denne strategiens satsingsområder vil også i 2021 ha stort fokus.

I dette kapitlet blir sektorovergripende satsingsområder innenfor digitalisering beskrevet. Tiltak knyttet til spesifikke tjenesteområder blir beskrevet i de respektive tjenesteområdenes kapitler.

Rullering av handlingplan

I 2020 ble det for første gang utarbeidet en handlingsplan for å realisere den digitale strategien. Denne handlingsplanen skal rulleres årlig. For 2021 vil det være et spesielt fokus på innbyggere og næringsliv med brukervennlige selvbetjeningsløsninger, og vurdering av prosesser som kan automatiseres eller robotiseres. Handlingsplanen for 2021 vil bli fremlagt politisk som en melding.

Sikre god sammenheng mellom arbeidsprosesser og IT-løsninger

For å lykkes med digitaliseringsarbeidet og sikre en effektiv ressursutnyttelse er det avgjørende at det er en god sammenheng mellom arbeidsprosesser og IT-løsning. Ikke minst er dette viktig for å legge til rette for samhandling på tvers av virksomheter gjennom digitale felleskomponenter. En oversikt og modell for dette betegnes som en virksomhetsarkitektur. Den beskriver hvordan en virksomhet er organisert, hvordan arbeidsprosesser er satt sammen og hvordan IT-løsninger utnyttes. En virksomhetsarkitektur består av prinsipper, metoder og modeller som til sammen beskriver dette i en helhet. I 2021 vil Lier kommune utarbeide en slik virksomhetsarkitektur for å sikre at vi når vår målsetting om helhetlige løsninger som snakker sammen.

Intern og ekstern kommunikasjon

God kommunikasjon med medarbeiderne er avgjørende for at samtlige ansatte skal få kunnskap om, forstå og bli delaktige i organisasjonens mål. I tillegg til å formidle informasjon bidrar internkommunikasjon til å styre og koordinere adferd, bygge relasjoner og utvikle kultur. Lier kommune vil i 2021 starte arbeidet med å få på plass et nytt og mer brukervennlig system for internkommunikasjon til erstatning for dagens intranett. I dette arbeidet blir det vesentlig å finne en plattform som er tilgjengelig for alle ansatte – enten de

jobber ute i tjenestene eller på rådhuset. I det ligger det et ønske om at et nytt intranett skal være tilgjengelig via mobile enheter i tillegg til PC.

Vi ser også behovet for nye og mer brukervennlige nettsider, slik at innbyggere, folkevalgte, pressen og øvrige målgrupper enklere finner det de leter etter. I 2021 vil vi starte et forprosjekt der vi kartlegger hvilke funksjoner de nye nettsidene bør ha, hvilke muligheter som finnes og kostnader knyttet til nye nettsider.

Digital kompetanseheving

Det vil også i 2021 gjennomføres målrettede tiltak for utvikle nødvendig digital kompetanse hos alle medarbeidere. Et eksempel på kompetanseheving er opplæring i Office 365 som skal gjøres tilgjengelig for alle ansatte.

Deltagelse i regionale og nasjonale nettverk

For å lykkes med digitaliseringsarbeidet er det avgjørende at kommunen lærer av andre organisasjoner gjennom samarbeid. Samarbeid på tvers av kommuner er også ofte en forutsetning for å lykkes med digitalisering. Lier kommune deltar derfor aktivt i nettverk og samarbeid med andre kommuner, statlige organer, næringsliv og andre relevante aktører.

Oversikt over pågående samarbeid:

- **DigiViken:** Lier kommune skal tre inn i «DigiViken», et regionalt digitaliseringssamarbeid for kommunene i Viken. Avtalen om samarbeid vil løftes til politisk beslutning i 2020. Hensikten med samarbeidet er å sikre at vi sammen med kommunene i Viken effektivt kan gjennomføre digitaliseringstiltak til beste for innbyggere, næringsliv og andre aktører. KS vil ta en sentral rolle i dette arbeidet. Lier kommune forventer at samarbeidet vil styrke vår gjennomføringskraft i digitaliseringsarbeidet.
- **Samarbeid med Asker:** I 2020 ble det innledet et samarbeid med Asker knyttet til velferdsteknologi. Samarbeidet innebærer en samhandling i arbeidet med å implementere medisineringsstøtte og lokaliseringsteknologi i helse, omsorg og velferd i de to kommunene. Prosjektet har fått tildelt midler fra Helsedirektoratet til frikjøp av ressurser og andre prosjektkostnader. Det er aktuelt å utvide samarbeidet etter at prosjektet avsluttes i starten av 2021.
- **DigiFin:** For at kommunal sektor i fellesskap skal kunne utvikle flere digitale fellesløsninger, er finansieringsordningen DigiFin etablert. Prosjekter som har fått støtte gjennom ordningen er for eksempel økonomisk sosialhjelp på nav.no (DigiSos) som er tatt i bruk i Lier.

Mål

Tabellen under viser sammenhengen mellom mål i kommuneplanens samfunnsdel og tiltak i organisasjon og utvikling i 2021.

Kommuneplan	Innsatsområde	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Mål 2021	Mål 2024	Gj.sn. landet
3 Livsmestring for alle	3.2 Liunger skal gis muligheter for utdanning, jobb eller annen	HP Kommunen skal tilby en lærlingplass pr. 750 innbygger.	HP. Antall lærlinger.	30	36	38	
4 Klimanøytralt Liersamfunn	4.4 Lier kommunes egen virksomhet skal være klimanøytral i 2025.	HP Redusere klimaavtrykk på administrasjonen.	HP Antall utskrifter reduseres med 10% pr. år.	773 598	626 614	456 801	
6 Kommunen som organisasjon	6.1 En attraktiv og nyskapende organisasjon med gjennomførings-kraft.	HP felles Høyt nærvær blant kommunens ansatte	HP Felles Nærværprosent	96.3 %	95.0 %	95.0 %	
		HP Kommunen skal sikre en effektiv innkreving av kommunale krav	Utestående saldo til innfordring pr. innbygger	2,509	2,500	2,500	
		HP Organisasjonsutvikling	HP Felles Mestringsklima (annethvert år)	4.1	4.3	4.5	4.1
			HP Felles Mestringsorientert ledelse (annethvert år)	3.7	4.2	4.4	4.0
			HP. Felles Etablere tilbakemeldingskultur, øke meldte avvik	89	110	140	
		HP Økonomi	HP. Disposisjonsfond i % av driftsinntektene	9,37 %	>10%	>10%	
			HP. Gjeldsgrad ekskl. selvkost	50 %	ftsinntekt	ftsinntekt	
			HP. Netto driftsresultat kommunen som konsern	3,1%	1,75%	1,75%	
		Kommunen skal være tilgjengelig og gi god informasjon til innbyggerne.	Antall ubesvarte anrop på kommunens sentralbord	5.0 %	4.0 %	3.0 %	
			Antall ubesvarte samtaler i virksomhetene (returnerte samtaler til sentralbordet)	29.0 %	20.0 %	10.0 %	
			Gjennomsnittlig ventetid på henvendelser til kommunens sentralbord	50 s	40 s	30 s	
		Lier kommune skal ha et omdømme som en god og attraktiv arbeidsplass	Andel ledere som er internsertifisert i rekruttering	0.0 %	50.0 %	100.0 %	

Tiltak

Generelle tiltak

- Innen utløpet av 2021 skal det gjennomføres brukerundersøkelser for alle sentrale tjenester.

Kompetanse- og organisasjonsutvikling

- Kompetansestrategi skal implementeres i organisasjonen.
- Gjennomføre 10-faktor undersøkelsen og utarbeide prosesser for oppfølging av undersøkelsen.
- Ettårig introduksjonsprogram for nyansatte skal implementeres i løpet av 2021.
- I løpet av 2021 skal det utarbeides en ny lønnspolitikk for kommunen.

Digitalisering

- Handlingsplan for digitalisering skal rulleres, med fokus på muligheter for automatisering av arbeidsprosesser, herunder robotisering.
- I løpet av 2021 skal det utarbeides en virksomhetsarkitektur som bidrar til god sammenheng mellom arbeidsprosesser og IT-løsninger.

Økonomi

Driftsbudsjett og rammeendringer

Beløp i 1000	Handlingsprogram			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	95 213	95 213	95 213	95 213
Sum Tekniske justeringer	656	656	656	656
Vedtak forrige periode				
1 Erkjentlighetsfest hvert annet år	-300	0	-300	0
2 HP 18-21 Konsulent komm.reform	-300	-300	-300	-300
3 HP 18-21 KS IKT – tilpassing, ref 2.12	-300	-300	-300	-300
4 HP 18-21 KS Nye stillinger – forskjøvet, ref 2.12	300	300	300	300
5 HP 19-22 Helårsvirkning Lærlingeendring	100	200	200	200
6 HP 20 Kemneren - Overføring til stat	-1 930	-1 930	-1 930	-1 930
7 HP 20 Utviklingsenheten - Stillinger	-300	-300	-300	-300
8 HP 20 Økonomienheten - Effektivisering	0	-500	-500	-500
9 Valg hvert annet år	1 150	0	1 150	0
Sum Vedtak forrige periode	-1 580	-2 830	-1 980	-2 830
Sum Lønns- og prisvekst	999	999	999	999
Konsekvensjusteringer	75	-1 175	-325	-1 175
Konsekvensjustert ramme	95 288	94 038	94 888	94 038
Kostnadsreduksjon				
10 Generelt flatt kutt 0,5 %	-350	-350	-350	-350
Sum Kostnadsreduksjon	-350	-350	-350	-350
Annet				
26 Innføring husleie kommunale bygg	2 152	2 152	2 152	2 152
Sum Annet	2 152	2 152	2 152	2 152
Nye tiltak og realendringer budsjett	1 802	1 802	1 802	1 802
Ramme 2020-2023	97 090	95 840	96 690	95 840

Beskrivelser av rammeendringer

1. Fest for ansatte som har jobber 25 og 40 år i kommunen avholdes hvert annet år. Det legges inn en ramme for tiltaket de årene arrangementet avholdes.
2. I HP 18 ble det bevilget opp 0,5 millioner kroner til kjøp av spisskompetanse til vurderinger som følge av endringer i kommunekartet og konsekvensene for Lier kommunes deltagelse i samarbeid og interkommunale selskaper. Prosjektet fases ut slik at det står igjen 0,3 millioner kroner i 2020 og ingen ramme fra 2021.
3. I HP 2018 la kommunestyret inn en forventet innsparing med bakgrunn i varslet sak om digitalisering og bruk av IKT i forbindelse med avviklingen av IKT-samarbeidet mellom Hurum og Lier, ref. sak KS 75/2017.
4. I HP 18 la kommunedirektøren inn økning til nye stillinger innen ledelse, politikk og konserntjenester. I kommunestyrebehandlingen ble økningen utsatt inntil arbeidet med evaluering av kommuneorganisasjonen på folkevalgt og administrativt nivå, ref. sak KS 67/2017 ble gjennomført.
5. Justering av rammen for å tilpasse den målsettingen kommunen har om 1 lærer per 750 innbyggere.
6. I statsbudsjettet er det lagt inn at staten overtar kemnerfunksjonen fra kommunene fra andre halvår 2020. Kommunene er trukket i rammene for overføringen. Lier må holde igjen

- 1,2 årsverk for å ivareta de kommunale oppgavene kemneren i dag håndterer. Trekket i rammetilskuddet er 0,6 millioner kroner høyere enn reduksjonen i rammene 2020 (1/2 år) og 1,3 millioner kroner fra 2021 (helårseffekt).
7. Kommunedirektøren hadde planlagt intern omdisponering av ressurser mellom kemner og utviklingsenheten for å sikre nødvendige ressurser til utviklingsarbeid og digitalisering. Statliggjøring av kemner medfører reduksjon i rammetilskudd og at allerede etablerte stillinger på utviklingsenheten må finansieres på annen måte enn ved intern omdisponering. Se også pkt. 4.
 8. Lier vei, vann og avløp KF skal fra etableringen januar 2020 kjøpe støttetjenester fra organisasjon og utvikling. I henhold til vedtak ved etableringen skal det opprettes 4-5 årsverk til dette formålet. Kommunedirektøren har som mål at tjenesteleveransen til KF etter hvert kan effektiviseres og at behovet for antall årsverk kan reduseres fra 2022.
 9. Bevilgning til gjennomføring av valg hvert annet år. I HP 15 ble summen økt med 300 000 kroner til 1 150 000 kroner. Denne økningen har ved en teknisk feil falt ut i rulleringen av HP, og legges nå inn igjen.
 10. Det er lagt inn et generelt flatt kutt på 0,5 % av lønnsbudsjettet.

Fordeling på utgifter og inntekter

Beløp i 1000	Regnskap 2019	Budsjett 2020	Handlingsprogram			
			2021	2021	2022	2023
Driftsutgifter						
Lønn	67 841	70 170	67 867	67 467	67 467	67 467
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	26 285	24 710	28 997	28 147	28 997	28 147
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	6 361	5 851	6 053	6 053	6 053	6 053
Overføringsutgifter	6 492	689	814	814	814	814
Sum Driftsutgifter	106 979	101 420	103 731	102 481	103 331	102 481
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-1 465	-857	-1 144	-1 144	-1 144	-1 144
Refusjoner	-11 932	-5 050	-5 197	-5 197	-5 197	-5 197
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	0	-300	-300	-300	-300	-300
Sum Driftsinntekter	-13 397	-6 207	-6 641	-6 641	-6 641	-6 641
Sum	93 582	95 213	97 090	95 840	96 690	95 840

Investeringer

Beløp i 1000	Handlingsprogram				Sum
Investeringsprosjekter	2021	2022	2023	2024	2021-24
Kommunale foretak					
Ikt-handlingsplanen	5 454	5 554	3 154	4 954	19 116
Rehab Rådhuset	0	0	12 500	12 500	25 000
Sum investeringsprosjekter	5 454	5 554	15 654	17 454	44 116

Beskrivelse av prosjektene ligger i vedlegg 2

KOMMUNALE FORETAK

Innledning

Lier kommune har to kommunale foretak:

- *Lier vei, vann og avløp KF*; som forvalter, drifter og utvikler vei, vann, overvann og avløp for kommunen.
- *Lier Eiendomsselskap KF*; som forvalter, drifter og utvikler bygg og eiendomsmasse for kommunen.

Disse selskapene er formelt en del av kommunen. De har imidlertid en særskilt stilling ettersom de er direkte underlagt kommunestyret og ikke kommunedirektøren.

Et kommunalt foretak ledes av et styre og en daglig leder. Styret har myndighet til å treffe vedtak i alle saker som gjelder foretaket og dets virksomhet. Styret skal påse at virksomheten drives i samsvar med lover og forskrifter, foretakets formål og vedtekter, kommunens økonomiplan og årsbudsjett og andre vedtak eller retningslinjer som er fastsatt av kommunestyret. Videre skal styret for et foretak vedta et eget årsbudsjett innenfor de rammene som kommunestyret har vedtatt for foretaket.

Kommunedirektøren har ingen instruksjons- eller omgjøringsrett overfor vedtak som fattes av styret i de kommunale foretakene ettersom disse rapporterer direkte til kommunestyret. Derimot har kommunedirektøren rett til å uttale seg før styret treffer vedtak i saker som skal videre til kommunestyret, og alle saker som skal til kommunestyret skal gå via kommunedirektøren.

Kommunedirektøren får også levert en rekke tjenester fra Lier Eiendom KF og har dermed overfor de en viktig bestillerrolle. Begge foretakene er også fagorgan overfor basisorganisasjonen innen sine respektive ansvarsområder.

I henhold til foretakenes vedtekter fastsetter kommunestyret, utover økonomiplan og årsbudsjett, overordnede målsettinger for foretakene.

Status

Lier Eiendomsselskap KF (LEKF)

Lier Eiendomsselskap KF (LEKF) har ansvar for kommunens eiendommer, formålsbygg og boliger. Ansvar for store og små bygg-, rehabilitering- og oppussingsprosjekter på kommunens bygningsmasse, gjennomføres av LEKF som byggherre.

LEKF og korona

LEKF har vært betydelig engasjert i prioriterte tiltak knyttet til smittebegrensning, smitterenhold og annen relevant tilrettelegging i bygningsmassen.

Det er gjennomført utvidet renhold med blant annet frekvensendringer, desinfisering av berøringsflater, bruk av hansker og engangsutstyr. Renhold på lørdager og søndager i helseinstitusjoner har vært etablert i en periode, og alle tiltak har vært gjenstand for dialog med kommuneoverlege.

Det er også gjort betydelig erfaringer knyttet til renhold i skolebygg og idrettshaller under pandemien.

LEKF har ikke hatt koronarelatert fravær i 2020 ut over et par karantenetilfeller.

Foretaket har til gjennomføring en rekke større og mindre bygge- og utredningsprosjekt, med Fosshagen trinn 2 som det største. Glitre bofellesskap går mot ferdigstillelse i november 2020.

Virksomhetsoverdragelse

Foretaket er med bakgrunn i kommunestyrets vedtak 16. juni 2020 (saknr.83/2020), i forberedelse til virksomhetsoverdragelse av Alier AS innen utløpet av 2020. Alier AS er kommunens eget selskap som ivaretar den operative delen av eiendomsdriften i kommunens bygningsmasse. Foretaket vil etter virksomhetsoverdragelsen økte fra 15 til nær 75 ansatte.

Foretaket har i dag kontorer på Foss Gård og i Vestsideveien 5 (Boligteamet). Hele foretaket er planlagt samlokalisert i Ringeriksveien 175 (E-verksbygget) innen sommeren 2021.

Lier vei, vann og avløp KF (LVVAKF)

Den 1. januar 2020 overtok Lier vei, vann og avløp KF ansvar for det tekniske infrastrukturen i Lier fra tidligere VIVA IKS. Foretaket ivaretar drift, vedlikehold, utbygging, utvikling og forvaltning av kommunens infrastruktur innen vei, vann og avløp. Foretaket betjener 26 500 innbyggere, og har 8 890 kunder.

Totalt forvalter foretaket:

- 182 km kommunale veier
- 39 km kommunale gang- og sykkelveier
- 6350 veilyspunkter.
- 186 km distribusjonsnett på vannforsyningen.
- 306 km avløpsnett (spillvann + overvann).
- 44 pumpestasjoner.
- Fire kommunale renseanlegg lokalisert henholdsvis i Linnes, Tronstad, Sjøstad og Sylling.

Lier VVA KF er organisert med tre avdelinger og samlokalisert på Bilbo. Avdelingene er plan, prosjekt og forvaltning, utvikling, kunde og kvalitet og driftsavdeling. Foretakets verdier er; *samarbeid, kvalitet og innovasjon*, hvor Lier kommunens verdier er innarbeidet i disse.

En viktig premiss ved overtagelse av ansvar fra VIVA IKS var at innbyggere ikke skulle oppleve noen endringer i tjenesteleveransen, i tillegg til at ansatte skulle ivaretas. Foretaket erfarer at dette er oppnådd. Det oppleves at foretaket har en faglig robust organisasjon med høy gjennomføringskraft. Det er i tillegg blitt etablert samhandlingsplattformer med både basisorganisasjon og innbyggere, slik at det sikres en bredere involvering når det gjelder

kvalitet på tjenesten. Etablering av trafikksikkerhetsråd med representanter fra skoler, FAU og basisorganisasjon er et godt eksempel på tverrfaglig samarbeid og involvering.

Når det gjelder prosjekter har hovedfokus vært på følgende temaer:

- Sikring av et nytt renseanlegg i 2026.
- Tilrettelegging for grønn mobilitet. Dette er gjennomført ved blant annet etablering av over 40 sykkelparkeringsplasser i Lier. I tillegg til rehabilitering av over fire km gang- og sykkelveiforbindelser inkludert fortau.
- Saneringsprosjekt Nøste.
- Årkvislaveien og Grøttegata.
- Fjordbyen og sykehusprosjekt.

Totalt har foretaket hatt 21 prosjekter i omløp.

LVVAKF og korona

Pandemien har forårsaket noen usikkerhet rundt avløpshåndtering. Som et forebyggende smittevernstiltak ble det anskaffet ekstra verneutstyr for å kunne ivareta HMS og smittevernreglene ved arbeid med avløp. I kraft av å være en beredskapsorganisasjon så har pandemien også bidratt til en daglig iverksettelse av foretakets eksisterende beredskapsplan. Utfordringer har vært knyttet til mannskapsfordeling for ivaretagelse av smittevernreglene. Situasjonen medfører at ressursene er fordelt i grupper og plassert på ulike lokasjoner, noe som til tider utfordrer foretakets mål om å skaffe et fellesskaps- og vikkultur.

Etablering av teststasjon for korona på Bilbo utfordret foretakets drift i form av trafikale forhold og bruk av arealet. Dette siden Bilbo er den eneste resterende driftstasjon i Lier som er tilrettelagt for foretakets behov.

Statlige krisetilskuddsmidler (krisepakke 3) har bidratt til et økt aktivitetsnivå innen områder der foretaket har anledning til å iverksette strakstiltak. Dette har resultert i blant annet en styrking av grønn mobilitet gjennom oppgradering av gang- og sykkelvei infrastruktur.

Utfordringer

Lier Eiendomsselskap KF

- Kommunale tjenester har høy utviklingshastighet, noe som også skaper hyppige behovsendringer. Tiltak for å løse akutte behov kan være krevende i lys av kostnadshensyn, strategi, planlegging og sikringen av at de spiller sammen med gode langsiktige løsninger.
- Virksomhetsoverdragelse av Alier AS og de organisasjonsutviklingsprosessene som følger av dette.
- Mulig innføring av internhusleie / finansieringsmodell for LEKF.
- Klargjøring og forankring av ansvar, rolle og løsning for prosjektutvikling i tidligfase.

Lier vei, vann og avløp KF

- Alder og tilstand på anleggene innebærer et betydelig fornyingsbehov for å møte krav til HMS, klimaendringer, IKT- og anleggssikkerhet, økte krav fra overordnet myndighet på rensing av avløpsvannet og utslipp til vassdrag og vekst i næring og abonnenter.
- Stort fremtidig investeringsbehov innen avløpsrensing samtidig som demografi og geografi påvirker gebyrer. Dette gjør foretaket mer sårbare for endringer i økonomiske rammebetingelser.
- Krav og forventninger fra eier, abonnenter og innbyggere, som setter høye forventninger til leveranse, respons og profesjonalisering.
- Omstilling fra VIVA IKS til LVVA KF for eier og brukere.
- Bortfall av stordriftsfordelen fra VIVA IKS utfordrer ressurskapasiteten. Mindre ressurser til samme mengde oppgaver.
- Større krav fra sentrale myndigheter både i forhold til drift og forvaltning av veinett. samt vann- og avløpsnett. Mulig innføring av selvkostområde for overvann.
- Personellmangel utfordrer kapasiteten. Dette gjør at kritiske oppgaver må nedprioriteres.
- Mangel på en vedtatt samhandlingsplan for tydelig avklaring av rolle, ansvar og myndighet mot basisorganisasjonen.

Satsningsområder

Lier Eiendomsselskap KF

Ut over sikring av den løpende drift, gjennomføring av vedtatte byggeprosjekter og tett samhandling med kommunedirektøren, er foretakets overordnede prioriteringer i 2021 blant annet:

- Sikre god gjennomføring av virksomhetsoverdragelsen av Alier AS og gode prosesser i organisasjonsutvikling. I tillegg til identifisering og utnyttelse av synergier og gevinster.
- Kartlegge, videreutvikle og utnytte system/fag/kompetanseressurser på tvers i hele organisasjonen.
- Ta selvstendige initiativ innen energi- og miljøområdet. Herunder innfri relevante krav og målsetninger i vedtatt energi og klimaplan.
- Ivareta prioritering av bygningsvedlikehold innenfor foretakets økonomiske handlingsrom.
- Realisering av tilpassede boliger som er tilpasset hard bruk. Økt oppmerksomhet rundt- og konkret arbeid med foretakets strategier.

Lier vei, vann og avløp KF

I handlingsprogramperioden vil foretaket ivareta alle seks samfunnsmålene ved å prioritere følgende innsatsområder:

- 1.3 Lier skal forvalte natur- og kulturlandskap og biologisk mangfold på en bærekraftig måte.
- 2.6 Liersamfunnet skal skjermes mot forurensning.
- 3.3 Liunger som trenger bistand skal tilbys tjenester på riktig nivå i alle livets faser.
- 4.1 Liersamfunnet skal omstille reisemønsteret ved å prioritere grønne mobilitetsløsninger.
- 4.2 Nullvekstmålet for personbiltransporten skal være førende for kommunens utbyggingsmønster.
- 4.4 Lier kommunes egen virksomhet skal være klimanøytral i 2025.
- 5.5 Lier kommune skal være en pådriver for samfunnsinnovasjon i møte med fremtidens utfordringer.
- 5.6 Lier kommune skal arbeide aktivt for en bærekraftig samfunnsutvikling.
- 6.1 En attraktiv og nyskapende organisasjon med gjennomføringskraft.

Etablering av ny renseløsning vil være det største prosjektet med høyest prioritering. Prosjektet er rigget slik at den ivaretar samfunnsmål 2 (innsatsområde 2.6), men også FNs bærekraftsmål 14 og 17. Overføring av avløpsvann fra Sylling og Tronstad til Sjøstad er også et omfattende prosjekt som ivaretar den vedtatte overordnede avløpsplanen. Prosjektet tar høyde for kommunens mål innen klimanøytralitet, ved å tilrettelegge for blant annet mindre transport og bærekraftig avløpshåndtering.

Muligheter:

- Sikre gode samhandlingsrutiner med Lier kommune som sikrer bedre samordning og effektive prosesser.
- Eventuelt sertifisering innen miljø og kvalitet (ISO) gir potensial for mer effektiv ressursbruk og redusert miljøpåvirkning.
- Sentralisering av renseløsning og mindre anlegg over et stort geografisk område gir mulighet og potensial for mer automatisering med stordriftsfordeler.
- Potensial og mulighet for å bedre og fremtidsrettet kundebehandling for å sikre konkurransekraft og tilfredse kunder.
- Satse på fremtidsrettet bruk av kommunikasjon.
- Satse på økt og mer effektiv bruk av kommunikasjon i dialog med kunden.
- Potensial for regional samarbeid.
- Utveksling og utnyttelse av kompetanse på tvers av virksomhetene og foretakene i Lier kommune.
- Målrettet generasjonsskifte ved nyrekruttering.

Mål

Kommuneplan	Innsatsområde	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Mål 2021	Mål 2024	Gj.sn. landet
1 Levende landskap	1.3 Lier skal forvalte natur- og kulturlandskap og biologisk mangfold på en bærekraftig måte.	Ledningsfornyelse.	Antall meter VA-ledning rehabilitert og/eller etablert.		2.0 %	2.0 %	
		Lekkasjekontroll på kommunalt nett.	Antall lekkasjer på kommunale ledninger.		5	5	
		Vannforbruk.	Differanse mellom kjøpt og solgt vann.		20.0 %	20.0 %	
2 Tilhørighet til bygda	2.6 Liersamfunnet skal skjermes mot forurensning.	Vannkvalitet i vassdrag.	Tap fra ledningsnett/virkningsgrad.		2,5 %	2,5 %	
3 Livsmestring for alle	3.3 Liunger som trenger bistand skal tilbys tjenester på riktig nivå i alle livets faser.	Fleksibelt og brukerstyrt system for fakturering.	Prosent fakturaer sendt i papirformat.		0.0 %	0.0 %	
		Saksbehandlings-tid skal overholdes.	Prosent saker behandlet innen saksbehandlingsfrist jf. forvaltningsloven.		100.0 %	100.0 %	
4 Klimanøytralt Liersamfunn	4.1 Liersamfunnet skal omstille reisemønsteret ved å prioritere grønne	Sikring av myke trafikanter.	Antall etablerte sykkelparkeringer.		20	20	
			Antall km rehabiliterte fortau/GS vei.		0.5	0.5	
	4.2 Nullvekstmålet for personbiltransporten skal være førende for kommunens utbyggingsmønster	Promotere sirkulasjon i trafikken	Andel vilkårsregulerte offentlig parkeringsarealer		100.0 %	100.0 %	
	4.4 Lier kommunes egen virksomhet skal være klimanøytral i 2025.	Forsvarlig håndtering av avløpsvann.	Fremmedvann til renseanlegg.		25.0 %	25.0 %	
		HP Eiendom - Energi.	Antall elbil-ladepunkt til kommunens el-kjøretøy.	65	80	>100	
			Herav energiforbruk per m2 virksomhet helse og omsorg (kWh).	169	160	150	
			Herav energiforbruk per m2 virksomhet skole (kWh).	108	105	105	
			HP Energiforbruk kwh pr m2.	121	<120	<120	
			HP Energiproduksjon fra solcelleanlegg (i % kwh pr. m2)	0.00	0.05	2.00	
			HP Herav energikostnader per kvadratmeter (kr).	102.0	100.0	100.0	132.0
		HP Tilrettelegge for grønn innkjøpsstrategi.	Andel rammeavtale leverandører i E-handel.		100.0 %	100.0 %	
			Prosent mottatte elektroniske fakturaer.		100.0 %	100.0 %	
		Utslipp av klimagas fra maskinparken.	Prosent av maskinparken med EUR6 eller Steg5 klassifisering.		100.0 %	100.0 %	
5 Framtidsretta og næringsvennlig	5.5 Lier kommune skal være en pådriver for samfunnsinnovasjon i møte med framtidens utfordringer.	Elektronisk kundedialog.	Prosent henvendelser på digitale plattformer målt mot telefoniske.		80.0 %	80.0 %	
	5.6 Lier kommune skal arbeide aktivt for en bærekraftig samfunnsutvikling.	Gjennomførings-tid på prosjekter.	Prosent prosjekter som overholder leveransefrister.		100.0 %	100.0 %	
		Realistiske økonomiske rammer.	Prosent prosjekter som overholder økonomiske rammer.		100.0 %	100.0 %	

Kommuneplan	Innsatsområde	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Mål 2021	Mål 2024	Gj.sn. landet
6 Kommunen som organisasjon	6.1 En attraktiv og nyskapende organisasjon med gjennomføringskraft.	HP Eiendomsdrift.	Areal på formålsbygg per innbygger (m2).	4,48	<4,50	<4,50	4,78
			Herav utgifter til renhold (kr).	165	<175	<175	170
			Netto driftsutgifter til eiendomsforvaltning i prosent av samlede driftsutgifter.	9	<9	<9	
			Netto driftsutgifter til forvaltning av eiendom per innbygger (kr).	350	<350	300	
			Utgifter til vedlikehold i kommunale boliger (kr).	302	<300	<300	
			Utgifter til vedlikehold per kvadratmeter (kr)	72	>100	>100	112
		HP Eiendomsdrift - bolig.	Andel kommunale boliger som er tilgjengelige for rullestolbrukere.	58 %	>58 %	>60 %	49 %
			Antall boliger med fiber/høy kvalitet på nettløsning	199	245	>250	
			Antall dager (snitt) benyttet til oppussing ved leietakerskifte.	-	<30	<30	
			Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere (antall).	20	>20	>20	20
			Totalt antall kommunalt disponerte boliger (antall)	532	>532	>550	109 495
		Lier kommune skal ha et omdømme som en god og attraktiv arbeidsplass.	HP Nærværprosent.	98.1 %	95.0 %	95.0 %	
			HP Eiendomsdrift - Medarbeidertilfredshet snitt 10 faktor.		4.25	4.30	
			HP Mestringsklima (annethvert år).		4.3	4.5	4.1
			HP Mestringsorientert ledelse (annethvert år).		4.2	4.4	4.0
			HP. Antall meldte avvik (lærende organisasjon med fokus på kontinuerlig forbedring).	20	25	40	
		Kvalitet på tjenesten.	Reduksjon i antall skriftlige henvendelser på tjenestenleveranser gjort via digitale plattformer.		20.0 %	20.0 %	
		Vann til enhver tid.	Antall ikke planlagte vannavstengninger.		5	5	

Økonomi

Driftsbudsjett og rammeendringer kommunale foretak

Beløp i 1000	Handlingsprogram			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	106 788	106 788	106 788	106 788
Sum Tekniske justeringer	0	0	0	0
Vedtak forrige periode				
1 HP 20 Eiendom - Kjøp av klimavoter	100	200	400	400
2 HP 20 Eiendom - Økt hallkapasitet	1 350	2 700	2 700	2 700
3 HP 20 Flytting av veidrift fra ansvar 700 til 703	800	800	800	800
4 HP 20 Vei - Endringer i energipris og energimengde	-200	-200	-200	-200
5 HP 20 Vei - Midler til reasfaltering, j.fr. hovedplan vei	1 000	1 000	1 000	1 000
6 HP 20 Vei - Parkeringsordning	400	400	400	400
Sum Vedtak forrige periode	3 450	4 900	5 100	5 100
Sum Lønns- og prisvekst	2 526	2 526	2 526	2 526
Konsekvensjusteringer	5 976	7 426	7 626	7 626
Konsekvensjustert ramme	112 764	114 214	114 414	114 414
Kostnadsreduksjon				
7 1. tertial - Behovsøkning/tapte inntekter Lier Eiendom KF	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
8 Innsparing veidrift	-79	-79	-79	-79
9 Lier Eiendom KF - Innsparing	-500	-500	-500	-500
Sum Kostnadsreduksjon	-1 579	-1 579	-1 579	-1 579
Nye brukere/kostnadsendring				
10 Nye veier, gs-veier og p-plasser overtatt i 2020	350	350	350	350
Sum Nye brukere/kostnadsendring	350	350	350	350
Vedtatte endringer				
11 1. tertial - Behovsøkning/tapte inntekter Lier Eiendom KF	3 540	3 540	3 540	3 540
12 1. tertial Egge Asfaltmottak	1 600	1 600	1 600	1 600
Sum Vedtatte endringer	5 140	5 140	5 140	5 140
Annet				
13 Flytte faktureringen av Sylling Fyllplass fra Lier kommune til LVVAKF	-148	-148	-148	-148
14 Innføring husleie kommunale bygg	-89 492	-90 942	-91 142	-91 142
Sum Annet	-89 640	-91 090	-91 290	-91 290
Nye tiltak og realendringer budsjett	-85 729	-87 179	-87 379	-87 379
Ramme 2020-2023	27 035	27 035	27 035	27 035

Beskrivelser av rammeendringer

1. Klimanøytralt samfunn 2025 - økte kostnader ved kjøp av grønn strøm.
2. Lier har en aktiv befolkning og ønsker å legge til rette for dette som bidrag til god folkehelse, aktivitet og deltakelse for alle. Det har lenge vært klart at hallkapasiteten i Lier er en stor utfordring i forhold til idrettens og brukergruppens behov/ønsker. Et hallprosjekt som har kommet langt med hensyn til planlegging er mulig utvidelse av Reistad Arena, i regi av Reistad IL. Forutsetningen for å realisere denne er blant annet at Viken fylkeskommune og Lier kommune forplikter seg til å stå som leietakere. Med henvisning til formannskapssak i juni 2019, og med forbehold om videre forhandlinger, legges inn en foreløpig ramme for økt leie basert på de anslagspriser vi har fått og nevnt i formannskapssaken - på årlig 2,7 millioner kroner. (rundet av). Med positivt og forpliktende vedtak vinteren 2020 vil en

- hallutvidelse kunne være klar for bruk høsten 2021, og det er derfor lagt inn leiesum fra dette tidspunktet. Det nevnes også at det foreligger planer for ny hall på Tranby i regi av Lier IL. Dette prosjektet er kommet noe kortere, også på grunn av den foreløpige koblingen til prosjekt Tranby senter-utvikling som enda ikke er igangsatt fra kommunens side.
3. Veirammen flyttes fra fellesområdet til kommunale foretak.
 4. Energi har blitt vesentlig dyrere det siste året og Lier kommune skal gå over til grønn strøm. For 2019 vil dette gi en økt utgift for veilys med 150 000 kroner. Under forutsetning av at investeringen på veilys gjennomføres vil det bli en reduksjon i energiforbruket. Denne reduksjonen vil slå inn året etter at investeringen er gjennomført. Nye armaturer bruker mindre energi og levetiden på pærer er lengre. Det er imidlertid et usikkerhetsmoment i forhold til at veilysanlegg skal legges om til målt forbruk og det vil tilkomme fastledd.
 5. Reasfaltering er en del av vedlikeholdet. Dette har tidligere blitt ført som investering og blitt avskrevet over 20 år. Lier kommune har fått anmerkning av revisjonen på grunn av denne praksisen. Tidligere år har det blitt brukt ca. 0,5 millioner kroner til reasfaltering av investeringsmidlene. All reasfaltering skal føres som en driftsutgift. Ny hovedplan for vei anbefaler en gjennomsnittlig årlig vedlikeholdspott på 4 millioner kroner. Med en pott i denne størrelsesorden vil reasfalteringssyklusen være ca. 20 år.
 6. Lier kommune har tidligere hatt avtale med et privat selskap om oppfølging av gateparkering i Lierbyen. Denne ordningen var ikke lovlig og måtte avvikles. Lensmannen er nå den eneste instansen som har mulighet til å følge opp parkeringsbestemmelser og skrive ut bøter. Erfaringsmessig vil denne oppgaven ikke bli prioritert hos lensmannen. Det foreslås at Lier kommune søker om å bli parkeringskommune og etablerer en ordning. Saken er ikke utredet og det er kun gjort anslag i forhold til kostnader. Det er antatt at det vil være behov for ett årsverk og at det blir etableringskostnader på ca. 400 000 kroner. En parkeringsoppfølging vil også omfatte resten av kommunen. En parkeringsordning har også en inntektsside. Denne er ikke beregnet og må legges inn ved neste HP. Det er inngått dialog med både Drammen og Asker kommune for et mulig interkommunalt samarbeid. Begge kommuner er positive til et samarbeid, men kunne ikke iverksette videre dialog grunnet arbeid med kommunesammenslåing. Kommunene har signalisert interne omorganiseringer som vil kreve tid for gjennomføring. Ny dialog forventes å bli gjennomført i begynnelsen av 2021. Øvre Eiker kommune har også meldte behov. Det er gjennomført dialogmøter med Øvre Eiker der Lier kommunens behov blir tatt med i dialog mellom Øvre Eiker og Kongsberg, mens Øvre Eikers behov blir tatt med som en del av dialog med Asker og Drammen
 7. Økt overføring til LEKF på totalt 2,54 millioner kroner.
 - a) Kommunale boliger og formålsbygg – areal økning for personalbaser og adm. 1,14 millioner kroner.
 - b) Kostnadsdekning der statlige flyktningemidler er opphørt 1,25 millioner kroner.
 - c) Avvik mot gjengs leie i opptrappings tid 650000 kroner.
 - d) Vestsidenveien 100, senere oppstart og laver leieinntekter 300000 kroner.
 - e) Leieavtale mellom kommunen og Lier boligselskap som er signert og i drift ble aldri fakturert, tapt inntekt for LEKF 200000 kroner.
 - f) Forventet omstilling innen egen ramme tilsvarende 1 million kroner.
 8. Det er lagt inn et generelt flatt kutt på 0,5 % av lønnsbudsjettet.

9. Ved overføring av Alier til Lier Eiendom KF, legges det inn en innsparing på 0,5 millioner kroner.
10. Total er utgjør nye veistrekninger overtatt i 2020; 640 m vei m/fortau, 680 m gang- og sykkelvei og 500 m2 p-plass overtatt i 2020. Det er benyttet indeksregulerte priser fra hovedplan vei.
11. Økt overføring til LEKF på totalt 2,54 millioner kroner.
 - a) Kommunale boliger og formålsbygg – areal økning for personalbaser og adm. 1,14 millioner kroner.
 - b) Kostnadsdekning der statlige flyktningemidler er opphørt 1,25 millioner Kroner.
 - c) Avvik mot gjengs leie i opptrappings tid 650000 kroner.
 - d) Vestsidenveien 100, senere oppstart og laver leieinntekter 300000 kroner.
 - e) Leieavtale mellom kommunen og Lier boligselskap som er signert og i drift ble aldri fakturert, tapt inntekt for LEKF 200000 kroner.
 - f) Forventet omstilling innen egen ramme tilsvarende 1 million.
12. Egge asfalmottak ga en årlig inntekt for Lier vei, vann og avløp på ca. 1 000 000 kroner. I tillegg til inntekten, ga det en tilgang på fresemasser (knust asfalt) som ble benyttet til både vedlikeholdsarbeid og opparbeidelse av nye arealer. Kostnaden for dette var da knyttet til produksjonen, og uten en direkte varekostnad. For Lier vei, vann og avløp KF vil dette medføre en årlig økt massekostnad på ca. 600000 kroner. Inntekts- og kostnadsberegningen er netto inntekt, fratrullet produksjons- og arbeidskostnad.
 Årlig driftskostnad:
 - Tapt inntekt 1 000 000 kroner.
 - Massekostnad 600 000 kroner.
 - Sum årlig kostnad 1 600 000 kroner.
 Som en konsekvens av nedleggelsen av Egge asfalmottak fikk Lier vei, vann og avløp KF en styrking av driftsbudsjettet for 2020 med 1 000 000 kroner. Resterende behov (600 000 kroner) legges inn i HP 2021 – 2024.
13. Faktureringen av drift av Sylling fyllplass har tidligere ligget hos kommunen da det ikke var del av forvaltningsansvaret til VIVA IKS. Nå som Lier vei, vann og avløp KF er opprettet, flyttes også oppgaven med å fakturere RFD for deres del av driften av Sylling fyllplass ut.
14. Fra 2021 innføres det husleie for kommunale bygg på tjenesteområdene. Budsjett for overføring til Lier Eiendom KF fordeles til tjenesteområdene, som vil bli fakturert for husleie. Tjenesteområdet kan ikke disponere disse midlene til andre formål i 2021. Husleiemodellen har hovedprinsipper på plass fra og med 2021, og vil videreutvikles frem til neste år.

Fordeling på utgifter og inntekter

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Handlingsprogram			
	2019	2020	2021	2021	2022	2023
Driftsutgifter						
Lønn	0	-850	-850	-850	-850	-850
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	1 440	1 330	3 270	3 270	3 270	3 270
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	82 602	106 308	24 615	24 615	24 615	24 615
Overføringsutgifter	64	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	84 106	106 788	27 035	27 035	27 035	27 035
Driftsinntekter						
Refusjoner	-1 504	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-1 504	0	0	0	0	0
Sum	82 602	106 788	27 035	27 035	27 035	27 035

Investeringer

Beløp i 1000	Handlingsprogram				Sum
Investeringsprosjekter	2021	2022	2023	2024	2021-24
Asfaltering og mindre tiltak	5 132	2 500	5 400	5 400	18 432
Bredbåndsutbygging	1 875	1 875	1 875	1 875	7 500
Bygg og eiendomsutredninger	1 055	1 055	1 055	1 055	4 220
Enøk varmepumper	0	3 000	3 000	3 000	9 000
Maskiner og utstyr	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
Maskiner og utstyr, IT-utstyr	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Nytt ledningsanlegg - utvidelse - avkloakking av nye områder	8 750	13 000	11 000	2 000	34 750
Overvannstiltak	7 000	4 000	3 000	3 000	17 000
Renseløsning	50 000	200 000	200 000	100 000	550 000
Revidering og fornyelse av overordnede planer og normer	1 250	0	0	0	1 250
Saneringsplan	38 000	45 000	45 000	45 000	173 000
Tiltaksplan - andre tiltak	17 957	17 957	17 957	17 957	71 828
Trafikksikkerhet og grønn mobilitet	0	0	8 000	8 000	16 000
Utbedring av eksisterende veier	5 500	17 400	0	0	22 900
Veglys	3 600	3 600	3 600	3 600	14 400
Sum investeringsprosjekter	142 619	311 887	302 387	193 387	950 280

Beskrivelse av prosjektene ligger i vedlegg 2

ØKONOMI OG INVESTERING

Innledning

I henhold til kommuneloven er det lovpålagt å ha økonomiske handlingsregler. Lier har i kommuneplanen vedtatt å ha handlingsregler for netto driftsresultat, disposisjonsfond og gjeldsgrad. Nivået på disse handlingsreglene vedtas i behandlingen av handlingsprogrammet. Nivåer på handlingsreglene er i dette handlingsprogrammet ikke endret fra de nivåene som ble vedtatt for handlingsreglene i handlingsprogrammet fra i fjor.

Handlingsreglene

Lier kommune skal i løpet av fireårsperioden i økonomiplanen ha:

- Netto driftsresultat på minimum 1,75 prosent av driftsinntektene
- Gjeldsgrad for gjeld eks. selvkost på under 70 prosent av driftsinntektene
- Disposisjonsfond på over 10 prosent av driftsinntektene

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat er ansett som det viktigste økonomiske måltallet i kommunal sektor. Lier har over flere år klart å få et netto driftsresultat over anbefalt nivå på 1,75 prosent av driftsinntektene. For den kommende fireårsperioden har ikke kommunedirektøren klart å imøtekomme den økonomiske handlingsregelen for dette måltallet. Det er sammensatte årsaker til dette.

Flere tjenester trenger ressurser for å finansiere dagens drift i 2020. Kombinert med at det også for 2020 var budsjettet med et netto driftsresultat godt under handlingsregelen på 1,75 prosent. Det er en utfordrende inngang til 2021.

I 2021 er det fordelt et krav til omstilling tilsvarende 0,5 prosent av lønnskostnadene på virksomhetene, totalt 5,8 millioner. Dette kommer i tillegg til at flere av virksomhetene i kommunen må ta en vesentlig del av behovsveksten, knyttet til flere innbyggere, innen eksisterende rammer i 2021. Fra 2022 ligger det et ytterligere omstillingsprosjekt på fem millioner.

Disposisjonsfondet

Disposisjonsfondet har økt over flere år og kommunen er allerede relativt tett oppunder handlingsregelen, som sier at disposisjonsfondet skal utgjøre minst 10 prosent av driftsinntektene. Utnyttelse av forkjøpsrett og videresalg av de samme aksjene i Eidos Eiendomsutvikling AS gav kommunen en betydelig merinntekt i 2020. Dette bidrar vesentlig til at kommune trolig kommer over handlingsregelen for disposisjonsfondet i 2020. For netto driftsresultat når vi trolig handlingsregelen i 2020, men for HP perioden er utsiktene vesentlig svakere. Kommunedirektøren budsjetterer ikke med å nå handlingsregelen for netto driftsresultat noen år i kommende fireårsperiode.

Gjeldsgrad eksklusiv gjeld knyttet til selvkostområdet

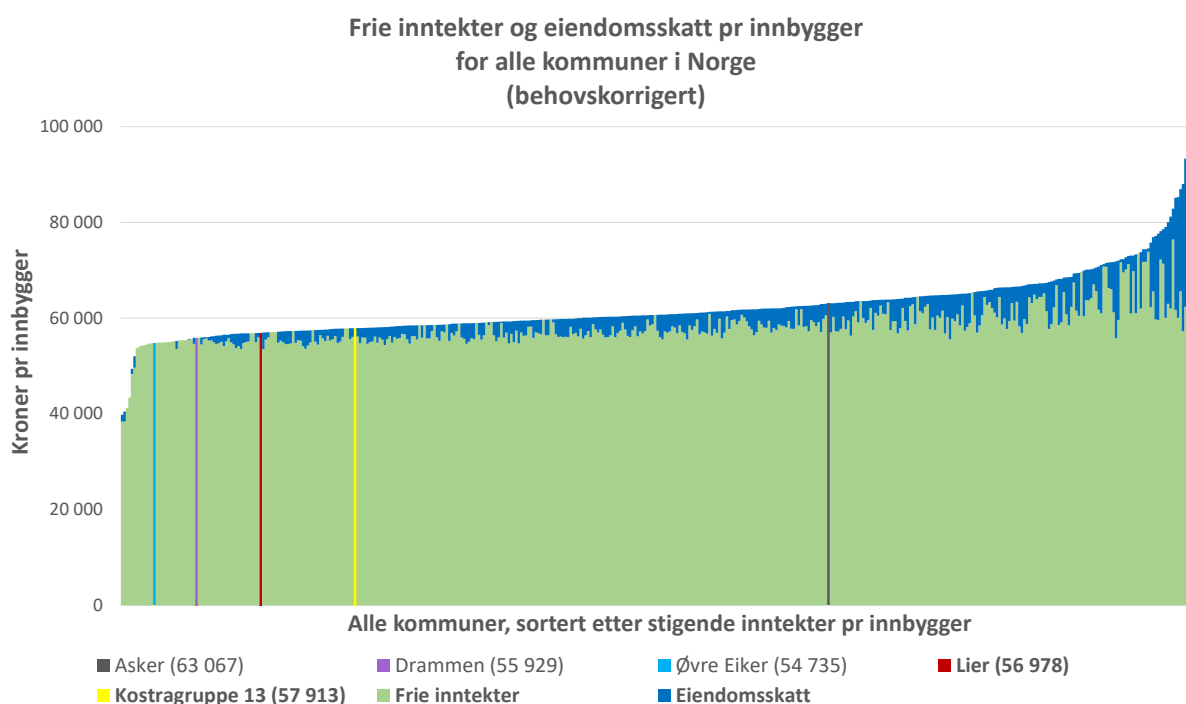
For handlingsregelen knyttet til gjeldsgrad har Lier valgt å se bort fra gjeld knyttet til investeringer innen selvkostområdet. Dette er naturlig da gebyrer for vann og avløp kan dekke finanskostnader knyttet til disse investeringene. Imidlertid er det verdt å merke seg at Lier vil få relativt høy gjeld både samlet sett og eksklusiv gjeld knyttet til selvkostområdene, sammenlignet med andre kommuner. Lier ser ut til å komme tett oppunder handlingsregelen for gjeldsgrad fra og med 2023. Det er utfordrende ettersom det gir kommunen høye finanskostnader og fordi det ligger store investeringsbehov for kommunen også etter 2024.

Koronautgifter

Regjeringen vil legge frem et tilleggsnummer til 2021-budsjettet i løpet av november 2020. Her vil det foreligge foreløpige anslag for merutgifter og mindreinntekter for kommunesektoren i 2021, med tilhørende bevilgningsforslag. Når kommunene skal utarbeide sine årsbudsjetter for 2021, kan de legge innholdet i dette brevet til grunn.

Forutsetninger

Lier kommune har lave inntekter per innbygger sammenlignet med landet forøvrig. I 2019 lå Lier på 371. plass for inntekter per innbygger, av landets 421 kommuner i henhold til kommunebarometeret. Kommunebarometeret har ikke publisert dette tallet for 2019, men det har vært relativt stabilt fra år til år. Det betyr at det er begrensede ressurser til kommunal tjenesteproduksjon.

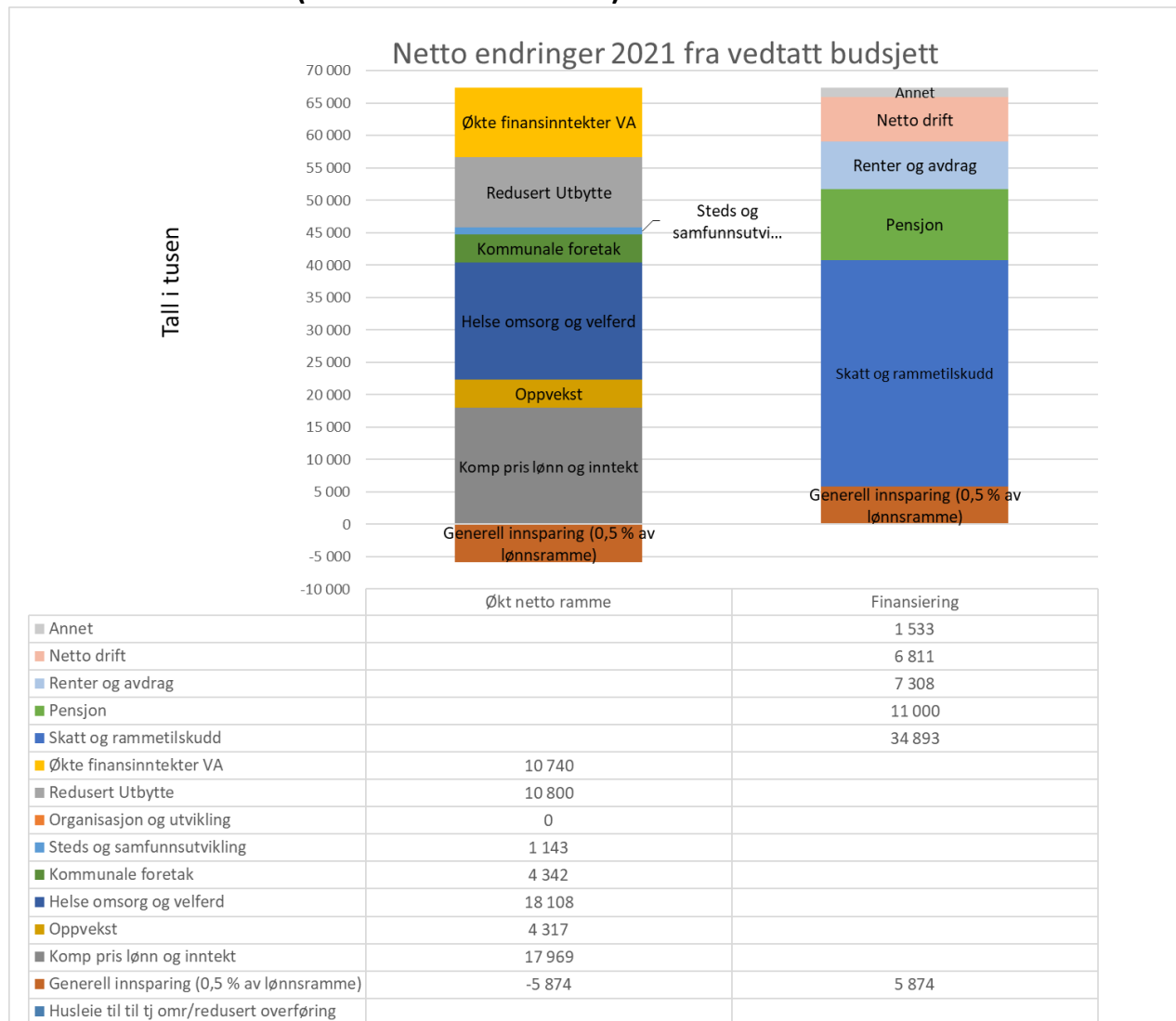
Frie inntekter inkludert eiendomsskatt per innbygger for alle kommuner i Norge (behovskorrigert).

Figuren over viser alle kommuner sortert etter stigende frie inntekter pr innbygger fra venstre mot høyre. Plasseringen til Lier er markert med rødt og plasseringen til

gjennomsnittet i kommunegruppe 13 er markert med gult. Figuren har også markert eksempler på andre kommuner rundt Lier.

Oversikten viser utfordringen Lier har med langt lavere inntekter per innbygger enn gjennomsnittet av norske kommuner. Inntekten er lavere enn gjennomsnittet for kommunegruppe 13. Av figuren fremgår også hvor mange kommuner som hadde eiendomsskatt, og hvor stor andel disse inntektene utgjorde av de frie inntektene pr innbygger for de ulike kommunene i 2019.

Slik fordeles midlene (eksklusiv internhusleie)

Viser endringer i rammene 2021 fra vedtatt budsjett

Tabellen over viser hvordan rammene er økt og hvordan dette er finansiert. Alle virksomheter er kompensert for pris og lønnsvekst, dette er illustrert med en samlet sum.

I handlingsprogrammet er det innført internhusleie. Dette medfører at tjenesteområdene har fått tilført 133 millioner kroner til husleie som skal betales til Lier eiendomsdrift KF. Internhusleien erstatter rammen for overføring til Lier Eiendomsdrift KF og innføring av eierbidrag. Denne omleggingen er et null sum spill og er ikke med i oversikten over.

I HP 2020 ble det lagt inn forutsetninger om omstilling (udefinert kutt) på 5 millioner kroner i 2021 og ytterligere 5 millioner kroner i 2022. Omstillingskravet i 2021 er løst med et flatt kutt på tjenesteområdene tilsvarende 0,5 % av lønnsrammen.

Kuttet fordeler seg slik på tjenesteområdene:

<i>Tall i 1000 kr</i>	
Oppvekst	-2 162
Helse omsorg og velferd	-2 483
Kommunale foretak	-579
Steds og samfunnsutvikling	-300
Organisasjon og utvikling	-350
Totalt	-5 874

Usikkerhet i budsjettforutsetningene

Det er flere usikkerhetsfaktorer knyttet til en kommunes inntekter. Budsjettet er lagt ut fra de beste prognosene som forelå da budsjettet ble utarbeidet.

Anslag på skatteinntekter er lagt ti millioner kroner over anslag for Lier i statsbudsjettet. Dette er i tråd med KS sitt anslag for Lier og i hovedsak basert på en forutsetning om at kommunen får flere innbyggere enn hva som er forutsatt i statsbudsjettet.

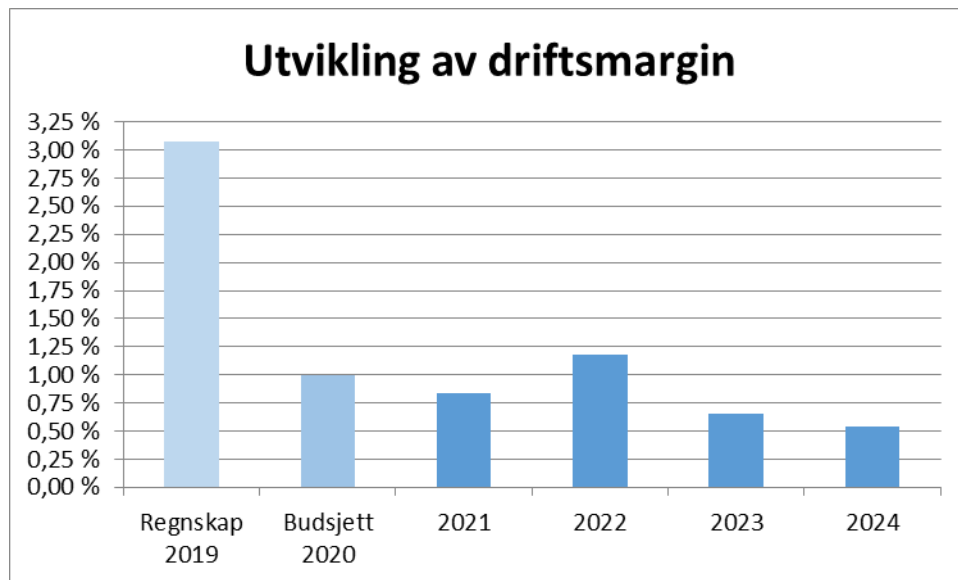
Rentenivåene er lave, men mye av denne fordelene overføres til selvkostområdet og gir lavere gebyrinntekter. Nivå på skatt og renter er usikkert, men det mest sannsynlige etter kommunedirektørens vurderinger er lagt inn. Det er også flere elementer det knytter seg usikkerhet til.

De største risikofaktorene i budsjettet er:

- Befolkningsutvikling, herunder utvikling i objektivt behov for tjenester.
- Samsvar mellom objektivt behov og innvilgede tjenester.
- Kostnadsutvikling i tjenesteproduksjonen.
- Skatteinngangen.
- Byggeprosjekter inklusiv fremdrift, ikke minst knyttet til vann og avløp.
- Renterisiko.

Økonomiske nøkkeltall

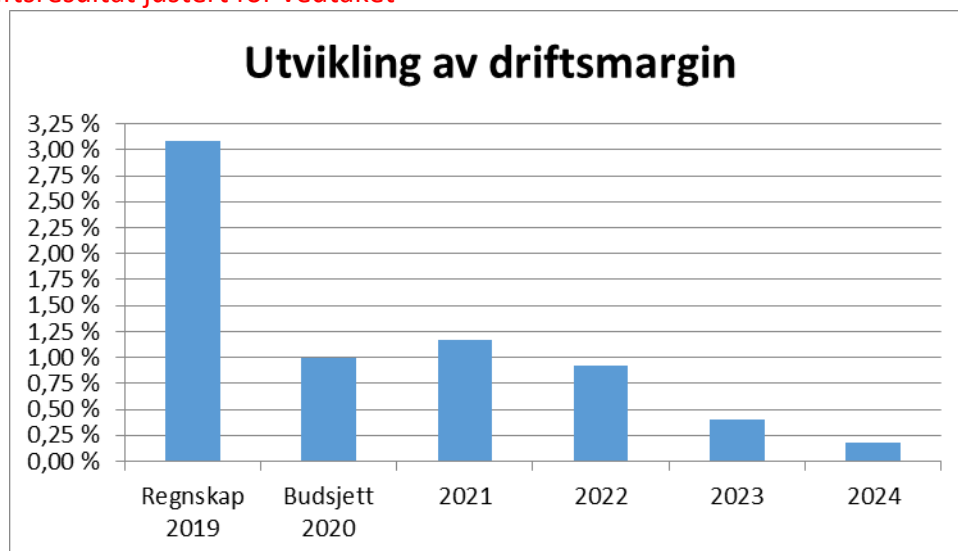
Netto driftsresultat uttrykker hvilke midler som ikke er benyttet i driftsregnskapet, og som gjenstår for avsetninger til disposisjonsfondet og investeringer. Netto driftsresultatet representerer også en buffer mot underskudd på drift.

Utvikling i driftsmargin

I kommunedirektørens beslutningsgrunnlag er det lagt opp til en driftsmargin på 0,84 prosent i 2021.

Netto driftsresultat justert for vedtaket

I kommunestyrets vedtatte handlingsprogram er det lagt opp til en driftsmargin på 1,17 prosent i 2021.

Handlingsregelen for netto driftsresultat er videreført på 1,75 prosent. I 2021 er det lagt inn et flatt kutt på 0,5 % av lønnsrammen, tilsvarende 5,8 millioner kroner. Det er også forutsatt

et omstillingsprosjekt på 5 millioner med effekt fra 2022. Det må foretas større innsparinger hvis netto driftsresultat skal komme opp på handlingsregelen i løpet av perioden.

Disponering av netto driftsresultat

Netto driftsresultat er disponert ved overføring til investeringer og avsetninger til disposisjonsfondet.

Tall i hele tusen	2021	2022	2023	2024
Overføring til investeringer	10 000	10 000	10 000	10 000
Avsetninger til disposisjonsfond	6 401	13 583	3 193	936
Netto driftsresultat	16 401	23 583	13 193	10 936
Netto driftsresultat i % av inntekter	0,83 %	1,17 %	0,65 %	0,53 %

Disponering av netto driftsresultat justert for vedtaket

Tall i hele tusen	2021	2022	2023	2024
Overføring til investeringer	10 000	10 000	10 000	10 000
Avsetninger til disposisjonsfond	13 451	8 599		
Bruk av disposisjonsfond			-1 739	-6 300
Netto driftsresultat	23 451	18 599	8 261	3 700
Netto driftsresultat i % av inntekter	1,17 %	0,92 %	0,40 %	0,18 %

Disposisjonsfondet er kommunens reserve til å dekke uforutsette utgifter, sviktende inntekter, underskudd og egenkapital til investeringer.

Disposisjonsfondet, eksklusiv bindinger, burde minimum kunne dekke akkumulert premieavvik på cirka 127 millioner kroner. I tillegg til de økonomisk konsekvensene av en kritisk hendelse i henhold til ROS-analysen estimert til 100 millioner kroner. Disposisjonsfond er estimert til å utgjøre 228 millioner (gitt forslag til budsjettjusteringer i andre tertial 2020) Imidlertid er det kun 58,5 millioner av dette som vil stå i banken til fri disposisjon.

Tall i hele tusen	2020	2021	2022	2023	2024
Avsetning til disposisjonsfond		6 401	13 583	3 193	936
Disposisjonsfond totalt	228 453	234 854	248 437	251 630	252 566
I % av inntekter	11,7 %	11,9 %	12,4 %	12,3 %	12,2 %
Disposisjonsfond uten bindinger	186 072	192 473	206 056	209 249	210 185
I % av inntekter	9,6 %	9,7 %	10,3 %	10,3 %	10,2 %

Tall under forutsetning av avsetning på 44,5 millioner blir vedtatt 2. tertial

Disposisjonsfond justert for vedtaket

Tall i hele tusen	2020	2021	2022	2023	2024
Avsetning til disposisjonsfond		13 451	8 599	-1 739	-6 300
Disposisjonsfond totalt	228 453	241 904	250 503	248 764	242 464
I % av inntekter	11,7 %	12,1 %	12,5 %	12,2 %	11,7 %
Disposisjonsfond uten bindinger	186 072	199 523	208 122	206 383	200 083
I % av inntekter	9,6 %	10,0 %	10,3 %	10,1 %	9,7 %

I beslutningsgrunnlaget er det lagt opp til avsetning på totalt 24 (14) millioner kroner til disposisjonsfond i handlingsprogramperioden. Disposisjonsfond vil ved utgangen av perioden utgjøre 253 (243) millioner kroner.

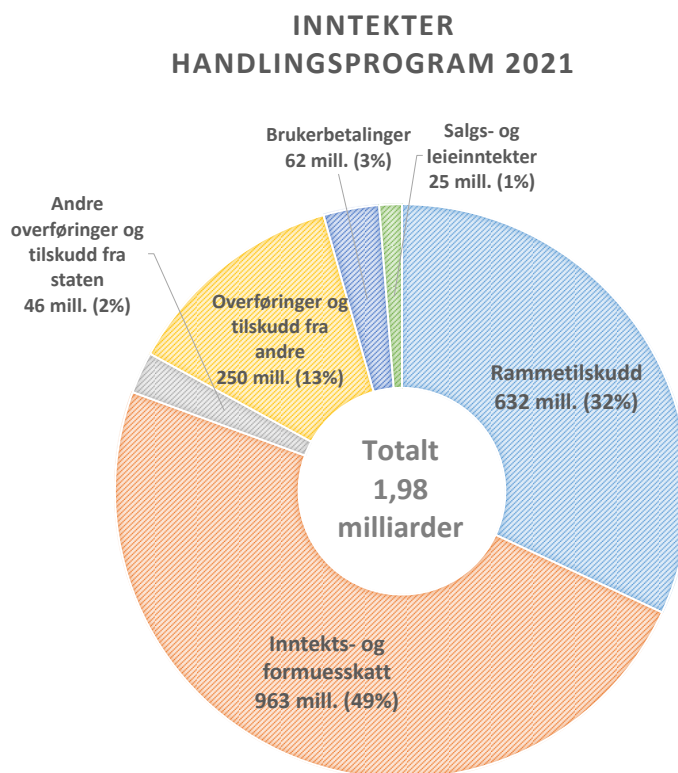
Egenfinansieringen beregnes i forhold til investeringer som ikke er en del av selvkostfinansieringen (vann og avløp) og inklusiv refusjon for merverdiavgift (mva.). Investeringene svinger mye fra år til år, og dermed blir det store variasjoner i andelen egenkapital selv om beløpet ligger fast på 10 millioner kroner.

Tall i hele tusen	2021	2022	2023	2024	Totalt
Investeringer inkl. mva (eks. selvkostområdene)	159 368	211 786	174 121	100 921	646 196
Egenfinansiering av investeringer	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000
Sum	6,3 %	4,7 %	5,7 %	9,9 %	6,2 %

I handlingsprogramperioden er det lagt opp investeringer (utenom investeringer på vann- og avløpsområdet) på 617 millioner kroner inklusiv mva. Av denne investeringen har kommunen 6,5 prosent egenfinansiering fra drift. Resten må løses ved låneopptak, tilskudd eller salg av investeringsobjekter. **I kommunestyrets vedtak ble dette oppjustert til 646 millioner kroner inklusiv mva med en egenfinansiering på 6,2 prosent.**

Hvor kommer pengene fra og hva brukes de til?

Inntekter

Totalt er budsjettet for inntekter på 1,98 milliarder kroner. 81 prosent av inntektene består av skatt og rammetilskudd. Dette blir betegnet som kommunens frie inntekter.

Andre tilskudd fra staten er i hovedsak integreringstilskudd (87 %) og rentekompensasjonsordninger.

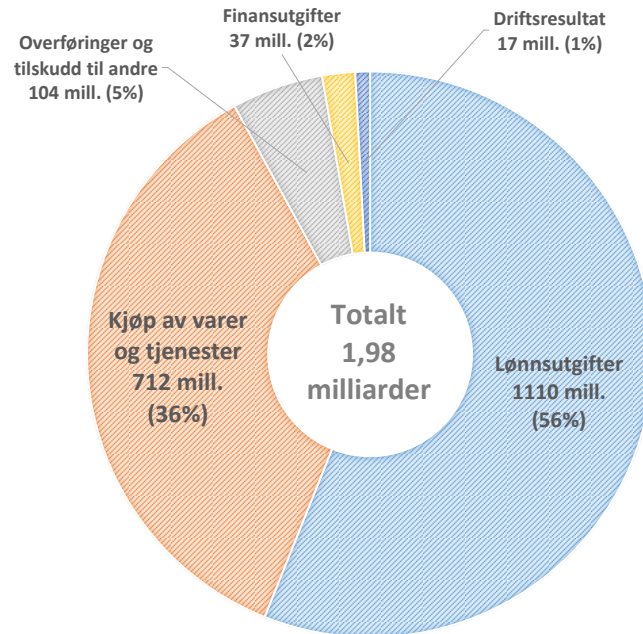
Overføring og tilskudd fra andre består av syke- og svangerskapspengene (18 %) tilskudd for ressurskrevende tjenester (33 %), refusjon for merverdiavgift (18 %), refusjon for finansutgifter fra selvkost (14 %) samt diverse andre tilskudd.

54,7 % av brukerbetalinger er på tjenestoområde oppvekst, 41,3 % på helse omsorg og velferd og 4 % fra kultur

Salgs og leieinntekter består av gebyrinntekter fra bygg, geodata og plan (47 %), framleie fra boligkontoret (19 %), billettinntekter fra kultur og diverse mindre salgsinntekter.

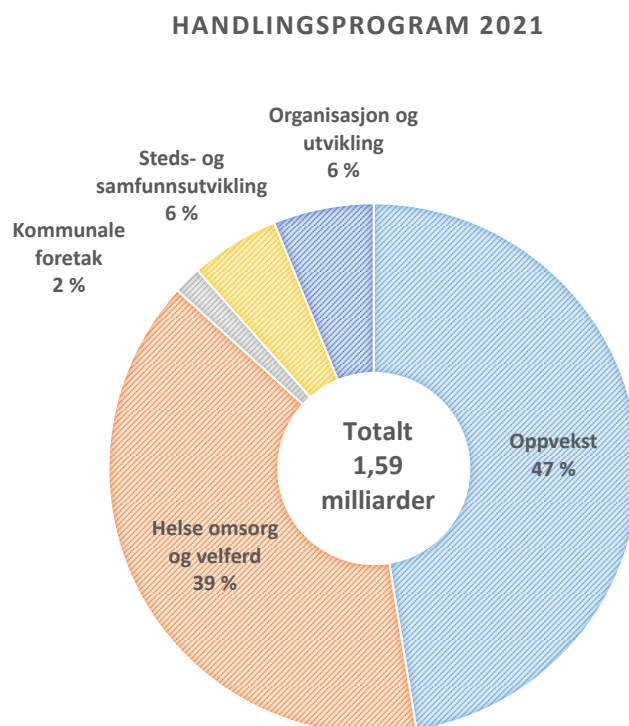
Utgifter

UTGIFTER HANDLINGSPROGRAM 2021

Lønnsutgifter er den største utgiftsposten i kommunen. Kjøp av varer og tjenester er også en stor utgiftspost. I figuren over ligger det husleiekostnader betalt til Lier Eiendom KF under kjøp av varer og tjenester. Netto finansutgifter reduseres med eierbidraget fra Lier Eiendomsselskap. Eierbidraget utbetales fra 2021 til Lier kommune fra LEKF, og tilsvarer den delen av husleiene som tilsvarer avskrivningene for de ulike byggene kommunen leier av LEKF. Netto finansutgifter består derfor i figuren over av rente og avdragsutgifter. Disse er fratrasket utbytte og en inntekt fra LEKF for eierbidrag på et beløp tilsvarende avskrivningene.

Fordeling på tjenesteområdene

Tjenesteområdene har en netto rammer (utgifter fratrasket inntekter) på 1,59 milliarder kroner, 86 % går til oppvekst og helse omsorg og velferd.

Frie inntekter

Frie inntekter består av skatt og rammetilskudd fra staten. I beslutningsgrunnlaget er det budsjettert med en økning i skatteinntektene på ti millioner ut over anslaget i forslag til statsbudsjett.

Lier får en oppgavekorrigert vekst på 3,2 prosent, med en beregnet lønns- og prisvekst på 2,7 prosent (deflator).

Skatteutjevning

Skatteinntektene i Lier ligger ca. ti prosent over landsgjennomsnittet. Kommuner med høyere skatteinntekt enn landsgjennomsnittet må dele 60 prosent av skatten over snittet med kommuner som ligger under snittet. Alle kommuner trekkes også for å kompensere opp kommuner med inntekter under 90 prosent av landsgjennomsnittet. Totalt er dermed netto utjevning på over 70 prosent av inntekter over landsgjennomsnittet. Lier sitter igjen med ca. 102,8 prosent av landsgjennomsnittet etter utjevning. Skatteinntektene utgjør rundt 45 prosent av kommunens samlede inntekter.

Generelle statstilskudd

Kommunen mottar følgende kompensasjonstilskudd knyttet til investeringer:

- Rentekompensasjon for skolebygg (husbankrente).
- Kompensasjon for boliger og institusjoner, eldresatsingen (husbankrente).
- Kompensasjon for boliger, opptrappingsplanen for psykisk helse (husbankrente).
- Kompensasjon for investeringer i kirkebygg (husbankrente).

Beslutningsgrunnlaget er oppdatert med beregninger basert på dagens rentenivå og endringer.

I vedlegg 1 «sentral budsjettering» vises summene som er budsjettert på ordningene.

Integreringstilskudd

Det er lagt opp til at endringer i ordinært integreringstilskudd justeres mot endringer i kostnader på tjenestoområdet. Det er stor usikkerhet knyttet til mottak av flykninger i 2020 og 2021.

Refusjon for ressurskrevende tjenester

Det er en egen refusjonsordning knyttet til kommunens ressurskrevende tjenester.

Staten refunderer 80 prosent av lønnsutgiftene over egenandel. Kommunens egenandel for tilskudd til ressurskrevende tjenester økes med 46 000 kroner utover prisvekst. Dette vil medføre ca. 2,1 millioner kroner mindre i tilskudd til Lier. I beslutningsgrunnlaget foreslår kommunedirektøren at bortfallet av tilskudd kompenseres.

Utbytter og selskapsverdier

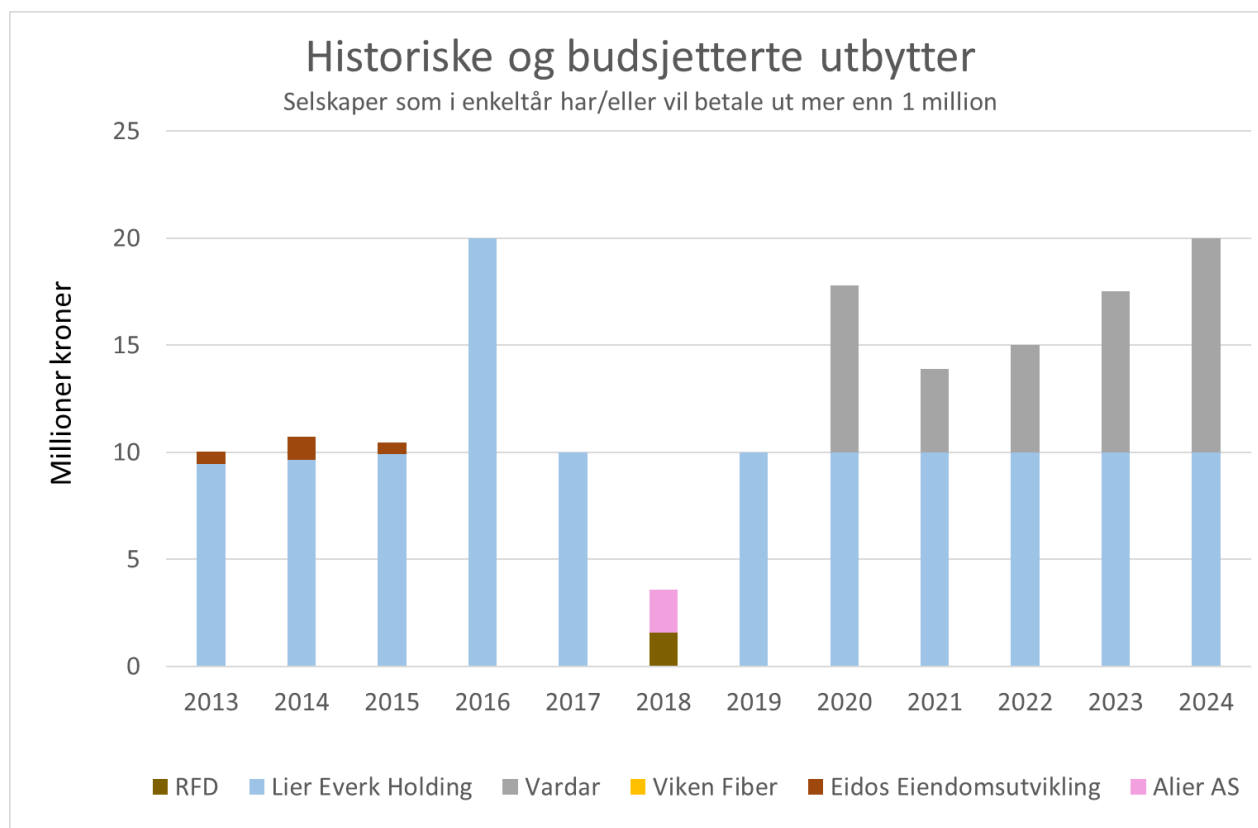
Det er budsjettert med utbytte i 2021 på 13,9 millioner. Eidos Eiendomsutvikling AS er eneste selskap som kan sies å ha betydelige verdi med henhold til aksjene Lier eier, og som ikke forventes å betale ut utbytte i 2021. Eidos representerer således en buffer i økonomien i form av et mulig utbyttepotensiale frem i tid, eller alternativt salgsinntekter, som ikke reduserer utbytteinntekter for kommunen.

<i>Tall i millioner</i>	Estimerte selskapsverdier	Lier eier	Liers verdier	Utbytte 2021 budsjettert
Lier Everk Holding	300	100 %	300	10
Glitre Energi Nett	1 577	7,35 %		
Glitre Energi Strøm	102	39,36 %		
Fiber 1	3 682	4,51 %		
Vardar	4 000	13 %	525	3,9
Eidos Eiendomsutvikling	958	55 %	527	0
SUM			1 352	13,9

Selskapsverdier er ikke oppdatert fra i fjor med unntak av for Eidos Eiendomsutvikling

Estimerte selskapsverdier er usikre og de er ikke oppdatert i dette HP, med unntak av Eidos Eiendomsutvikling, der det har vært en nylig transaksjon, som gir et mer presist verdifastsettelsesgrunnlag. Ettersom utbytte er redusert betydelig i Vardar, kan man tenke seg at verdien av selskapet er noe lavere enn oppgitt i fjor, det er imidlertid ikke forsøkt å tallfeste dette her i år.

I kommunestyrets vedtak ble det i tillegg budsjettert et utbytte fra Alier AS på 12 millioner kroner i utbytte i 2021.

I 2018 fikk Lier kommune et tingsutbytte fra Lier Everk Holding som ikke kunne føres som driftsinntekt.

Budsjettforutsetninger

Deflator – lønns- og kostnadsvekst

Kommunene blir i inntektssystemet kompensert for en beregnet kostnadsvekst (deflator). Deflatoren er et uttrykk for kommunens forventede økning i utgifter, og består av lønnsvekst (utgjør cirka 2/3) og prisvekst (utgjør cirka 1/3).

Rammene er i beslutningsgrunnlaget justert for en deflator på 2,7 prosent, med en lønnsvekst på 2,2 prosent og prisvekst på 3,4 prosent. Dette samsvarer med statsbudsjettets forutsetninger.

Priser og gebyrer

I kommunedirektørens beslutningsgrunnlag er generelle priser og gebyrer økt med 2,7 prosent, tilsvarende kommunens kostnadsvekst (deflator), med noen få unntak (se gebyrvedlegg).

Mange av kommunes priser og gebyrer er styrt av regelverk eller selvkostprinsipp. Alle satser finnes i vedlagt oversikt over avgifter, gebyr og egenbetaling (vedlegg 5).

Pensjon og premieavvik

Kommunen betaler årlig inn pensjonspremie til sine pensjonsleverandører. Samtidig beregnes netto pensjonskostnader på grunnlag av kriterier fastsatt av kommunal- og moderniseringsdepartementet. Den beregnede pensjonskostnaden har frem til nå vært lavere enn hva kommunen betaler i pensjonspremie. Differansen mellom innbetalt premie og netto pensjons-kostnad betegnes som premieavvik, og skal inntekts- eller utgiftsføres i regnskapet.

Premieavviket er innført for at kommunene skal få en jevnere utvikling av pensjonskostnader ført i regnskapet. Premieavviket det enkelte år fordeles over sju år. Ordningen med å utgiftsføre et lavere beløp enn vi betaler, kan medføre en likviditetsutfordring for kommunene. Det fører også til at kommunene skyver deler av regnskapsføringen av pensjonskostnadene ut i tid. Lier har et høyere disposisjonsfond enn akkumulert premieavvik.

For 2021 er budsjettet for pensjon redusert med 10 millioner kroner.

Overføringer til kirke, gravlunder:

Lier kommune overfører midler til Den Norske Kirke. Overføringen justeres for pris og lønnsvekst.

Lier kirkelige fellesråd har spilt inn behov for 0,308 millioner kroner til en ungdomsdiakonstilling. Kommunedirektøren har ikke funnet rom til dette, kirken må eventuelt finne rom for innspillet innenfor egen ramme.

I kommunestyrets vedtak ble det bevilget 300 000 kroner til ungdomsdiakon.

Overføringer til andre trossamfunn:

Fra og med 2021 overtar staten ansvaret til tilskudd til trossamfunn. Rammetilskuddet er redusert for overføring av oppgaven.

Huseiergebyrer - selvkostområdene

Lier kommune har valgt å fullfinansiere alle kommunens kostnader innen vann, avløp og feiing gjennom huseieravgifter. Avgiftsgrunnlagene består av både kapitalutgifter og driftsutgifter. Renovasjon er et lovpålagt selvkostområde.

Selvkostprinsippet betyr:

- Inntektene fra gebyrene skal kun dekke kostnadene kommunen har for tjenesten.
- Hvis inntektene er høyere enn faktiske kostnader settes disse av på en egen konto (fond) som kun kan brukes til å dekke kostnader i de kommende år. Hvis inntektene er lavere enn kostnadene hentes det penger fra fondet.
- Kommunen fører et eget selvkostregnskap på disse tjenestene som sikrer at gebyrene ikke går til andre tjenester.

Det er flere forhold som påvirker kommunens kostnader på disse områdene. Drift av tjenestene, vedlikehold av utstyr/anlegg og renter og avskrivninger på investeringer. I utarbeidelsen av gebyrene er noe av målet å få en jevn prisutvikling.

Gebyrutvikling og fond:

Noe av utfordringen med gebyrene er at kostnadene kan svinge mye fra år til år. Satsene utarbeides derfor utfra forventet utvikling. Derfor vil gebyrinntektene i noen år være høyere enn de faktiske kostnadene. Overskudd fra år med lavere kostnader enn inntekter, brukes i år hvor kostnadene øker mye. Med denne ordningen unngår en at prisene settes ned ett år, for så øke mye neste år. Kommunen kan heller ikke bygge opp for store fond, og inntekter som er satt av på fond må brukes innen fem år.

Forslag til gebyrer

Forslagene er utarbeidet av:

- Lier vei, vann og avløp KF – Gebyrer for vann og avløp
- Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS (RfD) – Renovasjonsgebyr
- Drammensregionens brannvesen IKS (DRBV) - priser for feiing og tilsyn med fyringsanlegg

Satsene vedtas som del av handlingsprogrammet. Oversendt dokumentasjon fra selskapene legges frem som egen sak parallelt med handlingsprogrammet.

Gjennomsnittskostnad for en husstand:

	2020	2021
Vann (150m3)	3 952	4 069
Avløp (150m3)	6 758	7 129
Renovasjon (standard)	3 539	3 645
Feiing (1 pipeløp, hvert 2. år) *	336	345
Sum	14 584	15 188
Endring i kr.	920	604
Endring i %	6,73 %	4,14 %
Kostnader i kr. pr. enhet		
Vann (pr. m3)	19,35	19,30
Fastledd vann	1 049	1 174
Avløp (pr. m3)	38,06	39,70
Fastledd avløp	1 049	1 174

*Årlig gjennomsnittskostnad

Priser inkl. mva

Figuren viser at totalt øker kostnadene for en gjennomsnittlig husstand med 604 kr, tilsvarende 4,14 prosent, i 2021.

Alle satser er i oversikten over avgifter, gebyrer og egenbetalinger (vedlegg 6).

Renovasjonsgebyrer

- Standard renovasjonsgebyr for Lier kommune økes med 3 % til 2 916 kroner (eksklusiv mva.)
- Øvrige renovasjonsgebyrer fastsettes som prosentvise satser av standardgebyret.
- Renovasjonsgebyret inkluderer en årlig hageavfallsinnsamling.
- Dobbel tømmefrekvens om sommeren er ikke inkludert, men tilbys som bestillingstjeneste.
- Levering av husholdningsavfall er inkludert i gebyret, forutsatt fremvisning av inngangsbevis.
- Kunder uten inngangsbevis må betale for avfallslevering etter gjeldende satser.
- Kostnadsutviklingen er innenfor rammer av vedtatt økonomiplan.

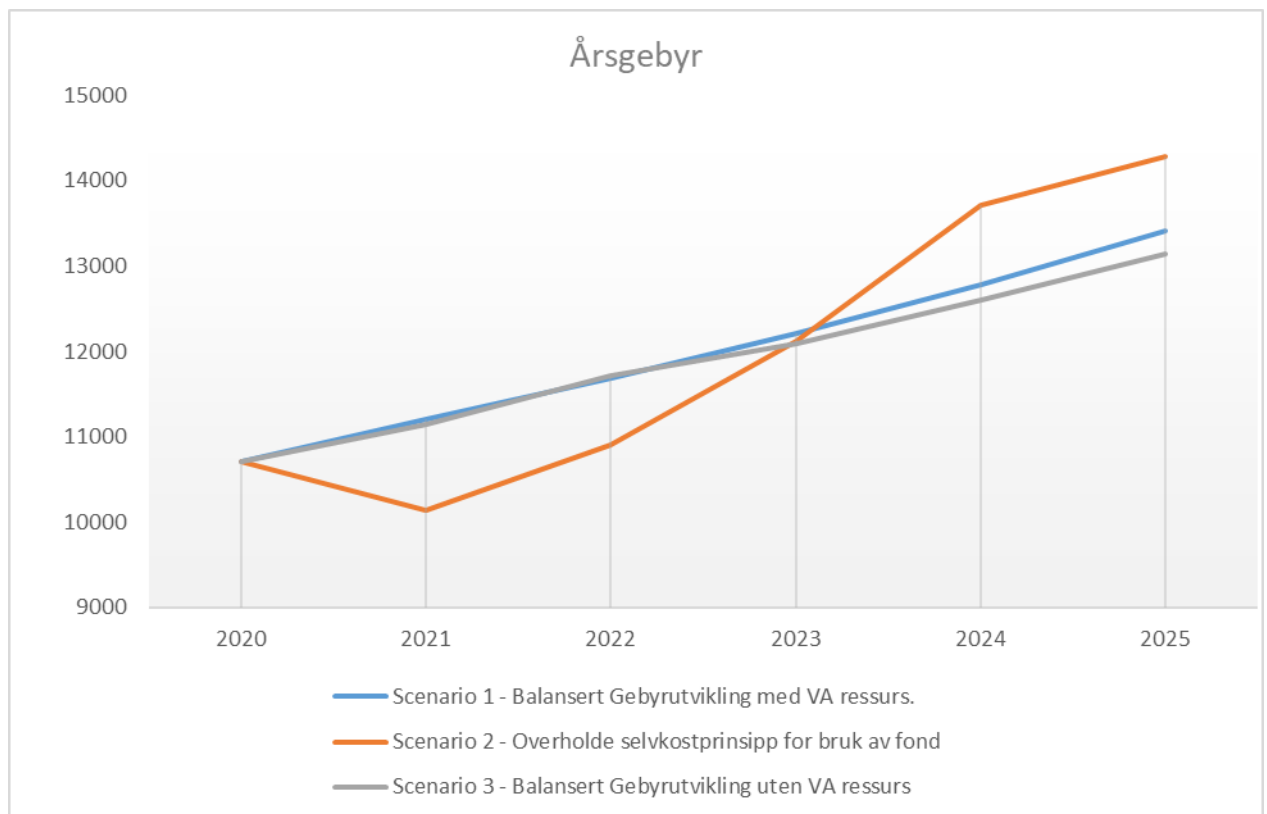
Feie- og tilsynsgebyrer

- Gebyr for utført feiing og tilsyn øker i gjennomsnitt med 2,7 prosent.
- Gebyr for behandling av fyrverkerisaker øker med 2,7 prosent.
- Gebyr på feiing og tilsyn av fritidsboliger gjennomføres på lik linje som på boliger, jfr. §17 om krav til feiing og tilsyn med fyringsanlegg i alle byggverk, Forskrift om brannforebygging.

Vann- og avløpsgebyrer

- Det er foreslått gebyr økning for 2021 med 4,6 prosent. Dette tilsvarer en økning på kroner 31 måned per husstand.

- Det er behov for styrkning av mannskap innen drift av vann- og avløpsanlegg. Endringen er innarbeidet i selvkostmodellen og er en del av gebyrforslaget. Endringen innebærer kun 2 % av totale driftsutgifter, mens kapitalkostnader utgjør ca. 31 % av driftsutgiftene. Styrkning av mannskapet er begrunnet i det reelle behovet. I tillegg til forventninger fra overordnede myndighet med økt fokus i arbeid med kildesporing, overvannshåndtering og avlastning av renseanlegg for å unngå eventuelle byggeforbud i kommunen.
- Det er utarbeidet en balansert selvkostmodell som tar høyde for fremtidige investeringer, bruk av fond og forventet økning i kapitalkostnader. Det foreslås scenario 1 som legger til grunn en mer linjal gebyrutvikling sammenlignet med scenario 2 som kun tar hensyn til 5 års regel knyttet for bruk av fond.

Endringer rammeoverføringer interkommunale selskaper

Drammensregionens Brannvesen IKS (DRBV)

Netto kostnadsøkning for Lier kommune for 2021 blir tilsvarende deflator.

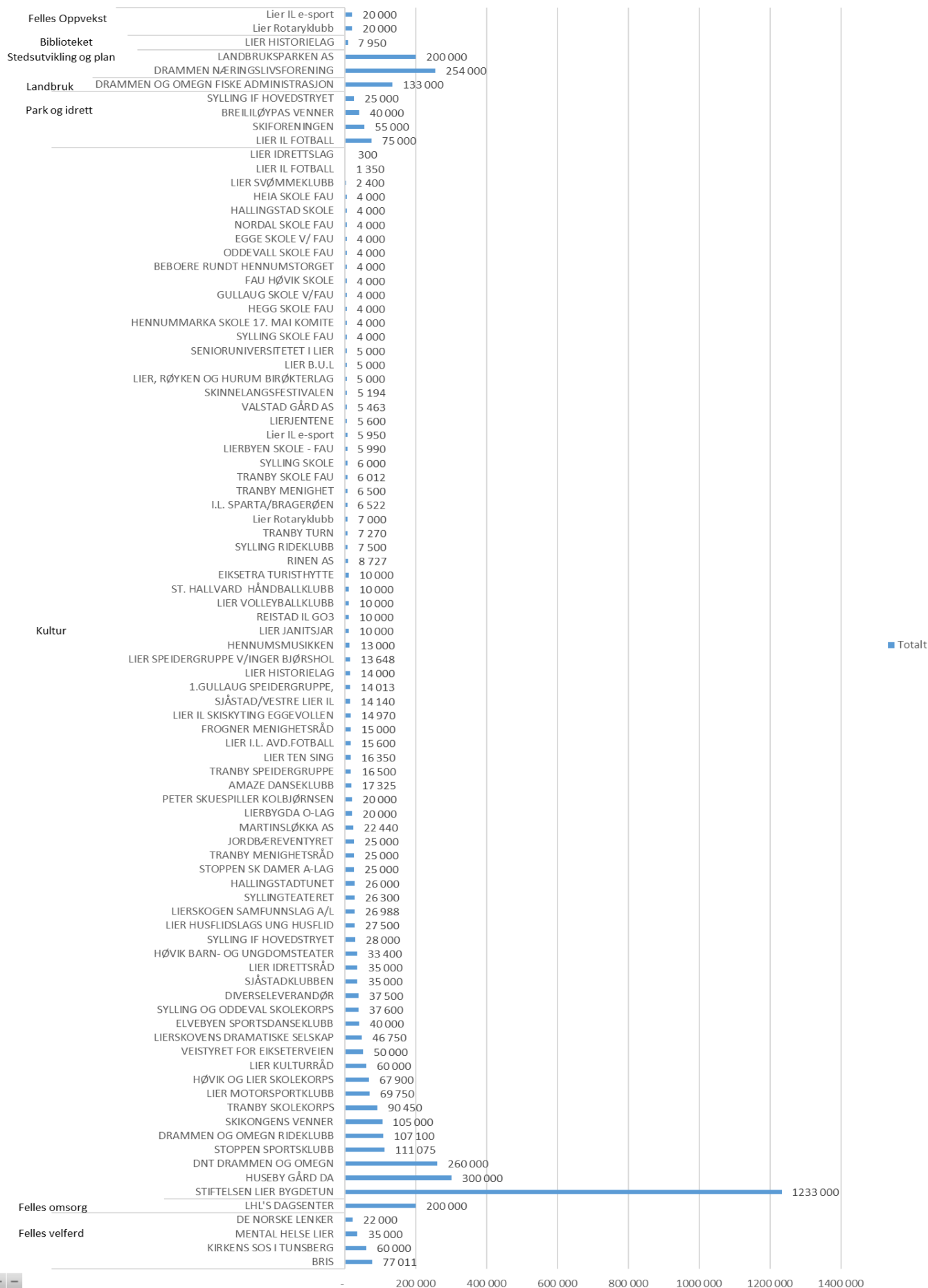
Tilskuddsoversikt

Oversikten i tabellen under viser «ikke-lovpålagte tilskudd» gitt over regnskapet 2019.

Område	Regnskap 2019	Antall	Kommentar
Oppvekst	40 000	2	Lier Rotary og Lier E-sport
Velferd	194 011	4	Søknadsbaserte tilskudd til brukerorganisasjoner innen psykisk helse og rus.
Omsorg	200 000	1	Dagsenter for hjerte- og lungesyke, driftstilskudd.
Biblioteket	7 950	2	Lier Historielag
Kultur	3 353 077	113	Både faste og variable driftstilskudd, noen søknadsbaserte, andre gis fast etter tidligere HP vedtak.
Park og idrett	195 000	4	Drift av skiløyper, turløyper og kunstgressbane.
Landbruk	133 000	2	Kompenserende utsetting av sjørret i Lierelva.
Stedsutvikling og plan	454 000	2	Etablererveiledning og Mathall/Matriket.
SUM	4 577 038		

Summer av Beløp

Totalt ikke-lovpålagte tilskudd per mottaker ihht. regnskap 2019

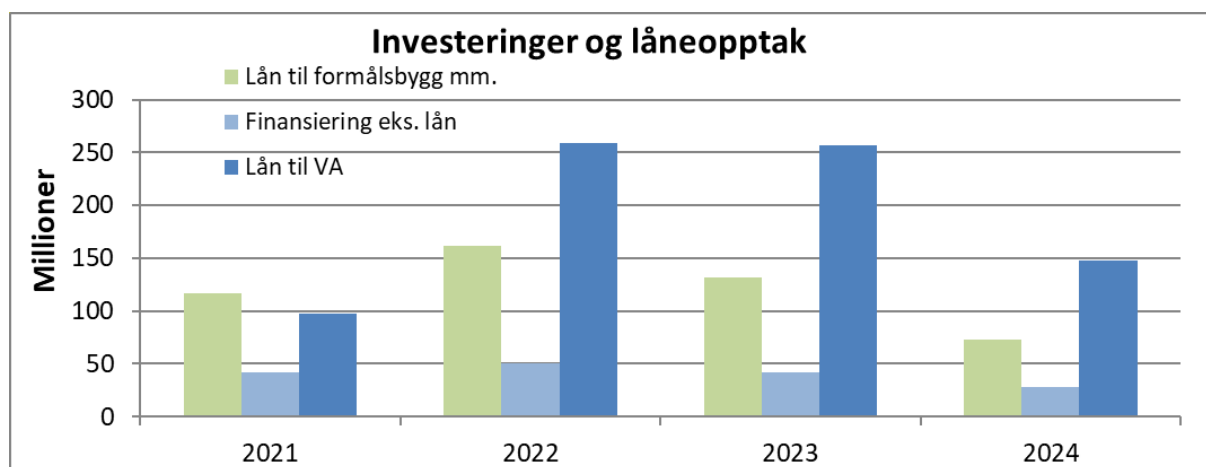

Investeringer, gjeld og finansutgifter

Det er planlagt investeringer, eksklusiv vann og avløp, på 618 millioner kroner i handlingsprogramperioden. For vann og avløp er det planlagt investeringer på ca. 764 millioner kroner i perioden. Tidligere vedtatte investeringer som ikke er gjennomført, kommer i tillegg. **I kommunestyrets vedtak er dette oppjustert til 646 millioner kroner.**

Investeringer og låneopptak

Det er av betydning hvor mye av investeringene som ligger under selvkost. I kommende fireårsperiode skal det investeres mye i vann og avløp. Det skal også investeres i sykehjem og omsorgsboliger med heldøgnsomsorg på Fosshagen trinn 2. Trinn 3 er forskjøvet til etter kommende 4 årsperiode. Investeringer i vann og avløp ligger under selvkostområder.

Investeringer og låneopptak

I neste fireårsperiode ligger det betydelige investeringer under selvkostområdene. Disse vil kunne dekkes inn gjennom gebyrer. Lån til formålsbygg med mer er på et forsvarlig nivå. Det er imidlertid planlagt betydelige investeringer i formålsbygg i den tiårige investeringsplanen.

Mindre investeringsprosjekter

Lier Eiendomsselskap KF har utarbeidet en tiltaksplan basert på virksomhetsbefaringer, behovsmeldinger fra kommunens virksomheter og tilstandsanalyser av bygningsmassen. Samlet ramme er på 71,8 millioner kroner (prosjekt 9303).

10-årig investeringsplan

Det vises til den langsiktige drifts- og investeringsanalysen som ble presentert i juni 2020. Samtidig minnes det om at dette var første år kommunedirektøren produserte denne og at det er foretatt endringer de første fire årene i dette handlingsprogrammet.

Utvikling i lånegjeld

Tall i mill kr.	2021	2022	2023	2024	Totalt
Gjeld pr. 01.01	2 242 307	2 379 769	2 717 994	3 012 713	
Opptak av lån*	215 943	421 327	390 015	221 455	1 248 740
Avdrag	78 481	83 102	95 296	104 504	361 383
Ny lånegjeld	2 379 769	2 717 994	3 012 713	3 129 664	140 %
Endring i lån	6,1 %	14,2 %	10,8 %	3,9 %	

Det planlegges å ta opp 1,2 milliarder i lån til investeringsprosjekter i perioden. Av dette er 764 millioner kroner knyttet til selvkostområdet (vann og avløp). Lånegjelden øker i perioden med 864 millioner kroner tilsvarende 39 prosent økning fra nivået i 2019. **Etter kommunestyrets vedtak er dette oppjustert til 1,25 milliarder i lån til investeringsprosjekter i perioden, 887 millioner kroner økning i lånegjelden i perioden tilsvarende 40 % økning fra nivået i 2019.**

Finanskostnader og finansiell risiko

Å begrense finansiell risiko handler overordnet om å unngå en situasjon der kommunen ikke klarer å håndtere sine løpende forpliktelser. Det vil si at det ikke bare er større finanskostnader som gir risiko, men også evnen til å bære dem. De viktigste faktorene i vurderingen av risiko for en finansiell stressituasjon er:

- Nettogjeldens størrelse, det vil si gjeldsgraden.
- Andelen gjeld knyttet til selvkostområder og gjeld eksklusiv selvkost
- Rentesikringer på kort og lang sikt.
- Disposisjonsfond.
- Ubrukte lånemidler.
- Behov for investeringer frem i tid.
- Avdragsnivå, det vil si eventuell margin over minimumsavdrag.
- Budsjettert netto driftsresultat.
- Budsjettoppnåelse (økonomistyring og realistisk budsjettering).
- Kommunale garantier.

Renter

Den flytende renten er definert som rente fastsatt for inntil ett år. I realiteten har kommunen til enhver tid flere ulike rentesatser på ulike lån. Flytende renter har ulik bindingstid for renten fra tre til tolv måneder. Her opplyses det om gjennomsnittsrenten kommunen forventer å betale på lån med flytende rente.

Lier forholder seg nøytralt til markedsforventningen til renteutviklingene. Lier budsjetterer imidlertid med en lavere flyttende rente enn Kommunalbanken anbefaler. Dette fordi Lier har en høy andel sertifikatlån der rentekostnaden har vært lavere enn for serielån.

	2021	2022	2023	2024
Flytende renter i budsjettet	0,75 %	0,80 %	1,0 %	1,25 %

Prognose for rente

En vesentlig del av de reduserte kostnadene knyttet til en lavere rente i markedet, kommer innbyggerne til gode gjennom reduserte gebyrer, eller en lavere økning av gebyrer for vann og avløp.

Konsekvenser av 1 prosent høyere rente:

Konsekvensen av 1 prosent høyere flytende rente hele året i 2021, er cirka 10 millioner kroner. Denne effekten øker utover i fireårsperioden fordi rentesikringer går ut og fordi kommunen vil ta opp mer gjeld enn den betaler ned.

Regjeringens forslag til statsbudsjett 2021

Noen punkter fra regjeringens forslag til statsbudsjett.

- Regjeringen foreslår en vekst i frie inntekter for kommunene på 1,6 milliarder kroner.
- Endring i befolkningen Lier gir en behovsvekst som er beregnet å koste 21 millioner kroner.
- Regjeringen har økt rammetilskuddet med 100 millioner kroner (utgjør 490.000 for Lier) med henvisning til satsing på barn og unges psykiske helse
- Deflator (pris og lønnsveksten) er beregnet til 2,7 %, lønnsveksten er anslått til 2,2 %
- Inntektssystemet skal gjennomgås. Et utvalg er oppnevnt og skal vurdere de ulike elementene i inntektssystemet og eventuelt foreslå endringer i inntektssystemet. Utvalget skal levere sin utredning innen 1. juni 2022.
- Delkostnadsnøkkelen for grunnskole i inntektssystemet er endret. Midler til innføring av lærernorm ble fordelt med særskilt fordeling i 2020. 50 % av summen er nå lagt over i inntektssystemet og fordeles etter ny kostnadsnøkkel for grunnskole. Lier får ca. 1 millioner kroner mindre ved denne omleggingen. Resten av summen tas inn i rammesystemet i 2021.
- Lier er tildelt 1,7 millioner kroner av fylkesmannens skjønnsmidler.

Aktuelle saker av betydning for kommunene

- Egenandelen for tilskudd ressurskrevende tjenester økes med 46.000 kroner utover lønnsveksten. Dette utgjør for Lier ca. 2,1 millioner kroner i redusert tilskudd.
- Inntektsgradert foreldrebetaling i SFO på 1.–2. trinn – helårseffekt av endring i 2020 er kompensert i rammene.
- Innføring av inntektsgradert foreldrebetaling i SFO på 3.–4. trinn.
- Gratis SFO for elever med særskilte behov på 5.–7. trinn – helårseffekt av endring i 2020 er kompensert.
- Overføring av skatteoppkrevingen fra kommunene til Skatteetaten ble gjennomført i 2020. Rammene korrigeres for helårseffekt av endring.
- Omlegging av tilskudd til fastleger er kompensert.
- Utbetaling av tilskudd til tros- og livssynssamfunn overtas av staten fra 2021.
- Det innføres utvidet aldersgrense for rett til ettervern i barnevernet fra 23 til 25 år.
- Finansieringen av frivilligsentraler omgjøres til øremerket tilskudd.
- Regjeringen foreslår å nedjustere pensjonstilskuddet til private fra 13 prosent til 11 prosent av kommunens lønnskostnader. For å skjerme barnehager med svak økonomi foreslår regjeringen å innføre en overgangsordning med gradvis reduksjon i pensjonstilskuddet for enkeltstående barnehager.
- Regjeringen foreslår en sammenslåing av frikort 1 og 2 og økning av egenandelstak. For å sette kommunene i stand til å skjerme utsatte grupper som vil kunne få utfordringer med høyere egenbetaling, økes rammetilskuddet med 50 millioner kroner i 2021.

Lier kommune

VEDLEGG

Vedlegg 1 – Sentral budsjettering

Den sentrale budsjetteringen er kommentert under økonomikapittelet. **Justert for vedtaket**

Tall i 1000 kr	Regnskap 2019	Oppr. bud. 2020	Handlingsprogram			
			2021	2022	2023	2024
Sentrale inntekter						
Inntekter finans Vann og avløp	-35 620	-38 785	-34 102	-39 880	-51 312	-61 771
Skatt på inntekt og formue	-925 263	-963 360	-1 005 116	-1 005 116	-1 005 116	-1 005 116
Ordinært rammetilskudd	-574 781	-597 340	-615 586	-617 047	-635 538	-654 920
Andre generelle statstilskudd	-38 987	-34 189	-34 110	-34 032	-34 032	-34 032
Sum sentrale inntekter	-1 574 651	-1 633 674	-1 688 914	-1 696 075	-1 725 998	-1 755 839
Sentrale utgifter						
Lønnsreserve	0	25 074	25 671	25 671	25 671	25 671
Vann og avløp felles	0	0	0	0	0	0
Overføring Kirken	15 903	15 417	13 346	13 346	13 346	13 346
Brannvesen	19 276	20 321	20 870	20 870	20 870	20 870
Pensjon, premieavvik og amortifisering	-14 213	-22 980	-33 980	-33 980	-33 980	-33 980
Udefinert innsparing	0	0	0	-5 000	-5 000	-5 000
Drift - Sylling syllplass	0	273	0	0	0	0
Rentekompensasjon	-1 636	-1 587	0	0	0	0
Avsetning til koronautgifter	0	0	15 561	0	0	0
Sum sentrale utgifter	19 330	36 518	41 468	20 907	20 907	20 907
Netto finansutgifter og inntekter						
Rentekompensasjon	0	0	-2 159	-2 145	-2 145	-2 145
Inntekter avdrag	0	-6 993	0	0	0	0
Renteinntekter, utbytte og eierbidrag	-31 815	-37 227	-93 067	-82 295	-84 882	-87 382
Renteutgifter, prov. og andre fin.utgifter	49 045	53 477	40 099	38 590	46 947	52 893
Avdrag på lån	72 765	70 458	78 481	83 091	94 941	105 205
Sum Netto finansutgifter og inntekter	89 995	79 715	23 354	37 241	54 861	68 571
Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner						
Til ubundne avsetninger	0	0	0	0	-1 739	-6 300
Bruk av ubundne avsetninger	29 081	9 306	13 451	8 599	0	0
Overført til investering	16 195	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Netto avsetninger	45 276	19 306	23 451	18 599	8 261	3 700
Årsoverskudd/Underskudd	-35 470					
Sum fellesområdet	-1 455 520	-1 498 135	-1 600 641	-1 619 328	-1 641 969	-1 662 661

Vedlegg 2 – Oversikt over investeringsprosjektene som ligger til grunn for kommunedirektørens beslutningsgrunnlag.

Røde tall er nye innspill, grønne tall er endringer/flyttinger.

Tidligere bevilget beløp vises kun for de avsluttende prosjektene. Tidligere bevilget beløp på løpende prosjekter sees i tidligere handlingsprogram.

Tall i 1000 kr.

	Prosjekt		Bev. Totalt	Bev. Tidl.	HP 21-24	2021	2022	2023	2024
Lier Kommune									
nr.	Sykehjem								
1	9450 Utstyr institusjonskjøkken	løp.			996	249	249	249	249
2	9570 Inventar til Café Liertun	avsl.	600		600	600			
3	9573 Sengemadrasser og nattbord til sykehjemsavd. Liertun	avsl.	100		100	100			
4	9574 Møbler og gardiner til sykehjemmet	avsl.	200		200	200			
5	9575 nye senger Nøstehagen	avsl.	230		230	115	115		
6	9576 Nytt alarmsystem Nøstehagen	avsl.	1 500		1 500	1 500			
Idrett/friluftsliv									
7	8410 Kommunedelplan idrett/friluftsliv	løp.			4 584	1 146	1 146	1 146	1 146
8	5356 Maskininvesteringer	løp.			3 460	865	865	865	865
9	5356 Ny løypemaskin	avsl.	2 000		2 000	2 000			
10	9495 Oppgradering/videreutvikling friområder/turstier	løp.			3 248	812	812	812	812
11	9577 Miljøsikringstiltak ved kunstgressbane på Lier Stadion	avsl.	650		650	650			
12	9578 Ny anlegg og rehabilitering av anlegg	avsl.	13 800		13 800	2 500	2 500	4 400	4 400
Kultur									
13	8437 Kulturinvesteringer	løp.			2 420	605	605	605	605
14	8537 Fast investering til IKT/digitale løsninger	løp.			616	154	154	154	154
15	8539 Opprusting av uteanlegg ved skoler mm	løp.			6 168	1 542	1 542	1 542	1 542
16	8545 KS Samfunnshus ref. 2.21	avsl.	0		0	500	500	500	500
17	8545 1. tert. Korrigert til drift					-500	-500	-500	
18	8556 Oppgradering av konsertsal/teatersal Stoppen	avsl.	250		250	250			
19	8557 Innkjøp nye instrumenter	avsl.	200		200	200			
20	8558 Utvikling av Tranby bibliotek som møteplass	avsl.	500		500	500			
Kirke/gravlunder									
21	8409 Kirkeinvesteringer	løp.			13 036	3 459	3 459	3 459	3 459
	KS 8409 reduksjon					-200	-200	-200	-200
22	8438 Kirkegårder	løp.			3 896	974	974	974	974
Kart og oppmåling									
23	9520 Kartverk	løp.			2 400	600	600	600	600
24	9522 Utstyr planseksjon	løp.			856	114	114	114	114
25	9522 Korreksjon nytt GPS utstyr	avsl.				400			
Stedsutvikling									
26	8153 Stedsutvikling Lierbyen	avsl.	3 000	1 000	2 000	2 000			
IKT-tjenester									
27	8200 IKT handlingsplanen	løp.			19 116	3 804	3 804	2 904	2 904
28	8200 Plattform serverpark	avsl.					1 500		
29	8200 Lokasjon 2 / backup	avsl.				1 200			
30	8200 Fornyelse fibernettverk	avsl.							1 800
31	8200 Løpende utvidelse/fornyning IKT infrastruktur	avsl.				250	250	250	250
32	8200 Sikkerhetskomponenter	avsl.				200			
33	9498 Velferdsteknologi	løp.			12 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Oppvekst									
34	8559 Større lokaler helsetjenesten	avsl.	8 000		8 000	8 000			
Annet									
35	8542 Ladepunktstrategi/elsykler (endret av KS)	avsl.	4 500	3 000	1 500	750	750		
36	8544 Sykkelparkering tjenestesteder	avsl.	1 200	600	600	300	300		
37	8560 bredbåndsutbygging	avsl.	7 500		7 500	1 875	1 875	1 875	1 875
38	9951 Boligpolitiske virkemidler	løp.			2 616	5 654	5 654	5 654	5 654
39	9951 - Kutt redusere vedtatte, ikke gjennomførte investeringer	avsl.				-20 000			
40	9953 Sikkerhetsavsetning (kommunen er selvasurandør)	løp.			4 216	1 054	1 054	1 054	1 054
41	8004 Egenkapital KLP	løp.			12 608	3 152	3 152	3 152	3 152
Totalt Lier Kommune					131 866	30 574	34 274	32 609	34 409

Handlingsprogram 2021-2024

Prosjekt		Bev. Totalt	Bev. Tidl.	HP 21-24	2021	2022	2023	2024
LEKF								
Skolebygg								
42	8548 Hennummarka skole vent.anlegg etc.	avsl.	11 000	11 000		16 000		
43	8548 forskyvning til senere i 10 årsperioden					-5 000		
44	8506 Egge skole. Ventilasjonsanlegg	avsl.	13 155	0	7 910			
45	8506 redusert behov				-7 910			
46	8561 Egge skole utvidet prosjekt	avsl.	100 000	100 000	20 000	40 000		
	KS 8561 Egge skole tillegg						40 000	
47	8549 Nordal skole oppgradering	avsl.	7 500	7 500			7 500	
48	8550 Heia skole oppgradering	avsl.	2 000	2 000			2 000	
49	8551 Voksenopplæringen og kulturskolen - skifte vinduer	avsl.	2 500	2 500			2 500	
50	8562 Sylling barneskole - rehabilitering av tak og fasade	avsl.	3 000	3 000				3 000
51	8563 Voksenopplæring og kulturskolen - oppgr. Innvendig	avsl.	2 000	2 000				2 000
52	8564 Sylling u-skole/hall - oppgradere ventilasjonsaggr.	avsl.	4 000	4 000				4 000
53	8565 Lierbyen skole - oppgr. Varmepumper	avsl.	5 000	5 000	5 000			
Sykehjem								
54	9562 Nøstehagen vent.aggregater	avsl.	0	0	3 500			
55	9562 forskyvning til senere i 10 årsperioden				-3 500			
56	9550 Fosshagen fase 2	avsl.	226 000	166 000	14 000	46 000		
57	9579 Liertun	avsl.	18 000	18 000			18 000	
Administrasjonslokaler								
58	8553 Rehab Rådhuset	avsl.	28 500	3 500	25 000	12 500	10 000	
59	8553 forskyvning				-12 500		2 500	10 000
	KS 8553 forskyvning					-12 500		2 500
Bygg felles								
60	9559 ENØK varmpumper	avsl.	13 500	4 500	9 000	3 000	3 000	
61	9559 forskyvning og økning				-3 000		3 000	3 000
62	9303 Oppgradering ihht tilstandsanalyse og tiltaksplan	løp.		71 828	17 957	17 957	17 957	17 957
63	9555 Bygg og eiendomsutredninger	løp.		4 220	1 055	1 055	1 055	1 055
Velferd								
64	9569 Kjellstad gård	avsl.	55 000	3 000	52 000	26 000	26 000	
65	9569 forskyvning				-16 000	2 000	14 000	
66	9567 Glitre bofellesskap økt bevilgning	avsl.	57 700	47 900	9 800	9 800		
67	9580 Portnerbolig	avsl.	54 900	47 900	7 000	7 000		
Kultur og idrettsbygg								
68	9571 Lierhallen - oppgradering renseanlegg	avsl.	7 500	7 500	7 500			
69	9557 Lierhallen avfuktingsaggregat sv.hall	avsl.	5 000	5 000		5 000		
70	9557 forskyvning				5 000	-5 000		
Kommunale boliger								
71	9581 Joseph Kellersvei 11, carport/parkering	avsl.	2 000	2 000	2 000			
72	9582 Tranbylia 7 og 9 - Nye vinduer /fasadeoppgradering	avsl.	4 000	4 000	4 000			
73	9583 Oppgraderinger og brukertilpasninger i boliger	avsl.	8 000	8 000	2 000	2 000	2 000	2 000
74	9551 Fosshagen fase 3	avsl.	10 000	10 000	0	90 000		
75	9551 forskyvning				-90 000			
Totalt LEKF				420 348	105 312	149 012	120 512	45 512

Prosjekt		Bev. Totalt	Bev. Tidl.	HP 21-24	2021	2022	2023	2024
LVVA - Vei								
76	9253 Faste dekker. Løpende investering	løp	3 400	3 400	1 700	1 700	1 700	1 700
77	9253 redusert behov				-1 700	-1 700		
78	9273 Mindre anlegg vei	løp	2 400	2 400	1 200	1 200	1 200	1 200
79	9273 redusert behov				-1 200	-1 200		
80	9511 Utbedring av bruer iht rapport av desember 2012	avsl	17 390	7 390	10 000	1 100	1 100	1 100
81	9511 økt behov				1 400	1 400	1 400	2 500
82	7003 Revidering og fornyelse av overordnede planer og normer	avsl	1 250	1 250	1 250			
83	7020 tertialvedtak nedleggelse av Egge asfaltmottak	avsl	4 500	1 868	2 632	632		
84	7020 nedleggelse av Egge asfaltmottak	avsl			2 000			
SUM	Hovedprosjekt: 703 Asfaltering og mindre tiltak		28 940	9 258	19 682	6 382	2 500	5 400
85	9395 Veilysoppgradering	avsl	27 000	12 600	14 400	5 600	5 600	
86	9395 redusert behov				-2 000	-2 000	-2 000	3 600
SUM	Hovedprosjekt: 701 Veglys		27 000	12 600	14 400	3 600	3 600	3 600
87	9309 Utbedring S.Eggevei og Baneveien	avsl	17 260	13 760	3 500	3 500		
88	9508 Sanering Nøste - oppgradering av vei	avsl	4 250	2 850	1 400	1 400		
89	9508 forskyvning				-1 400	1 400		
90	9334 Forsterking av veier i Gifstadområdet	avsl	4 000		4 000	1 000	6 000	
91	9334 redusert behov						-3 000	
92	9529 Arkvislaveien oppgradering	avsl	32 000	20 000	12 000	12 000		
93	9529 forskyvning				-12 000	12 000		
94	9335 Rehabilitering av Ringveien vest	avsl	3 000	1 000	2 000	2 000	3 000	
95	9335 redusert behov				-1 000	-2 000		
SUM	Hovedprosjekt: 706 Utbedring av eksisterende veier		60 510	37 610	22 900	5 500	17 400	0
96	9254 Trafikksikkerhetstiltak. Årlig bevilgning	løp	10 000		10 000	5 000	5 000	5 000
97	9254 redusert behov				-5 000	-5 000		
98	9332 Forsterking av eksisterende gang- og sykkelveier	løp	2 000		2 000	1 000	1 000	1 000
99	9332 redusert behov				-1 000	-1 000		
100	9333 Opparbeidelse av nye gang- og sykkelveier	løp	4 000		4 000	2 000	2 000	2 000
101	9333 redusert behov				-2 000	-2 000		
SUM	Hovedprosjekt: 704 Trafikksikkerhet og grønn mobilitet		16 000	0	16 000	0	8 000	8 000
102	9331 Tiltak iht. Hovedplan overvann	løp	15 000		15 000	8 700	8 600	6 500
103	9331 forskyvning		0		-2 700	-5 600	-3 500	
104	7004 Utredning av flom- og konsekvensreducerende tiltak	avsl	2 000		2 000	1 000	1 000	
SUM	Hovedprosjekt: 705 Overvannstiltak		17 000	0	17 000	7 000	4 000	3 000
105	7005 Fornyelse av maskiner og utstyr	løp	4 000		4 000	1 200	1 200	1 200
	KS 7005 Fornyelse av maskiner og utstyr				-200	-200	-200	-200
SUM	Hovedprosjekt: 700 Maskiner og utstyr		4 000	0	4 000	1 000	1 000	1 000
SUM	Hovedprosjekt: 702 Nye veier		0	0	0	0	0	0
Totalt vei				93 982	23 482	28 500	21 000	21 000

* Midlene vedtas per hovedprosjekt, ved endrede behov/forutsetninger på enkeltprosjekter kan midler flyttes uten vedtak så lenge dette er innenfor hovedprosjektet.

Finansiering av investeringer (uten selvkostområdene)

Prosjekt		HP 21-24	2021	2022	2023	2024
Totalt investeringer uten selvkostområdene		646 196	159 368	211 786	174 121	100 921
106	9997 Mva inntekt	-119 206	-31 675	-38 959	-31 606	-16 966
107	9997 KS vedtak - Salg bygg, eiendom og annet	0				
108	9997 Bruk av lån	-484 990	-117 693	-161 827	-132 515	-72 955
109	8410 Utvidet anleggsramme (spillemidler og bidrag LIER IL)	-1 000		-1 000		
110	9578 Nyanlegg og rehabilitering av anlegg - spillemidler	-1 000				-1 000
111	9997 Overføring fra drift	-40 000	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Totalt		0	0	0	0	0

Det legges opp til å ta opp formidlingslån på 100 millioner kroner for å følge opp intensjonene i boligsosial handlingsplan og leie til eie-prosjektet.

Investeringsprosjekter selvkostområdet

Prosjekt		Bev. Totalt	Bev. Tidl.	HP 21-24	2021	2022	2023	2024
LVVA - VA								
112	9000 Generell ledningsfornelse - vann	løp	0	0	2 500	2 500	2 500	
113	9000 reduksjon				-2 500	-2 500	-2 500	
114	9100 Generell ledningsfornelse og tilknytning av nye abonnenter - avløp	løp	0	0	5 500	5 500	5 500	
115	9100 reduksjon				-5 500	-5 500	-5 500	
116	9765 Oppdatering av kartverk	avsl.	1 000	1 000	500	500		
117	9765 reduksjon				-500	-500		
SUM	Hovedprosjekt: 750 Løpende investeringer		1 000	1 000	0	0	0	0
118	9757 Sjøstad - Delekan	avsl.	16 000	7 250	8 750			
119	9758 Poverudbyen	avsl.	22 000	2 000	20 000	9 000	11 000	
120	9758 forskyvning				-9 000		9 000	
121	9775 Infrastrukturplan vann og avløp Fjordbyen	avsl.	10 500	4 500	6 000	2 000	2 000	
122	9775 forskyvning				-2 000			2 000
SUM	Hovedprosjekt: 754 Nytt ledningsanlegg - utvidelse - avkloakking av n		48 500	13 750	34 750	8 750	13 000	11 000
123	9756 Utbedring av pumpestasjoner	avsl.	14 500	4 500	10 000	2 500	2 500	2 500
124	9755 Sanering Hårbergbakken		6 000	6 000	6 000			2 500
125	9769 Sanering Egge skole - Askveien	avsl.	3 000		3 000	500	2 500	
126	9505 Sanering Nøste - Drammen	avsl.	84 230	35 230	49 000	18 000	15 000	
127	9505 endret behov				-8 000	-1 500	25 500	
128	9783 Sanering Heggtoppen - E18	avsl.	8 000		8 000	2 000	12 000	
129	9783 reduksjon					-6 000		
130	9784 Sanering Haskoll	avsl.	7 500		7 500	1 000	13 000	
131	9784 reduksjon					-6 500		
132	9787 Overvann Sjøstad	avsl.	16 750	11 750	7 000	5 000		
133	9787 økning				2 000			
134	9792 Fornelse Tranby	avsl.	17 000	2 000	15 000	15 000	25 000	20 000
135	9792 reduksjon				-10 000	-15 000	-20 000	
136	7502 Sanering Sørumlia: Fjellstien - Tunnelveien	avsl.	9 000	1 000	8 000	4 500	3 500	
137	7503 Vannledning mellom Sylling og Asdøl	avsl.	0		0		3 000	15 000
138	7503 reduksjon					-3 000	-15 000	
139	7504 Vannledning Sjøstadveien (Børresenledningen)	avsl.	250		250			250
140	7505 Vannledning Stoppen - Kjelstadveien	avsl.	7 000		7 000			500
	7505 økning							6 500
141	7506 Vannledning Industrigata	avsl.	250		250			250
142	7507 Utbedring av trykkkningsstasjoner	avsl.	4 000		4 000			2 000
	7507 økning							2 000
143	7508 Hovedkloakkledning E-18 - Lier stasjon - Linnes ra	avsl.	24 000		24 000			2 000
	7508 økning							22 000
144	7509 Hovedledning SP Lierbakkene	avsl.	3 000		3 000	500	2 500	
145	7510 Vannledning Årkvislaveien	avsl.	3 000		3 000	500	2 500	
146	7511 Vannledning Brusgårdsvei - Stoppen	avsl.	1 000		1 000	1 000	12 000	
147	7511 reduksjon						-12 000	
148	7512 SP Høvik Terrasse	avsl.	5 000		5 000	500	4 500	
149	7513 vannledning Øvre Egge Kortnes	avsl.	1 000		1 000			1 000
150	7514 vannledning Hårberg - Lierbakkene	avsl.	5 000		5 000			5 000
151	7515 vannledning Husebygata	avsl.	500		500			500
152	7516 vannledning Linnesstranda	avsl.	500		500			500
153	7517 Sørumlia/Humblebakken trykkkningsstasjon	avsl.	2 000		2 000			2 000
154	7518 Linneslia	avsl.	2 000		2 000			2 000
155	7519 Hovedledning Tranby - E18	avsl.	1 000		1 000			1 000
SUM	Hovedprosjekt: 755 Saneringsplan		225 480	54 480	173 000	38 000	45 000	45 000
SUM	Hovedprosjekt: 753 Sikringstiltak							
156	7500 Maskiner og utstyr	avsl.	6 000		6 000	1 500	1 500	1 500
SUM	Hovedprosjekt: 751 Maskiner og utstyr		6 000	0	6 000	1 500	1 500	1 500
157	9793 Ny renseløsning	avsl.	560 000	10 000	550 000	50 000	200 000	200 000
	9793 økning							100 000
SUM	Hovedprosjekt: 752 Renseløsning		560 000	10 000	550 000	50 000	200 000	100 000
Totalt selvkost					763 750	98 250	257 500	148 500
158	9997 Bruk av lån				-763 750	-98 250	-257 500	-148 500
Totalt selvkost					0	0	0	0

* Midlene vedtas per hovedprosjekt, ved endrede behov/forutsetninger på enkeltprosjekter kan midler flyttes uten vedtak så lenge dette er innenfor hovedprosjektet.

Totalt opptak av lån

Prosjekt	HP 21-24	2021	2022	2023	2024
Lån investering	-484 990	-117 693	-161 827	-132 515	-72 955
Lån VA	-763 750	-98 250	-259 500	-257 500	-148 500
Lån Boligsosial Handlingsplan og Leie til eie	-400 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Totalt låneopptak	-1 648 740	-315 943	-521 327	-490 015	-321 455

Forklaring:

- 1 Løpende bevilgning til utstyr, institusjonskjøkken videreføres som i tidligere handlingsprogram.
- 2 Inventar og utstyr til kafé på Liertun. I dette ligger blant annet kafémøbler, utsmykning, gardiner, porselen, bestikk, alt av småutstyr til kjøkken, kassaapparat, betalingsterminal, PC, telefon og arbeidstøy.
- 3 Utskiftning av 30 madrasser og 10 nattbord på sykehjemmet.
- 4 Møbler og gardiner Liertun.
- 5 Nye senger Nøstehagen.
- 6 Pasientvarslingssystemet på Nøstehagen er av typen CareTech 5000. Produsenten av dette alarmsystemet har varslet at produksjon og drift av dette systemet opphører fra og med 01.01.2022. For Nøstehagen innebærer det utbytting av eksisterende pasientvarslingssystem i løpet av 2021. Nytt pasientvarslingssystem vil ha en kostnad på ca. 1-1 500 000 kroner. Nøstehagen har behov for et pasientvarslingssystem som er mer tilpasset dagens teknologiske behov. Det er behov for å kunne legge til velferdsteknologiske løsninger som for eksempel e-rom. Nøstehagen trenger et varslingssystem som gjør sykehjemmet i stand til å møte morgendagens utfordringer i forhold til velferdsteknologi og pasientsikkerhet. Det er store svakheter med eksisterende anlegg, da dette er gammelt og lite funksjonelt i forhold til effektiv drift og pasientoppfølging. Anlegget bærer også preg av stor slitasje og det må stadig repareres og skiftes deler/elementer. Å få på plass et nytt pasientvarslingssystem på Nøstehagen vil være nødvendig å gjennomføre i løpet av 2021, da det vil være forbundet med stor usikkerhet å ha et system i drift som ikke det er mulig å vedlikeholde eller skaffe nye deler og elementer til. Det anses ikke forsvarlig å ivareta pasienter uten et nytt og stabilt varslingssystem.
- 7 Løpende bevilgning til kommunedelplan idrett/friluftsliv videreføres som i tidligere økonomiplaner.
- 8 Løpende ramme for maskininvesteringer park og idrett videreføres.
- 9 Den ene av to løypemaskiner vil i løpet av et par år trolig trenge utskiftning siden drift og vedlikehold av gamle maskiner vil falle urimelig dyrt og gi stor usikkerhet/ustabilitet. Kostnaden til ny maskin ligger på ca. 2 millioner kroner. Et alternativ til kjøp vil være leasing, men da må leasingkostnad legges inn i driftsbudsjettet. Dette kan utredes nærmere.
- 10 Løpende investering til oppgraderinger og videreutvikling av friområder og turstier videreføres.
- 11 Lier kommune tar utfordringen med gummigranulat på kunstgressbaner på alvor. Det er allerede gjennomført sikringstiltak på de fleste av kommunens gummigranulatbaner etter særbevilgning til formålet. Det gjenstår noen ytterligere strakstiltak blant annet for

- 11-er-banen på Lier stadion, og dette bør på plass senest i 2021. Disse er planlagt slik at de vil ha en nytteverdi også utover ren sikring og også i et lengre perspektiv dersom andre toppdekker blir valgt ved rehabilitering av banene.
- 12 Kultur og fritid disponerer faste investeringsmidler til nyanlegg og rehabiliteringer av idretts-, nærmiljø og friluftslivsanlegg. Den faste summen er relativ lav og dyrere tiltak lar seg derfor ikke sikre innenfor denne rammen. Nyanlegg og rehabilitering av lys på gamle Drammensbanen: Lysanlegget på gamle Drammensbanen er utdatert og kun midlertidig godkjent med forutsetning om at det foreligger en konkret plan for rehabilitering. Dette dreier seg om to deler: Lierbyen-Reistad, som nå vurderes for endret status fra turvei til gang- og sykkelvei, og Reistad-Gamle Gullaug stasjon. I tillegg ønsket to nye deler av turveien etablert med lys: Fra Gamle Gullaug stasjon til p-plass ved Gullaugkleivene, og gjennom tunnelen mot Spikkestad. Netto kostnadsramme: Kr. 2,5 millioner. Rehabilitering av kunstgressbaner: 7-er-banen ved Tranby idrettspark og 11-er-banene på både Lier stadion og Tranby idrettspark nærmer seg en tid for utskiftning av toppdekket. Utskiftningen vil i forhold til dagens miljøvennlige løsninger koste kr 2,5 millioner for 7-er-banen og kr 4,4 millioner for hver av 11-er-banene. Det tas sikte på å planlegge for dette i 2021 og starte utskiftningene fra 2022 med en bane årlig. Idrettslagene forventes å kunne bidra med investeringstilskudd, men dette er ikke avklart per tidspunkt.
- 13 Løpende bevilgning til kulturinvesteringer videreføres som vedtatt i tidligere handlingsprogram.
- 14 Biblioteket har i noen omganger fått investeringsmidler til å etablere automatisk utlån og innlevering, og til å etablere meråpent bibliotek. Utfordringen nå er å vedlikeholde og videreutvikle disse løsningene og tilbudene. Biblioteket har i dag tre utlånsautomater, flere infoskjermer, interaktivt gulv og 3D-skriver. I tillegg har biblioteket ca. 25 PC-er for publikum og ansatte. Alt dette er utstyr som slites, må oppdateres og fornyes, og som derfor regelmessig må skiftes ut. Fra og med 2018 har biblioteket drevet to avdelinger «meråpent» ved hjelp av digitale løsninger som også krever regelmessig oppdatering. Alt dette er utstyr som inngår i normal drift av etablerte løsninger på biblioteket, og som derfor kan finansieres som en investering over IKT handlingsplan. Aktiv bruk av bibliotekene medfører også slitasje på innredningen og behov for jevnlig utskiftninger og oppgraderinger av møbler og bibliotekteknisk inventar.
- 15 Kultur og fritid har ansvar for og ressurser til det daglige, enkle drifts- og vedlikeholdsarbeidet på lekeplassutstyr ved skoler og barnehager. Når det blir behov for større oppgraderinger eller utskiftninger så har dette krevet innspill og særfinansiering, enten knyttet til den enkelte skole eller via anlegg og eiendom/Lier eiendomsselskap. Det savnes en samlet plan for slike prioriteringer. En slik plan kan kultur og fritid påta seg å koordinere hvis vi sikres noe ressurser til planlegging og gjennomføring av tiltak jfr. pkt. c. Ressursramme til investeringer må i så fall settes opp for dette, f.eks. 1-1,5 millioner kroner årlig. En samlet plan og faste rammer vil kunne gi forutsigbarhet, sikre helhetlige vurderinger og være praktisk og økonomisk bedre enn dagens mer oppstykkede løsning.
- 16 Det etableres en egen ordning med investeringstilskudd for samfunnshus og private forsamlingslokaler. Hus med dokumentert aktivitet og stor lokal dugnadsinnsats prioriteres. Kommunen bidrar med veiledning slik at ulike tilskuddsordninger kan benyttes i tillegg.

- 17 Tiltaket kan ikke føres i investering og flyttes derfor til drift.
- 18 Teatersalen på Stoppen trenger en sceneteknisk oppgradering for å fungere bedre som konsertsal og visningsal både for kulturskolen, voksenopplæringen og andre. Dette vil bidra til høyere kvalitet i undervisningen og på publikumsopplevelsene. Det vil gi økonomisk frihet mindre behov for leie andre arenaer i fremtiden. Det vil også kunne være mulig for andre å bruke rommet som en liten black box og visningsal der en plug and play scene alltid vil stå klar og ha svært høy brukervennlighet. Ungdom og voksne kan lære seg sceneteknikk, lyd og lys i rommet og det kan benyttes til kursing og kompetanseheving. Salen kan bli en møteplass for teknisk interesserte elever.
- 19 Kulturskolen leier nå endel celloer gjennom Drammen kulturskole og har mange fioliner som synger på siste verset. Det er mange elever på disse fagene i kulturskolen og de leier alle instrumenter av oss eller av Drammen gjennom oss. Kulturskolen trenger to celloer (ca. 15 000 kroner), tre fioliner (ca. 15 000 kroner) og en kontrabass (ca. 50 000 kroner). I tillegg trenger kulturskolen et godt flygel på Stoppen (ca. 120 000 kroner).
- 20 Tranby filial ønskes bedre tilrettelagt og mer synlig for brukerne. Tiltakene som tenkes gjennomført er ny soneinndeling av biblioteket for bedre funksjonalitet og økt trivsel for flere brukergrupper, bedre adkomstløsning og skilting og enkel oppgradering av uteområdet like utenfor biblioteket med platting, kaféstoler og blomsterkasse. Dette som raske utviklingsgrep knyttet til prosjekt Tranby stedsutvikling.
- 21 Løpende bevilgning til kirkeinvesteringer videreføres som i tidligere handlingsprogram.
- 22 Løpende bevilgning til kirkegårder videreføres som i tidligere handlingsprogram.
- 23 Løpende bevilgning til kartverk videreføres som vedtatt i tidligere handlingsprogram.
- 24 Løpende bevilgning til utsyr, planseksjonen videreføres som vedtatt i tidligere handlingsprogram.
- 25 GPS-utstyr til bruk ved eiendomsmåling er under kontinuerlig utvikling og forbedring, både med hensyn til brukervennlighet, nøyaktighet, stabilitet, hastighet og bruksmuligheter. Det er derfor behov for å oppgradere dette med jevne mellomrom for å kunne gjennomføre arbeidsoppgavene med tilfredsstillende kvalitet og effektivitet. Eksisterende GPS-utstyr har ikke blitt skiftet ut på mange år. Dette er i ferd med å bli utdatert og må derfor erstattes av nytt og mer moderne utstyr i 2021. Tidligere avsatte midler er ikke tilstrekkelig til å dekke disse kostnadene (prosjekt 9522), og det er derfor behov for en tilleggsbevilgning i 2021.
- 26 Start på stedsutvikling Lierbyen og fokus på tilgang til Lierelva.
- 27 Løpende bevilgning til IKT handlingsplanen videreføres som vedtatt i tidligere handlingsprogram.
- 28 Fornyelse maskinvare og programvare for serverplattform. Gjøres hvert 5. år.
- 29 Installasjon for å sikre uavbrutt drift ved bortfall hovedløsning
- 30 Rammeavtale fibernettverk mellom kommunens lokasjoner fornyes.
- 31 Løpende utvidelse og fornyelse av IKT Infrastruktur.
- 32 Nye brannmurer hvert 5. år. Viktig for å unngå flaskehalser i datatrafikken.
- 33 3 millioner kroner av IKT handlingsplan er øremerket velferdsteknologi og flyttes fast over til dette prosjektet.
- 34 Helsetjenesten barn og unge har økt i antall fra 22 til 38 personer på fire år. Det er et presserende behov for flere kontorer, samtalerom og grupperom/fellesrom tilgjengelig for ansatte i helsetjenesten. Dette gjelder spesielt ansatte knyttet til Lierbyen

helsestasjon, helsestasjon for ungdom og medarbeidere ansatt i 0-26. Disse er i dag delvis lokalisert i Fosskvartalet og delvis i 1.etg. Liertun (disse lokalene er planlagt brukt til en nærmiljøkafe i regi av andre virksomheter). Vi har det siste året hatt en stor økning i innflyttere til Tranby distrikt og det er forventet en befolkningsvekst i Gullaug/Høvik distrikt i årene framover i sammenheng med Fjordbyutbyggingen (Rapport fra Norconsult 2018-2033). Det betyr at tjenesten, i tillegg til de rundt 280 nyfødte vi nå årlig tar imot, vil ha en stor økning av gravide kvinner, innflyttere med barn i helsestasjons- og skolealder og ungdom med ulike behov. Denne veksten må vi både ha personell og lokaler for å kunne ta imot. Tjenesten baserer seg i hovedsak på individuelle konsultasjoner og ansatte er avhengig av lydtette kontorer med plass til 2-3 brukere. Dette er det mangel på ved Lierbyen helsestasjon, spesielt når vi tilbyr drop-in tilbud med andre yrkesgrupper som psykolog og ernæringsveileder. Det er også et trangt veierom når 4-5 barn kommer samtidig, noe som fører til forsinkelser i arbeidsdagen pga venting på ledig vekt. Med en økende personalgruppe som til dels jobber over hele kommunen og mye alene er det behov for et felles møterom som kan romme alle ansatte og som ikke er i bruk til møter, grupper osv. Det er få andre møterom i kommunen som kan ta opptil 40 ansatte og vi leier oss nå inn på Tranby menighetshus for å ha fellesmøter. Helsestasjon for ungdom (HFU) er åpen tre dager i uken (to ettermiddager, en formiddag fra kl.12-15) og er i sambrukslokalene i 3. etg i Fosskvartalet. Denne sambrukstanken fungerer ikke spesielt godt, både fordi det er vanskelig å få frigjort kontorplasser kl.12 og fordi det er mange ulike brukergrupper som møtes i ventearealet. Det gjør det vanskelig å lage lokaler som er tilpasset ungdom og som virker tiltrekkende på denne aldersgruppen, slik nasjonalfaglige retningslinjer anbefaler.

- 35 I forbindelse med gjennomføringen av klima- og energiplanen, er en ladepunktstrategi for elbiler under utarbeidelse i tillegg til tiltak for elsykler. Investeringene på dette området samles i en sekkepost som benyttes etter nærmere vedtak.
- 36 Kommunens arbeid med å tilrettelegge for bedre og sikker sykkelparkering på skoler og andre tjenestesteder trappes opp.
- 37 Gjennom statlig støtteordning gis det stønad for utbygging av bredbånd i områder hvor dekningsgraden er lavere enn 30 Mbit. Midlene gjelder kommunens egenandel
- 38 Investeringsramme til kjøp, eller bygging av boliger som ledd i gjennomføringen av boligpolitisk strategi.
- 39 Som del av arbeidet med å redusere vedtatte, ikke gjennomførte investeringer, foreslås det å ta ned denne posten med 20 millioner kroner.
- 40 I forbindelse med at kommunen er selvassurandør (det vil si helt eller delvis vil bære risikoen for tap eller skade) på noen områder og ved spesielle uforutsette hendelser, er det fra tid til annen behov for en ressurspott da kostnadene gjerne er av en viss størrelse som det kan være utfordrende å finne midler til når de oppstår.
- 41 Egenkapitalinnskudd til KLP. Eierkommunene skyter årlig inn et egenkapitaltilskudd. Innskuddet kan ikke lånefinansieres og må dekkes med overføring fra driftsbudsjettet.
- 42 Utskifting av fire ventilasjonsaggregater pga. alder og ENØK. Rehabilitering av yttertak/lufting og utskifting av vinduer.
- 43 Deler av prosjektet utsettes.
- 44 Tidligere bevilgede midler og som er forskjøvet, har vært knyttet til oppgraderinger av ventilasjonsanlegg og noe generell oppgradering. Med bakgrunn i skolebehovsanalysen

- og Norconsults rapport, er det gjennomført ny vurdering av det totale behovet for å dekke tekniske- og øvrige formelle krav til bygningsmassen. Det utarbeides ny politisk sak for avklaring av omfang og ambisjon for endelig prosjekt og finansiering.
- 45 Redusert behov. Inngår i nytt prosjekt for ombygging av Egge skole.
- 46 Ombygging av skolen.
- 47 Generell oppgradering. Fasade Vest. Innvendig overflate.
- 48 Oppgradering av bakre skolegård inkludert tilhørende grøntareal.
- 49 Utskifting av vinduer.
- 50 Rehabilitering av utvendig tak og fasade.
- 51 Innvendig oppgradering. Skolekjøkken, personalrom, toaletter, elektro og overflater.
- 52 Oppgradere ventilasjonsaggregater. Fire aggregater. Helsestasjon, skole og bibliotek.
- 53 Varmepumper må oppgraderes.
- 54 Oppgradere tre ventilasjonsaggregater på grunn av alder og ENØK.
- 55 Forskyvning til senere i 10-årsperioden.
- 56 Økt bevilgning på Fosshagen 2 er en justering som kommer som en konsekvens av politisk vedtak i FS sak 41/2019.
- 57 Videreføre Liertun tilnærmet slik det er i dag. Utbedringskostnadene er knyttet til oppgradering av tekniske anlegg for innfrielse av lov og forskrift.
- 58 Med bakgrunn i bygningstekniske- og romlønsmessige behov, skal det utarbeides en skisse med påfølgende sak for oppgradering og innvendig rehabilitering av rådhuset. Saken skal også være koblet mot pågående tettstedsprosjekt – Lierbyen, hvor rådhusets rolle og funksjon er sentral.
- 59 Forskyvning av bevilgning fra 2021 til 2023 og 2024
- 60 Etablere varmpumper luft/luft eller luft/vann. I aktuelle bygg som ikke har fjernvarme og som vil gi god effekt og redusert energiforbruk.
- 61 Forskyvning og økt behov.
- 62 Dette er midler til akutte/uforutsette hendelser og mindre investeringstiltak som ikke er satt opp som egne poster i investeringstabellen. I henhold til tilstandsanalyse bygg ble det vedtatt i Formannskapetets sak 9/2011 at kommunedirektøren fremmer plan for tilstrekkelig systematisk vedlikehold av kommunens bygningsmasse, samt å ta inn det rapporterte vedlikeholdsetterslepet og hindre en økning. De foreslåtte bevilgningene gjenspeiler prosjekter beskrevet i tilstandsrapporten.
- 63 Kostnader forbundet med utredninger, mulighetsstudier og bistand direkte til Lier kommune. Kostnadene er spesielt forbundet med prosjekter i tidligfase og nødvendige arbeider før endelig prosjektetablering og bevilgning er på plass. (Jf. boligsosial handlingsplan, flyktningmottak, kartlegging for bruksendringer). Kostnadene er stipulert og vil avhenge av aktivitetsnivå på plannivå. Når de store prosjektene nå går mot ferdigstillelse vil aktiviteten gå gradvis over på utredning av forskjellige muligheter for framtida, uten at disse mulighetene vil være definert som bevilgede entydige prosjekter.
- 64 Etablering av 8 omsorgsboliger og seks utleieboliger i samsvar med husbankens anbefaling.
- 65 Forskyvning av bevilgning fra 2021 til 2022 og 2023.
- 66 I KS sak 18/2019 ble prosjektet godkjent innenfor en ramme på 57 676 454 kroner. Det viser seg at dette ikke i sin helhet er spilt i inn i HP 2020-2023, og må derfor spilles inn i HP 2021-2024 for at prosjektet skal få bevilgningen.

- 67 Boligen skal benyttes av friskliv som ligger under Mangfold og mestring (HOV)
Mål å skape et kreativitets senter for frisklvsaktiviteter
Nærheten til Fosshagen med muligheter for treningslokaler er viktig
Sosial møteplass med rom for ulike aktiviteter en «bærebjelke» i forebyggende arbeid
- 68 Tilstandsanalyse viser at prosessanlegget er i dårligere forfatning enn forventet.
- 69 Utskifting av avfuktingsaggregat og trappevannsystem for svømmehallen.
- 70 Forskyvning av bevilgning fra 2022 til 2021.
- 71 Carport/parkering Joseph Kellers vei 11.
- 72 Nye vinduer/fasadeoppgradering Tranbylia 7 og 9.
- 73 Generelle oppgraderinger og brukertilpasninger i boliger.
- 74 Utvikling «vaskeritomta». Utviklingsprosess startes opp 2019/2020. Omfang og realiseringstidspunkt er usikkert.
- 75 Forskyvning av bevilgning fra 2021 til senere i 4-årsperioden.
- 76 Løpende bevilgning til faste dekker videreføres som i forrige handlingsprogram. Midlene benyttes til veier som trenger forsterkning i tillegg til asfaltering.
- 77 Investeringsporteføljen er gjennomgått og vurdert i forhold til framdrift og kapasitet. For 2021 og 2022 vil det bli benyttet ubrukte investeringsmidler for gjennomføring.
- 78 Løpende bevilgning til mindre anlegg vei, videreføres som vedtatt i tidligere handlingsprogram.
- 79 Redusert behov.
- 80 Det er gjennomført flere rehabiliteringer av bruer de siste årene. Utbedringene er utført i henhold til en rapport fra 2012. Arbeidet er ikke ferdig og må fortsette. Det har imidlertid vist seg at kostnadene er større enn tidligere antatt og det er behov for en styrking av investeringen for å få gjennomført de nødvendige utbedringene.
- 81 Broutbedringenene som er planlagt i brorapporten fra 2012 er langt dyrere enn tidligere antatt. For å opprettholde sikkerheten er det behov for høyere bevilgning enn tidligere antatt.
- 82 Overordnede planer skal revideres hvert fjerde år. Hovedplan vei, tiltaksplan vei, veinorm, veilysnorm og temaplan overvann skal revideres.
- 83 Det vises til 1. tertialrapport 2020. 632 000 kroner er det som gjenstår å vedta med låneopptak.
- 84 Det vises til 1. tertialrapport 2020. I 1. tertialrapport 2020 ble det bevilget 2,5 millioner kroner. Det ble samtidig signalisert at det er behov for ytterligere 2 millioner kroner. for etablering av nytt mottak/snødeponi.
- 85 Det er utført en kartlegging og det er lagt opp en plan for å oppgradere veilysset i løpet av en 5-årsperiode. I planen blir det anbefalt å gjennomføre oppgraderingen områdevis. Oppgraderingen vil i det vesentligste gjelde armaturer, stolper, kabler og måling av forbruk.
- 86 Investeringsporteføljen er gjennomgått og vurdert i forhold til framdrift og kapasitet. I tillegg til bevilget beløp vil det bli benyttet ubrukte investeringsmidler for gjennomføring.
- 87 I HP 2020 - 2023 ble det vedtatt å framskynde oppgraderingen og rehabiliteringen. Det vises også til kommunestyresak 68/2020 - samordning av anleggsprosjekter.
- 88 En melding om framdrift og økonomi ble presentert i utvalg for miljø og plan i august 2020. I meldingen sies det at anleggsarbeidet først kan påbegynnes i andre halvdel av 2021. Ressursbehovet blir derfor mindre i 2021 enn tidligere antatt. Den totale

- kostnaden er foreløpig anslått til 100 - 150 millioner kroner. Dette er høyere enn tidligere antatt.
- 89 Investeringstakten vil bli lavere enn tidligere antatt og forskyves.
- 90 Veiene trenger en større oppgradering av bæreevne, drenering, dekkefornyelse og belysning. Det har ikke vært gjort større tiltak på veiene siden området ble bygget (tidlig 1980).
- 91 Investeringsporteføljen er gjennomgått og vurdert i forhold til framdrift og kapasitet. Det vil bli benyttet ubrukte investeringsmidler for gjennomføring.
- 92 Årkvislaveien har stor slitasje og trenger opprusting. Det er økende trafikk på veien gjennom hele året. Investeringstakten er lavere enn tidligere antatt og tidligere signalisert investeringsbehov for 2021 forskyves til 2022.
- 93 Investeringstakten vil bli lavere enn tidligere antatt og forskyves.
- 94 Det er behov for å utbedre fortau med ny kantstein og utbedre dreneringssystemet for bortledning av overvann. Bussholdeplasser må utbedres.
- 95 Investeringsporteføljen er gjennomgått og vurdert i forhold til framdrift og kapasitet. Det vil bli benyttet ubrukte investeringsmidler for gjennomføring.
- 96 Løpende bevilgning til trafiksikkerhetstiltak. Midler blir bl.a. benyttet til egenandel til tiltak som kommunen søker fylkeskommunen om støtte til, prosjektering av tiltak (krav om prosjektering for å søke om midler) for innspill til tiltak og innføring av "Trafiksikker kommune".
- 97 Investeringsporteføljen er gjennomgått og vurdert i forhold til framdrift og kapasitet. For 2021 og 2022 vil det bli benyttet ubrukte investeringsmidler for gjennomføring.
- 98 Dette er midler for å ivareta beskrivelse i hovedplan vei og gjelder etterslep på gang- og sykkelveier.
- 99 Investeringsporteføljen er gjennomgått og vurdert i forhold til framdrift og kapasitet. For 2021 og 2022 vil det bli benyttet ubrukte investeringsmidler for gjennomføring.
- 100 Dette er midler til gjennomføring av manglende gang- og sykkelveier for å få et helhetlig gang- og sykkelveinett i kommunen og mot nabokommunene. Aktuelle strekninger er med i hovedplan vei og sykkelplanen. Forholdet er koordinert mot Trafiksikkerhetsplanen. Manglende strekninger med gang- og sykkelvei er kalkulert å koste 243 millioner kroner for Lier kommune. I tillegg er det kalkulert å koste Statens vegvesen 308 millioner kroner (langs fylkesvei og riksvei).
- 101 Investeringsporteføljen er gjennomgått og vurdert i forhold til framdrift og kapasitet. For 2021 og 2022 vil det bli benyttet ubrukte investeringsmidler for gjennomføring.
- 102 Det er planlagt å gjennomføre tiltak i Fagerliåsen, Baneveien, Sylling / Svangstrand, Nedre Linneslia og Sørumlia, samt noen tiltak med erosjonssikring. Flere av tiltakene må koordineres opp mot vei- og VA-tiltak.
- 103 Investeringsporteføljen er gjennomgått og vurdert i forhold til framdrift og kapasitet. Det vil bli benyttet ubrukte investeringsmidler for gjennomføring.
- 104 j.fr. sak87/2020 i UMP i august 2020. Det lages utredning for Sandakerelva og Groelva for å finne flom- og konsekvensreducerende tiltak. Flomsonekart for Lierelva oppdateres med hensyn til nye klimaframskrivninger. Kostnader knyttet til arbeidet vurderes inn i handlingsprogrammet for perioden 2021 – 2024. Oppgaver og ansvarsdeling mellom foretaket og virksomheter knyttet til flomtiltak i vassdrag gjennomgås i dialog med Lier

- VVA KF. Dersom en slik gjennomgang tilsier behov for å gjøre endringer i delegasjon av oppgaver til Lier VVA KF vil dette bli fremmet som en egen sak.
- 105 Fornylse av maskiner og utstyr. Midler til fornyelse av maskinpark. Foretaket er avhengig av en hensiktsmessig maskinpark for effektiv drift. Anskaffelse av el-sykel for klimavennlig transport.
- 106 Investeringsprosjektene (utenom selvkostområdene vann og avløp) budsjetteres inkl. merverdiavgift. Refusjon for merverdiavgift for prosjektene benyttes til å finansiere prosjektene og redusere låneopptak.
- 107 I HP 2014-2017 ble det lagt inn en forventning om salg av eiendommer tilsvarende 25 millioner kroner på bakgrunn av tidligere vedtak. Lier kommune bygger for å erstatte bygg som benyttes i dag og dette vil frigjøre disse byggene for fremtidig salg. Hvilke bygg som blir salgbare er foreløpig ikke fastsatt.
- 108 Planlagt låneopptak.
- 109 Inntekt spillemidler prosjekt «kommunedelplan idrett/friluftsliv».
- 110 Inntekt spillemidler prosjekt «nyanlegg og rehabilitering av anlegg».
- 111 Overføringer fra driftsregnskapet, egenfinansiering av investeringer.
- 112 Løpende bevilgning til mindre anlegg vann videreføres som vedtatt i tidligere handlingsprogram
- 113 Investeringsporteføljen er gjennomgått og vurdert i forhold til framdrift og kapasitet. Det vil bli benyttet ubrukte investeringsmidler for gjennomføring.
- 114 Løpende bevilgning til mindre anlegg avløp videreføres som vedtatt i tidligere handlingsprogram. I tillegg er det lagt inn en sum for tilknytning av nye abonnenter. Dette er typisk eiendommer som i dag har separatanlegg. Det er ikke behov for like mye midler i 2019 som tidligere er signalisert. Det er restmidler igjen fra tidligere bevilgninger.
- 115 Investeringsporteføljen er gjennomgått og vurdert i forhold til framdrift og kapasitet. Det vil bli benyttet ubrukte investeringsmidler for gjennomføring.
- 116 Ledningskartverket har behov for oppdatering. Kartverket er svært viktig i forhold til drift av VA-nettet og i forhold til prosjektering. Som eier av VA-installasjoner må vi ha riktige data. Ikke behov for midler i 2019.
- 117 Det meste av arbeidet er utført med eget personell. Det er foreløpig ikke behov for ytterligere bevilgninger.
- 118 Sammenkobling av vannforsyningsområdene Glitre og Holsfjorden. Inkl. trykkøkningsstasjon og høydebasseng. Omfatter også avkloakking av strekningen. Området har i dag spredt avløp og privat vannforsyning. Det er noe problemstilling i forhold til forurensning fra spredt avløp og dårlig vannforsyning (noe av samme problemstillingen som i Kanada-området). Vannkvaliteten i Sylling vannverk har en negativ trend. Glitrevannverket som eier og driver vannverket må gjøre tiltak for å opprettholde kvaliteten. De har derfor vurdert utvidet vannbehandling eller overføring av glitrevann. Glitrevannverket kan bidra med midler til ledningsanlegg ut fra sin utbedringskostnad. Med en ny overføringsledning vil vannbehandlingsanlegget i Sylling bli nedlagt. Ny løsning er drøftet med Mattilsynet. Mattilsynet har ingen innvendinger mot en ny løsning. Sikkerheten for området vil bli opprettholdt med tilstrekkelig bassengkapasitet. Det gjennomføres drøftinger med Glitrevannverket og beløpet kan bli justert. Bidraget fra Glitrevannverket er forskjøvet. Bidraget er beregnet til 14 millioner kroner, men beløpet kan bli justert.

- 119 Det vil ikke være mulig å gjennomføre investeringen på et år. Det er derfor valgt å forskyve investeringen over to år.
- 120 Investeringstakten vil bli lavere enn tidligere antatt og forskyves.
- 121 Planlegging av vann og avløp for Fjordbyen.
- 122 Det er ikke behov for midler i 2021. Investeringen forskyves til 2024.
- 123 Flere pumpestasjoner trenger oppgradering. Tiltaket er vurdert i ny hovedplan VA.
- 124 Kostnad inkluderer vannforsyning. Kostnadene er antatt fordelt likt mellom vann og avløp. Tiltaket er vurdert i hovedplan VA. Det har tidligere ikke vært gjennomført forprosjekt og grunnundersøkelser. Kostnadene har vært grovt stipulert. Nye anslag tilsier at det er dårligere grunnforhold enn forventet. Dette gir økte kostnader i forhold til tidligere anslag.
- 125 Ca. 750 m vannledning i grått støpejern må fornyes. Vurdering av kostnad i sanerings- og utbyggingsplan.
- 126 Bevilgningen til sanering av området Nøste-Drammen. Bevilgning forskyves i forhold til HP 2016 - 2019. Første bevilgning ble gitt i 2015. I miljøutvalgets møte den 27. september 2017 ble det vedtatt å gå videre med detaljprosjektering og gjennomføring samt at økonomiske konsekvenser skulle innarbeides i handlingsprogrammet for 2018 - 2021.
- 127 En melding om framdrift og økonomi ble presentert i utvalg for miljø og plan i august 2020. I meldingen sies det at anleggsarbeidet først kan påbegynnes i andre halvdel av 2021. Ressursbehovet blir derfor mindre i 2021 enn tidligere antatt. Den totale kostnaden er foreløpig anslått til 100 - 150 millioner kroner. Dette er høyere enn tidligere antatt. Det må benyttes ubrukte investeringsmidler i 2023 (9,5 millioner kroner) og 2024 (4,5 millioner kroner.)
- 128 1,35 km vannledning med blyskjøter må fornyes. Detaljering og vurdering av kostnad gjøres i sanerings- og utbyggingsplanen. Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan VA.
- 129 Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan VA. Det må benyttes ubrukte investeringsmidler for å fullføre prosjektet (6,0 millioner kroner i 2023).
- 130 Forutsatt 1,3 km ledningsnett. Omfatter både vann og avløp. Detaljering og vurdering av kostnader er utført i sanerings- og utbyggingsplanen. Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan va.
- 131 Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan VA. Det må benyttes ubrukte investeringsmidler for å fullføre prosjektet (6,5 millioner kroner i 2023).
- 132 Investeringstakten vil bli lavere enn tidligere antatt og forskyves.
- 133 Det er gjennomført konkurranse på entreprisen og det er behov for styrking av budsjettet.
- 134 Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan VA.
- 135 Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan VA. Det må benyttes ubrukte investeringsmidler for å fullføre prosjektet (22,5 millioner kroner i 2023 og 22,5 millioner kroner i 2024).

- 136 Problemstrekning. Ca. 1 km vann- og avløpsledninger må fornyes. Vann: 100 mm SJG 1970. Avløp: delvis i samme trase, PVC og asbest.
- 137 Problemstrekning. Ledningen mellom Sylling og Asdøl er svært begrodd. Kapasiteten er liten. Trykkøkningen er trolig ikke tilstrekkelig, og slukkevannsdekningen ved Asdøl er ikke tilfredsstillende. Vann: 110 mm PVC/SJK 1983. Det bør vurderes å legge avløp parallelt og dette er tatt med i kostnadsberegningen. Det er behov for ytterligere 7 millioner kroner i 2024.
- 138 Investeringsporteføljen er gjennomgått og vurdert i forhold til framdrift og kapasitet. For 2022, 2023 og 2024 må det vurderes å benytte ubrukte investeringsmidler for gjennomføring.
- 139 Problemstrekning. Vann: 90 mm MGA-ledning fra 1930. Ikke avløp i samme grøft. Legge til rette for kommunalt avløp. Bevilgning i 2023 er prosjekteringsmidler. Det må påregnes ca. 2,75 millioner kroner i 2024.
- 140 Problemstrekning. Eldre Ø 200 mm støpejernsledning er lekkasjeutsatt og bør utskiftes. Vann: 200 mm SJK /SJG 1960. Ikke avløp i samme trase. Bevilgning i 2023 er prosjekteringsmidler. Det må påregnes ca. 6,5 millioner kroner i 2024.
- 141 Problemstrekning. Ø 150 mm støpejerns-ledning i Industrigata er preget av tæring og rusthull. Vann: 150 mm SJK 1970: Oppdimensjoneres til 200 mm. Bevilgning i 2023 er prosjekteringsmidler. Det må påregnes ca. 2,25 millioner kroner i 2024.
- 142 En lang rekke stasjoner trenger oppgradering. I saneringsplanen er det lagt opp til årlig investering med 2,0 millioner kroner i ytterligere tre år.
- 143 Eldre asbest og betongledning. Avløp: 600 mm asbest 1968 og asbest og betong 1972 / 1973. Ikke vann i samme trase. Bevilgning i 2023 er prosjekteringsmidler. Det er behov for ca. 22 millioner kroner i påfølgende år.
- 144 Problemstrekning. Fornylsesbehov. Asbestledning/flaskehals (200 mm). Oppdimensjoneres.
- 145 Redusere dimensjon/trykkøkingsstasjon. Gjennomføres samtidig med utbedring av Vivelstad trykkøkingsstasjon.
- 146 Eldre SJK/SJG-ledninger.
- 147 Tiltak prioritert i sanerings- og utbyggingsplanen. Sanerings- og utbyggingsplanen bygger på vedtatt hovedplan va. Det må benyttes ubrukte investeringsmidler for å fullføre prosjektet (12 millioner kroner i 2023).
- 148 Eldre betongledning fra 1979. Definert som problemstrekning.
- 149 Problemstrekning som er lekkasjeutsatt og begrodd.
- 150 Problemstrekning som er lekkasjeutsatt. Det er ikke avløp i samme trase. Det må benyttes ubrukte investeringsmidler for å fullføre prosjektet (10 millioner kroner i 2024).
- 151 Eldre vannledning som er definert som problemstrekning.
- 152 Eldre vannledning som er definert som problemstrekning. Dårlig med kapasitet som medfører vanskeligheter med nok brannvann til Gullaug skole.
- 153 Stasjon som sjelden er i bruk, men må automatiseres.
- 154 Eldre ledninger som har behov for utskifting.
- 155 Eldre avløpsledning som har behov for fornying.
- 156 Fornyelse av maskiner og utstyr. Midler til fornyelse av maskinpark. Foretaket er avhengig av en hensiktsmessig maskinpark for effektiv drift. Anskaffelse av el-sykel for klimavennlig transport.

- 157 Linnes renseanlegg har overskredet grenseverdier for organisk materiale og anlegget må fornyes. Anlegget har heller ikke nok hydraulisk kapasitet til framtidig planlagt utbygging i kommunen. Anleggsperioden og investeringen er antatt å skje i perioden 2020 - 2023. Det må settes av ytterligere ca. 200 millioner kroner i 2023. Det er utarbeidet en overordnet avløpsplan som skal presenteres og politisk behandles høsten 2018.
- 158 Investeringene på selvkostområdet vann og avløp budsjetteres og regnskapsføres inkl. refusjon for merverdiavgift. Hele investeringssummen lånefinansieres.

Vedlegg 3 – Handlingsrommet

Det er krevende ut fra dokumentet å se hvilket reelt handlingsrom Lier har for omprioriteringer. Dette ønsker kommunedirektøren å synliggjøre for å gi politikerne valgmulighet ved å synliggjøre elementer man kan justere.

Reduksjon av rammene på tjenesteområdene

Dersom rammene til tjenesteområdene kuttet vil dette kunne brukes innenfor andre tjenesteområder eller til finanskostnader. Det ligger allerede inne forutsetning om reduksjoner i rammene for perioden. Disse vil komme på toppen av disse kuttene.

Tall i hele tusen	2021	2022	2023	2024
Nettorammer på tjenesteområdene	1 586 443	1 612 580	1 634 721	1 654 913
1% reduksjon på tjenesteområdene utgør	15 864	16 126	16 347	16 549
Netto driftsresultat	32 265	39 709	29 540	27 485
Nytt Netto driftsresultat i % av driftsinntekten	1,63 %	1,98 %	1,45 %	1,33 %

Avdragsprofilen

Ved å justere avdrag på lånene til minimum kan det frigjøres midler til bruk i driften. Det være seg innenfor tjenesteområdene eller til finanskostnader. Konsekvensen er at økonomien i kommunen på sikt vil bli mer presset ved at fremtidige avdrag og renter øker.

Tall i hele tusen	2021	2022	2023	2024
Avdrag i Handlingsprogrammet	78 481	83 102	95 296	104 504
Minimumsavdrag	78 481	83 102	95 296	104 504
Differanse	0	0	0	0

Minimumsavdraget er hva kommunen minimum må betale etter kommuneloven. I kommunedirektørens forslag for handlingsprogram 2021-2024 er det lagt opp til å betale minimumsavdrag i hele handlingsprogramperioden.

Reduksjon netto driftsresultat

Det er mål om et netto driftsresultat over tid på minst 1,75 % av inntektene.

Netto driftsresultat i perioden:

Tall i hele tusen	2021	2022	2023	2024
Overføring til investeringer	10 000	10 000	10 000	10 000
Avsetninger til disposisjonsfond	6 401	13 583	3 193	936
Netto driftsresultat	16 401	23 583	13 193	10 936
Netto driftsresultat i % av inntekter	0,83 %	1,17 %	0,65 %	0,53 %

Det å fjerne handlingsrommet vil si å redusere netto driftsresultat til 0. Konsekvensen er at det ikke er anledning å sette av midler til disposisjonsfondet, og at alle investeringene må

lånefinansieres. Netto driftsresultatet har også en bufferfunksjon mht. merforbruk. Dersom netto driftsresultat reduseres vil bufferfunksjonen reduseres. Risikoen for at kommunen kan gå med underskudd vil da øke.

Reduserte overføringer til investeringer

Konsekvensen av å bruke egenkapitalen til drift i stedet for investeringer, er ytterligere låneopptak. Dette medfører høyere renter og avdrag.

Tall i hele tusen	2020	2021	2022	2023	Totalt
Investeringer inkl. mva (eks. selvkostområdene)	248 575	252 956	153 546	97 546	752 623
Egenfinansiering av investeringer	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000
Sum	4,0 %	4,0 %	6,5 %	10,3 %	5,3 %

Inntekspotensialet fra eiendomsskatt

Eiendomsskatt skal det første året innføres med 1 promille og kan økes med inntil 1 promille i året.

Lier kommune har ikke utført noen grundig analyse av inntektsgrunnlaget for eiendomsskatt. For eiendomsskatt i hele kommunen utgjør likevel et anslag på 1 promille eiendomsskatt, trolig ca. 20 millioner, og det vil si maksimalt 80 millioner for 4 promille om tidligst fire år. Anslaget er ikke analysert for hver enkelt av de ulike alternativene kommuner har som utskrivningsgrunnlag. Det er ikke anledning til å innføre eiendomsskatt på landbrukseiendommer.

Utskrivningsalternativene:

- a) faste eiendommer i hele kommunen
- b) faste eiendommer i klart avgrensede områder som helt eller delvis er utbygd på byvis eller der slik utbygging er i gang
- c) bare på kraftverk, vindkraftverk, kraftnett og anlegg omfattet av særskattereglene for petroleum
- d) bare på næringseiendom, kraftverk, vindkraftverk, kraftnett og anlegg omfatta av særskattereglene for petroleum
- e) eiendom både underbokstav b og c
- f) eiendom både underbokstav b og d
- g) faste eiendommer i hele kommunen, unntatt næringseiendom, kraftverk, vindkraftverk kraftnett og anlegg omfattet av særskattereglene for petroleum

Redusert avsetning til disposisjonsfondet

Konsekvensene av ikke å sette av midler til disposisjonsfondet er mindre handlingsrom når uforutsette ting skjer i kommuneøkonomien. Det kan eksempelvis være høyere rente, merforbruk på tjenester, lavere skatteinntekt eller økt investeringsbehov. Anbefalt størrelse på disposisjonsfondet er helst over 10 % av driftsinntektene. Dette er også forslag til handlingsregelen for disposisjonsfondet i Lier, og vil i henhold til budsjettet oppnås etter avsatt budsjettert andel av netto driftsresultat for 2022.

Lier vil ha et disposisjonsfond på 229 millioner kroner ved inngangen av 2021. En del av fondet er koblet til konkrete formål, blant annet avsetninger for å ivareta forpliktelsene ved over- og underskuddsordningen. Samtidig har kommunen betalt ut en del pensjonskostnader som ikke er regnskapsført og ofte vurderes disse opp mot disposisjonsfondet. Av fondet uten bindinger er det kun 58 millioner kroner som står i banken og er til fri disposisjon.

Tall i hele tusen	2021	2022	2023	2024
Avsetning til disposisjonsfond	6 401	13 583	3 193	936
Disposisjonsfond totalt	234 854	248 437	251 630	252 566
I % av inntekter	11,9 %	12,4 %	12,3 %	12,2 %
Disposisjonsfond uten bindinger	192 473	206 056	209 249	210 185
I % av inntekter	9,7 %	10,3 %	10,3 %	10,2 %

Vedlegg 4 – Utvalgsoversikt

Justert for vedtaket

Rammer pr. virksomhet	Ramme	Endringer fra 2020 til 2021			Nye rammer				Utvalg
		Pris og lønn	Interne flyttinger	Realvekst	2021	2022	2023	2024	
Tall i 1000 kroner	2020								
Grunnskole	319 876	461	1 950	92 295	414 582	420 595	412 822	415 902	OKI
Barnehage	239 713	5 855	0	779	246 347	245 860	249 168	244 303	OKI
PP-tjenesten	13 608	-8	0	160	13 760	14 135	14 135	14 135	OKI
Helsetjenesten	23 729	-49	0	200	23 880	25 826	27 310	28 945	OKI
Barnevernstjenesten	46 231	408	0	0	46 639	46 930	46 692	46 661	OKI
Voksenopplæringen	9 327	-97	0	0	9 230	9 230	9 230	9 230	OKI
Oppvekst	652 484	6 570	1 950	93 434	754 438	762 576	759 357	759 176	
Felles velferdstjenester	62 547	2 510	1 138	10 380	76 575	77 225	78 725	78 725	HSO
Tjenester til barn og ungdom med funksjonsnedsettelse	22 534	6	3 715	0	26 255	26 255	26 255	26 255	HSO
Mangfold og mestring	56 112	-73	4 841	4 160	65 040	67 050	71 960	73 920	HSO
NAV	45 701	1 068	0	1 410	48 179	49 051	50 817	52 006	HSO
Vedtakskontor	9 762	22	0	400	10 184	10 184	10 184	10 184	HSO
Felles omsorg	2 085	-171	-9 749	26 761	18 926	34 798	52 682	71 556	HSO
Lege, legevakt og samhandlingsreformen	28 206	2 951	0	0	31 157	31 157	31 157	31 157	HSO
Lierlegene	0	0	0	7 500	7 500	0	0	0	HSO
Hjemmetjenesten	70 696	264	0	200	71 160	71 160	71 160	71 160	HSO
Nøstehagen	40 279	62	600	0	40 941	40 941	40 941	40 941	HSO
Liertun og Bratromveien BFF	64 955	113	400	160	65 628	65 628	65 628	65 628	HSO
Sentralkjøkken	10 909	70	0	130	11 109	11 109	11 109	11 109	HSO
Fosshagen	74 092	30	300	3 120	77 542	77 542	77 542	77 542	HSO
Personer med funksjonsnedsettelser voksne	85 508	-801	-645	238	84 300	84 300	84 300	84 300	HSO
Helse omsorg og velferd	573 386	6 051	600	54 459	634 496	646 400	672 460	694 483	
Lier Vei Vann Avløp KF	22 699	613	0	3 723	27 035	27 035	27 035	27 035	FM
LIER EIENDOMSELSKAP KF	84 089	1 913	0	-86 002	0	0	0	0	FM
Kommunale foretak	106 788	2 526	0	-82 279	27 035	27 035	27 035	27 035	
Kulturskolen	7 914	-41	-46	600	8 427	8 427	8 427	8 427	OKI
Kultur og fritid - Kultur	25 987	291	114	406	26 798	26 498	26 498	26 698	OKI
Kultur og fritid - Park og idrett	9 364	114	0	291	9 769	9 769	9 769	9 769	MPU
Bygg og Geodata	5 937	-244	-1 092	95	4 696	4 696	4 696	4 696	MPU
Landbruksforvaltningen	6 171	20	289	123	6 603	6 798	6 748	6 748	LBU
Stedsutvikling og plan	15 476	208	-2 442	18 047	31 289	31 289	30 289	29 789	MPU
Steds- og samfunnsutvikling	70 849	348	-3 177	19 562	87 582	87 477	86 427	86 127	
Kemnerkontoret	3 054	2	-1 126	-1 930	0	0	0	0	FM
Rådmannsteamet	14 797	116	444	-300	15 057	15 057	15 057	15 057	FM
IKT enheten	19 050	398	-111	-300	19 037	19 037	19 037	19 037	FM
Stab og støtte	-950	0	1 000	2 102	2 152	2 152	2 152	2 152	FM
Utviklingsenheten	7 021	59	235	-300	7 015	7 015	7 015	7 015	FM
Økonomi, innkjøp, statistikk og rapporteringsenheten	10 133	56	547	0	10 736	10 236	10 236	10 236	FM
Innbyggjerservice	20 871	174	-121	1 150	22 074	20 924	22 074	20 924	FM
HR enheten	21 237	194	-212	-200	21 019	21 419	21 119	21 419	FM
Organisasjon og utvikling	95 213	999	656	222	97 090	95 840	96 690	95 840	
Fellesområdet	-1 498 720	-16 494	-29	-85 398	-1 600 641	-1 619 328	-1 641 969	-1 662 661	FM
Sum Fellesområdet	-1 498 720	-16 494	-29	-85 398	-1 600 641	-1 619 328	-1 641 969	-1 662 661	
Sum Totalt	0	0	0	0	0	0	0	0	

Rammer pr. utvalg	Ramme	Endringer fra 2020 til 2021			Nye rammer			
		Pris og lønn	Interne flyttinger	Realvekst	2021	2022	2023	2024
Utvalg for Oppvekst, Kultur og Idrett	686 385	6820	2018	94440	789663	797501	794282	794301
Utvalg for Helse, Omsorg og Velferd	573 386	6051	600	54459	634496	646400	672460	694483
Utvalg for Miljø og Plan	30 777	78	-3534	18433	45754	45754	44754	44254
Landbruksutvalget	6 171	20	289	123	6603	6798	6748	6748
Formannskapet	95 213	999	656	222	97090	95840	96690	95840
Formannskapet - Fellesområder og kommunale foretak	-1 391 932	-13968	-29	-167677	-1573606	-1592293	-1614934	-1635626
Totalt	-	-	-	-	-	-	-	-

Vedlegg 5 - Oversikt over avgifter, gebyrer og egenbetalinger

Noen av prisene styres av forskrifter og kan endre seg etter at handlingsprogrammet er trykket. Se Lier kommunes nettsider for de siste oppdaterte prisene.

Type	Betalingssatser 2020	Betalingssatser 2021
1. Heldagsbarnehage	Satser pr måned	Satser pr måned
Pris for heldagsplass	kr 3 135,-	kr 3 230,-
Kostpenger**	kr 310,-	kr 320,-
Gebyr deltidsplass	kr 125,-	kr 130,-
Dagplass**	kr 220,-	kr 225,-
*Iht. fastsatte kriterier **Justeringen trer i kraft fra 01.02 aktuelt år pga. forskuddsbetaling Betaling 11 måneder pr. år.		
2. Skolefritidsordning for elever fra 1. - 7. trinn	Priser pr. mnd	Priser pr. mnd
Kost - full plass	kr 220,-	kr 225,-
1 dag	kr 690,-	kr 725,-
2 dager	kr 1 385,-	kr 1 455,-
3 dager	kr 2 075,-	kr 2 180,-
4 dager	kr 2 770,-	kr 2 910,-
5 dager	kr 2 980,-	kr 3 130,-
Før skoletid	kr 775,-	kr 815,-
Etter skoletid	kr 2 620,-	kr 2 750,-
Dagsats	kr 215,-	kr 225,-
3. Hjemmehjelp for eldre og uføre	Makspris pr. mnd.	Makspris pr. mnd.
Pris 1G-2G styres av «Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester». Prisene justeres iht. til forskriften, normalt publiseres nye satser i november/desember året før.		
Under 1G	kr 0,-	kr 0,-
1G – 2G	kr 210,-	Gjeldende regelverk
2G - 3G	kr 1 065,-	kr 1 095,-
3G - 4G	kr 1 600,-	kr 1 645,-
4G - 5G	kr 2 490,-	kr 2 555,-
5G - 6G	kr 3 195,-	kr 3 280,-
6G - 7G	kr 3 915,-	kr 4 020,-
7G - 8G	kr 4 270,-	kr 4 385,-
8G -	kr 4 975,-	kr 5 110,-
Timesprisen justeres med prisstigningen (deflator). Timesprisen kan ikke overstige selvkost (Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester). Selvkost er gjennomsnittlig timelønn inkl. sosiale utg. + administrasjonsutgifter (10 % av lønnskost). Selvkost er beregnet til 369 kr. timen i 2020		
	Timesats: kr 359,-	Timesats: kr 369,-

Type	Betalingssatser 2020	Betalingssatser 2021
4. Trygghetsalarmer, månedsleie	Pris leie pr. mnd:	Pris leie pr. mnd:
Under 1 G	kr 0,-	kr 0,-
1-2 G	kr 125,-	kr 129,-
2-3 G	kr 375,-	kr 385,-
Over 3 G	kr 400,-	kr 410,-
5. Korttidsopph. unntatt avlastning		
Prisene følger «Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester». Prisene justeres iht. til forskriften, normalt publiseres nye satser i november/desember året før.		
Ved korttidsopphold mer enn 60 døgn i løpet av et kalenderår gjelder satsene for langtidsopphold. Pr. dag/nattopphold		
Sats pr døgn for korttidsopphold : Dagopphold:	kr 170,- kr 90,-	Gjeldende regelverk Gjeldende regelverk
Lier kommune følger statens maksimale satser, og endrer satsene i henhold til gjeldende regelverket. Nye satser blir offentliggjort i november		
6. Institusjon – langtidsopphold		
Prisene følger «Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester». Prisene justeres iht. til forskriften, normalt publiseres nye satser i november/desember året før.		
Fribeløp	kr 8 700,-	Gjeldende regelverk
For inntekt 1G	75 %	Gjeldende regelverk
For overskytende inntekt	85 %	Gjeldende regelverk
Beboer som, uten selv å ønske det, legges på dobbeltrom skal ved beregningen tilstås et fribeløp på kroner 40 400 pr. år.		
Lier kommune tar statens maksimale satser, og følger endringer i regelverket.		
7. Fellesutgifter i boliger på Liertun og Nøstehagen		
Egenbetaling for fellesutgifter pr. mnd	kr 515,-	kr 530,-
8. Kjøkkendrift		
Middagsmat til eldre og uføre		
Pr. porsjon middag	kr 68,-	kr 70,-
Pr. porsjon dessert	kr 17,-	kr 18,-
Full kost for boliger med service fra kommunen	kr 3 835,-	kr 3 940,-
Kantinene	Egne lister øker med 3,1 %	Egne lister øker med 2,7 %
9. Husleier		
Satser for husleie i kommunens boliger, satser for utleie av kommunens lokaler og anlegg.	Husleien blir prisjustert i forhold til avtale i husleiekontrakten.	Husleien blir prisjustert i forhold til avtale i husleiekontrakten.

Type	Betalingssatser 2020	Betalingssatser 2021
10. Norskurs - Voksenopplæring		
<u>Interne kurs hvor deltakeren betaler selv</u>		
Pr. time dagtid	kr 55,-	kr 56,-
Statsborgerprøven	kr 750,-	kr 770,-
11. Kunnskapsprøve for å åpne spisested		
Fastsatt i "Forskrift om etableringsprøve for styrer av serveringssted."		
Kunnskapsprøve i alkoholoven - skjenkebevilling	kr 400,-	Gjeldende regelverk
Kunnskapsprøve i alkoholoven - salgsbevilling	kr 400,-	Gjeldende regelverk
12. Gebyr for salg og skjenking av alkoholholdige drikker		
Følger "Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv." og justeres ved endringer i forskriften. Kapittel 6 i forskriften fastsettes for ett kalenderår om gangen, og fastsettes normalt i desember året før de gjelder. Bevillingsgebyret fastsettes på grunnlag av forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk:		
Salg av øl		
vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 1	kr 0,22,-	Gjeldende regelverk
vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 2	kr 0,60,-	Gjeldende regelverk
Bevillingsgebyret utgjør pr. år minimum	kr 1 700,-	Gjeldende regelverk
Skjenking		
pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 1	kr 0,49,-	Gjeldende regelverk
pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 2	kr 1,29,-	Gjeldende regelverk
pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 3	kr 4,27,-	Gjeldende regelverk
Bevillingsgebyret utgjør pr. år minimum	kr 5 300,-	Gjeldende regelverk
Ambulerende skjenkebevilling pr. gang	kr 380,-	Gjeldende regelverk
Kunnskapsprøve i alkoholoven pr. gang	kr 400,-	Gjeldende regelverk
13. Landbruksplaner		
Utarbeidelse av plan for tekniske tiltak og miljøtiltak i landbruket kr. pr time, eks.mva.	kr 690,-	kr 710,-
Utarbeidelse av gjødselplan kr. pr plan, eks.mva.	kr 955,-	kr 980,-
+ skifte, eks.mva.	kr 38,-	kr 39,-
14. Behandlingsgebyr Jordlov og konsesjonslov		
Gebyr for behandling av: konsesjonssaker	kr 5 000,-	kr 5 000,-
Delingssaker etter Jordloven	kr 2 000,-	kr 2 000,-
Gebyrene er fastsatt i forskrift (Landbruks- og matdepartementet)		

I kommunestyrets sak 171/2020 ble det vedtatt at endringer i byggesaksgebyr avventer behandling av oppdraget i punkt 3.19 i HP 21-24. Gebyrøkning trer derfor ikke i kraft 01.01.2021 på dette området.

Type	Betalingssatser 2020	Betalingssatser 2021
15. Byggesak, planer, oppmåling m.v.		
<i>Gebyrregulativ og prisliste for planseksjonen behandles som egen sak parallelt med handlingsprogrammet. Her er en oversikt over de mest vanlige gebyrene/prisene:</i>		
Timespris for gebyr som beregnes etter medgått tid	kr 1 180,00	kr 1 330,00
Reguleringsplaner		
Reguleringsplaner i strid med overordnet plan		
Behandlingsgebyr	kr 98 790,00	kr 101 460,00
Arealgebyr pr. m2 for de første 20.000 m2	kr 6,53	kr 6,70,-
Arealgebyr pr. m2 over 20.001 m2	kr 4,57	kr 4,69,-
Reguleringsplaner i tråd med overordnet plan		
Behandlingsgebyr	kr 98 790,00	kr 101 460,00
Arealgebyr pr. m2 for de første 20.000 m2	kr 5,28	kr 5,42,-
Arealgebyr pr. m2 over 20.001 m2	kr 3,09	kr 3,18,-
Søknadspliktige tiltak uten krav til ansvarsrett (§ 20-4 bokstav a, c, d og e)		
- søkn. med gjennomsnitt total arbeidsmengde på under 4 timer	kr 3 550,00	kr 4 010,00
- søkn. med gjennomsnitt total arbeidsmengde på over 4 timer	kr 7 790,00	kr 8 800,00
Dispensasjon		
- dispensasjon som behandles administrativt på under 2,5 timer	kr 2 260,00	kr 2 550,00
- dispensasjon som behandles administrativt på over 2,5 timer	kr 5 880,00	kr 6 640,00
- dispensasjon som behandles politisk	kr 15 220,00	kr 17 200,00
Søknadspliktige tiltak med krav til ansvarsrett (§ 20-3 jf. 20-1)		
Boligbygning - Tiltaksklasse 1	kr 27 300,00	kr 30 850,00
Boligbygning - Tiltaksklasse 2	kr 34 230,00	kr 38 680,00
Boligbygning - Tiltaksklasse 3	kr 54 590,00	kr 61 690,00
Opprettelse av grunneiendom mv. (§ 20-4 bokstav D)		
Søknad i regulert område	kr 9 200,00	kr 9 450,00
Søknad i uregulert område	kr 11 330,00	kr 11 640,00
Oppretting av grunneiendom og festegrunn (matrikkelloven)		
Fra 1 m2 til 500 m2	kr 16 110,00	kr 16 540,00
Fra 501 m2 til 2000 m2	kr 21 400,00	kr 21 980,00
Arealer over 2 000 m2 betales i tillegg gebyr pr. påbegynt 1 000 m2	kr 2 020,00	kr 2 070,00
Kart		
Situasjonskart m/matrikkelbrev, reguleringsplan og naboliste	kr 1 900,-	kr 1 950,-
Plassering og andre oppmålingstjenester		
For andre gebyrer se eget gebyr- og prisregulativ. Behandles som egen sak parallelt med handlingsprogrammet		

Type	Betalingssatser 2020	Betalingssatser 2021
16. Lier bibliotek		
For bøker og utlånsmaterie		
a. Voksne og barn fra fylte 15 år, pr. purring	kr 35,-	kr 36,-
b. Barn under 15 år, pr. purring	kr 0,-	kr 0,-
Det kreves erstatning for bøker og annet materiell som etter 2 purringer ikke er tilbakelevert. Priser pr stk.		
Bøker/lydbøker for voksne:	kr 400,-	kr 411,-
DVD:	kr 200,-	kr 205,-
Barne- og ungdomsbøker/-lydbøker, CD,:	kr 200,-	kr 205,-
Tidsskrifthefter, tegneseriehefter:	kr 100,-	kr 103,-
Språkkurs, oppslagsverk etc:	Etter skjønn – basert på gjenkjøpspris	Etter skjønn – basert på gjenkjøpspris
17. Kulturskolen	Pr halvår	Pr halvår
Individuell undervisning	kr 1 950,-	kr 2 000,-
Visuell kunst og teater - 90/120 minutter/uke	kr 1 950,-	kr 2 000,-
Dans og teater - 45 min/uke	kr 1 500,-	kr 1 540,-
Dans og teater- 60 min/uke	kr 1 750,-	kr 1 795,-
Ensemble og barnekor		kr 1 250,-
Kurs og prosjekter	Pr. kurs 500-1600	Pr. kurs 500-2000
Instrumentleie	kr 500,-	kr 515,-
Kulturskolen gir søskenmoderasjon etter følgende prinsipper:		
• Barn nr.2 gis 20% moderasjon av gjeldende elevpengesats, barn nr.3 gis 50% moderasjon av gjeldende sats.		
• Det gis ikke søskenmoderasjon på timer som kjøpes av korpse, men søsken i andre disipliner gis moderasjon når de har søsken med korpselevplass.		
• Kulturskolen gir ikke søskenmoderasjon på kurs og prosjekter.		
• Det innvilges inntil 25 friplasser etter søknad		
18. Ungdomshuset V2 (tidligere Lier musikkverksted)		
Medlemsavgift forutsettes avviklet fra 2021 for å sikre tilgang for alle, men inntekstbortfallet må kompenseres ved økt driftsramme. Hvis dette ikke sikres vil medlemsavgiften måtte videreføres.	kr 900,-	kr 925,-
19. Lierhallen (svømmehallen)		
Enkeltbillett voksen	kr 90,-	kr 92,-
Enkeltbillett barn	kr 50,-	kr 52,-
Enkeltbillett pensjonist/funksjonshemmet med ledsagerbevis	kr 50,-	kr 52,-
Klippekort voksen 12 klipp	kr 900,-	kr 925,-
Klippekort barn/pensjonist/funksjonshemmet 12 klipp	kr 500,-	kr 515,-
Leiepris pr. time - lokale lag/andre	kr 500/1000	kr 515/1030

Type	Betalingssatser 2020	Betalingssatser 2021
20. Baneleie ved Lier stadion, Tranby idrettspark og Sylling idrettspark		
<i>Trening for lokallag er gratis. Klubbenes bruk av kunstgressbaner er gratis pga medfinansiering. Ellers brukes følgende priser</i>		
· Kamper 11'er-9'er bane senior lokallag og utenbygds lag	kr 400,- pr. kamp	kr 410,- pr. kamp
· Kamper mindre baner senior lokallag og utenbygds lag	kr 200,- pr kamp	kr 205,- pr kamp
· Kamper barn og unge lokallag 11'+9'er-bane/mindre bane	kr 100,-/50,- pr. kamp	kr 102,-/51,- pr. kamp
· Trening lokale bedriftslag hel bane/mindre bane	kr 200/kr 100 pr time	kr 205/kr 102 pr time
· Trening utenbygds lag/andre hel bane/mindre bane	Se under	Se under
· Cup/turnering lokale lag	kr 3 000,- pr. dag	kr 3 080,- pr. dag
· Fotballskole lokale lag	kr 1 000,- pr dag	kr 1 030,- pr dag
· Videregående skole bruk av Lier stadions uteanlegg, årssum	kr 120 000,- pr år	kr 123 250,- pr år
Arr. teknisk vogn hentet og tilbakekjørt av leietaker	kr 500,- pr gang	kr 513,- pr gang
Arrangements teknisk vogn med utkjøring	kr 1 000,- pr gang	kr 1 025,- pr gang
21. Utleiepriser for flerbrukslokaler/haller		
<i>Primært for lokale foreninger. Kan leies også av bedrifter og eksterne foreninger. Leies ikke ut til private arrangementer.</i>		
Fastleie:		
Trening/øvelser lokale lag med aktiviteter for barn/unge (0-19år)	Gratis	Gratis
Stor idrettshall lokale voksenlag/andre	kr 250/500 pr time	kr 257/515 pr time
Liten idrettshall lokale voksenlag/andre	kr 180/360 pr time	kr 184/370 pr time
Gymsal, aula/torg/møterom mm lokale voksenlag/andre	kr 110/220 pr time	kr 113/226 pr time
Enkeltarrangementer:		
Lokale foreninger i skolelokaler (ekskl. kulturscenen) man-fre	Gratis	Gratis
Ferietilbud for barn/unge i regi av lokale foreninger pr dag	1000 pr dag	1030 pr dag
Stor idrettshall m/garderober	kr 350/700 pr time	kr 360/720 pr time
Liten idrettshall m/garderober	kr 280/560 pr time	kr 287/575 pr time
Gymsal m/garderober, Heggtoget, Sylling aula, Høviktoget	kr 210/420 pr time	kr 215/430 pr time
Møterom, kantine - pr dag - lokale lag/andre	kr 210/420 pr time	kr 215/430 pr time
<i>For særlig store arrangementer der flere rom brukes og ved evt. overnatting fastsettes egen pris.</i>		
<i>Tillegg for utvidet leie/utstyr, mangelfull rydding og skader</i>		
22. Lier kulturscene		
<i>Lokale foreninger øver med eget utstyr gratis mandag-fredag. Ved aktiv bruk av tilleggsrom som Heggtoget, samlingssal mm fastsettes samlet særpris. For øvrig brukes følgende priser:</i>		
Lokalleie uten utstyr pr dag - lokalt kulturliv/andre	kr 2 000/5 000	kr 2 055/5 135
Leietillegg for torget	kr 1 000	kr 1 027
Leietillegg for garderober (pr. rom)	kr 500	kr 513
Leietillegg for musikkrom, leietillegg for samlingssal	kr 500	kr 513
<i>Lokalleie over mer enn to dager innrømmes rabatt.</i>		
I tillegg betales leie for utstyr og praktisk hjelp, bl.a.:		
Bygget scene - lokalt kulturliv/andre	kr 1 000/2 000	kr 1 027/2 055
Leie av en tekniker - lokalt kulturliv/andre	kr 4 250/4 500	kr 4 365/4 625
Leie av to teknikere - lokalt kulturliv/andre	kr 8 250/8 500	kr 8 475/8 730
Hustekniker	kr 1 000,-	kr 1 025,-
Kveldsprodusent 1 (billett/publikum på torget) - lokalt/andre	kr 1 000/2 500	kr 1 025/2 565
Kveldsprodusent 2 (inkludert assistanse i salen) - lokalt/andre	kr 2 000/3 500	kr 2 055/3 595
Leie fast utstyr (fullt PA-utstyr og lysrigg)	kr 500	kr 513
Leie stor prosjektor - lokalt kulturliv/andre - pr. arrangement	kr 1 000/3 000	kr 1 000/3 000
Leie trådløse mygger pr stk - lokalt kulturliv/andre	kr 200/500	kr 200/500
Leie flygel	kr 1 000/3 000	kr 1 000/3 000
Leie dansematter	kr 500	kr 1 000
<i>Lier kulturscene kan leies for konserter, preproduksjoner og andre særlige formål. Pris fastsettes da etter egen avtale.</i>		

Type	Betalingssatser 2020	Betalingssatser 2021
23. Leie av lokaler - Foreninger		
<i>Primært for lokale foreninger. Kan også leies av bedrifter og eksterne foreninger. Leies ikke ut til private arrangementer.</i>		
Engersand:		
Fastleie barn og unge og lokale foreninger man-fre	Gratis	Gratis
Enkeltutleie lokale foreninger/andre	210/420 pr time	215/430 pr time
Ferietilbud for barn/unge i regi av lokale foreninger pr dag	kr 1 000,-	kr 1 025,-
Lierbyen seniorsenter:		
<i>Kan brukes av lokale foreninger</i>		
Fastleie for lokale foreninger	Gratis	Gratis
Utleie pr dag - lokale foreninger/andre lokale	kr 1 000,-	kr 1 025,-
<i>Tillegg for mangelfull rydding og skader</i>		
24. Inkassovarsler og gebyrer		
Gebyrer med hjemmel i lov og forskrift, herunder rettsgebyrloven, inkassoloven og forsinkelsesrenteloven med tilhørende forskrifter		
Rettsgebyr for utleggsbegjæring til namsmannen	kr 1 992,-	kr 1 992,-
Rettsgebyr ved begjæring om tvangssalg til tingretten	kr 1 289,-	kr 1 289,-
Rettsgebyr ved tvangssalg besluttet i tingretten (totalt)	kr 8 673,-	kr 8 673,-
Rettsgebyr ved begjæring om tvangssalg løsøre	kr 1 465,-	kr 1 465,-
Rettsgebyr ved tvangssalg løsøre besluttet (totalt)	kr 4 043,-	kr 4 043,-
Rettsgebyr ved begjæring om anvisning til innkreving	kr 2 461,-	kr 2 461,-
Rettsgebyr ved anvisning besluttet (totalt)	kr 3 633,-	kr 3 633,-
Purregebyr	kr 70,-	kr 35,-
Betalingsoppfordring	kr 210,-	kr 105,-
Rettsgebyr ved forlikrårsbehandling	kr 1 348,-	kr 1 348,-
Gebyr for skriving av forliksklage	kr 1 172,-	kr 1 172,-
Saksbehandlingsgebyr ved begjæring om utlegg	kr 1 172,-	kr 1 172,-
Saksbehandlingsgebyr ved begjæring om tvangssalg	kr 1 172,-	kr 1 172,-
For alle misligholdte krav påløper forsinkelsesrenter p.a. fra forfall til betaling skjer.	8,75 %	8,75 %

Type	Betalingssatser 2020		Betalingssatser 2021	
25. Vann- og avløpsavgifter	Uten mva	Inkl. mva	Uten mva	Inkl. mva
Tilknytningsavgifter:				
Vann	kr 15 200,-	kr 19 000,-	kr 15 200,-	kr 19 000,-
Fast beløp	kr 15 200,-	kr 19 000,-	kr 15 200,-	kr 19 000,-
Faste årsgebyrer :				
Vann	kr 839,-	kr 1 049,-	kr 939,-	kr 1 174,-
Avløp	kr 839,-	kr 1 049,-	kr 939,-	kr 1 174,-
Årsgebyr målt forbruk med vannmåler pr. m3 :				
Vann	kr 15,48	kr 19,35	kr 15,44	kr 19,30
Mengdeavhengig del pr. m3	kr 30,45	kr 38,06	kr 31,76	kr 39,70
Årsgebyr stipulert forbruk uten vannmåler :				
<u>Vann: (etter bruksareal pr enhet)</u>				
< 60 kvm (100 kbm)	kr 1 548,00,-	kr 1 935,00,-	kr 1 544,00,-	kr 1 930,00,-
61-200 kvm (250 kbm)	kr 3 870,00,-	kr 4 837,50,-	kr 3 860,00,-	kr 4 825,00,-
201-250 kvm (300 kbm)	kr 4 644,00,-	kr 5 805,00,-	kr 4 632,00,-	kr 5 790,00,-
251-300 kvm (350 kbm)	kr 5 418,00,-	kr 6 772,50,-	kr 5 404,00,-	kr 6 755,00,-
301-350 kvm (400 kbm)	kr 6 192,00,-	kr 7 740,00,-	kr 6 176,00,-	kr 7 720,00,-
> 351- kvm (500 kbm)	kr 7 740,00,-	kr 9 675,00,-	kr 7 720,00,-	kr 9 650,00,-
<u>Avløp: (etter bruksareal pr enhet)</u>				
< 60 kvm (100 kbm)	kr 3 045,00,-	kr 3 806,25,-	kr 3 176,00,-	kr 3 970,00,-
61-200 kvm (250 kbm)	kr 7 612,50,-	kr 9 515,63,-	kr 7 940,00,-	kr 9 925,00,-
201-250 kvm (300 kbm)	kr 9 135,00,-	kr 11 418,75,-	kr 9 528,00,-	kr 11 910,00,-
251-300 kvm (350 kbm)	kr 10 657,50,-	kr 13 321,88,-	kr 11 116,00,-	kr 13 895,00,-
301-350 kvm (400 kbm)	kr 12 180,00,-	kr 15 225,00,-	kr 12 704,00,-	kr 15 880,00,-
> 351- kvm (500 kbm)	kr 15 225,00,-	kr 19 031,25,-	kr 15 880,00,-	kr 19 850,00,-
Diverse gebyrer vann og avløp:				
Administrasjonsgebyr ved ikke avlest vannmåler (ikke MVA)	kr 72,-	kr 72,-	kr 72,-	kr 72,-
Utgiftsdekning ved avlesning av vannmåler	Faktiske kostnader		Faktiske kostnader	
Gebyrreduksjon – ikke varslet avbrudd > 24 timer	kr 335,-	kr 418,-	kr 335,-	kr 418
Gebyrreduksjon – ikke varslet avbrudd > 8 timer, 3 g./år eller flere	kr 335,-	kr 418,-	kr 335,-	kr 418
Test vannmåler	Faktiske kostnader		Faktiske kostnader	
Stenging/gjenåpning	Faktiske kostnader		Faktiske kostnader	

Type	Betalingssatser 2020		Betalingssatser 2021	
26. Feiing (*Betalingssatser se pkt 27)	Uten mva	Inkl. mva	Uten mva	Inkl. mva
Vanlig skorsteinsløp (pr. stk)	kr 537	kr 671	kr 552,-	kr 690
Redusert pris for feiing av flere skorsteinsløp på samme boligenhet (pr. stk)	kr 274	kr 342	kr 282,-	kr 352
Tillegg for eier av boligenhet som ikke gir melding om at feiing ikke passer eller hvis skorsteinsløpet/ene ikke har vært tilgjengelig ved første fremmøte	kr 343	kr 429	kr 352,-	kr 440
Dersom feier ved 2. gangs fremmøte også møter "stengt dør" eller det er andre hindringer som medfører at feiing ikke lar seg gjennomføre, faktureres det fullt ut selv om feiingen ikke er gjennomført (prisen er avhengig av antall	Minimum		Minimum	
Skorsteinsløp tilknyttet større fyringsanlegg (pr. stk)	kr 537	kr 671	kr 552,-	kr 690
Skorsteinsløp i fabrikkstein (pr. løpemeteter)	kr 937	kr 1 171	kr 961,-	kr 1 202
Røykrør/røykkanal tilknyttet vanlig skorsteinsløp (pr. stk, inntil 1 meter)	kr 114	kr 143	kr 118,-	kr 147
Røykrør/røykkanal tilknyttet vanlig skorsteinsløp (pr. stk, over 1 meter, i tillegg pr. løpemeteter)	kr 105	kr 131	kr 108,-	kr 135
Røykrør/røykkanal fra større fyringsanlegg (pr. løpemeteter)	kr 72	kr 90	kr 74,-	kr 92
Røykrør/røykkanal tilknyttet fabrikkstein (pr. løpemeteter)	kr 155	kr 194	kr 159,-	kr 199
Fjerning av beksot – fresing av skorsteinsløp (pr. time)	kr 256	kr 320	kr 262,-	kr 328
Fritidsbolig -Feiing av vanlig skorsteinsløp når det utføres samtidig med tilsyn	kr 591	kr 739	kr 607,-	kr 759
Fritidsbolig - Feiing av vanlig skorsteinsløp på forespørsel = timepris	kr 266	kr 333	kr 274,-	kr 342
	kr 863	kr 1 079	kr 886,-	kr 1 107
27. Tilsyn med fyringsanlegg	Uten mva	Inkl. mva	Uten mva	Inkl. mva
Vanlig fyringsanlegg (pr. stk)	kr 1 365	kr 1 706	kr 1 403,-	kr 1 754,0,-
Redusert pris for tilsyn av flere fyringsanlegg på samme boligenhet (pr. stk)	kr 683	kr 854	kr 702,-	kr 878,0,-
Tillegg for eier av boligenhet som ikke gir melding om at tilsyn ikke passer ved første fremmøte (uavhengig av fyringsanlegg)	kr 462	kr 578	kr 474,-	kr 593,0,-
Dersom feier av boligenhet ved 2. gangs fremmøte også møter "stengt dør", faktureres det fullt ut	Minimum		Minimum	
Større fyringsanlegg (pr. stk)	kr 1 365	kr 1 706	kr 1 403,-	kr 1 754,0
Fabrikkfyringsanlegg (pr. stk)	kr 2 918	kr 3 647	kr 2 996,-	kr 3 745,0
Gassanlegg boligenhet (pr. stk)	kr 4 605	kr 5 756	kr 4 729,-	kr 5 911,0
Gassanlegg sameie/borettslag (tematilsyn, flere boenheter tilkoblet) pr. 10 enheter	kr 683	kr 854	kr 702,-	kr 877,0
Fritidsbolig - Tilsyn av vanlig fyringsanlegg - ett fyringsanlegg per enhet	kr 8 000	kr 10 000	kr 8 216,-	kr 10 270,0
Redusert pris for tilsyn av flere fyringsanlegg på samme enhet (pr. stk)	kr 1 842	kr 2 303	kr 1 892,-	kr 2 365,0
Fritidsbolig gassanlegg (pr. stk)	kr 922	kr 1 152	kr 946,-	kr 1 183,0
Dersom feier ved 2. gangs fremmøte også møter "stengt dør" eller det er andre hindringer som medfører at feiing ikke lar seg gjennomføre, faktureres det fullt ut selv om feiingen ikke er gjennomført (prisen er avhengig av antall	kr 922	kr 1 152	kr 946,-	kr 1 183,0
	Minimum		Minimum	
	kr 1 842	kr 2 303	kr 1 892,-	kr 2 365,0
Betalingsbetingelser				
Hvis eier/bruker av fyringsanlegg som er varslet om feiing/tilsyn ikke er tilstede, eller det er tekniske eller andre forhold som feieren ikke kan lastes for som gjør at feiing/tilsyn ikke kan utføres, må eier betale for det utførte arbeidet som er reisetid, rapport og administrative tillegg.				
Hvis eier/bruker ønsker å flytte varslet tidspunkt (dag) for feiing/tilsyn, kan dette avtales med feierseksjonen som kan kontaktes enten ved personlig fremmøte, telefon, telefax eller e-post. Beboere som har vært på ferie, sykehusopphold og lignende kan avtale ny tid da de kommer tilbake til boligenheten.				
Hvis eier/bruker ønsker feiing/tilsyn utenom feierens rute, betales det vanlige satser.				
Hvis eier/bruker ønsker feiing/tilsyn etter endt arbeidstid, på vanlige ukedager, betales et pristillegg på 50 %.				
Hvis eier/bruker ønsker feiing/tilsyn på lørdager, betales et pristillegg på 100 %.				

Type	Betalingssatser 2020		Betalingssatser 2021	
28. Handel med fyrverkeri	Uten mva	Inkl. mva	Uten mva	Inkl. mva
Gebyr for behandling av søknad (inkludert befarings)	kr 2 148,-	kr 2 685,-	kr 2 154,-	kr 2 692,-
Gebyr for tilsyn (reisetid, kjøring og tilsyn)	kr 1 227,-	kr 1 534,-	kr 1 260,-	kr 1 575,-
Gebyr for endring av tillatelse			kr 1 077,-	kr 1 346,-
29. Renovasjon	Uten mva	Inkl. mva	Uten mva	Inkl. mva
Standard abonnement	kr 2 831,-	kr 3 539,-	kr 2 916,-	kr 3 645,-
<u>Øvrige renovasjonsgebyrer</u>				
Samarbeid renovasjon (80 %)	kr 2 264,-	kr 2 829,-	kr 2 332,-	kr 2 914,-
Samarbeid renovasjon nedgravd løsning (100 %)	kr 2 831,-	kr 3 539,-	kr 2 916,-	kr 3 645,-
Stor familierenovasjon (130 %)	kr 3 680,-	kr 4 600,-	kr 3 791,-	kr 4 739,-
Hytterrenovasjon standard sommer (65 %)	kr 1 840,-	kr 2 301,-	kr 1 896,-	kr 2 370,-
Hytterrenovasjon samarbeid sommer (52 %)	kr 1 472,-	kr 1 839,-	kr 1 517,-	kr 1 896,-
Hytterrenovasjon standard helårs (100%)	kr 2 831,-	kr 3 539,-	kr 2 916,-	kr 3 645,-
Hytterrenovasjon samarbeid helårs (80%)	kr 2 264,-	kr 2 829,-	kr 2 332,-	kr 2 915,-
Hytterrenovasjon skogshytter	kr 991,-	kr 1 238,-	kr 1 021,-	kr 1 276,-
<u>Gebyr for tilleggstjenester</u>				
Tillegg for nedgravd/brannsikret løsning				
Gangtillegg standard renovasjon, pr 10 m	kr 441,-	kr 551,-	kr 455,-	kr 569,-
Gangtillegg storfamilie renovasjon, pr 10 m	kr 441,-	kr 551,-	kr 455,-	kr 569,-
Gangtillegg samarbeid renovasjon, pr 10 m	kr 220,-	kr 275,-	kr 227,-	kr 284,-
Gangtillegg samarbeid renovasjon 4-hjulsbeholder pr. 5 m	kr 220,-	kr 275,-	kr 227,-	kr 284,-
Sommertømming abonnement standard	kr 416,-	kr 520,-	kr 429,-	kr 536,-
Sommertømming abonnement samarbeid	kr 333,-	kr 416,-	kr 343,-	kr 429,-
Sommertømming abonnement storfamilie	kr 541,-	kr 676,-	kr 558,-	kr 698,-
Ekstrasekk, pr stk.	kr 71,-	kr 89,-	kr 73,-	kr 91,-

Flere av gebyrene som vedtas gjelder selvkostområder, se nedenfor en oversikt over budsjett 2021 for kommunens selvkostområder.

	2021			2021		
		Lier Vei, Vann og Avløp		RFD	DRBV	Stedsutvikling og Plan
	Totalt	Vann	Avløp	Renovasjon	Feiing	Reguleringsplaner
Gebyrinntekter	187 557 375	46 054 764	64 438 073	31 063 000	3 663 840	1 391 541
Øvrige driftsinntekter	3 945 355	40 000	1 398 051	1 607 000	1 401	-
Driftsinntekter	191 502 730	46 094 764	65 836 124	32 670 000	3 665 241	1 391 541
Direkte driftsutgifter	150 768 109	35 420 363	38 963 580	21 148 000	3 612 541	3 678 281
Avskrivningskostnad	26 320 846	8 275 157	16 383 989	1 609 000	52 700	-
Kalkulatorisk rente	9 765 569	3 288 406	5 990 163	487 000		-
Indirekte driftsutgifter (netto)	17 250 273	0	0	10 404 000	-	-
Indirekte avskrivningskostnad	142 269	64 021	78 248			-
Indirekte kalkulatorisk rente	6 400	2 880	3 520			-
Driftskostnader	204 253 466	47 050 827	61 419 500	33 648 000	3 665 241	3 678 281
Resultat	-12 750 736	-956 063	4 416 624	- 978 000	-	- 2 286 741
Kostnadsdekning i %	93,8 %	98,0 %	107,2 %	97,09 %	100,00 %	37,83 %
Selvkostfond 01.01	24 428 629	8 250 186	8 542 356	4 257 000	198 579	
+ Avsetning til selvkostfond	4 718 707	-	4 416 624			-
- Bruk av selvkostfond	- 1 934 063	- 956 063	-	- 978 000		-
+ Kalkulert renteinntekt selvkostfond	430 350	140 152	202 198	88 000		-
Selvkostfond 31.12 (inkl. rente)	27 643 623	7 434 275	13 161 178	3 367 000	198 579	-
	2021					
	Bygg og Geodata	Bygg og Geodata	Tilsynet for små avløpsanlegg			Oppvekst
	Bygge- og eierseksj.saker	Kart og oppmåling	Slamtømming+	Tilsyn	Søknader	SFO
Gebyrinntekter	9 047 870	2 176 545	3 247 650	638 189	68 046	25 767 857
Øvrige driftsinntekter	-	718 900	-	-	-	180 002
Driftsinntekter	9 047 870	2 895 445	3 247 650	638 189	68 046	25 947 860
Direkte driftsutgifter	9 718 635	7 268 972	2 919 453	593 603	60 403	27 384 278
Avskrivningskostnad	-	-	-	-	-	
Kalkulatorisk rente	-	-	-	-	-	
Indirekte driftsutgifter (netto)	-	-	26 114	44 586	7 643	6 767 930
Indirekte avskrivningskostnad	-	-	-	-	-	
Indirekte kalkulatorisk rente	-	-	-	-	-	
Driftskostnader	9 718 635	7 268 972	2 945 567	638 189	68 046	34 152 208
Resultat	- 670 765	- 4 373 527	302 083	-	-	- 8 204 349
Kostnadsdekning i %	93,10 %	39,83 %	110,3 %	100,00 %	100,00 %	75,98 %
Selvkostfond 01.01			2 404 354	776 154		
+ Avsetning til selvkostfond	-	-	302 083	-	-	
- Bruk av selvkostfond	-	-	-	-	-	
+ Kalkulert renteinntekt selvkostfond	-	-	-	-	-	
Selvkostfond 31.12 (inkl. rente)	-	-	2 706 437	776 154	-	-

* Slamtømming, tilsynet for små avløpsanlegg: Budsjettet settes opp i henhold til vedtatt gebyrsats. I 2021 vil det ved utfakturering vurderes en redusert sats for å redusere overskuddsfond.

Reguleringsplaner, bygge- og eierseksjoneringsaker, fart og oppmåling og SFO, føres ikke til 100 % selvkost. Her finansierer kommunen deler av områdene med skatt og rammetilskudd. Indirekte kostnader på disse områdene er ikke nøyaktige da de ikke føres på selvkostområdet (blant annet husleie, kapitalkostnader, administrasjon). Gebyrenes

kostnadsdekning i % på disse områdene vil derfor være lavere enn hva som vises i ovenstående tabell.

Vedlegg 6 – Kommunale tilskuddssatser for ordinære ikke-kommunale barnehager

Kommunene skal innen 31.10 i året før tilskuddsåret fatte vedtak om satser for tilskudd til private barnehager.

Regjeringen har i statsbudsjettet for 2021 foreslått en reduksjon i pensjonspåslaget i tilskuddsberegningen fra 13 til 11 %. Regjeringen foreslår at denne nedjusteringen skal gjelde for barnehager som er en del av et foretak eller foretaksgruppe. For barnehager som er enkeltstående, foreslås en overgangsordning hvor pensjonspåslaget beholdes på 13 % i 2021, justertes til 12 % i 2022 og 11 % i 2023. Det vil av denne grunn være to ulike satser for kommunalt tilskudd til drift de neste to årene.

Satser for kommunalt tilskudd 2021	Per heltidsplass		
Enkeltstående barnehager	Drift inkl. adm.	Kapital	Totalt
Ordinære barnehager, små barn	212 497	8 000	220 497
Ordinære barnehager, store barn	100 732	8 000	108 732
Familiebarnehager, små barn	177 931	13 970	191 901
Familiebarnehager, store barn	135 224	13 970	149 194
Satser for kommunalt tilskudd 2021	Per heltidsplass		
Barnehager som inngår i foretak	Drift inkl. adm.	Kapital	Totalt
Ordinære barnehager, små barn	208 335	8 000	216 335
Ordinære barnehager, store barn	98 420	8 000	106 420

Nasjonale satser for kapitaltilskudd til ordinære barnehager og for drift- og kapitaltilskudd til familiebarnehager er utarbeidet av Telemarksforsking. Kunnskapsdepartementet fastsetter de endelige satsene i løpet av kort tid. Det tas derfor forbehold om endringer av nasjonale satser (står i kursiv i tabellene ovenfor).

Det tas forbehold om endringer som følge av Stortingets behandling av statsbudsjettet og ikrafttredelse av forskriftsendring.

Vedtak - Satser for kommunalt tilskudd til private barnehager etter endringene i statsbudsjettet:

Satser for kommunalt tilskudd 2021	Per heltidsplass		
	Drift inkl. adm.	Kapital	Totalt
Ordinære barnehager, små barn	213 215	9 300	222 515
Ordinære barnehager, store barn	101 131	9 300	110 431
Familiebarnehager, små barn	177 500	14 000	191 500
Familiebarnehager, store barn	134 900	14 000	148 900

Siden forslaget om å redusere pensjonspåslaget ble reversert, vil det ikke være to ulike satser for drifttilskudd (ingen forskjell mellom barnehager i foretak og enkeltstående barnehager). Satsene for drifttilskudd har fått et lite påslag, fordi det ikke var tatt med kostnad for forsikringer.

Satsen for kapitaltilskuddet til ordinære barnehager gjelder i følge statsbudsjettet for 1.halvår 2021.

Vedlegg 7 – Obligatoriske oversikter

Tabellene er justert for vedtaket

Økonomisk oversikt - drift (§ 5-6)

Tall i 1000 kr	Regnskap 2019	Oppr. bud. 2020	Handlingsprogram			
			2021	2022	2023	2024
Frie disponible inntekter						
Rammetilskudd	-574 781	-597 340	-615 586	-617 047	-635 538	-654 920
Inntekts- og formuesskatt	-925 263	-963 360	-1 005 116	-1 005 116	-1 005 116	-1 005 116
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-50 031	-46 373	-46 281	-46 189	-46 189	-46 189
Overføringer og tilskudd fra andre	-272 261	-255 951	-250 643	-256 421	-267 853	-278 312
Brukerbetalinger	-60 530	-60 847	-61 960	-62 210	-62 210	-62 210
Salgs- og leieinntekter	-49 621	-24 136	-25 098	-24 998	-24 998	-24 998
Sum driftsinntekter	-1 932 486	-1 948 006	-2 004 684	-2 011 981	-2 041 904	-2 071 745
Lønnsutgifter	853 528	878 540	882 867	887 095	887 905	889 865
Sosiale utgifter	225 627	238 721	227 231	227 423	227 423	227 423
Kjøp av varer og tjenester	610 231	624 004	741 110	735 266	757 097	775 829
Overføringer og tilskudd til andre	93 646	108 020	104 812	104 512	104 512	104 512
Avskrivninger	93 947	0	0	0	0	0
Sum driftsutgifter	1 876 980	1 849 285	1 956 020	1 954 296	1 976 937	1 997 629
Brutto driftsresultat	-55 507	-98 721	-48 664	-57 685	-64 967	-74 116
Renteinntekter	-21 815	-21 720	-9 153	-9 281	-9 368	-9 368
Utbytter	-10 005	-22 500	-83 914	-73 014	-75 514	-78 014
Renteutgifter	49 009	53 177	39 799	38 290	46 647	52 593
Avdrag på lån	72 765	70 458	78 481	83 091	94 941	105 205
Netto finansutgifter	89 955	79 415	25 213	39 086	56 706	70 416
Motpost avskrivninger	-93 947	0	0	0	0	0
Netto driftsresultat	-59 499	-19 306	-23 451	-18 599	-8 261	-3 700
<u>Disponering eller dekning av netto driftsresultat</u>						
Overføring til investering	16 195	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	10 456	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-2 622	9 306	13 451	8 599	-1 739	-6 300
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresi	24 029	19 306	23 451	18 599	8 261	3 700
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	-35 470	0	0	0	0	0

1 A Bevilgningsoversikt - drift (§ 5-4)

Tall i 1000 kr	Regnskap	Oppr. bud.	Handlingsprogram			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Frie disponible inntekter						
Rammetilskudd	-574 781	-597 340	-615 586	-617 047	-635 538	-654 920
Inntekts- og formuesskatt	-925 263	-963 360	-1 005 116	-1 005 116	-1 005 116	-1 005 116
Andre generelle driftsinntekter	-41 509	-36 361	-36 269	-36 177	-36 177	-36 177
Sum generelle driftsinntekter	-1 541 553	-1 597 061	-1 656 971	-1 658 340	-1 676 831	-1 696 213
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	1 392 099	1 498 340	1 608 307	1 600 655	1 611 864	1 622 097
Avskrivninger	93 947	0	0	0	0	0
Sum netto driftsutgifter	1 486 046	1 498 340	1 608 307	1 600 655	1 611 864	1 622 097
Brutto driftsresultat	-55 507	-98 721	-48 664	-57 685	-64 967	-74 116
Finansinntekter/-utgifter						
Renteinntekter	-21 815	-21 720	-9 153	-9 281	-9 368	-9 368
Utbytter	-10 005	-22 500	-83 914	-73 014	-75 514	-78 014
Renteutgifter	49 009	53 177	39 799	38 290	46 647	52 593
Avdrag på lån	72 765	70 458	78 481	83 091	94 941	105 205
Netto finansutgifter	89 955	79 415	25 213	39 086	56 706	70 416
Motpost avskrivninger	-93 947	0	0	0	0	0
Netto driftsresultat	-59 499	-19 306	-23 451	-18 599	-8 261	-3 700
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	16 195	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	10 456	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-2 622	9 306	13 451	8 599	-1 739	-6 300
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnska	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresi	24 029	19 306	23 451	18 599	8 261	3 700
Fremført til inndekning i senere år (merforbru	-35 470	0	0	0	0	0

1 B Bevilgninger - drift (§ 5-4)

Tall i 1000 kr	Regnskap	Oppr. bud.	Handlingsprogram			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Oppvekst	617 115	652 484	754 438	762 576	759 357	759 176
Helse omsorg og velferd	552 796	573 386	634 496	646 400	672 460	694 483
Kommunale foretak	82 602	106 788	27 035	27 035	27 035	27 035
Steds- og samfunnsutvikling	62 939	70 849	87 582	87 477	86 427	86 127
Organisasjon og utvikling	93 582	95 213	97 090	95 840	96 690	95 840
Fellesområdet	-8 428	-380	7 666	-18 673	-30 105	-40 564
Til fordeling drift (fra budsjett skjema 1A)	1 400 606	1 498 340	1 608 307	1 600 655	1 611 864	1 622 097
Herav:						
Netto renteutgifter og -inntekter	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	10 456	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-1 948	0	0	0	0	0
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	1 392 099	1 498 340	1 608 307	1 600 655	1 611 864	1 622 097

2 A Bevilgningsoversikt - investering (§ 5-5)

Tall i 1000 kr	Regnskap		Oppr. bud.				Handlingsprogram			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
Investeringer i varige driftsmidler	502 012	261 940	250 233	463 901	424 236	242 036				
Tilskudd til andres investeringer	39 845	4 433	4 233	4 233	4 233	4 233				
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	3 635	3 152	3 152	3 152	3 152	3 152				
Utlån av egne midler	279 960	0	0	0	0	0				
Avdrag på lån	53 021	0	0	0	0	0				
Sum investeringsutgifter	878 474	269 525	257 618	471 286	431 621	249 421				
Kompensasjon for merverdiavgift	-33 632	-45 956	-31 675	-38 959	-31 606	-16 966				
Tilskudd fra andre	-51 816	-69 200	0	-1 000	0	-1 000				
Salg av varige driftsmidler	-214 004	-30 000	0	0	0	0				
Salg av finansielle anleggsmidler	-14 000	0	0	0	0	0				
Utdeling fra selskaper	-17 106	0	0	0	0	0				
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-45 945	0	0	0	0	0				
Bruk av lån	-467 686	-194 369	-215 943	-421 327	-390 015	-221 455				
Sum investeringsinntekter	-844 189	-339 525	-247 618	-461 286	-421 621	-239 421				
Videreutlån	0	80 000	100 000	100 000	100 000	100 000				
Bruk av lån til videreutlån	0	0	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000				
Avdrag på lån til videreutlån	0	0	5 000	5 000	5 000	5 000				
Mottatte avdrag på videreutlån	0	0	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000				
Netto utgifter videreutlån	0	80 000	0	0	0	0				
Overføring fra drift	-16 195	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000				
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeri	-13 313	0	0	0	0	0				
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeri	-4 777	0	0	0	0	0				
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0				
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-34 285	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000				
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0	0	0				

2 B Bevilgninger - investering (§ 5-5)

Investeringer i varige driftsmidler

Tall i 1000 kr

	Regnskap	Oppr. bud.	Handlingsprogram			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Oppvekst	0	0	8 000	0	0	0
Helse omsorg og velferd	289	249	2 764	364	249	249
Kommunale foretak	217 449	235 631	220 044	437 012	399 012	215 012
Steds- og samfunnsutvikling	18 431	12 548	15 388	9 388	10 238	10 238
Organisasjon og utvikling	7 014	6 804	8 454	8 554	6 154	7 954
Fellesområdet	258 830	6 708	-4 417	8 583	8 583	8 583
Sum 2B	502 012	261 940	250 233	463 901	424 236	242 036

Tilskudd til andres investeringer

Tall i 1000 kr

	Regnskap	Oppr. bud.	Handlingsprogram			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kirkeinvesteringer	3 459	3 459	3 259	3 259	3 259	4 233
Kirkegårder	974	974	974	974	974	0
Frydenhaug skole, salg andel	35 412	0	0	0	0	0
Tilskudd til andres investeringer	39 845	4 433	4 233	4 233	4 233	4 233

Investeringer i aksjer og eiendeler

Tall i 1000 kr

	Regnskap	Oppr. bud.	Handlingsprogram			
	2 019	2 020	2 021	2 022	2 023	2 024
Klp	3 635	3 152	3 152	3 152	3 152	3 152
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	3 635	3 152	3 152	3 152	3 152	3 152

Utlån

Tall i 1000 kr

	Regnskap	Oppr. bud.	Handlingsprogram			
	2 019	2 020	2 021	2 022	2 023	2 024
Utbedringer og oppgraderinger i boligmassen (lbs)	13 000	0	0	0	0	0
Frydenhaug skole, salg andel	181 984	0	0	0	0	0
Utlån	1 000	0	0	0	0	0
Formidlingslån	83 976	80 000	100 000	100 000	100 000	100 000
Utlån av egne midler	279 960	80 000	100 000	100 000	100 000	100 000

Vedlegg 8 Oversikt over interkommunale selskaper og flerkommunale samarbeid

I det følgende gis en oversikt over interkommunale selskaper og utvalgte interkommunale samarbeid. Oversikten skisserer hvordan arbeidet med oppfølging av selskaper og samarbeid prioriteres. Rødt markerer høyest prioritet, gul markerer middels prioritet og grønn lavest.

Interkommunale selskaper:

	Navn	Formål	Eiere og eierandel
	Drammensregionens Brannvesen (DRBV)	Har det brannfaglige ansvaret for deltagende kommuner.	Drammen 65% Lier 17 % Øvre Eiker 12,5 % Sigdal 3,2 % Krødsherad 2,3 %
	Renovasjonsselskapet for Drammensregionen (RfD)	Sørger for innsamling, transport og avsetning av husholdnings-avfall fra husstander, retur punkter og gjenvinnings-stasjoner. I de 9 eierkommunene er det per oktober 2013 ca. 85 000 husstander og hytter, 150 returpunkter og 7 gjenvinningsstasjoner. I tillegg driver RfD en begrenset virksomhet med innsamling og behandling av næringsavfall, i det alt vesentlige knyttet til skoler og barnehager.	Drammen 62,4% Lier 16,4 % Øvre Eiker 11,6 % Modum 9,6 %
	Glitrevannverket	Leverer tilstrekkelig vann til deltagerkommunene, herunder å sørge for forsvarlig beredskapsnivå som sikkerhet mot ekstraordinære situasjoner, samt salg av vann til andre.	Drammen 70,86 % Asker 14,72 % Lier 14,42 %
	Kontrollutvalgssekretariatet i Viken (VIKUS)	Selskapets formål er å levere sekretariatstjenester for kontrollutvalg for deltakerne i tråd med gjeldende lov og forskrift. Selskapet kan utføre tilsvarende oppgaver for andre bestillere innenfor rammene i anskaffelsesregelverket.	Lillestrøm, Lørenskog, Ullensaker, ringen, Kongsberg, Lier (4,5 %), Eidsvoll, Nittedal, Nes (Akershus), Ås, Nesodden, Øvre Eiker, Rælingen, Vestby, Aurskog – Høland, Frogn, Modum, Nannestad, Enebakk, Hole, Gjerdrum, Hol, Sigdal, Hurdal, Flesberg, Nore og Uvdal, Krødsherad, Rollag, Flå.

Interkommunale samarbeid:

	Navn	Oppgave	Deltager kommuner
	Tilsynskontoret for små avløpsanlegg i Drammensregionen	Føre tilsyn med avløpsanlegg, behandle søknader om utslippstillatelse, veilede anleggseiere, administrere slamtømming, kartlegge forurensing fra små avløpsanlegg.	Drammen, Holmestrand, Krødsherad, Lier, Modum og Øvre Eiker. Lier er vertskommune.

	Navn	Oppgave	Deltager kommuner
	Felles lønningskontor for Øvre Eiker, Modum og Lier.	Felles lønnssamarbeid	Øvre Eiker, Modum og Lier.
	Drammen Havn	Driver havn- og logistikkvirksomhet på Holmen og Tollbukaia.	Drammen, Lier og Asker.
	Krisesenter	Ivareta samarbeidskommunenes lovpålagte oppgaver etter lov om kommunale krisesentertilbud (krisesenterloven)	Bærum, Asker og Lier Bærum er vertskommune.

Vedlegg 9 Kommunedirektørens forslag til nye planoppgaver

	Plan-nummer	Plannavn	Plantype	Forventet vedtak	Merknad
Kommunale samfunnsplaner	1	Forebygging av selvmord	Handlingsplan	2021	
	2	Helhetlig boligplan	Temaplan	2021	Erstatter "Boligsosial handlingsplan"
	3	Handlingsplan for velferdsteknologi	Handlingsplan	2023	
	4	Handlingsplan mot barnefattigdom	Handlingsplan	Uavklart	Vedtatt i KS 7.1.2020
	5	Gatebruksplan for Sylling sentrum	Temaplan	2020	HP-oppdrag 2.30 (2016-2019)
	6	Trafikksikkerhetsplan	Temaplan	2020	
	7	Saneringsplan vann og avløp	Handlingsplan	2022	
	8	Hovedplan for vann og avløp	Temaplan	2022	
	9	Hovedplan vei	Temaplan	2022	
	10	Tiltaksplan vei	Handlingsplan	2022	
	11	Temaplan for overvann	Temaplan	2024	
	12	Prioritering av fysiske tiltak - trafikksikkerhet	Handlingsplan	Årlig	Årlig revidering.
	13	Barnehagebehovsplan	Temaplan	2020	
	14	Skolebehovsplan	Temaplan	2021	
	15	Handlingsplan mot vold og overgrep	Handlingsplan	2021	Erstatter "Handlingsplan om vold og overgrep mot barn".
	16	Lek, læring og livsmestring - kvalitetsplan for oppvekst	Temaplan	2021	Samordner kvalitetsplan skole og barnehage til ett dokument. Inkluderer også SFO og spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp.
	17	Kvalitetsplan for barnevern	Temaplan	2023	HP-oppdrag 2.16 (2019-2022). Planen avventer barnevernreformen med virkning fra 2022.
	18	Innovasjonsstrategi for egen virksomhet	Strategi	2021	HP-oppdrag 2.18 (2020-2023)
	19	Eierskapspolitikk	Strategi	2021	Revideres to ganger per kommunestyreperiode.
	20	Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse	Handlingsplan	Uavklart	
	Plan-nummer	Plannavn	Plantype	Forventet vedtak	Merknad
Kommunale samfunnsplaner	21	Handlingsplan mot spredning av mikroplast	Handlingsplan	2020	Vedtatt i KS 12.06.2018
	22	Sentrumsutvikling på Tranby	Temaplan	2021	HP-oppdrag 2.8 (2019-2022)
	23	Kvalitetsplan for kulturskolen	Handlingsplan	2021	Oppfølging av nasjonal rammeplan.
	24	Skjøtselsplan for hule eiker	Handlingsplan	2021	Vedtatt i utvalg for miljø og plan 22.04.2020
	25	Helhetlig plan for fremtidig bevaring og skjøtsel av raviner	Handlingsplan	2021	Vedtatt i Planutvalget 26.09.2017
	26	Klimaplan	Handlingsplan	2021	Erstatter energi- og klimaplan
	27	Anleggsplan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet	Temaplan	2021	
	28	Lier kommunes frivillighetspolitikk	Strategi	2021	
	29	Plan for den kulturelle skolesekken	Temaplan	2021	
	30	Landbruksplan	Temaplan	2021	
	31	Plan om fiberdekning i Lier kommune	Temaplan	2022	Vedtatt i KS 09.06.2020
	32	Målsetninger for forvaltning av elg, hjort og rådyr	Temaplan	2022	
	33	Strategiplan for kultur, idrett og friluftsliv	Strategi	2022	
	34	Sykkelplan	Temaplan	2023	HP-oppdrag 2.9 (2019-2022)
	35	Lierbyen 2030 - handlingsplan	Handlingsplan	2023	
	36	Planprogram for fortetting*, herunder en enkel avklaring av fortettningsmuligheter i noen eldre boområder**	Temaplan	2024	Vedtatt i KS 18.06.2019*/vedtatt i FS 24.09.2020**
	37	Samordnet strategi for areal-, fortetting- og transport	Strategi	2024	
	38	Temaplan for støy	Temaplan	2024	Vedtatt i KS 17.09.2019

	Plan-nummer	Plannavn	Plantype	Forventet vedtak	Merknad
Kommunale arealplaner	39	Områderegulering for nytt hovedrenseanlegg	Områderegulering	2023	Vedtak om igangsettelse av planarbeid i KS 21.05.2019
	40	Kommunedelplan for Gullaug	Kommuneplan	2021	Planprogram vedtatt i KS 19.05.2015
	41	Kommunedelplan E134 Dagslett - E18	Kommuneplan	2021	Vedtatt utlegging av planprogram til offentlig ettersyn i KS 12.11.2019
	42	Kommunedelplan samferdselsinfrastruktur og kollektivknutepunkt Fjordbyen	Kommuneplan	2021	Planprogram vedtatt i KS 12.02.2019
	43	Områderegulering Fjordbyen	Områderegulering	2021	Planprogram vedtatt i KS 26.04.2018
	44	Områderegulering Lierbyen sentrum	Områderegulering	2021	Vedtatt i KS 17.09.2019.
	45	Områderegulering Tranby	Områderegulering	2023	
	46	Kommunedelplan for E18-korridoren Drengsrud-Tranbykrysset	Kommuneplan	2025	Vedtak om igangsetting av planarbeid i KS 18. juni 2019
Nye detaljreguleringsplaner inngår ikke i planstrategien.					
Planer for utskilte virksomheter		Lier kommune eier helt eller delvis en rekke virksomheter med ulike selskaps- og organisasjonsformer. Flere av disse har eller skal etablere egne selskapsstrategier. Disse inngår ikke her.			

Vedlegg 10 Leseveiledning for dokumentet

Kommunedirektørens beslutningsgrunnlag er tre dokumenter i ett:

- *Økonomiplanen* er lovpålagt og skal være fireårig.
- *Årsbudsjettet* er også lovpålagt og gjelder det første året etter vedtak.
- *Handlingsprogrammet* knytter økonomiske størrelser sammen med mål og rammebetingelser.

I Lier kommune praktiseres en ordning der kommunedirektøren utarbeider et grunnlag for den politiske behandlingen, men det er formannskapet som former forslaget til vedtak som etterhvert blir innstilling overfor kommunestyret.

I tillegg til dette dokumentet er det utarbeidet:

- Virksomhetskatalog – rammer, budsjettinnspill og nøkkeltall for hver virksomhet
- Salderingsark – regneark som simulerer ulike endringer i budsjettet (sendes gruppelederne)

Statistikk og sammenligninger med andre kommuner

Alle kommuner rapporterer tjeneste- og økonomidata til Statistisk sentralbyrå (SSB). Dataene rapporteres slik at det skal være mulig å sammenligne kommunene uavhengig av organisering. Kommunedataene blir kalt KOSTRA (KOMMune STAT RAPportering), og benyttes for å vise hvordan kommunene prioriterer, kostnaden på ulike tjenester og kvalitet.

I sammenlikninger av statistikk og økonomi med andre kommuner er det i hovedsak benyttet to sammenligningsgrupper:

- Alle kommuner med mer enn 10.000 innbyggere (Benyttes ved sammenligning av behovskorrigerte netto driftsutgifter).
- Kommunegruppe 13 (SSB har delt inn kommunene i kommunegrupper for sammenligning. Lier er i Kommunegruppe 13 som er definert som «store kommuner utenom de fire største byene»).

Virksomhetenes rammer

Lier kommune, som de fleste andre kommuner, bruker rammebudsjettering. Dette betyr at de ulike virksomhetene får en ramme de skal drifte innenfor. Dette er annerledes enn økonomien for private selskaper hvor hovedmålet er å få størst mulig overskudd.

I handlingsprogrammet beskrives hvilke endringer som gjøres i forhold til de gjeldende rammene. I behandlingen av rammene for 2021 – 2024 tas det utgangspunkt i de gjeldende rammene som ble vedtatt for 2020. Det er kun endringer i forhold til rammen i 2020 som behandles i handlingsprogrammet.

Hvis det ble bevilget midler til tiltak i 2020 som videreføres, er dette en del av totalrammen og vises ikke i oversiktene for 2021.

Styring på rammer og rammeendringer kan erfaringsmessig være krevende å forstå. Dette skiller seg fra hvordan en tenker i det private næringsliv. Under har vi laget et eksempel som illustrerer hvordan rammetabellene fungerer og konsekvenser.

Driftsbudsjett og rammeendringer

Budsjetteringen tar utgangspunkt i opprinnelig budsjett for 2019. Dette betyr at alle tiltak som ligger inne i 2019 er med i denne rammen.

Opprinnelig budsjett	Budsjettramme 2020
1 Tekniske justeringer	Flytting av budsjett og ansvar mellom ansvar. Blir totalt 0
2 Vedtak forrige periode	Endringer som er vedtatt tidligere handlingsprogram
3 Demografijustering	Forventet endringer som følge av befolkningsvekst fra 2021.
4 Lønns- og prisvekst	Justering for pris, lønn og inntektsvekst
5 Konsekvensjustert ramme	2020 rammen justert for pkt 1-4
6 Kostnadsreduksjon	Nye tiltak som inneærer kostnadsreduksjoner
7 Nye brukere/kostnadsendring	Nye tiltak som følge av endringer i kostnader og inntekter, nye brukere osv.
8 Tiltak til mål	Nye tiltak for å nå målsetninger
9 Vedtatte endringer	Nye tiltak som følge av vedtak
10 Annet	Andre tiltak
Ramme 2021-2024	Ny ramme - Sum av 5-10

2020-rammen til de ulike tjenesteområdene justeres som følge av:

- flytting av oppgaver med tilhørende rammer
- endringer for 2021-2024 som er vedtatt i tidligere handlingsprogram
- forventet befolkningsutvikling og lønns og prisvekst

Når disse endringene er lagt inn får vi konsekvensjustert ramme. Dette betyr en videreføring av 2020 justert for kostnadsendringer og tidligere vedtak.

Punkt 6-10 i tabellen over er nye endringer i dette handlingsprogrammet.

Eksempel:

Beløp i 1000		Handlingsprogram			
		2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett		200 000	200 000	200 000	200 000
Sum Tekniske justeringer		2 423	2 423	2 423	2 423
Vedtak forrige periode					
1 Økning tjenester		100	200	300	400
2 Prosjekt 1		-500	-500	-500	-500
Sum Vedtak forrige periode		-400	-300	-200	-100
Demografijustering					
3 Demografi pleie- og omsorg		0	14 616	29 090	45 054
Sum Demografijustering		0	17 085	33 649	52 094
Sum Lønns- og prisvekst		17 648	17 648	17 648	17 648
Konsekvensjusteringer		19 671	36 856	53 520	72 065
Konsekvensjustert ramme		219 671	236 856	253 520	272 065
Kostnadsreduksjon					
4 Innsparing 1 årsverk		-750	-750	-750	-750
Sum Kostnadsreduksjon		-750	-750	-750	-750
Objektive behov demografi					
5 En ny bruker		500	500	500	500
Sum Objektive behov demografi		500	500	500	500
Tiltak til mål					
6 Kjøpe klimavoter		100	200	300	400
Sum Tiltak til mål		100	200	300	400
Vedtatte endringer					
7 Vedtak i 1. tertial - økte kostnader		200	200	200	200
Sum Vedtatte endringer		4 750	5 250	5 400	6 100
Annet					
8 Prosjekt		0	750	750	0
Sum Annet		0	750	750	0
Nye tiltak og realendringer budsjett		4 600	5 950	6 200	6 250
Ramme 2021-2024		224 271	242 806	259 720	278 315

Eksemplet viser et tjenesteområde som har en ramme på 200 millioner i 2019

1. I tidligere handlingsprogram er det vedtatt at rammene skal øke med 100.000 kroner hvert år fra 2021. Dette betyr at rammen for 2022 blir 100.000 kroner høyere enn 2021.
2. I 2020 lå det ramme inne til et prosjekt som avsluttes i 2020. Derfor reduseres rammen i 2021 og de kommende årene.
3. Overføringene fra stat til kommunen (rammetilskudd) blir justert hvert år for endringer i befolkningen. De områdene som blir kompensert med en særskilt vekting er barnehage, skole, barnevern, pleie- og omsorg, kommunehelse og sosial. Økningen baserer seg på forventet befolkningsvekst innenfor de ulike aldersgruppene. I økonomitabellene vises en kalkulert vekst i kostnadene som følge av endringer i befolkningen. Denne veksten kompenseres også i rammetilskuddet. Dette er en prognose basert på SSBs prognose med naturlig befolkningsutvikling. I eksemplet er det en stor økning av eldre og det forventes en økning i kostnadene fra 14,6 millioner

kroner i 2022 til 45 millioner kroner i 2024. Tallene er prognoser, 2022 vil bli korrigert for reelle tall i arbeidet med neste handlingsprogram.

4. Det er lagt inn en reduksjon ved innsparing av ett årsverk, rammene reduseres med 750.000 kroner.
5. Det er kommet en ny bruker som en virksomhet skal gi tjenester til. Tjenesten koster 500.000 kroner og rammene øker tilsvarende.
6. Får å nå målet med klimanøytralt samfunn legges det opp til kjøp av klimakvoter. I eksemplet er det en opptrapping fra 100.000 kroner i 2022 til 400.000 kroner i 2024.
7. Tidligere, i en tertialrapport, er det vedtatt at tjenesten skal få kompensert 200.000 kroner for økte kostnader. Dette tas inn som en konsekvens i rammene.
8. Det er lagt inn et prosjekt i 2023 og 2024. Rammene økes kun i disse årene.

Oppsummert økes rammene for 2021 med 19,7 millioner kroner som følge av konsekvensjusteringer, og 4,6 millioner kroner i nye tiltak. Totalt blir rammene 224,3 millioner i 2021

I neste handlingsprogram (for 2022-2025) vil en ta utgangspunkt i rammen på 224.271.000 kroner. I gruppen «vedtak forrige periode» vil punkt 1 og 8 legges inn siden disse endrer rammene i de årene 2022-2025.